

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

Editör
Emre GÜLDOĞAN

KİTAPLIĞI

Beykoz Kitaplığı: 11
Araştırma & İnceleme

Yayın Koordinasyon
Bünyamin Korkmaz
Basri Akdemir

Yayın Hazırlık
Muzaffer Topcu
Aykut Nasip Kelebek
Hilal Yurdakul

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019
BEYKOZ

Editör
Doç. Dr. Emre Güldoğan

Son Okuma
Aşkın Güldoğan

Katkıda Bulunanlar
Volkan Manap
Hande Başcı

ISBN: 978-605-74802-0-0

Yapım

Baskı: **Seçil Ofset**
100. Yıl Mahallesi, Massit Matbaacılar Sitesi,
4. Cadde No:77 Bağcılar, İSTANBUL
Sertifika No: 44903

Beykoz Belediyesi Kültür Yayınları No:43
1. Baskı, Aralık 2020

*"Bu kitap İstYA Projesi tarafından Beykoz Belediyesi'nin katkılarıyla yayınlanmıştır."
© Eserin her türlü hakkı editöre ve İstYA Projesine aittir.*

Kıymetli Hemşehrilerim;

Arkeoloji bilimi, geçmiş dönemlerde yaşamış insan toplulukları hakkında bizlere önemli bilgiler sunmaktadır. Bu nedenle arkeolojik çalışmalar geçmişimize ışık tutma, tarihimizi anlama konusunda büyük önem taşımaktadır.

Coğrafi konumu ve çevresel şartların elverişli olması nedeniyle Beykoz, uzun yıllardan beri insan topluluklarına ev sahipliği yapmış bir bölgedir. İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi kapsamında 2018-2019 yıllarında Beykoz’da gerçekleşen arkeolojik yüzey araştırmaları ile Beykoz’un tarihöncesi ve tarihi dönemlerine ait çok önemli sonuçlar elde edilmiştir. Beykoz’un tarihinin şu ana kadarki mevcut bilgilerimizden çok daha eski tarihlere dayandığının tespit edilmesi hem ilçemiz hem de İstanbul kültür tarihi için önem arz etmektedir.

Bu titiz çalışmaları nedeniyle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Tarihöncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı’ndan Doç. Dr. Emre GÜLDOĞAN başta olmak üzere projede yer alan tüm uzman hocalarımıza, ekip üyeleri ve bölüm öğrencilerine ve kitabın basım aşamasında emeği geçen tüm mesai arkadaşlarımıza teşekkürlerimi sunarım.

Murat Aydın
BEYKOZ BELEDİYE BAŞKANI

EMRE GLDOĞAN
(d. 1976, İstanbul, Akademisyen)

EDİTÖR ÖZGEÇMİŐ

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü **Prehistorya** (Tarihöncesi Arkeolojisi) Anabilim Dalı lisans programını 1998 yılında tamamladıktan sonra aynı anabilim dalında yüksek lisans eğitimine devam etmiş ve “**Aşıklı Hyk Srtmetaő Endüstrisi ve Sorunları**” baőlıklı yüksek lisans tezini 2002 yılında tamamlamıştır.

Doktora eğitimini ise 2002-2008 yılları arasında aynı anabilim dalında sürdürmüő ve “**Mezraa-Teleilat Tarak-Baskı ‘İmpresso’ anak mleğinin Kökeni ve Dağılımı**” baőlıklı doktora tezini tamamlamıştır. Bu alıőmaları sırasında **Troia Bursu** kapsamında Almanya **Tübingen niversitesi** ve **Köln Heinrich-Barth**

Üniversitesi'nde; AKMED Bursu kapsamında İtalya Roma'da **La Sapienza Üniversitesi** ve **Pigorini Müzesi'nde, Lecce'de Lecce Üniversitesi**, Sicilya'da **Catania Üniversitesi** ve **Paolo Orsi Müzesi'nde**, araştırmalarda bulundu. Doktora sonrasında İstanbul Üniversitesi **YADOP Bursu** kapsamında İngiltere Londra'da araştırmalarda bulundu.

Tekirdağ **Menekşe Çatağı**, Aksaray **Aşıklı Höyük**, Kırklareli **Aşağı Pınar** ve **Kanlıgeçit**, Şanlıurfa **Mezraa-Teleilat**, Bursa **Aktopraklık** kazılarına ekip üyesi ve proje yardımcısı olarak; İstanbul **Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?)** kazılarına 2008-2012; Aksaray Güvercinkayası kazılarına 2013-2018 yılları arasında başkan yardımcısı olarak katılmıştır. 2013 yılından itibaren **İstanbul İli Yüzezy Araştırmaları (İstYA)** Projesi başkanlığını sürdürmektedir.

1999-2013 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Prehistorya (Tarihöncesi Arkeolojisi) Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak, 2013-2018 yılları arasında Dr. Öğr. Üyesi olarak, 2018 yılından itibaren aynı anabilim dalında Doç. Dr. olarak akademik görevini sürdürmektedir.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	8
EMRE GÜLDOĞAN.....	12
İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2018-2019Beykoz Arazi Çalışmaları	
EMRE GÜLDOĞAN.....	52
İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Beykoz Sözlü Tarih Çalışmaları	
VOLKAN MANAP.....	72
Beykoz Paleolitik Çağ Yontmataş Buluntuları: 2018-2019	
ÇİLER ALTINBİLEK-ALGÜL & SEMRA BALCI	90
Riva Ve Göllü (Beykoz, İstanbul)	
Erken Holosen Dönem Yontmataş Buluntuları	
AŞKIM ÖZDİZBAY & HÜSEYİN SAMİ ÖZTÜRK.....	116
Kalkhedon'dan Flavius Syrion Ve Ailesine Ait Sunak	
Formlu Yazıtlı Mezar Taşı	
İPEK DAĞLI-DİNÇER.....	130
Beykoz İlçesi Alibahadır Mevkii'nden Bir Mezar Steli	
SELMAN ER.....	144
Beykoz İlçesinin Jeomorfolojik Ve Jeolojik Özellikleri	
SÖYLEŞİLER	
ALİ ATAMAN SÖYLEŞİSİ (POYRAZKÖY).....	162
CELALETTİN AYVAZ SÖYLEŞİSİ (GÖLLÜ).....	170
BİRGÜN (CEMİL) BANABAK SÖYLEŞİSİ (RİVA).....	182

AHMET BOZKURT SÖYLEŞİSİ (ANADOLU FENERİ).....	194
SELAHATTİN CEPHE SÖYLEŞİSİ (BOZHANE).....	204
ALAADDİN ÇOKER SÖYLEŞİSİ (CUMHURİYET).....	220
OSMAN GÖKSU-NURİ ÖZTÜRK SÖYLEŞİSİ (ALİBAHADIR).....	232
İDRİS GÜL SÖYLEŞİSİ (ALİBAHADIR).....	244
İSMAİL KAN SÖYLEŞİSİ (POYRAZKÖY).....	254
YUSUF KAYA SÖYLEŞİSİ (BOZHANE).....	262
ÖMER KELEŞ SÖYLEŞİSİ (RİVA).....	270
İBRAHİM KÖKTÜRK-ORHAN DİVRİK SÖYLEŞİSİ (KILIÇLI).....	286
FREDERİK NOVVIKİ SÖYLEŞİSİ (POLONEZKÖY).....	304
MEHMET ŞENTÜRK SÖYLEŞİSİ (BOZHANE).....	324
YÜKSEL TEZBİÇER SÖYLEŞİSİ (GÖLLÜ).....	336
OSMAN TORLAK SÖYLEŞİSİ (POYRAZKÖY).....	348
NİYAZİ ÜNSAL SÖYLEŞİSİ (KILIÇLI).....	360
ARİF YÜCEL SÖYLEŞİSİ (KILIÇLI).....	372
RESİMLERLE İstYA 2018-2019	384

SUNUŞ

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi, TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izniyle, İstanbul ili Avrupa yakasından 6, Asya yakasından 9 ilçede gerçekleştirilecek multidisipliner bir araştırma projesi olarak planlanmış ve 2013 yılında çalışmalarına başlamıştır. Proje oluşma aşamasında yapılan araştırmaların, bilimsel yayınlara dönüştürülerek kalıcı arşivler meydana getirmek ana stratejilerden biri olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmalarımızı tamamladığımız ilçelerden Silivri ve Büyükçekmece ardından Beykoz çalışmalarımızın sonuçlarını da yayınlayabilmenin haklı gururunu yaşıyoruz.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi'nin 2018 ve 2019 yıllarında Beykoz ilçesinde gerçekleştirdiği iki araştırma sezonunun sonuçları bu kitabın içeriğini oluşturmaktadır. Araştırmalarımız sırasında ekibimize başta konaklama, ulaşım, yiyecek-içecek gibi maddi katkılarının yanı sıra iletişim, destek ve her türlü yardımlarını sunan Beykoz Belediyesi; bu kitabın basımı konusunda da her türlü imkanı seferber etmiş, ve projemize her anlamda büyük destek sağlamıştır. Bu katkılarından ötürü başta Beykoz Belediye Başkanı Sayın Murat AYDIN olmak üzere Beykoz Belediyesi Başkan Yardımcıları Sayın Bünyamin KORKMAZ ve Manolya DEMİRÖREN TEKİN'e, yine kitabın oluşmasındaki katkılarından dolayı Beykoz Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Sayın Basri AKDEMİR'e ve tüm yetkililere teşekkür etmek isterim. Ayrıca 2018 yılı çalışmalarımızdaki desteklerinden ötürü 2019 yılında kaybettiğimiz eski Beykoz Belediye Başkanı Merhum Yücel ÇELİKBİLEK'i rahmetle anıyorum. Yine 2018 yılı çalışmalarındaki desteklerinden ötürü dönemin Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Adem ÇALIŞKAN'a da teşekkürlerimi sunarım.

Yine kitabımıza makaleleriyle katkıda bulunan değerli ekip üyelerimiz Semra BALCI, Selman ER ve Volkan MANAP’a, uzmanlıklarıyla katkıda bulunan Çiler ALTINBİLEK ALGÜL, Aşkın ÖZDİZBAY, Hüseyin Sami ÖZTÜRK ve İpek DAĞLI DİNÇER’e teşekkür ederim. Projemizin önemli uygulama alanlarından biri olan ve bu kitabın içeriğinde önemli bir yer tutan ve “Sözlü Tarih” çalışmaları sırasında gerçekleştiren röportajları yapan Abdülkadir CİĞŞAR, Betül Ebru ASLANER, Merve GÖRGÜÇ, Efsun ASLAN, Gülnihal BÜKCÜOĞLU, Didem TANRIVERDİ ve Meltem TUNAY’a da emeklerinden dolayı; bu isimlerle röportaj gerçekleştiren ve ellerindeki materyalleri vererek çalışmamızın önemli sonuçlara ulaşmasını sağlayan tüm kişilere de katkılarından dolayı teşekkür ederim. İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) 2018-2019 yılı ekibini oluşturan; Sezgin DİNÇKAN (PhD), Okan Doğuhan ASLANER (PhD), Abdülkadir CİĞŞAR (MA), Volkan MANAP (MA), Dilan DEDE (MA), Hande BAŞCI (MA), Efsun ASLAN (MA), Bahar PAKDEMİR (MA), Hayrettin İRTEGÜN (MA), Recep CESUR (MA), İdil ERGÜVEN, Ebru Betül ASLANER, Ozan YILDIZ, Didem TANRIVERDİ, Zehra ALTINIŞIK, Gülnihal BÜKCÜOĞLU, Zeynep Merve ÖZTÜRK, Seda TÜKENMEZ, Aysu KESKİN, Ebra ÇALIŞKAN, Merve FİDAN, Merve GÖRGÜÇ, Recep YAZICI, Ayşe DURMUŞ, Burhan ÇELEBİÇ, Meltem TUNAY, Zeynep KAYA, Kübra İREN, Ümit MERTTÜRK, Alper BAŞIRAN’a çok teşekkürler...

Ayrıca Ulaştırma ve Lojistik çalışmalarımızı büyük bir özveri ile sürdüren tüm görevli arkadaşlara içtenlikle teşekkür ederim.

Emre GÜLDOĞAN
İstanbul İli Yüzey Araştırması
(İstYA) Projesi Başkanı

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI 2018-2019
BEYKOZ ARAZİ ÇALIŞMALARI

Emre GÜLDOĞAN^[1]

... Anadolu yakasında araştırma için ilk seçilen ilçe olan Beykoz'da yapılan çalışmaların sonuçlarının bize gösterdiği Anadolu yakasında da Avrupa yakasında olduğu gibi tarihöncesi tüm dönemlere ait (Paleolitik, Epiplaleolitik/Mezolitik, Neolitik) buluntularla karşılaşılması ile proje başında ön gördüğümüz araştırma hedeflerinin ne kadar doğru kurgulandığını göstermesi olmuştur.

¹ Doç. Dr. Emre GÜLDOĞAN, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Tarihöncesi Arkeoloji Anabilim Dalı 34134 Laleli-İSTANBUL

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI 2018-2019 BEYKOZ ARAZİ ÇALIŞMALARI

GİRİŞ

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2018 yılında 26.07.2018 tarih ve 626799 sayılı; 2019 yılında 12.07.2019 tarih ve 583032 sayılı izinleri ile İstanbul Üniversitesi başkanlığında, İstanbul ilinde Avrupa ve Asya Yakalarında yer alan (Silivri, Çatalca, Beylikdüzü, Büyükçekmece, Gaziosmanpaşa, Sarıyer, Kartal, Pendik, Maltepe, Sancaktepe, Sultanbeyli, Çekmeköy, Tuzla, Beykoz, Şile) ilçelerini kapsayacak **İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi**'nin Beykoz ilçesinde gerçekleştirdiği araştırmalarımız 27.08.2018-17.09.2018 ve 19.08.2019-09.09.2019 tarihleri arasında iki sezon olarak gerçekleştirilmiştir.

2018 ve 2019 yıllarında araştırma ekibini Doç. Dr. Emre GÜLDOĞAN (proje başkanı), Doç. Dr. Semra BALCI, Dr. Selman ER, Okan Doğuhan ASLANER (PhD), Sezin DİNÇKAN (PhD), Abdülkadir CİĞŞAR (MA), Volkan MANAP (MA), Dilan DEDE (MA), Hande BAŞCI (MA), Efsun ASLAN (MA), Hayrettin İRTEGÜN (MA), Bahar PAKDEMİR (MA), Recep CESUR (MA), İdil ERGÜVEN, Ebru Betül ASLANER, Ozan YILDIZ, Didem TANRIVERDİ, Zehra ALTINIŞIK, Gülnihal BÜKCÜOĞLU, Seda PINAR, Kübra İREN, Zeynep Merve ÖZTÜRK, Seda TÜKENMEZ, Aysu KESKİN, Ebra ÇALIŞKAN, Merve FİDAN, Merve GÖRGÜÇ, Zeynep KAYA, Recep YAZICI, Ayşe DURMUŞ, Meltem TUNAY, Ümit MERTTÜRK, Alper BAŞIRAN meydana getirmişlerdir.

Beykoz’da gerçekleştirdiğimiz çalışmalar sırasında ekibimizin tüm konaklama, yeme-içme ve ulaşım giderleri Beykoz Belediyesi tarafından karşılanmıştır. Bu süre zarfında projemize 2018 yılında destek olan ve yakın zamanda vefat eden dönemin Beykoz Belediyesi Başkanı Sayın Yücel ÇELİKBİLEK ile birlikte yine dönemin Belediye Başkan Yardımcısı Sayın Manolya DEMİRÖREN TEKİN ve Beykoz Belediyesi Kültür Müdürü Sayın Adem ÇALIŞKAN’a, 2019 yılı çalışmalarımız için de Beykoz Belediye Başkanı Sayın Murat AYDIN başta olmak üzere Belediye Başkan Yardımcısı Sayın Bünyamin KORKMAZ ve Beykoz Belediyesi Kültür Müdürü Sayın Basri AKDEMİR’e teşekkürlerimizi sunarız.

2013 yılından itibaren başladığımız İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi çalışmalarına desteklerini esirgemeyen İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’ne, Beykoz Kaymakamlığı’na, İstanbul İl Kültür Müdürü Sayın Coşkun YILMAZ’a, Beykoz Kaymakamı Sayın Ahmet KATIRCIYA’ya da çok teşekkür ederiz. Projemiz süresince 2018 ve 2019 yıllarında Bakanlığımız tarafından Bakanlık Temsilcisi olarak görevlendirilen ve her aşamada bize gerekli destek ve katkıyı sağlayan 2018 yılı için Kahramanmaraş Müzesi Uzmanı Sayın İlhami KILINÇKAYA’ya; 2019 yılı içinse İstanbul 4 no’lu Koruma Kurulu Uzmanı Sayın Mustafa ARMAĞAN’a da sonsuz teşekkürü borç bilirim.

İstYA 2018-2019

Beykoz ilçesi, İstYA Projesi’nin Anadolu Yakası’nda ilk araştırma yaptığı ilçedir. Bu ilçenin araştırılması konusunda proje stratejisi olarak seçilmesinin en önemli nedenleri arasında, ilçeye ilgili olarak geçmiş yıllarda arkeolojik-tarihsel anlamda herhangi bir araştırma kaydının bulunmaması gelmektedir. Öyle ki İstanbul ve çevre bölgelerinde gerçekleştirilen belli başlı araştırmalar incelendiğinde Beykoz ve civarı ile ilgili herhangi bir kayda rastlanılmamıştır.^[2] Söz konusu bu özelliğinden ötürü Beykoz ve çevresinde yapılan araştırmalarda elde edilecek sonuçların yalnızca Beykoz ilçesi sınırları içerisindeki kronolojik geçmişin anlaşılması açısından değil, çevre bölgelerle olan ilişkilerin anlaşılması adına da önemli sonuçlar barındıracağı düşüncesiyle sistemli ve yoğun arazi

---

² Ayrıntılar için bkz, Özdoğan 1982, Özdoğan 1983a, Özdoğan 1983b, Özdoğan 1983c, Özdoğan 1984, Özdoğan 1985, Özdoğan 1986, Özdoğan 1988, Özdoğan 1992, Özdoğan 2008, Özdoğan-Akman 1992.

² Harmankaya vd., TAY, Ege Yayinyarı, İstanbul, 1996

çalışmalarının 2018-2019 yılları süresince gerçekleştirilmesi ana hedeflerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yapılan çalışmalar sonucunda özellikle Tarihöncesi Dönemlerden başlayarak Osmanlı Dönemi sonuna kadar kesintisiz olarak bölgenin iskân edildiği ve özellikle Bizans ve Osmanlı Dönemlerinde birçok taşınmaz arkeolojik-tarihsel eserin ilçe sınırlarında yer aldığı görülmektedir. Yine Paleolitik Dönem'e tarihlenen yontmataş buluntular ile birlikte taşınmaz sanat eserleri olarak değerlendirilebilecek ve ülkemiz sınırları içerisinde sayılı örnekle temsil edilen buluntu türlerine Beykoz ilçesinde 2018-2019 yıllarındaki çalışmalar sırasında oldukça iyi korunmuş şekilde rastlanılmış olması da bölgenin yukarıda sözü edilen kronolojik geçmişinin zenginliğini göstermesi açısından önemlidir.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi olarak araştırması yapılan her ilçede uyguladığımız Arazi Çalışmaları, CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri Çalışmaları) ve Sözlü Tarih Çalışmaları olarak adlandırdığımız üç ana uygulama alanını içeren çalışmalarımız Beykoz'da da aynı şekilde gerçekleştirilmiştir. İlçe sınırlarında 45 mahalle (köy) bulunmaktadır. Bu mahallerden **Göllü, Bozhane, Kılıçlı, Riva, Alibahadır, Öğümce, İshaklı, Cumhuriyet, Paşamandıra** 2018 araştırmalarımız sırasında ziyaret edilmiştir. Daha önceki yıllarda olduğu gibi CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) çalışmaları arazi çalışmalarıyla koordineli olarak devam ettirilmiştir. 2019 yılı çalışmaları da 2018 yılında olduğu gibi yukarıda sözü edilen üç uygulama alanında yapılan çalışmaları içermektedir. 2019 yılındaki araştırmalar, Beykoz ilçesi sınırlarında yer alan **Anadolu Feneri, Anadolu Kavağı, Poyrazköy, Kaynarca, Dereseki, Akbaba, Zerzevatçı, Mahmutşevketpaşa, Görele, Çavuşbaşı, Tokatköy, Polonezköy** mahallelerinde sürdürülmüştür. Yine 2018 yılında ziyaret edilen Göllü, Alibahadır, Riva ve Kılıçlı da 2019 çalışmaları sırasında ziyaret edilmiştir (Harita 1). Bu mahallelerde yapılan yüzey araştırmalarıyla koordineli biçimde CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri Çalışmaları) çalışmaları devam etmiş ve bilgilerin dijital olarak bir veri tabanı içinde arşivlenme işlemleri tamamlanmıştır.

içerisinde kayda değer arkeolojik buluntuya rastlanılmamıştır. Bozhane'nin ardından bu mahalleye komşu olan ve ilçe merkezine 25 km mesafede yer alan **Göllü** hem 2018 yılında hem de 2019 yılında ziyaret edilmiştir. Bölgenin büyük kısmı ormanlık arazi içerisinde yer almaktadır. Orman arazisi dışında kalan alanlarda yer yer mera olarak kullanılan düzlükler ile kayalık bazı yerlerde de araştırmalarımız sürdürülmüştür. Göllü'de 2018 yılında yapılan çalışmalarda, ormanlık alan içerisinde kalan bölgelerde çok sayıda etrafı taşlarla çevrili olasılıkla mezar yapısı olarak adlandırılabilir birtakım alanlarla karşılaşmıştır. Bu mezar yapılarının bazıları tahrip edilmiş üstlerinde ve etraflarında kaçak kazı çukurları açıldığı gözlemlenmiştir. Bölgede yapılan görüşmelerimiz sonucunda orman içinde kalan bu alanda daha önceden bir yerleşim yeri olduğuna dair bilgiler tarafımıza verilmiştir (Resim 1-2). **Eski Göllü Nekropolü** olarak adlandırılan alanın yakınlarında alınan bilgilerin ardından yapılan daha geniş çaplı araştırmalarımız sonucunda yine orman içerisinde eski bir yola ait olabileceği düşünülen izlerle rastlanmıştır. 2019 yılındaki çalışmalar sırasında ise **Çakalyuva Mevkii** olarak adlandırılan geniş bir alanın içinde üç adet kaçak kazı çukuru ile birlikte dizi oluşturacak şekilde yan yana konulmuş taşlar dikkat çekmiştir. Orman dışında kalan alanlarda yapılan araştırmalarımızda ise 3 adet açkı taşı müzelik eser olarak alınmıştır.^[3] (Resim 3-5). Ayrıca bölgede bulunan çok sayıda yontmataş buluntusu arasında satır, yontuk çakıl, çekirdek, kazıyıcı, dilgi örnekleri, 3 adet obsidiyen ve çeşitli tanımlı yongalar tespit edilmiştir (Resim 6-8). Çanak çömlek örnekleri arasında ise ağız parçaları, kulplar, dipler, gövdeler en yoğun karşılaşılan örnekleri içermektedir.

Başta belirlenen rotaya göre Karadeniz kıyısındaki iki mahallede yapılan araştırmalardan sonra elde edilen veriler ön gördüğümüz şekilde kıyı boyunca araştırmanın batıya doğru devam etmesinden önce araştırması tamamlanan iki mahallenin güneyinde yer alan ve Beykoz ilçe merkezine 17 km mesafede yer alan **Kılıçlı** mahallesindeki durumun anlaşılmasına yönelik olarak şekillendirilmiştir.

Kılıçlı da hem 2018 hem 2019 yılında ekibimizce ziyaret edilen bir mahalle olmuştur. 2018 araştırmalarında, tarlalar ve ormanlık arazide çalışmalar sürdürülmüştür. Bölgede yapılan araştırmalarda özellikle çanak çömlek buluntusu

³ Bu açkı taşları 2018 yılında (2), (8) ve (11) envanter numaralarıyla İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilmiştir.

açısından yoğun bir çeşitlemeyle karşılaşmıştır. Ağız parçalarının yanı sıra kulp, dip, gövde örnekleri vardır. Yontmataş buluntu açısından da yongalar başta olmak üzere dilgi parçaları ele geçmiştir. Kılıçlı'da yapılan çalışmalar sırasında bir adet cam nesne müzelik envanter olarak alınan örnekler arasında yer almıştır. Bir adet çekiş taşı da müzelik eser olarak alınan örnekler arasındadır.^[4] (Resim 9-10). Kılıçlı-İhsaniye mahalleleri sınırında yer alan orman içlerinde yapılan araştırmalarda ise Göllü'de yaptığımız araştırmalar sırasında karşılaştığımız mezar yapılarının benzerleri tespit edilmiştir. Burada da mezar yapılarının bazıları etrafında yoğun kaçak kazı çukurları görülmüştür. Bu alanda ayrıca bazı mimari yapı öğelerinin izleri de görülmüştür (Resim 11-14). Yine Kılıçlı ve çevresinde 2018 yılındaki arkeolojik araştırmalarımız sürdürülürken bölgede kumtaşından yapıldığı anlaşılan bazı nesneler dikkat çekmiştir. Bu bağlamda bu hammaddenin herhangi bir buluntu yapımında kullanılıp kullanılmamış olduğunu tespit edebilmek için bu hammaddenin yoğun bulunduğu bölgelerde araştırmalarımızı yoğunlaştırdığımızda çok ilginç buluntularla karşılaşmıştır. Benzerleri “Taşınabilir Kaya Sanatı” (Portable Rock Art) olarak adlandırılan buluntularla birlikte değerlendirilen bir takım üzeri çizili taşlar ve bir adet alt kısmı ve üzeri özenli işlenmiş üst kısmı kırık taş figürin ile karşılaşmıştır.^[5] Bu buluntular ile ilgili yapılan ilk araştırmalarımız söz konusu buluntuların olasılıkla Üst Paleolitik Dönem ile ilişkilendirebilecek özellikler gösterdiği sonucunu vermiştir. Üzeri çizili taşlardan biri dörtgen biçimli olup, her iki yüzeyinde çapraz oluşturacak biçimde birbirini kesen iki doğrusal çizgi dikkat çekicidir. Doğal bir oluşum olup olmadığı üzerinde jeolog, coğrafyacı ve arkeolog uzmanlarca yapılan değerlendirmelerde bu çizgilerin insan eliyle yapıldığı belirlenmiştir. Diğer üzeri çizili taş, oval biçimli olup kenarları yuvarlaklaştırılmıştır.

Üzerinde sivri uçlu bir aletle yapıldığı düşünülen çok sayıda doğrusal çizik dikkat çekmektedir. Bu çizgiler birbirini kesen özellik gösterdiği gibi birbirine koşut olarak ya da birbirinin içinden geçer şekilde de yapılmışlardır. Bu buluntu üzerine gerekli uzmanlarca yapılan ilk değerlendirmelerde de doğal olmadıkları insan eliyle yapıldıkları belirtilmektedir (Resim 15-16). 2018 yılında bulunan bir

⁴ Cam nesne (1) envanter numarasıyla, çekiş taşı ise (10) envanter numarasıyla 2018 yılında İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilmiştir.

⁵ Üzeri çizili taş nesneler (12) ve (13), kırık figürin buluntusu ise (14) envanter numarasıyla 2018 yılında İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilmiştir.

diğer buluntu olan kırık taş figürin buluntusu olasılıkla doğal bir kumtaşı parçasının kenarları düzeltilmiş alt kısmı zemine oturacak biçimde işlenmesi ile yapılmıştır. Üst kısmının bir hayvan başı (?) yapılmak üzere tasarlanmış olabileceği düşünülmektedir. Ancak üst kısmın büyük oranda kırıldığı, bu kısımda belirli bölgelerde üzeri çizili alanlar bulunduğu görülmüştür (Resim 17). Kılıçlı mahallesinde 2019 yılı çalışmaları sırasında da 2018 yılında olduğu gibi “Taşınabilir Kaya Sanatı” örnekleri içerisine dahil edilebilecek 6 buluntu ile birlikte 1 adet işlenmiş taş, 1 adet havaneli ve 1 adet cam boncuk buluntusu ile karşılaşmıştır.^[6] Taşınabilir Kaya Sanatı buluntularından ikisi figürin buluntusu, 4 adedi fallus olarak adlandırılan ritüel ve kült amaçlı buluntulardır (Resim 18-24). Figürinlerden bir tanesi özellikle zemine oturduğu düşünülen kısımda işleme izleri oldukça belirgin olarak yapılmıştır. Eserin ön yüzeyinde ve yan kenarlarında düzletme ile oluşturulan kavislerle birlikte, işlemeden dolayı oluşan yükselti ya da kabartı olarak değerlendirilebilecek izler net bir biçimde görülebilmektedir. Figürin olarak nitelendirilen diğer eserde ise doğal bir taşın zaman içinde aşınması sonucu oluşan kırık alanlarının üzerinde insan eliyle derinleştirildiği düşünülen izler göze çarpmaktadır. Olasılıkla bir figürin olarak tasarlanan taşın üst kısmında olan izler sivri uçlu bir alet veya iple yapılmış izlenimi vermekte olup, bu alanın figürinin baş kısmını oluşturduğu düşünülmektedir. Baş ile gövdeyi ayıran derin izlerin ardından verrev olarak gövde ile alt kısmı ayıran ikinci bir iz dikkat çekmektedir. Üstteki ize oranla daha hafif bir biçimde işlenen bu kısım dışında baş kısmının her iki yanında göz çukuru oluşturmaya çalışıldığını düşündürtecek izler de görülmektedir. Taşın dış yüzeyinde belirli noktalarda, sivri uçlu bir alet yardımıyla açıldığı düşünülen ve birbirini takip eden noktalar şeklinde izler dikkat çekmektedir.

İşlenmiş taş olarak nitelendirdiğimiz buluntu ise doğal bir taşın yuvarlak bir plaka gibi işlenmesi sonucu meydana getirilmiştir. Alt ve üst yüzeyleri ile kenarlarında yapılan işçiliğin gözlemlenebildiği tam olarak tamamlanmamış bir işlenmiş taş parçasıdır. Özellikle yuvarlak şekil vermek için yapılmış özenli bir işçiliğin görüldüğü taşın tam anlamıyla ne amaçla kullanıldığını söylemek güçtür. Bu buluntular yanında bölgede gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda yontmataş alet endüstrisi örneklerinden yonga parçaları ve çekirdekler ile 2018 yılında benzerlerine rastlanılan profil veren (ağız, dip vs.) çanak çömlek parçaları tespit edilmiştir.

⁶ Kılıçlı’da 2019 yılında tespit edilen müzelik eserler 7-8-9-10-11-12-13-14-15 envanter numaralarıyla İstanbul Arkeoloji Müzesi’ne teslim edilmiştir.

Beykoz ilçe merkezine 18 km mesafede yer alan bir diğer mahalle olan **Cumhuriyet** mahallesinde yapılan araştırmalarda, (Atatürk'ün 1928 yılında ziyaretinin ardından bu ismi alan mahalle) arkeolojik açıdan çok fazla sonuç alınan bir yer olmamıştır. Adından da anlaşılacağı üzere yakın tarihte yerleşilmiş olan bölgede yapılan araştırmalar sonucunda herhangi bir arkeolojik kalıntıya rastlanılmamıştır. Benzer bir durum ilçe merkezine 21 km mesafede yer alan **İshaklı** mahallesi için de geçerlidir. Mahalle özellikle Karadeniz Bölgesi'nden gelenler tarafından Cumhuriyet'in ilk yıllarında kurulmuş olan bir yerdir. Söz konusu mahalle çevresinde yapılan araştırmalarımız sırasında arkeolojik anlamda herhangi bir buluntuyla karşılaşmamıştır.

İstYA projesi çerçevesinde hem 2018 hem de 2019 yıllarında ziyaret edilen araştırma alanlarından biri olan ve Beykoz ilçe merkezine 7 km mesafede yer alan **Alibahadır** mahallesi, dönemsel olarak Beykoz'un özellikle Roma Dönemi'ndeki durumunu ortaya koyacak belirgin buluntularıyla dikkat çekmektedir. 2018 yılında yapılan araştırmalar sırasında mahalle mezarlığı olan alanın içinde ve çevresinde yapılan arazi taramalarında mezarlığın hemen girişinde bir adet mezar steli ile karşılaşmıştır. İlk incelemeler sonucunda üzerinde yazıtı olan bu stelin MS 2. yy.a tarihlendiği uzmanlarca belirtilmiştir. Yazıtı üzerinde yapılan okuma çalışmaları bu kitabın ilerleyen bölümlerinde detaylı bir biçimde anlatılmıştır.^[7]

2019 yılında yine aynı bölgede devam ettirilen araştırmalarımız sırasında bu defa MÖ 2- MS 1. yy. arasına tarihlenmesi olası kırık bir mermer mezar steliyle daha karşılaşmıştır. Üzerinde kabartma şeklinde bir betim bulunan stelin kırık olmasından ötürü betimin tamamı görülmemektedir. Yüz kısmı deforme olan steldeki betimin bir kadına ait olduğu söylenebilir. Betimin olduğu stelin bir çerçeve içerisinde tasarlandığı görülmüştür. Stele yakın konumda yine bir adet üzeri haç motifli sütun kaidesi ile karşılaşmıştır. Söz konusu buluntularla ilgili detaylı bilgiler de yine bu kitabın içerisinde yayınlanmıştır^[8] (Resim 25-28). Bu buluntuların bize gösterdiği, Alibahadır mahallesi mezarlık alanının birden çok medeniyet için mezarlık alanı olarak kullanılmış olabileceği durumudur. Öyle ki bölge uzun zamandır kültürlerin geçiş rotası üzerinde olduğundan ve söz konusu mezarlık alanının günümüz dahil farklı dönemlerde

---

⁷ Ayrıntılar için bkz. A. Özdzıbay & H. Öztürk makalesi

⁸ Ayrıntılar için bkz. İ. Dağlı-Dinçer makalesi

kullanılmış olmasından yola çıkarak kısa veya uzun süreli yerleşim yerlerinin bölge etrafında konumlanmış olabileceği üzerinde yorumlar yapmak yanlış olmayacaktır.

Beykoz araştırmalarımız sırasında izlenen stratejik plan doğrultusunda yerleşimin doğusundan Karadeniz kıyısı boyunca devam eden ve aralarda iç bölgelerdeki durumu da görmek üzere sürdürülen çalışmalarımız sırasında arkeolojik olarak en önemli sonuçlarımızı elde ettiğimiz mahalle **Riva** mahallesi olmuştur. 2018 ve 2019 yılı araştırmalarımızın en yoğun sürdürüldüğü alan olan Riva, ilçe merkezine 12 km mesafede yer almaktadır. Riva’da gerçekleştirdiğimiz araştırmaların sonuçları sadece İstanbul kültür tarihi açısından değil aynı zamanda ülke arkeolojisi açısından da önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Riva ve çevresinde yapılan araştırmalarımızın ilk sonuçları arasında özellikle yontmataş endüstrisi açısından gerek bölgede gerekse İstanbul genelinde en yakın benzerlerine Avrupa Yakasında yer alan ve Avrupa’nın en eski yerleşim alanı olarak kabul edilen Yarımburgaz Mağarası’ndaki kazılar sonucu tabakalı olarak elde edilmiş örneklerle kıyaslanabilecek ve sayı olarak binlerle ifade edilebilecek oldukça zengin bir buluntu çeşitliliğiyle karşılaşılmaması bölgenin önemini ortaya koymasından dolayı değerlidir.

Bunun yanı sıra bölgede yapılan araştırmalar sonucunda 9 adet buluntu envanterlik olarak müzeye teslim edilmiştir.^[9] Yine yontmataş endüstrisi yanında sürtmetaş ve çanak çömlek endüstrisine ait çok sayıda buluntuyla karşılaşmıştır. Buluntuların dönemsel olarak değerlendirmesi yapıldığında Alt Paleolitik ve Orta Paleolitik Dönem buluntularının en sık karşılaşılan örnekleri meydana getirdikleri görülmektedir. Ayrıca Üst Paleolitik ve Epipaleolitik/Mezolitik Dönem buluntuları da azımsanmayacak oranda ele geçmiştir. Bunların dışında Neolitik Dönem’e tarihlenen çok sayıda yontmataş buluntu tespit edilmiştir. Buluntuların çeşitlerine bakıldığında yontmataş buluntulardan satır ve kıyıcı satırlar, yontuk çakıllar, yongalar, dilgiler, çekirdekler, kazıyıcılar, uçlar; sürtmetaş buluntulardan vurgu, el, açkı ve sapan taşı örnekleri sayılabilir.^[10] Çanak çömlek örnekleri arasında bezemeli, sırlı parçalar ile ağız, dip, kulp, gövde parçaları yoğun olarak tespit

⁹ 2018 yılında (3), (4), (5), (6), (7), (9), (15); 2019 yılında ise (1), (6) envanter numaralarıyla İstanbul Arkeoloji Müzesi’ne teslim edilmiştir.

¹⁰ Riva buluntuları başta olmak üzere Beykoz’da tespit ediyen tüm yontmataş malzemenin detaylı bilgileri için bkz. S. Balcı & Ç. Altınbilek-Algöl makalesi ve V. Manap makalesi

edilmiştir. Riva’da yapılan çalışmalar sırasında 31 adet obsidiyenden yapılmış yonga da önemlidir (Resim 29-41). Riva araştırmaları sırasında bulunan bir buluntu ise diğerlerinden daha farklı bir durum göstermesi açısından önemlidir. 2018 yılında uzmanları tarafından paleosol olarak adlandırılan kumul bir alanda yapılan çalışmalar sırasında çok sayıda yontmataş buluntuyla birlikte bulunan “insan yüzü biçimli” taş nesne olarak adlandırdığımız buluntu oldukça ilginçtir. Yuvarlak biçimli bir taş üzerine olasılıkla kakma işlemi yapılarak meydana getirilmiş olan buluntunun kaş kemerleri ve gözleri belirgin, burun kısmı ise üç boyutlu olacak şekilde işlenmiştir. Yandan bakıldığında profil veren taşın ön yüz alt kısmında ve yan kenarlarında da işleme izleri belirgin olarak gözlemlenmektedir (Resim 42-45). Kılıçlı’da bulunan ve “Taşınabilir Kaya Sanatı” (Portable Rock Art) örnekleri gibi benzerlerine özellikle Paleolitik Dönem’in sonlarında rastlanılan bu buluntu, ülkemiz arkeolojisi açısından önemli buluntular arasında yerini almıştır. Kılıçlı’da olduğu gibi farklı bilim uzmanlarından alınan görüşler sonucunda bu buluntunun doğal olmadığı insan elinden çıkan bir örnek olduğu ilk değerlendirmeler sonucunda ortaya konmuştur. Buluntu, İstanbul Arkeoloji Müzesi’ne teslim edilmiştir.

Karadeniz kıyısı boyunca sürdürülen çalışmaların ardından İstanbul Boğazı’nın Karadeniz’e açılan kısmında yer alan mahallelerdeki araştırmalarımız 2019 yılı araştırmaları sırasında gerçekleştirilmiştir. Beykoz ilçe merkezine 21 km mesafede olan **Poyrazköy**, ilk araştırılan mahalle olmuştur. Yaptığımız çalışmalar sonucunda, özellikle yontmataş buluntular arasında 2 kazıyıcı, 2 çekirdek yanında yonga, dilgi ve yontuk çakıl örnekleri bulunmuştur. Bunlar dışında sürtme taş alet endüstrisine ait 1 adet üst öğütme taşı, 1 adet alt öğütme taşı ile 1 adet vurgu taşından oluşan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri’ne teslim edilen üç adet envanterlik buluntu da ele geçmiştir¹¹ (Resim 46-48). Yine çanak çömlek örnekleri de bölgede tespit edilen bir başka buluntu grubunu meydana getirmektedir. Bir diğer araştırılan mahalle olan ve ilçe merkezine 12 km mesafede yer alan **Anadolu Feneri**’nde ise az sayıda yontmataş buluntu ve çanak çömlek örnekleriyle karşılaşılmıştır. 2018 yılında sadece sözlü tarih görüşmesi yapılmış olan ilçe merkezine 15 km mesafede bulunan **Polonezköy**’de ise, 2019 yılında arazi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu bölgede yapılan çalışmalar sonucunda az sayıda yontmataş buluntu ile yine az sayıda çanak çömlek parçası ile karşılaşılmıştır.

¹¹ Söz konusu buluntular 2019 yılında 3-4-5 envanter numaraları ile İstanbul Arkeoloji Müzesi’ne teslim edilmiştir.

Beykoz ilçesinde araştırılmasına karşın 2018 yılında **Cumhuriyet** ve **İshaklı** mahallelerinde olduğu gibi 2019 yılında ziyaret edilen **Kaynarca**, **Mahmutşevket-paşa**, **Dereseki**, **Akbaba**, **Görele**, **Zerzevatçı**, **Anadolu Kavağı**, **Paşamandıra**, **Öğümce**, **Tokatköy**, **Çavuşbaşı** mahallelerinde de arkeolojik olarak herhangi bir taşınır veya taşınmaz buluntu alanıyla karşılaşılmamıştır.

(CBS) COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ ÇALIŞMALARI

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi çerçevesinde Beykoz ilçesinde gerçekleştirilen CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri Çalışmaları), proje kapsamında daha önce çalışılan ilçelerde olduğu gibi (Silivri, Çatalca, Büyükçekmece) arazi çalışmaları ile birlikte yürütülmüştür.

Bu uygulama alanında yapılması amaçlanan, GPS ile koordinatları alınan arkeolojik alanlar yanında çalışmalar sırasında tespit edilen buluntuların dijital ortama aktarılmasıdır. Araştırması yapılan mahalleler ve sürülmüş tarlalarda yapılan çalışmalar sırasında tarlalar numaralandırılmış başlangıç, orta ve bitiş noktalarından GPS koordinatları alınarak kaydedilmiştir. Özellikle Kılıçlı ve Riva'daki “Taşınabilir Kaya Sanatı” örnekleri olarak adlandırılan buluntuların koordinatları dikkatlice alınmıştır. Yine bölgedeki kaçak kazı çukurlarının bulunduğu alanlar ve envantere kaydedilen ve müzelik eser olarak belirlenen buluntuların koordinatları alınarak aynı uygulama gerçekleştirilmiştir. 2019 yılıyla birlikte araştırmamızda Drone ile görüntüler alınması suretiyle taşınır ve taşınmaz arkeolojik alanların belgelenme çalışmaları yapılmaya başlanmıştır. Bunlar dışında araştırma süresince izlenen rotanın dijital ortama aktararak ne kadarlık bir mesafe kat edildiği belirlenmiştir. Yine buluntu alanları ve buluntu tiplerinin dönem özelliklerine göre haritalara aktarılması da gerçekleştirilen diğer çalışmaları oluşturmaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi kapsamında Beykoz ilçesi 2018-2019 araştırmaları ortaya koydukları sonuçlar itibarıyla önem arz etmektedir. Projenin Anadolu Yakasındaki ilk ilçe olan Beykoz'da 2018 yılında başlatılan çalışmalarda Anadolu Yakasında ilk olarak ilçenin seçilmiş olmasının ne kadar doğru bir karar olduğu hem 2018 hem de 2019 yılı araştırmaları sonucunda elde edilen veriler ışığında ortaya çıkmıştır. Beykoz ilçesi için ön görülen tarihsel

geçmişî tümünden değiştiren bu araştırmalar, ilçenin Tarihöncesi Dönemlerden itibaren insanlar için bir çekim merkezi olarak kullanılmış olduğunu göstermiştir. Özellikle İstanbul gibi önemli bir geçiş noktası olan kentin Avrupa Yakasının Paleolitik Dönem’den itibaren (1,5 milyon yıl) insanlar tarafından yaşanan bir yer olduğu başta Yarımburgaz Mağarası kazıları olmak üzere farklı arkeolojik projelerden bilinmektedir. İstanbul’un Anadolu Yakasında ise geçmişteki az sayıda yüzey araştırmasında elde edilen tek tük buluntular dışında en erken tarih veren kazısı yapılmış yerleşmeler Neolitik Dönem’e tarihlenen Fikirtepe ve Pendik yerleşimleridir. Bunlar dışında İstanbul Avrupa Yakasında 2004 yılında başlayan Marmaray Projesi sırasında tespit edilen Yenikapı Kazısı ile 2008’de başlatılan İstanbul Tarihöncesi Araştırmaları (İTA) ve Küçükçekmece Gölü çevresinde 2009 yılında başlatılan Küçükçekmece Göl Havzası Kazıları son yıllarda İstanbul kültür tarihinin yeniden değerlendirilmesi adına önemli sonuçlar ortaya koymuşlardır. Yukarıda sözü edilen araştırmalara paralel olarak 2013 yılında başlatılan İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi İstanbul’un batısında olduğu gibi doğusunda yer alan bölgelerde de arkeolojik olarak önemli potansiyel olduğu düşüncesiyle araştırma alanı olarak seçtiği 15 ilçenin 9’unu (Beykoz, Şile, Kartal, Pendik, Maltepe, Sancaktepe, Sultanbeyli, Çekmeköy, Tuzla) Anadolu Yakasında bulunan ilçelerden teşkil ettirmiştir.¹² Bu bağlamda Anadolu Yakasında araştırma için ilk seçilen ilçe olan Beykoz’da yapılan çalışmaların sonuçlarının bize gösterdiği Anadolu Yakasında da Avrupa Yakasında olduğu gibi Tarihöncesi tüm dönemlere ait (Paleolitik, Epipaleolitik/Mezolitik, Neolitik) buluntularla karşılaşılması ile proje başında ön gördüğümüz araştırma hedeflerinin ne kadar doğru kurgulandığını göstermesi olmuştur. Bu bakımdan Beykoz ilçesinin zengin bir arkeolojik geçmişe sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Elde edilen buluntular üzerinde yapılacak detaylı analiz çalışmaları sonucunda ilçenin başta İstanbul ve ülke arkeolojisi içerisindeki yerinin anlaşılması yanında dünya arkeolojik kültür tarihi içerisinde önemli bir yer edineceği kuşkusuzdur. Bununla birlikte yüzey araştırmaları dışında tespit edilen alanlarda sistemli kazı çalışmaları başlaması ile uzun vadede bölgenin arkeolojik-tarihsel zenginliği yanında kültür turizmi adına da potansiyelli bir merkez haline dönüşmesi olasılığı da yadsınamaz bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.

¹² Ayrıntılar için bkz. Göldoğan 2013; 2015; 2016; 2019

KAYNAKÇA

Güldoğan, E., 2013

“İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi 2013 Yılı Çalışmaları”, *Arkeoloji ve Sanat*, 144, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul: 1-12.

Güldoğan, E., 2015

“İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Silivri Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2013-Silivri*, E. Güldoğan, M. Altun (ed.), Mercek Yayınları, İstanbul: 25-45.

Güldoğan, E. 2016

“İstYA Projesi Kapsamında Çatalca Sınırları İçindeki Arkeolojik Yüzey Araştırmaları ve Sonuçları” *Arkeoloji ve Sanat*, 152, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul: 189-201.

Güldoğan, E., 2019

“İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Büyükçekmece Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2016-2017-Büyükçekmece*, E. Güldoğan, (ed.), Bilnet Matbaacılık ve Yayınları, İstanbul: 35-43.

Harmankaya S., O., Tanındı, 1996

Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri (TAY) 1 Paleolitik/Epipaleolitik, Ege Yayınları, İstanbul.

Özdoğan, M., 1982

“Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları”, *TAD* 26/1, Ankara: 37-55.

Özdoğan, M., 1983a

“Trakya’da Tarihöncesi Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Bazı Sorunlar”, *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi* 10/11: 21-58.

Özdoğan, M., 1983b

“Trakya Araştırmaları ve Taşlıcabayır Kurtarma Kazısı”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı I*: 63-68.

Özdoğan, M., 1983c

“Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları 1982”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı I*: 238-240.

Özdoğan, M., 1984

“1983 Yılı Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı II*: 221-232.

Özdoğan, M., 1985

“1984 Yılı Trakya ve Doğu Marmara Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı III*: 409-420.

Özdoğan, M., 1986

“Trakya Bölgesinde Yapılan Tarihöncesi Araştırmaları”, *Türk Tarih Kurumu Kongresi IX/1*: 29-39.

Özdoğan, M., 1988

“1986 Yılı Trakya ve Marmara Bölgesi Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı V/II*: 157-173.

Özdoğan, M., 1990

“1988 Yılı Trakya ve Marmara Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı VII*: 443-457.

Özdoğan, M., 1992

“Tarihöncesi Dönemde İstanbul”, Ö. Kırkpınar (yay.) *Semavi Eyice Armağanı*, KKOK Yayınları, İstanbul: 39-54.

Özdoğan, M., 2008

“İstanbul’un Tarihöncesine Bakış”, *Aktüel Arkeoloji* 8, Graphis Yayınları, Edirne: 74-84.

Özdoğan, M., M. Akman, 1992

“1990 Yılı Trakya ve Marmara Bölgesi Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı IX*: 405-423.

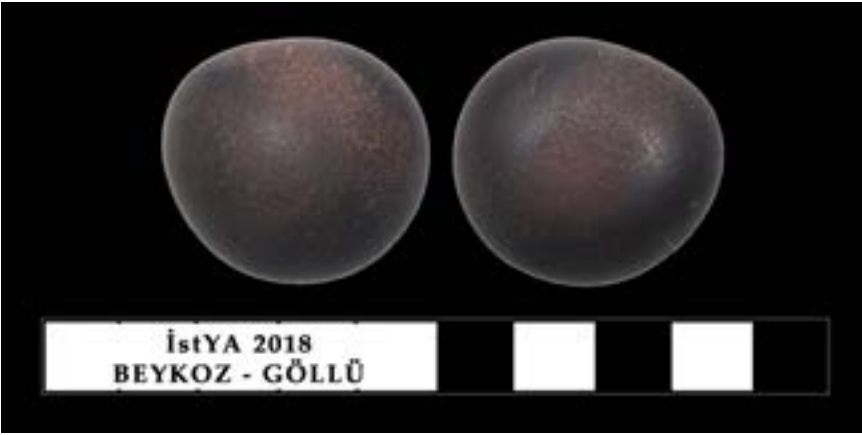

Resim 1. Beykoz Gölü mahallesi araştırmaları sırasında orman içinde tespit edilen mezar alanlarından birisi (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 2. Beykoz Göllü mahallesi araştırmaları sırasında orman içinde tespit edilen mimari yapı öğelerinden bir grup (İstYA Projesi Arşivi)

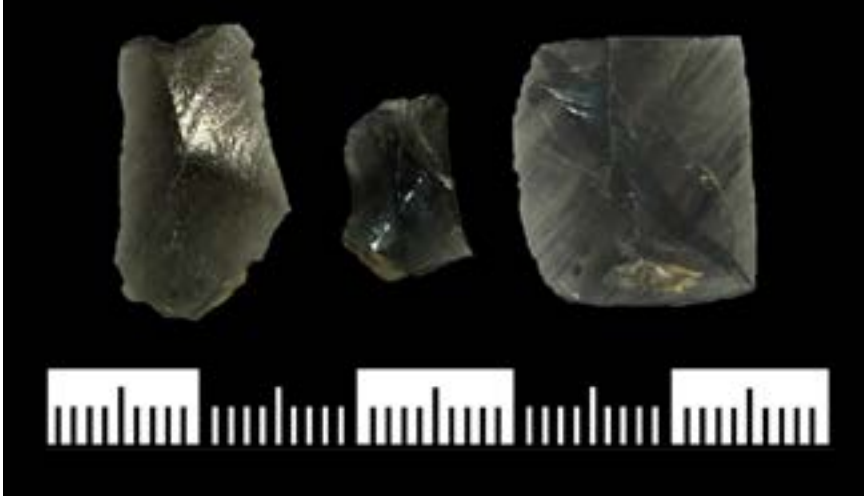
Resim 3. Beykoz Göllü mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2018 yılında 11 envanter numarası ile verilmiş olan açkı taşı buluntusu (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 4. Beykoz Göllü mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2018 yılında 8 envanter numarası ile verilmiş olan bir diğer açık taşı buluntusu (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 5. Beykoz Göllü mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2018 yılında 2 envanter numarası ile verilmiş olan bir diğer açık taşı buluntusu (İstYA Projesi Arşivi)

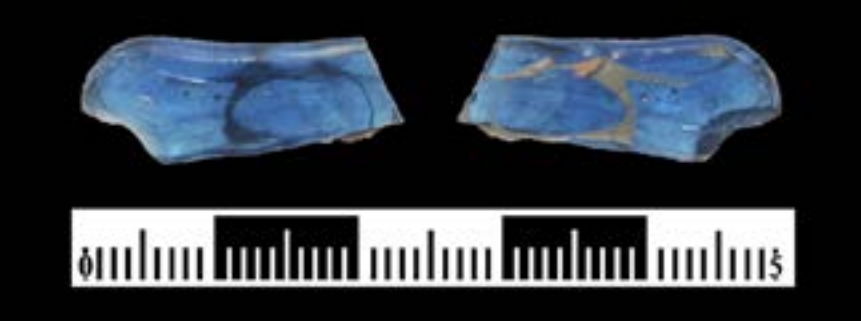
Resim 6. Beykoz Göllü mahallesinde 2019 yılında tespit edilen obsidiyen buluntuları
(İstYA Projesi Arşivi)

Resim 7. Beykoz Göllü mahallesinde yapılan araştırmalar sırasında bulunan
yonga örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 8. Beykoz Göllü mahallesinde 2018 yılı araştırmaları sırasında bulunan mikro yarçeper kazıyıcı örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 9. Beykoz Kılıçlı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2018 yılında 1 envanter numarası ile verilmiş olan cam nesne örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 10. Beykoz Kılıçlı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2018 yılında 10 envanter numarası ile verilmiş olan çekiç taşı örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 11. Beykoz Kılıçlı-İshaklı mahalleleri sınırında yer alan ormanlık alanda yapılan araştırmalar sırasında tespit edilen mimari yapı ögesi parçalarından biri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 12. Aynı bölgede kaçak kazılar sebebiyle tahrip edilen mezar yapısı (İstYA Projesi Arşivi)

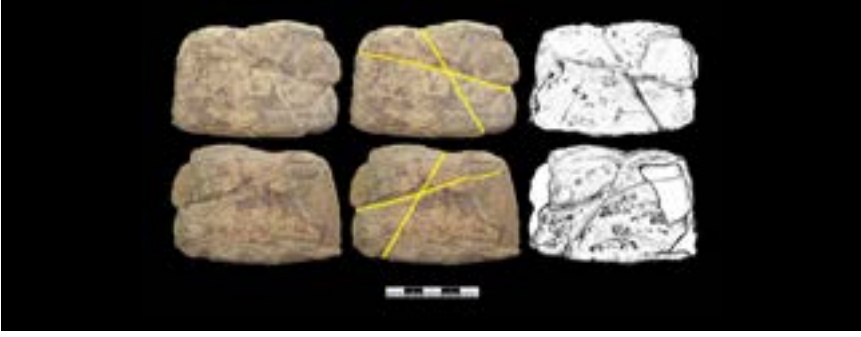

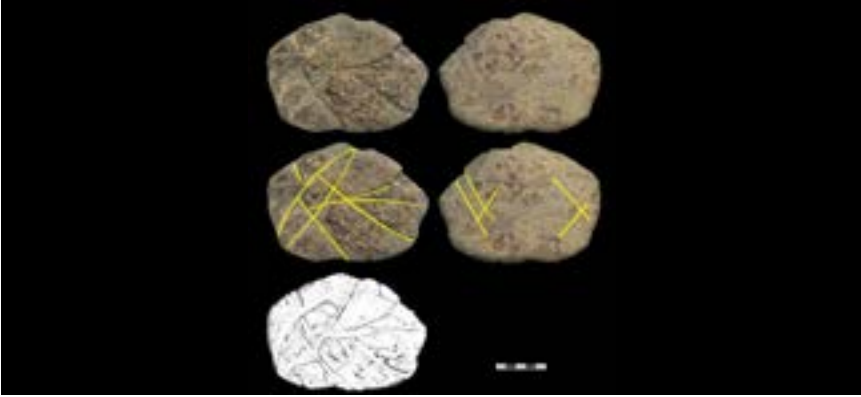
Resim 13. Kılıçlı-İshaklı mahalleleri sınırında yer alan bölgede tespit edilen etrafı taşlarla çevrili mezar yapısı (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 14. Kılıçlı-İshaklı mahalleleri sınırında yer alan bölgede tespit edilen üzeri taş levha ile kapatılmış mezar yapısı (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 15. Beykoz Kılıçlı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2018 yılında 13 envanter numarası ile verilmiş olan üzeri çizili taş nesne örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 16. Beykoz Kılıçlı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2018 yılında 12 envanter numarası ile verilmiş olan bir diğer üzeri çizili taş nesne örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 17. Beykoz Kılıçlı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2018 yılında 14 envanter numarası ile verilmiş olan taş figürin örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 18. Beykoz Kılıçlı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2019 yılında 11 envanter numarası ile verilmiş olan işlenmiş taş örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 19. Beykoz Kılıçlı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2019 yılında 12 envanter numarası ile verilmiş olan havaneli örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 20. Beykoz Kılıçlı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2019 yılında 10 envanter numarası ile verilmiş olan figürin örneği (İstYA Projesi Arşivi)

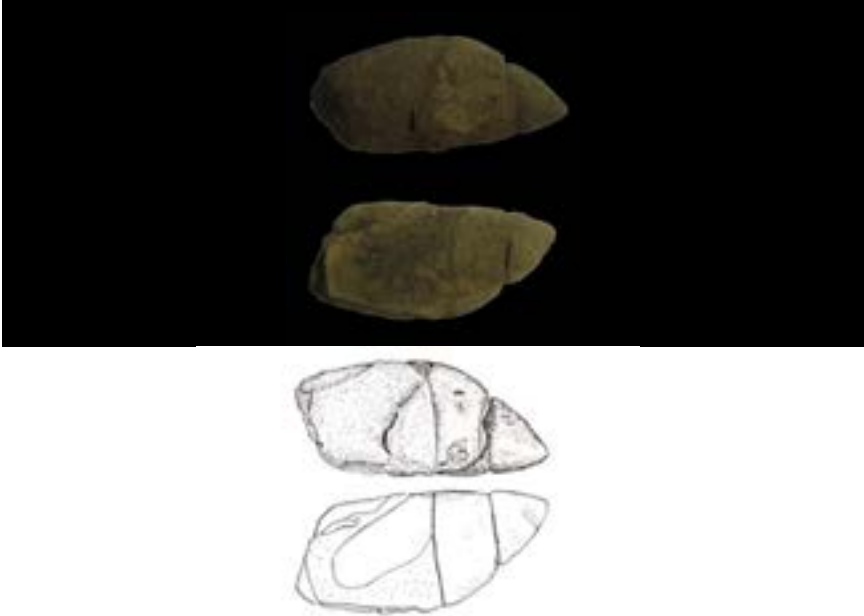
Resim 21. Beykoz Kılıklı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2019 yılında 15 envanter numarası ile verilmiş olan figürin örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 22. Beykoz Kılıklı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2019 yılında 9 envanter numarası ile verilmiş olan fallus örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 23. Beykoz Kılıçlı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2019 yılında 8 envanter numarası ile verilmiş olan bir diğer fallus örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 24. Beykoz Kılıçlı mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2019 yılında 14 envanter numarası ile verilmiş olan bir diğer fallus örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 25. Beykoz Alibahadır mahallesi mezarlığında tespit edilen Haç motifli taş örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 26. Beykoz Alibahadır mahallesi mezarlığında bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2019 yılında 2 envanter numarası ile verilmiş olan kırık mezar steli (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 27. Beykoz Alibahadır mezarlığı girişinde tespit edilen yazıtlı mezar stelinin detay görüntüleri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 28. 2018 yılı araştırmaları sırasında Alibahadır mahallesi mezarlığının girişinde tespit edilen yazıtlı stelin genel görünümü (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 29. Beykoz Riva'da bulunan ve Alt Paleolitik Döneme tarihlenen kıyıcı satır örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 30. Beykoz Riva araştırmaları sırasında bulunan ve Alt Paleolitik Döneme tarihlenen Clacton yonga örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 31. Beykoz Riva araştırmaları sırasında bulunan ve Alt-Orta Paleolitik Döneme tarihlenen kurs biçimli çekirdek örneği (İstYA Projesi Arşivi)

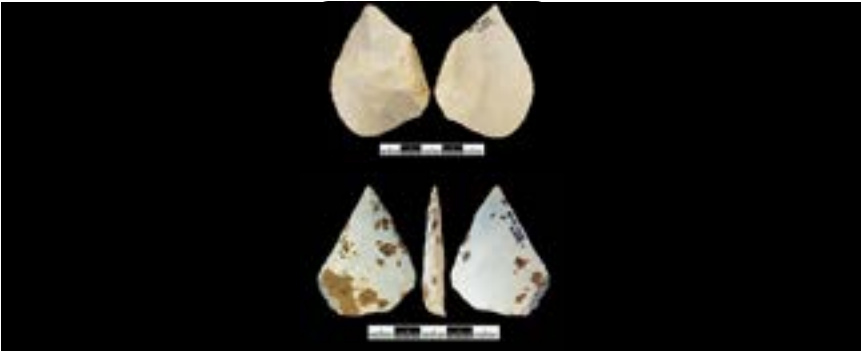

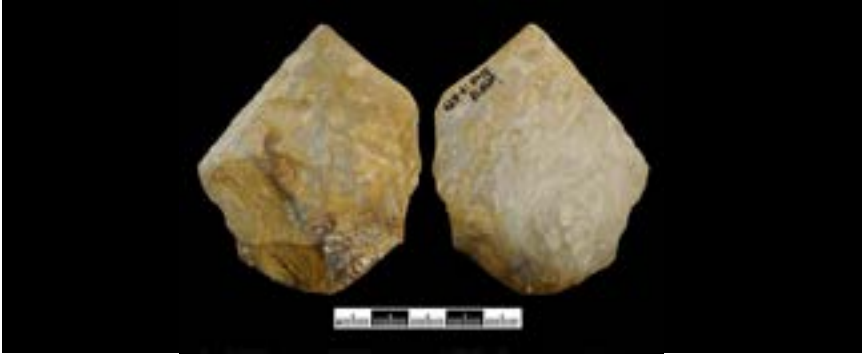
Resim 32. Beykoz Riva'da yapılan araştırmalarda bulunan Orta Paleolitik Döneme tarihlenen Levallois yonga örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 33. Beykoz Riva'da yapılan araştırmalarda tespit edilen Orta Paleolitik Dönem Levallois yonga örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 34. Beykoz Riva'da yapılan araştırmalarda tespit edilen Orta Paleolitik Dönem uç örneklerinden bir grup (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 35. Beykoz Riva araştırmaları sırasında bulunan Orta Paleolitik Dönem kenar kazıyıcı örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 36. Beykoz Riva araştırmaları sırasında bulunan Orta Paleolitik Dönem farklı tipteki kazıyıcı örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

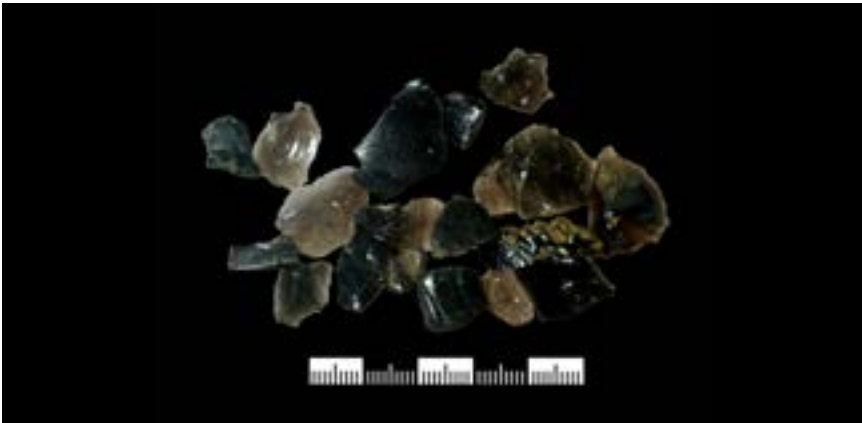
Resim 37. Beykoz Riva'da tespit edilen kullanım aşınmış dilgi örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 38. Beykoz Riva'da bulunan ve olasılıkla Epipaleolitik (Mezolitik) Döneme tarihlenen geometrik biçimli mikrolit örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 39. Beykoz Riva'da bulunan ve olasılıkla Epipaleolitik (Mezolitik) Döneme tarihlenen geometrik biçimli mikrolit örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 40. 2018-2019 araştırmaları sırasında Beykoz Riva'da bulunan ve Neolitik Döneme tarihlenen obsidiyen örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

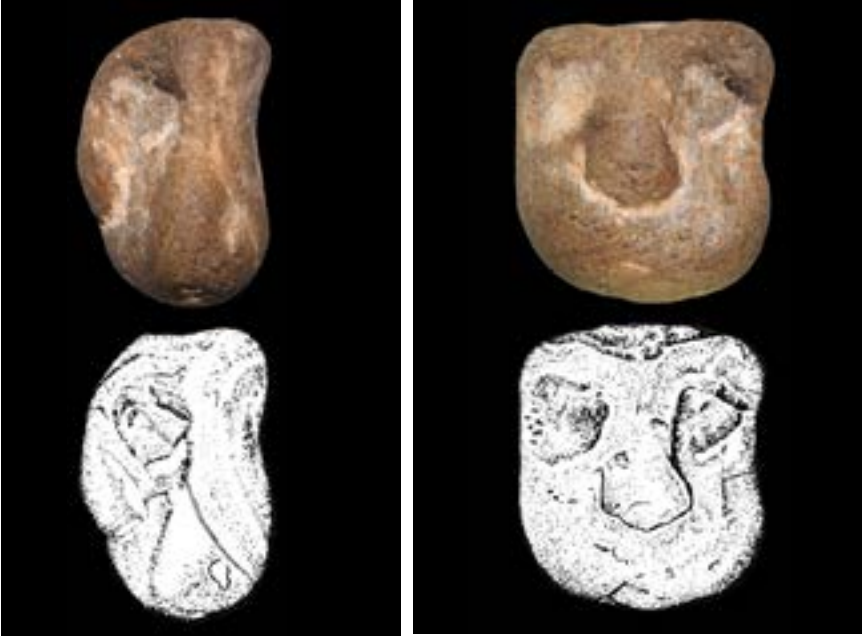
Resim 41. Beykoz Riva araştırmaları sırasında bulunan ve Neolitik Döneme tarihlenen dilgi örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 42. Riva'da 2018-2019 yılları araştırmaları sırasında yoğun olarak buluntu tespit edilen ve paleosol (paleokumul) özellik gösteren araziler (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 43. Beykoz Riva mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2018 yılında 15 envanter numarası ile verilmiş olan insan yüzü biçimli taş nesne örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 44-45. İnsan yüzü biçimli taş nesne örneğinin farklı açılardan görünümü (İstYA Projesi Arşiv)

Resim 46. Beykoz Poyrazköy mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2019 yılında 3 envanter numarası ile verilmiş olan alt öğütme taşı örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 47. Beykoz Poyrazköy mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2019 yılında 4 envanter numarası ile verilmiş olan üst öğütme taşı örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 48. Beykoz Poyrazköy mahallesinde bulunan ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ne 2019 yılında 5 envanter numarası ile verilmiş olan vurgu taşı örneği (İstYA Projesi Arşivi)

**İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI
(İstYA) PROJESİ BEYKOZ SÖZLÜ TARİH
ÇALIŞMALARI 2018-2019**

Emre GÜLDOĞAN^[1]

... Alt Paleolitik Dönem’den başlayarak Neolitik Dönem sonuna kadar kesintisiz olarak buluntu veren Beykoz’da yaşayan toplumların orman başta olmak üzere su kaynaklarından günlük hayatlarında hammadde ve beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için yararlandıklarını düşünmemiz yanlış olmayacaktır. Günümüzde dahi azalmaya başlamasına karşın doğadan yararlanılmaya devam edilmesi bu ön görüşümüzü kuvvetlendiren delilleri içermektedir.

¹ Doç. Dr. Emre GÜLDOĞAN, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Tarihöncesi Arkeoloji Anabilim Dalı 34134 Laleli-İSTANBUL

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ BEYKOZ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMALARI 2018-2019

İstYA Projesi'nin başladığı 2013 yılından itibaren projenin diğer uygulama alanları olan arazi çalışmaları ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) Çalışmaları ile koordineli bir biçimde sürdürülen sözlü tarih çalışmaları gerek yeni bilgilere ulaşılması gerekse bu bilgilerin kalıcılığını sağlaması açısından projenin önemli kısımlarından birini oluşturmaktadır. 2013-2016 arasında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü izinleri sonucunda sürdürülen, 2016 yılından itibaren ise yine aynı bakanlığın Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü'nden alınan izin ile devam eden sözlü tarih çalışmaları Beykoz ilçesinde gerçekleştirilen 2018-2019 yılı çalışmalarında da devam etmiştir.

Özellikle araştırılan ilçelerde en eski ikamet eden kişiler odaklı yapılan ve 80 yaş üzeri kişilerin ilk tercih olarak seçildiği üç farklı kamera ile belgelenen, bunun yanında fotoğraf ve ses kaydı ile desteklenen sözlü tarih çalışmaları ile ilgili geçmiş yıllarda yapılan çalışmalarla ilgili bilgiler farklı yayınlarda anlatılmıştır.^[2]Beykoz ilçesinde de 2018 ve 2019 yıllarında gerçekleştirilmiş olan sözlü tarih çalışmalarında uygulanan yöntemler geçmiş yıllardaki örneklerle paralel olarak yapılmıştır.

---

² Ayrıntılar için bkz. Altun,2015; Göldoğan, 2019a; Göldoğan 2019b

Bu ilçelerde sözlü tarih görüşmelerinin yanı sıra, ilçeye özgü bir takım etnolojik ve etnoarkeolojik belgelemeler de aynı çalışma sırasında belgelenmiştir. Aşağıda 2018 ve 2019 yılı sözlü tarih çalışmaları ile ilgili detaylar aktarılacaktır.

2018-2019 BEYKOZ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMALARI

Beykoz ilçesi sözlü tarih çalışmaları açısından İstYA Projesi'nin önceki yıllarda çalıştığı diğer ilçelere göre (Silivri, Çatalca, Büyükçekmece) daha az görüşmenin yapıldığı bir durum göstermektedir. Bunun başlıca sebepleri arasında ilçe sınırları içerisinde yer alan mahallelerdeki yakın tarihe kadar olan göç, en önemli etkidir. Bunun yanında ilçenin özellikle İstanbul Boğazı'na kıyısı olan kesimlerdeki yerleşim yerlerinin sıklığı ve yeni yerleşimci olarak adlandırabileceğimiz nüfusun varlığı da yadsınamayacak derecede etkilidir. İlçenin kıyı kesimi dışında kalan mahallelerinin bazılarında (İshaklı, Zerzevatçı, Çavuşbaşı, Paşamandıra, Öğümce vb gibi) Doğu Karadeniz bölgesi başta olmak üzere belirli bölgelerden toplu olarak gelen yerleşimcilerin oluşturduğu mahalleler bulunmaktadır. Ayrıca ilçede Polonezköy gibi geçmişi Osmanlı Dönemi'ne kadar giden mahalleler olduğu gibi, Cumhuriyet adından da anlaşılacağı üzere Türkiye Cumhuriyeti'nin ilan edilmesinin ardından kurulan mahallelerde vardır. Bütün bu yukarıda sözü edilen duruma karşın 2018 yılı ile birlikte ilçede başlayan araştırmalarımızla birlikte Beykoz ilçesinde, 2018-2019 yıllarında 20 görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler **Bozhane, Göllü, Kılıçlı, Polonezköy, Cumhuriyet, Riva, Poyrazköy, Anadolu Feneri, Alibahadır** mahallelerinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler önceki yıllarda olduğu gibi 3 farklı açıdan kamera kaydına alınmış, bunun yanı sıra ses kaydı ve fotoğraf çekimleriyle desteklenmiştir. Görüşülen kişiler bulundukları bölgeye göre eski yerleşimciler arasından seçilmiş olmaları yanında zaman içinde bölgenin değişimine birebir şahit olan kişiler arasındandır (Resim 1-8). Bu kişilerin bulundukları mahallelere göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

2018-2019 yıllarında Beykoz ilçesinde yapılan görüşmeler sonucu oluşan yaş dağılımı tablosu da Tablo 2'de gösterilmektedir. Yine görüşülen kişiler meslek gruplarına ayrıldığında bu kişilerin 9'unun emekli, 2'sinin muhtar, 3'ünün balıkçı, 3'ünün çiftçi, 1'inin kaptan, 1'inin esnaf, 1'inin işletmeci olduğu görülmektedir (Tablo 3). Tüm bu bilgiler ışığında Beykoz ilçesinde 2018-2019 yılında gerçekleştirilen görüşmelerde toplam 5 saat 48 dakika video kaydı, 500 fotoğraf

çekimi gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra ses kaydı alımı yapılmış ve yine materyal bağış olarak ekibimize verilen dokümanlarla birlikte sözlü tarih arşivimiz oluşturulmuştur (Resim 9-15).

Beykoz'da sözlü tarih görüşmeleri sırasında ilçede özellikle ormanlık alanların yoğunluğu ve kestane ağaçlarının çok olması sebebiyle “Kestane Balı” yapımıyla geçmişte birçok ailenin uğraştığı bilgisine ulaşılmıştır. Çoğu ailenin geçim kaynağı olan bu üretimin ne yazık ki son yıllarda ağaçlarda görülen bir çeşit hastalık sebebiyle günden güne azaldığı, buna karşın hala birkaç ailenin bu üretimi kendi imkânlarıyla gerçekleştirmeye gayret ettiği de yerinde belgelenecek şahit olunmuştur (Resim 16-18). Yine ormanın varlığı sebebiyle özellikle geçmişte, ormandan ahşap, kereste vb. gibi orman ürünlerinin elde edilmesine dayalı bir ekonomiye yaşamlarını sürdüren ciddi bir topluluğun olduğu bilgisine ulaşmamızı sağlamıştır. Bu iki temel özellik yanında Beykoz'un hem İstanbul Boğazı'na hem Karadeniz'e kıyısı olmasından kaynaklı balıkçılığın bölgede önemli bir geçim kaynağı olduğunu göstermesi açısından da önemlidir. Günümüzde ne yazık ki sadece 1 tane kalmasına karşın geçmişte bölgede Dalyan Balıkçılığı yapıldığı da bilinmektedir.^[3] Yine günümüzde açık deniz balıkçılığı da ilçe sınırlarında özellikle Poyrazköy, Anadolu Kavağı gibi ilçelerde halen geçim kaynağı olarak önemli yer tutmaktadır. Beykoz ilçesi bu özellikleriyle etnoarkeolojik açıdan da önemli bir yer tutmaktadır.

İstYA Projesi arazi çalışmaları sırasında özellikle Riva ve çevresinde elde ettiğimiz sonuçlar, tarihöncesi dönemlerin ilk başlarından itibaren bölgenin önemli bir geçiş noktası olduğunu göstermiştir. Bu açıdan Alt Paleolitik Dönem'den başlayarak Neolitik Dönem sonuna kadar kesintisiz olarak buluntu veren Beykoz'da yaşayan toplumların orman başta olmak üzere su kaynaklarından günlük hayatlarında hammadde ve beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için yararlandıklarını düşünmemiz yanlış olmayacaktır. Günümüzde dahi azalmaya başlamasına karşın doğadan yararlanılmaya devam edilmesi bu ön görüşümüzü kuvvetlendiren delilleri içermektedir.

³ Dalyan: Deniz kıyılarında balık sürülerinin geçit yaptığı yerlerde sabit olarak kurulan ağ, kazıklar, çapalar ve yüzdürücüler gibi malzemeden yapılan kapan ve tuzaklara dalyan ve bu tip balıkçılığa dalyan balıkçılığı denmektedir (Kınacıgil & İlkyaz, 1997)

Tablo 1. Beykoz ilçesinde 2018-2019 yıllarında görüşülen kişilerin mahallelere göre dağılımı (E. Güldoğan)

Tablo 2. Beykoz ilçesinde 2018-2019 yıllarında görüşülen kişilerin yaş dağılım tablosu (E. Güldoğan)

Tablo 3. Beykoz ilçesinde 2018-2019 yıllarında görüşülen kişilerin meslek dağılım tablosu (E. Güldoğan)

GENEL DEĞERLENDİRME

Beykoz ilçesi sözlü tarih çalışmaları, İstYA Projesi kapsamında 2013-2017 yılları arasında gerçekleştirilen Silivri, Çatalca ve Büyükçekmece ilçelerindeki araştırmalar göz önüne alındığında sayıca en az görüşmenin gerçekleştirildiği ilçe olmuştur. Söz konusu ilçelerde İstYA Projesi arşivlerine kaydı tamamlanmış toplamda 71 kişi ile görüşme yapıldığı görülmektedir. Bu kişileri 23'ü Silivri ilçesinden, 28'i Çatalca ilçesinden, 20'si de Büyükçekmece ilçesindendir. Diğer ilçelerde olduğu gibi yine erkek görüşmecilerin sayısı kadın görüşmecilere oranla fazladır. Bunun farklı sebepleri olabileceği gibi konuşulan süre sonunda sözleşme imzalanması zorunluluğu sebebiyle bazı kişiler görüşmeyi kabul etseler dahi imza aşamasında vazgeçtiklerinden o kişilerle yapılan görüşmeler bilimsel veri tabanına dahil edilmemiştir. Yine konuşan kişinin bölgeyi iyi bildiği düşünülen kişilerden olmasına özen gösterilmiş gerek muhtarlardan gerekse mahalleyi en az muhtarlar kadar tanıyan kişilerden alınan bilgiler ışığında titizlikle seçim yapılmasına özen gösterilmiştir.

Beykoz ilçesi sözlü tarih çalışmaları yukarıda da belirttiğimiz sebepler sonucunda az ama araştırmamıza katkı sağlayacağı şüphe götürmeyen 20 kişi ile gerçekleştirilmiş olup, ilçede yapılan arazi araştırmalarının ortaya koyduğu arkeolojik-tarihsel potansiyeli destekleyecek biçimde tamamlanmıştır. İstYA Projesi'nin

üç uygulama alanı da birbirlerini tamamlayacak bir strateji ile yürütüldüğünden 2018-2019 yılları araştırmalarının sonucunda Beykoz ilçesi ile ilgili olarak elde edilen tüm sonuçların başta İstanbul ve ülke arkeolojisi açısından önemi tartışmasız bir şekilde ortaya çıkmıştır. Özellikle arazi çalışmaları ile bölgenin arkeolojik geçmişi konusunda elde edilen sonuçların ülke sınırları dışında dünya arkeolojisi için de önemli katkılar sağlayacağı kuşkusuzdur. Bu bakımdan sözlü tarih çalışmaları ile güçlenen bir yüzey araştırması projesi olarak ileride araştırılmasını planladığımız ilçelerde de benzer sonuçları almaya çalışarak projemizin hedeflerini gerçekleştirmek en önemli motivasyon kaynağımızdır.

SÖZLÜ TARİH GÖRÜŞMELERİNDEN ALINTILAR

Alaaddin Çoker- Cumhuriyet- 56 Yaşında

...B.E.A : Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

A.Ç. : 1962 yılında doğdum, Cumhuriyet köyünde doğdum. Doğma büyüme bu köydeniz. Babalarımız Bulgaristan'dan gelmiş, dedelerimiz daha doğrusu Cumhuriyet köyün kurucularıdır. Cumhuriyet köyün evvelki ismi, daha önceki ismi Çavuşlu Çiftliği'dir. Bir Yahudi vatandaştan satın alınmıştır, çiftlik olarak. Daha sonra 1937'de, Atatürk'ün gelmesiyle Cumhuriyet Köyü ismini almıştır. Köyümüz dedelerimizin yaşadığı, Bulgaristan'daki yaşadığı plan, yaşadıkları köyün plan ve projelerine göre uygulanmıştır. Gayet geniş ve güzel bir köydür. Eskiden tabii ki yokluklar vardı. Yokluklar içerisinde oldukları için işte odunculukla ve hayvancılıkla geçimlerini sağlarlardı, genellikle çiftçilikle ve daha sonrakı tabii ki bizim çocukluk yıllarımız geçtikten sonra biraz daha turizm ağırlıklı başladı köyümüz...

Celalettin Ayvaz- Göllü- 62 Yaşında

...E.A.: Peki bize biraz yaşadığınız evin mimarisinden ya da köyün eski mimarisinden bahsedebilir misiniz?

C.A.: Bu köyde 1975... 1970 ile 1975 arası 15 hane bir köydük. Şeydi, neydi kerpiç binaydı bunlar. Sonradan insanlar hızlı bir gelişme ile biliyorsunuz betonlaştık. Kahvemiz de kerpiçti, her tarafımız kerpiçti burada. Kerpiç evlerimiz vardı. Halen benim var bir tane. Tarihi eser mesela. Dört tane tarihi eser köyde var. Şu yola giren sağda görmüşündür kerpiç binalar. 10- 15 tane var şu anda, 14 tane var.

Sonradan bir şeyler oldu, betonlaşma sonradan oldu. Hızlı bir şekilde betonlaşma oldu.

E.A.: Yerleşmeye başladığınız zamandan beri hep kerpiç yani?

C.A.: Kerpiçti, benim gençliğimde hep kerpiçti. 1975 ile 1980 arası.1975’den sonra başladılar, biz beton yapmaya başladık. Veyahut 1980 üzeri, daha çok 1980’de oldu...

Frederik Novvicki- Polonezköy- 69 Yaşında

...B.E.A.: Aileniz buraya nereden gelmişler?

F.N.: Köye gelen dedem. Dedemin dedesi gelmiş daha doğrusu. 1841’de asker olarak buraya gelmiş. O zaman Lehistan ile Osmanlılar birleşip Ruslar’a karşı savaşmak için buraya geliyorlar. Bunların içinde (a.k.) benim dedemin dedesi, birinci nesil, kuşak o geliyor, o yerleşiyor. Daha sonra, savaştan sonra 1842’de geri dönüyorlar. Ancak başarılı bir komutan on dört kişiye burada kalmasını söylüyor. Ve kalanlar da on dört kişi ve bunlardan biri de benim öz dedem.

B.E.A.: Peki buraya geldikleri zaman şartlar nasılmış? Burada başka yaşayanlar var mıymış?

F.N.: Yok, burada yaşayan yoktu. Bir yer istemişlerdi, tabii ki bu tarihin anlatılması çok uzun, çünkü parça parça anlatıyorum ordan oraya atıyoruz dolayısıyla. Çünkü biz... Uzun bir tarih var. Zor yaşanmış. Buraya nasıl gelmişler? Savaştan burada bir yer istemişler Osmanlılar’dan. Abdülmecit zamanında burası tahsis edilmiş, burası verilmiş. Beş bin hektar bir arazi verilmiş. Niye burası verilmiş? Yani şöyle diyeyim, Osmanlı toprakları taa nereden nereye kadar uzanıyor. Niye burayı vermişler diye akla soru gelir. Hani Antalya’yı vermemiştir, Konya’yı vermemiştir, Diyarbakır’dan, Karadeniz’den değil de burası. Çünkü köyümüze çok yakın, bir 3 kilometre mesafede büyük bir Fransız ordusu vardı. Onun da 3 kilometre yanında bir Alman ordusu vardı. O zaman Alman ordusu ordayken, Fransız ordusu oradayken, Polonyalılar da onların yanında olsun diye yani hepsi bir bölgede olması göz önüne alınarak burası verilmiş...

Niyazi Ünsal- Kılıçlı- 75 Yaşında

...B.E.A.: Kılıçlı'da mı doğdunuz?

N.Ü.: Burada doğduk. Burada büyüdük. Hiçbir yere... Gurbet diye bir şey bilmem ben. Köyde doğduk, köyde büyüdük; gurbetim de askerliktir yani.

B.E.A.: Aileniz buraya nereden gelmişler, daha doğrusu aile büyükleriniz diyeyim?

N.Ü.: Şimdi kızım ben aileden duyduğum, hatta duymadığım, bazı bariz olduğum şeylerden anladığıma göre 300 sene geri gidebiliyorum. Ama ailem... Şimdi kızım ailece biz böyle yani, biz şuradan geldik, biz buradan gittik diye bir şeylerimiz de olmadı. Anlıyor musun? Biz burada doğduğumuza göre 300 sene de geri gittiğimize göre işte bunlardan bildiklerimiz. Ondan önce şöyle köyde bir rivayet gezer. Bu köyün Osmanlı'dan önce kurulduğunu söylerler. Beylik zamanlarında herhalde anladın mı? Bu köyleri sahil köyleri. Buradan Karadeniz sahiline doğru devam eder. Bunların koruma köyü olarak kurulduğunu söylerler. Eskilerden bildiğimiz. Ama ne kadar geçerliliği vardır, ne kadar geçerliliği yoktur bilemem. Dediğim gibi burada doğduk, kendimizi bildiğimiz bileli çalışırız köy hayatı ile öyle yani...

Arif Yücel- Kılıçlı- 85 Yaşında

...B.E.A.: Aileniz de mi hep burada yaşamışlar?

A.Y.: Aile büyüklerimiz evet.

B.E.A.: Aile büyükleriniz Kılıçlı'ya ne zaman gelmişler?

A.Y.: Vallahi 600-700 sene evvel diyorlar ama.

B.E.A.: Buraya nereden gelmişler?

A.Y.: Orta Asya'dan.

B.E.A.: Size Manav diyorlarmış?

A.Y.: Manav diyorlar...

Cemil (Birgün) Banabak- Riva- 82 Yaşında

B.B.: ...Ben 1937 yılında burada doğdum. Aslen Rize. Burada doğdum ben. Esas köken Rize'den geldi. İşte ben dünyaya geldiğim vakit işte o zaman 7 haneydik burda sene 1950'ye kadar. Çok mahrumiyet içinde yaşadık burada. Ekmek, su bunlar çok büyük sorundu. Bakkal falan öyle bişey yoktu. Suyu Ayazma diye tabir ettiğimiz yer var ordan teneke ile taşırdık içmek için. Ekmek Beykoz'da... İngiliz işgalinden, evet Montrö Antlaşması'yla boğazlarda tahlisiye teşkilatı kurulmuş. O tahlisiye teşkilatının belirli yerde istasyonları vardı. Burda da sahile yakın. Yani o istasyonlara yakın civar köylerden adamlar yazılmıştı. Rahmetli benim babam da onların içerisindeydi. Onların sayesinde onların tabi teşkilatı vardı, Kıyı Emniyet Teşkilatı. Onlar ekmekleri Beykoz'dan at arabası ile veya beygirle getirirlerdi. Ayda kaç ekmek yani işgal günlerinde 3 ekmek, 5 ekmek. 3 günde bir ekmek yenirdi...

İdris Gül- Alibahadır- 85 Yaşında

...M.G.: Peki haneler arası ilişki nasıldı? İmece usulü çalışılır mıydı? Mesela bazı köylerde tarhana yapımı oluyor. Burada da o tarz şeyler var mıydı?

İ.G.: Şimdi mesela komşular, 2-3 komşu bir oluyo, burda ekmek fırınları vardı, dibek taşları vardı. Bulguru kaynatıyorlar, bulgur kaynadıktan sonra güzelce bir dibekte dövüyorlar, seriyorlar. Dibekle dövdün müydü, şeylen eziliyor. Ezildikten sonra... Tabi kaynattıktan sonra eziliyor ve bulgur öyle yapıyorduk. Ama şimdi fabrikalar yapıyo geliyor başka. Anladın mı? O anları yaşadık. Hayvancılık desen ineklerimiz vardı, 8-10 tane manda vardı. Sütü veriyoduk sütçüye. 25 kuruşa, 30 kuruşa kilosunu verirdik.

M.G.: Peki eskiden geçiminizi tarladan, hayvanlardan sağladığınızı söylemişsiniz. Bunu sadece kendinize yetecek kadar mı yapıyordunuz, yoksa satış da yapıyor muydunuz?

İ.G.: Satış yoktu...

KAYNAKÇA

Altun, M., 2015

“İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Silivri İlçesi Sözlü Tarih Çalışmaları”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) 2013- Silivri*, E. Güldoğan, M. Altun (Ed.), Mercck Yayınları, İstanbul: 39-65.

Güldoğan, E., 2019a

“Büyüçekmece (İstYA) Projesi Sözlü Tarih Çalışmaları 2016-2017”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2016-2017 Büyüçekmece*, E. Güldoğan (Ed.), Bilnet Matbaacılık, İstanbul: 53-65.

Güldoğan, E., 2019b

“İstYA Projesi Çerçevesinde Gerçekleştirilen Sözlü Tarih Çalışmaları ve Sonuçları 2013-2017”, *Arkeoloji ile Geçen Yarım Asır: Sevil Gülçur Armağanı*, P. Çaylı, I., Demirtaş, B. Eser (Ed.), Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara: 143-164.

Kınacıgil, H., T., A., T., İlkayaz, 1997

“Ege Denizi Balıkçılığı ve Sorunları”, *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi 14 (3-4)*, İzmir: 351-367.

Resim 1. Göllü muhtarı Celalettin Ayvaz ile yapılan görüşme (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 2. Polonezköy'de Frederik Novvicki fotoğraflar üzerinden geçmiş anıları anlatırken (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 3. İbrahim Köktürk ve Orhan Divrik ile yapılan görüşmeden (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 4. Niyazi Ünsal amcamız bize yaşadığı yeri anlatıyor (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 5. Yusuf Kaya'dan bize elindeki belgeleri gösteriyor (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 6. Poyrazköy'lü Birgün Banabak amcamız bölgenin geçmişten günümüze yaşadığı değişimi aktarırken (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 7. İdris Gül ile yapılan görüşme (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 8. Osman Torlak ile yapılan görüşme (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 9-10. Polonezköy'de araştırmalarımız sırasında bizimle paylaşılan materyal kültür belgelerinden bir grup (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 11-12. Polonezköy ile ilgili görsellerden bir grup (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 13. Birgün Banabak'ın ekibimizle paylaştığı materyal kültür örneklerinden biri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 14. Osman Torlak'ın ekibimizle paylaştığı görsellerden biri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 15. Alaaddin Çoker'in ekibimizle paylaştığı materyal kültür örneklerinden biri (İstYA Projesi Arşivi)

*Resim 16. Selahattin Cephe ile kestane balı hakkında yapılan görüşme
(İstYA Projesi Arşivi)*

*Resim 17-18. Kestane Balı'nın yapıldığı petekler ve bal yapım hazırlıkları
(İstYA Projesi Arşivi)*

**BEYKOZ PALEOLİTİK ÇAĞ YONTMATAŞ
BULUNTULARI: 2018-2019**

Volkan MANAP^[1]

İstanbul'un Asya yakasında Beykoz ilçesi ise günümüze kadar arkeolojik araştırmalar anlamında eksik kalmış ve geçtiğimiz son iki yılda İstYA Projesi çalışmalarıyla özellikle Riva'da geniş bir kültür-tarihsel kronolojik süreç olduğu anlaşılmıştır. Bu rapor, İstanbul İli Yüzey Araştırmaları Projesi kapsamında 2018-2019 yıllarında yürütülen Beykoz ilçesi Paleolitik Çağ yontmataş buluntularının ön sonuçlarını içermektedir.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, volkanmanap@ogr.iu.edu.tr İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Tarihöncesi Arkeoloji Anabilim Dalı 34134 Laleli-İSTANBUL

BEYKOZ PALEOLİTİK ÇAĞ YONTMATAŞ BULUNTULARI: 2018-2019

İstanbul, günümüzde önemli bir megakent olmasının yanı sıra jeopolitik konumu ve tarihsel geçmişi ile yalnızca Türkiye'nin değil dünyanın da sayılı kentlerinden biri olma özelliği taşımaktadır. İstanbul, arkeolojik ve tarihsel anlamda geçmişten günümüze çok sayıda kültüre ev sahipliği yapmıştır ve kronolojik açıdan oldukça zengin bir görünüm sergilemektedir (Güldoğan 2015, Güldoğan 2019). İstanbul'da özellikle son yıllarda artan “Kentsel Dönüşüm”, “Ulaşım” ve “İnşaat” faaliyetleri sebebiyle yapılan yeni arkeolojik çalışmalar da İstanbul'un tarihsel süreçteki önemine dikkat çekmektedir (Güldoğan 2015: 23). İstanbul ve çevresinde tarihöncesi dönemlere ait bilgilerimiz ise 1950'li yıllarda yapılan **Fikirtepe** Kazıları, 1960 yılında başlayan ve aralıklı olarak üç sezon sürdürülen **Pendik** Kazıları ile 1980'li yıllarda yapılan yüzey araştırmaları ve **Yarımburgaz Mağarası**'nda yapılmış olan kazılarla sınırlıdır. İstanbul'da kazısı yapılan tek Paleolitik sit alanı Yarımburgaz Mağarası'dır (Arsebük ve Özbaşaran, 1999). Diğer yandan, Pleistosen Dönem boyunca çeşitli zamanlarda gerçekleşen deniz seviyesi değişimleriyle İstanbul Boğazı'nın Asya ve Avrupa arasında kara köprüsü oluşturduğu bilinmektedir; bu sebeple İstanbul'un Paleolitik Dönemleri

hakkında elde edilen veriler aynı zamanda Avrupa, Akdeniz, Ege ve Yakın Doğu kültür bölgeleriyle olan arkeolojik ilişki açısından da önem kazanmaktadır.

İstanbul ve çevresinin Paleolitik dönemleri ile ilgili mevcut bilgilerimizin ortaya çıkmasında öncül çalışmaları Yarımburgaz Mağarası kazılarına ek olarak, 1980’li yıllarda İstanbul Üniversitesi’nden Mehmet Özdoğan ve ekibinin yürüttüğü “Trakya ve Doğu Marmara Yüzey Araştırmaları” oluşturmuştur² (Özdoğan, 1982). Son yıllarda Marmaray Projesi kapsamında başlatılan **Yenikapı** Kazıları ile İstanbul ilinin arkeolojik potansiyeli yeniden gündeme gelmiş ve buna bağlı olarak yeni araştırmalar art arda başlatılmıştır. Bu araştırmalar arasında yer alan ve 2013 yılından beri devam eden ve 15 ilçeyi kapsayan İstanbul İli Yüzey Araştırmaları Projesi (İstYA) çalışmalarıyla birlikte Paleolitik dönemlere ait çok sayıda yontmataş buluntu ile karşılaşmış ve yeni alanlar keşfedilmiştir (Güldoğan, 2019). Bu çalışmalarla İstanbul’un hem Avrupa hem de Asya yakalarında Paleolitik Çağ’ın çeşitli dönemlerine tarihlenen buluntu alanları tespit edilmiştir. Özellikle çalışmaların tamamlandığı Silivri, Çatalca, Büyükçekmece ve Beykoz ilçelerinde elde edilen yontmataş buluntular Yarımburgaz Mağarası’nın Paleolitik Çağ kronolojisiyle örtüşmektedir. Bu durum, İstanbul’un potansiyelini Paleolitik Çağ Arkeolojisi açısından destekler niteliktedir. İstanbul’un Asya yakasında Beykoz ilçesi ise günümüze kadar arkeolojik araştırmalar anlamında eksik kalmış ve geçtiğimiz son iki yılda İstYA Projesi çalışmalarıyla özellikle Riva’da geniş bir arkeolojik-tarihsel kronolojik süreç olduğu anlaşılmıştır. Bu rapor, İstanbul İli Yüzey Araştırmaları Projesi kapsamında 2018-2019 yıllarında yürütülen Beykoz ilçesi Paleolitik Çağ yontmataş buluntularının ön sonuçlarını içermektedir. İstYA ekibi 2018-2019 yılları için araştırma alanı olarak seçilen Beykoz’da; **Alibahadır, Paşamandıra, Göllü, Bozhane, Kılıçlı, Öğümce, Riva, Polonezköy, İshaklı, Poyrazköy** ve **Anadolu Feneri** mahallelerinde yüzey çalışmalarını tamamlamıştır.

---

² Ayrıntılar için bkz. Özdoğan 1982, 1983a, 1983c, 1984, 1985, 1986, 1988, 1990

Harita 1. Beykoz'da yüzey araştırması yapılan alanlar (İstYA Projesi Arşivi)

Beykoz ilçesinde yüzey araştırmaları sırasında tarihöncesi dönemlere ait 3000'in üzerinde yontmataş buluntu toplanmıştır. Yontmataş buluntuların mahallelere göre oranlarına bakıldığında Riva %92.5, Göllü %4.5, Kılıçlı %2.0 ve diğer mahalleler toplam %1.0 olarak dağılım göstermiştir. Paleolitik Dönemlere ait buluntuların büyük kısmı Riva'da aşınmayla ortaya çıkan fosil toprak kümeleri üzerinde yoğunlaşmıştır.

Resim 1-2. Riva'da önemli Paleolitik buluntu alanlarının görünümü (İstYA Projesi Arşivi)

İstYA Projesi'nde yürütülen çalışmalarda tespit edilen buluntu alanlarının koordinatları GPS kullanılarak kayıt altına alınmış ve yüzey taraması yapılan alanlara arazi numaraları atanarak harita üzerinde işaretlenmiştir. İstanbul'da giderek artan yol yapım projeleri ve yapılaşma faaliyetleri arkeolojik buluntu alanlarını büyük ölçüde tahrip etmektedir. Beykoz'da Riva Mahallesi'nde de özellikle yazlık evler ve site inşaatlarıyla Paleolitik buluntu alanlarının bölgede tahribi ciddi boyutlara ulaşmıştır.

Harita 2. Riva'da tespit edilmiş Paleolitik buluntu alanları (İstYA Projesi Arşivi)

İstanbul'un Karadeniz kıyı hattında 1980'li yıllarda yapılan çalışmalardan bilinen Ağaçlı, Gümüşdere, Domalı, Sarısu, Kefken (Özdoğan, 1984) Paleolitik buluntu alanlarını kronolojik olarak destekleyen Riva yontmataş buluntuları üzerinde yapılan ilk çalışmalara göre, buluntuların en az %70'inin Paleolitik dönemlere ait oldukları anlaşılmıştır. İstanbul'da gerek Riva gerekse yukarıda adı geçen buluntu alanlarına ek olarak birçok Alt-Orta ve Erken Üst Paleolitik Dönem yontmataş buluntuları İstanbul'da en azından 300/200 – 50/40 bin yıl öncelerine ait insan hareketliliğini göstermektedir.

*Harita 3. İstanbul'un Karadeniz kıyısında yer alan Paleolitik buluntu alanları
(İstYA Projesi Arşivi)*

Bölgede yontmataş üretiminde kullanılan ham maddeler büyük oranda alüvyon kökenli çakıl taşlarından oluşmakla birlikte opal, riylit ve kuvars gibi silisyum içeriği yüksek ham maddeler de kullanılmış, ayrıca silisleşmiş ağaç fosilleri ile az sayıda konglomera ve kum taşı da tespit edilmiştir.

Riva'da Alt Paleolitik Dönem'e ait yontmataş buluntular satır ve kıyıcı aletlerden oluşmaktadır, tanımlanan kıyıcı örneklerinin tümü ortalama 65-100 mm genişlik aralığına sahip çakıl taşlarından yonga çıkarımıyla üretilmiş kesici kenarlara sahip aletlerdir (Resim 3). Şimdilik tanımlanmış tek satır örneği 120x110x45 mm boyutlarında yassı bir yumrudan üretilmiştir (Resim 4). Riva'da tespit edilmiş dört numaralı buluntu alanında bir adet Clactonian endüstrisine ait olabileceği düşünülen yonga bulunmuştur ve bölgede Alt Paleolitik Dönem'e ait buluntuların olmasıyla ilişkilendirilebilir ancak tekil bir buluntu olmasından dolayı Orta Paleolitik Dönem'e ait olması da şimdilik muhtemeldir.

Resim 3. 1-6) Riva'dan Alt-Orta Paleolitik Dönemlere Ait Kıyıcı Örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 4. Riva'dan Satır Örneği (İstYA Projesi Arşivi)

Riva Paleolitik yontmataş buluntuları tipolojik olarak ağırlıklı Orta Paleolitik Dönem'e tarihlenen Balkan Mousterien kültür evresiyle ilişki görünmekte ve İstanbul Boğazı'nın batı yakasındaki Ağaçalı, Gümüşdere grubu yontmataş buluntularla benzerlik göstermektedir. Tanımlanmış yontmataş buluntular içerisinde Levallois çekirdekler yoğun olarak görülmektedir (Resim 5). Levallois çekirdekler tercihli tek bir yonganın çıkarılmış olduğu çekirdeklerdir (Dinçer vd., 2017). Dört numaralı buluntu alanından toplanan Levallois çekirdekler birkaç örneğin dışında oldukça küçük boyutludur. Bunların dışında çok sayıda yonga çekirdeği (Resim 6) ve bir adet kurs biçimli çekirdek (Resim 7) bulunmaktadır. Levallois yongalar (Resim 8) içerisinde kullanılmış ve düzeltili parçalar görülmektedir. İlk sonuçlara göre 50'nin üzerinde düzeltili ve kullanım aşınımı görülen yonga tespit edilmiştir. Uç olarak adlandırılabilen dört parça bulunmaktadır ve uzmanlar tarafından

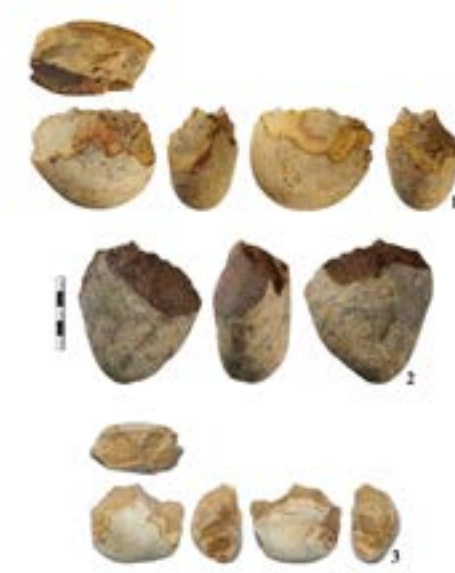

bunların Orta Paleolitik/ Orta-Üst Paleolitik geçiş /Üst paleolitik (?) dönemlerine ait olabileceği düşünülmüştür. Kırmızı renkli çakmaktaşıdan yapılan uç, dış yüzde baskı düzeltiyle şekillendirilmiş iç yüzü düz olarak bırakılmıştır (Resim 9.1). Diğer uç olduğu düşünülen buluntunun iç yüzü yine düz bırakılmış dış yüzünden yongalanmış ve sağ kenarında baskı düzelti görülmektedir (Resim 9.5).

Silisleşmiş ağaç fosilinden yongalanmış bir parça dişlemeli alet olarak tanımlanmıştır (Resim 9.2). Tipik Orta Paleolitik aletleri olan çeşitli kazıyıcı örnekleri Riva'da yoğun olarak görülmektedir, bunlar arasında tek kenar kazıyıcı, yatay kenar kazıyıcı, düz dışbükey iki kenar kazıyıcı, iki kenar kazıyıcı ve yaklaşan kenarlı kazıyıcılarla yonga üzeri ön kazıyıcılar tanımlanmıştır (Resim 10. 1-5).

Resim 5. 1-4) Riva'dan Levallois çekirdek örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 6. 1-3) Basit yonga çekirdeği örnekleri (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 7. Kurs biçimli çekirdek (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 8. 1) Clacton yonga, 2-5) Levallois yongalar (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 9. 1,3,4,5) Uç örnekleri, 2) Mousterien dişlemeli alet (İstYA Projesi Arşivi)

Resim 10. 1) Tek kenar kazıyıcı, 2) Yatay kenar kazıyıcı, 3) Düz dış bükey iki kenar kazıyıcı, 4) İkili kenar kazıyıcı, 5) Yaklaşan kenar kazıyıcı (İstYA Projesi Arşivi)

*Resim 11. Riva'da 4 numaralı Paleolitik buluntu alanının havadan görünümü
(İstYA Projesi Arşivi)*

*Resim 12. Riva'da 25 numaralı Paleolitik buluntu alanının havadan görünümü
(İstYA Projesi Arşivi)*

Bölgede yapılan geçmiş çalışmalar Batı Karadeniz kıyısındaki Üst Paleolitik Döneme ait yontmataş buluntuların daha çok Erken Üst Paleolitik Dönemi yansıtan Balkan Aurignacien kültürleri ile ilişkili olduğunu ileri sürmektedir (Runnels ve Özdoğan, 2001). Riva'daki Üst Paleolitik Döneme ait yontmataş buluntular söz konusu bölgeye yakın bir coğrafyadan ele geçmiştir. Riva'da bulunan Erken Üst Paleolitik (?) yontmataş buluntular Karadeniz kıyısından 1-3 km içeride yer alan fosil toprak kümeleri üzerinden toplanmıştır. Ancak yapılacak detaylı araştırmalarla söz konusu buluntuların dönemsel ve kültürel ayrımı ve değerlendirilmesi net olarak ortaya konacaktır. Yontmataş buluntular üzerinde hava ve su ile ilişkili aşınım izlerinin görülmemesi fosil toprak kümelerinin aşınım hızıyla ilişkili olmalıdır. Yüzey araştırmalarında bölgede yapılacak taramalarla toprak aşınım hızına bağlı olarak daha fazla sayıda buluntu ile karşılaşılma olasılığı yüksektir. Şimdilik tanımlanan buluntular arasında Üst Paleolitik Döneme ait olabilecek dişlemeli alet, dişlemeli yonga, kullanım izi görülen dilgi, dilgi üzeri ön kazıyıcı ve delici alet bulunmaktadır (Resim 13).-

Resim 13. 1) Kullanım aşınmalı dilgi, 2) Dilgi üzeri ön kazıyıcı, 3) Dişlemeli alet, 4) Dişlemeli yonga (İstYA Projesi Arşivi)

Türkiye’de yapılan önemli Paleolitik Çağ çalışmaları genel olarak Akdeniz, Orta Anadolu ve Marmara bölgelerindeki kazılardan oluşmaktadır. Bunlar Hatay’da Üçağızlı, Merdivenli, Kanal ve Tıkalı Mağaraları, Antalya’da Karain, Beldibi, Belbaşı ve Öküzini Mağaraları, Orta Anadolu’da Dursunlu ve Kaletepe kazıları,

Marmara bölgesinde ise yalnızca Yarımburgaz Mağarası olarak sıralanabilir (Kuhn, 2002). Her ne kadar bu araştırmaların dışında önemli Paleolitik kazı ve araştırmalar olsa da Marmara Bölgesi ve özellikle İstanbul'un Paleolitik Dönemlerine ilişkin araştırma sayısı yok denecek kadar azdır. Anadolu arkeolojisinde Orta Paleolitik Dönemden Üst Paleolitik Döneme geçiş süreci uzun yıllardır Paleolitik Çağ arkeolojisinin gündeminde olmasına rağmen konuyla ilgili yeterli araştırma yapılmadığı bilinmektedir (Mustafaoğlu, 2008). Diğer yandan, Marmara bölgesinde Üst Paleolitik Döneme atfedilebilecek buluntu alanı sayısı Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri (tayproject.org) veri tabanına göre yalnızca 9'dur ve Yarımburgaz Mağarası dışında tüm yontmataş veriler yüzey toplamalarıyla elde edilmiştir. İstanbul'da Ağacli, Domalı, Gümüşdere, İbonun Rampası ve Yarımburgaz Mağarası bu dönemle ilgili önemli verilerin sağlandığı sınırlı alanlardandır. İstanbul'un Asya yakasında İstYA Projesi kapsamında Beykoz ilçesi Riva mahallesinde tespit edilen 1, 2, 4 ve 25 numaralı buluntu alanları İstanbul'un tarihöncesi dönemleri ile ilgili önemli bir yontmataş veri grubu sunmaktadır.

SONUÇ

İstYA Projesi çalışmalarıyla, 2018-2019 yıllarında araştırma bölgesi olarak seçilen Beykoz ilçesinde özellikle Riva mahallesinde ilk kez yoğun olarak Paleolitik Dönemlere ait yontmataş buluntular tespit edilmiş ve yapılan ön çalışma yanı sıra Ankara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi başta olmak üzere birçok yontmataş uzmanı buluntuların ön değerlendirmesine katkıda bulunmuştur. Riva, bulunduğu coğrafi konum nedeniyle İstanbul ve Anadolu arkeolojisi için olduğu kadar Paleolitik kültürler arası ilişkiler anlamında Doğu Avrupa için de kritik öneme sahiptir.

Riva'da bulunan yontmataş buluntuların yakın çevrede bulunan Ağacli, Domalı, Gümüşdere vb. buluntu alanlarıyla olan ilişkisinin yanı sıra Doğu Avrupa ile olan bağlantısı da yeterince açık değildir. Bu tarihöncesi ilişkilerin anlaşılabilmesi için zaman içinde yapılacak çalışma ve yayınlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak tarafımdan yazılması planlanan yüksek lisans teziyle; halen devam etmekte olan İstYA Projesi çalışmalarına ek olarak 1980'li yıllarda yürütülen yüzey araştırmalarından elde edilen yontmataş buluntuların da incelenmesiyle İstanbul'un Paleolitik Dönemlerine ait yeni bilgiler sağlamak hedeflenmektedir.

KAYNAKÇA

Arsebük, G., Özbaşaran, M., 1999

“Pleistocene Archaeology at the Cave of Yarımburgaz in Eastern Thrace/Turkey: Preliminary Results”, *The Palaeolithic Archaeology of Greece and Adjacent Areas*. Athens, G. N. Bailey, E. Adam, E. Panagopoulou, C. Perles, and K. Zachos (ed.), British School of Archaeology: 59-72.

Dinçer, B., Slimak, L., 2007

“The Paleolithic of Turkish Thrace: Synthesis and Recent Results”, *Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi (Tuba-Ar)* 10, Ankara: 49-61.

Dinçer, B., S. Balcı, E. Göldoğan, 2017

“İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Yontmataş Buluntuları 2013-2016”, *APAD 3 (Anadolu Prehistorya Araştırmaları)*, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara: 35-55.

Göldoğan, E., 2015

“İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Silivri Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2013-Silivri*, E. Göldoğan, M. Altun (ed.), Mercek Yayınları, İstanbul: 25-45.

Göldoğan, E., 2019

“İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi 2016-2017 Büyükçekmece Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2016-2017 Büyükçekmece*, E. Göldoğan (ed.), Bilnet Yayıncılık, İstanbul: 35-51.

Kuhn, S. L., 2010

“The Yarımburgaz lithic assemblage”, *Culture and biology at the crossroads: The Middle Pleistocene record of Yarımburgaz Cave (Thrace, Turkey)*, F. C. Howell, G. Arsebük, S. L. Kuhn, M. Özbaşaran, & M. C. Stiner (ed.), Ege Yayınları, İstanbul: 93-129.

Kuhn, S. L., 2002

“Paleolithic Archeology in Turkey”, *Evolutionary Anthropology* 11: 198-210.

Mustafaoğlu, G., 2008

“Sorunlar, Modeller Ve Hipotezler Çerçevesinde Anadolu’da Orta Paleolitik Dönemden Üst Paleolitik Döneme Geçiş Evresine Genel Bir Bakış”, *Anatolia* 34: 1-15.

Özdoğan, M., 1982

“Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları”, *TAD* 26/1, Ankara: 37-55.

Özdoğan, M., 1983a

“Trakya’da Tarihöncesi Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Bazı Sorunlar”, *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi* 10/11: 21-58.

Özdoğan, M., 1983c

“Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları 1982”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı I*: 238-240.

Özdoğan, M., 1984

“1983 Yılı Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı II*: 221-232.

Özdoğan, M., 1985

“1984 Yılı Trakya ve Doğu Marmara Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı III*: 409-420.

Özdoğan, M., 1986

“Trakya Bölgesinde Yapılan Tarihöncesi Araştırmaları”, *Türk Tarih Kurumu Kongresi IX/1*: 29-39.

Özdoğan, M., 1988

“1986 Yılı Trakya ve Marmara Bölgesi Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı V/II*: 157-173.

Özdoğan, M., 1990

“1988 Yılı Trakya ve Marmara Araştırmaları”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı VII*: 443-457.

Runnels, C., Özdoğan, M. 2001

“The Palaeolithic of the Bosphorus Region, NW Turkey”, *Journal of Field Archaeology* 28/1-2, Taylor & Francis, United Kingdom: 69-92.

Sağır, M., 2016

“Kırıkkale ve Çorum İllerinde Tarih Öncesi İnsan İzleri”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 36: 68-79.

Van Andel, Tjeerd, M. 1998

“Palaeosols, Red Beds, and the Old Stone Age in Greece”, *Geoarchaeology* 13: 361-390.

**RİVA ve GÖLLÜ (BEYKOZ, İSTANBUL)
ERKEN HOLOSEN DÖNEM YONTMATAŞ
BULUNTULARI**

Çiler ALTINBİLEK-ALGÜL^[1]

Semra BALCI^[2]

Yontmataş buluntularına göre Riva ve Göllü'nün Paleolitik dönemin erken evrelerinden itibaren iskan gördüğü anlaşılmaktadır. Ancak etkileri özellikle Son Buzul Doruğu'nda yoğun hissedilen deniz seviyesi değişimlerinden de etkilenmiş görünmektedirler. Buluntulara göre arada eksik evrelerin olması bunun kanıtıdır.

¹ Doç. Dr. Çiler ALTINBİLEK-ALGÜL, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Tarihöncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı 34134, Laleli-İSTANBUL

² Doç. Dr. Semra BALCI, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Tarihöncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı 34134, Laleli-İSTANBUL

RİVA ve GÖLLÜ (BEYKOZ, İSTANBUL) ERKEN HOLOSEN DÖNEM YONTMATAŞ BULUNTULARI

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı izni ile 2013 yılından itibaren sürdürülen bir yüzey araştırması projesidir. Önceki yıllarda Silivri, Çatalca, Büyükçekmece ilçelerinde devam eden projenin Anadolu Yakasındaki ilk çalışmaları 2018-2019 yılları arasında, Beykoz ilçesinde gerçekleştirilmiştir³. Beykoz ilçesine bağlı **Riva** ve **Göllü**’de tespit edilen buluntu yerleri, bölgenin Erken Holosen yontmataş teknolojisi ile ilgili yeni bilgiler sağlamaktadır. Bu iki buluntu alanının yer aldığı Beykoz İlçesi, batısında İstanbul Boğazı, kuzeyinde ise Karadeniz ile kritik bir konuma sahiptir. Bölgede, Son Buzul Doruğu’ndan itibaren deniz seviyesi açısından önemli değişimler olmuş (Özdoğan 2011: 220; 2018: 15-16), bu durum kıyı şeridinde yaşayan toplulukları doğrudan etkilemiştir. Bölgede Paleolitik Dönem’in sonlarına ait buluntuların olmamasında bu değişimlerinin etkili olduğu düşünülmektedir (Runnels ve Özdoğan 2001; Özdoğan 2007: 663). Bununla birlikte, Karadeniz kıyı şeridi boyunca **Ağaçlı Kumluğu**, **Domuzdere** (Avrupa Yakası) ve **Domalı** (Anadolu Yakası) gibi kıyı kumullarında yayılım gösteren Mezolitik dönem topluluklarına ait buluntu yerleri mevcuttur (Özdoğan 1983: 67; 1996: 343; Gatsov ve Özdoğan 1994). Bunlara son yıllarda **Sakarya** ilinde saptanan buluntu alanlarının da eklenmesi (Kartal vd. 2016: 401; Kartal vd. 2018: 171), kıyı şeridinin Erken

---

³ Ayrıntılar için bkz. Güldoğan, 2015, 2016, 2019; Balcı 2015, Dinçer&Balcı&Güldoğan, 2017; Dinçer&Balcı&Algül 2019.

Holosen’de günümüzdekine yakın bir seviyede olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir (Özdoğan 2007: 603; 2018: 15-16). Bu makalenin konusunu oluşturan Riva ve Göllü (Beykoz) buluntu alanları da aynı kültür bölgesi içerisinde değerlendirilebilecek özelliklerdedir ve benzer buluntu topluluklarından söz edilmesi mümkündür. Her ikisi de İstYA Projesi kapsamında Doç.Dr. Emre Güldoğan ve ekibi tarafından 2018 yılında yürütülen yüzey araştırmaları sırasında tespit edilmiş, 2019 yılında yeniden ziyaret edilmiştir^[4]. Yontmataş buluntuları bu iki alanın Paleolitik dönemin erken evrelerinden itibaren iskan gördüğünü kanıtlar nitelikte olmakla birlikte^[5], makalede Erken Holosen dönem yontmataş buluntularına değinilmektedir.

RİVA YONTMATAŞ BULUNTULARI

Hammadde

Riva kıyılarında Erken Holosen döneme ait olduğunu düşündüğümüz yontmataş buluntular 878 adettir. Bunların çoğunluğunu çakmaktaşı olanlar oluşturmakla birlikte (% 95,6, 842 adet), obsidiyen (% 3,5, 31 adet) ve kuvars örneklerle de (% 0,6, 5 adet) rastlanmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Riva yontmataş buluntuları hammadde dağılımı (Altınbilek- Algül& Balcı)

⁴ Detaylı bilgi için bkz E. Güldoğan makalesi

⁵ Bu alanların Paleolitik dönem yontmataş buluntuları ve bölgenin Üst Paleolitik sorunsalı başka bir araştırmanın konusudur. Bu buluntular Yüksek Lisans tezi kapsamında Volkan Manap tarafından incelenmektedir.

Çakmaktaşı buluntular için yoğun yuvarlanma ve aşınma ile oluşmuş ikincil bir kortekse sahip çakmaktaşı yumruları kullanılmıştır. Bu görünümeleri nedeniyle, yatağından değil de, taşınmış dolgulardan toplanıp kullanılmış oldukları izlenimi vermektedir. Çakmaktaşı buluntuların renk ve doku özellikleri açısından da bir çeşitlilik söz konusudur. Bunların bazıları çört olarak da tanımlanabilir ancak çoğunluğu, alanda saptanan yongalama teknolojisine uygun, nitelikli hammadde özelliklerindedir^[6].

Obsidiyen buluntular az sayıda olmalarına rağmen (% 3,5, 31 adet), bölgenin hammadde kaynaklarına olan mesafe dikkate alındığında, bu miktar azımsanmayacak orandadır. Bu buluntuların XRF analizleri henüz yapılamamış olmakla birlikte, makroskobik gözlemlere göre büyük bir bölümü Orta Anadolu **Göllüdağ** obsidiyenlere benzemektedir. Grimsi yeşil ya da siyah renklerde olan diğer bir bölümünün ise Kuzey Anadolu **Sakaeli** ya da **Yağlar** obsidiyenlerine ait olabileceği düşünülmüştür. Bölgenin tarihöncesi dönem obsidiyen buluntuları (Fikirtepe, Pendik, Ilıpınar ve Domalı) ile ilgili daha önceki çalışmalar da benzer sonuçlar vermiştir (Bigazzi vd. 1998: 86; Cauvin ve Chataigner 1998: 343; Ercan vd. 1990). Bu buluntu yerleri içerisinde özellikle Domalı, çalışma alanımız olan Riva ve Göllü'ye çok yakın bir konumda, kıyı bölgesinde yer almaktadır. Bunun yanı sıra buluntu topluluğu açısından da benzer özellikler sergilemesi, Riva ve Göllü hammadde kaynakları açısından görüşümüzü destekler niteliktedir. Ancak yine de bu konudaki kesin sonuçlar XRF analizleri yapıldıktan sonra verilebilecektir.

Yongalama Teknikleri

Çakmaktaşı

Çakmaktaşıları açısından alanda en fazla bulunan buluntular; yonga ve yonga çekirdekleridir^[7] (Tablo 1). Bu durum yonga üretimine yönelik yongalama sistemlerinin baskın olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte dilgi ve dilgicik endüstrisine yönelik buluntular da dikkate değer orandadır.

⁶ İleride bölgenin hammadde kaynaklarına yönelik yapılabilecek araştırmalar ile bu konuda daha net sonuçlar verilebilir.

⁷ Bu alandan çok sayıda Paleolitik Dönem buluntusu da ele geçmiş olduğu yukarıda belirtilmiştir. Paleolitik dönem özellikleri taşıyan yonga çekirdekleri bu çalışma kapsamına dahil edilmemiştir.

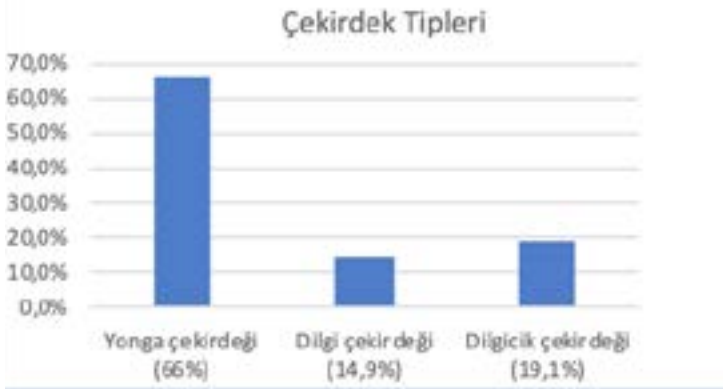
TEKNOLOJİK AYRIM	Adet
Çekirdekler	
Tek vur düzlemli dilgicik çekirdekleri	18
Dilgi çekirdekleri	
Tek vurma düzlemli	7
İki vurma düzlemli enine	4
İki vurma düzlemli karşılıklı	3
Yonga çekirdekleri	
Tek vurma düzlemli	29
İki vurma düzlemli enine/ karşılıklı	9
Çok vurma düzlemli	24
Tükenmiş çekirdek	24
Çekirdek hazırlama ve yenileme par.	
Omurgalı Yonga	2
Omurgalı Dilgi	1
Çekirdek yenileme tablası	3
Yongalama yüzü yenileme yongası	15
Yongalama sırasında omurga	1
Yan dilgi ve dilgicikler	41
Merkezi dilgiler	
Tek yönlü çıkarımlı mer. dilgiler	25
İki yönlü çıkarımlı mer. dilgiler	10
Tanımlanamıyan	14
Merkezi dilgicikler	
Tek yönlü çıkarımlı mer. dilgiler	10
İki yönlü çıkarımlı mer. dilgiler	1
Yongalar	
Korteksli yongalar	156
Korteksiz yongalar	188
Kalın yonga parçası	1
İnce yonga parçası	107
2 cm den küçük yonga	149
Toplam	842

Tablo 1. Riva çakmaktaşı buluntular teknolojik ayrım (Altınbilek- Algül & Balcı)

Yonga çekirdekleri kendi içerisinde tek vurma düzlemli (29 adet), iki vurma düzlemli (karşılıklı ve çapraz) (9 adet) ve çok vurma düzlemli (24 adet) olmak üzere çeşitlenmeler göstermekle birlikte, tükenene kadar kullanıldığı için belirli bir gruba dahil edilemeyen çekirdekler de (24 adet) mevcuttur (Şekil 2). Sadece yonga çekirdeklerine bakılarak dönem belirlemek son derece risklidir. Fakat yonga çekirdeklerin yanı sıra daha az sayıda da olsa dilgicik ve küçük boyutlu dilgi çekirdeklerinin varlığı, bununla birlikte aşağıda değineceğimiz yaygın alet tipleri

buluntu topluluğunun büyük bir bölümünün Mezolitik gelenekli topluluklara ait olduğu izlenimi vermektedir.

Dilgi çekirdeklerinin yapımında (14 adet) (Şekil 2) çoğunlukla yuvarlanarak şekillenmiş küçük boyutlu çakmaktaşı yumrularının tercih edilmiş olduğu, temizlenmeden bırakılmış korteksli yüzeylerin varlığından anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu çakmaktaşıları ikincil dolgulardan elde edilmiş olmalıdır. Arkası omurgalı olarak hazırlanmış tek bir örnek dışında, çekirdeklerde vurma düzlemi açılması dışında herhangi bir hazırlığın yapılmadığı söylenebilir. Bu durum çekirdeklerin arka ve yan bölümlerinde bulunan korteksli kısımdan anlaşılmaktadır. Yan dilgilerin çok büyük bir bölümünün korteksli olması da bunu destekler (35 adet, % 85,4).

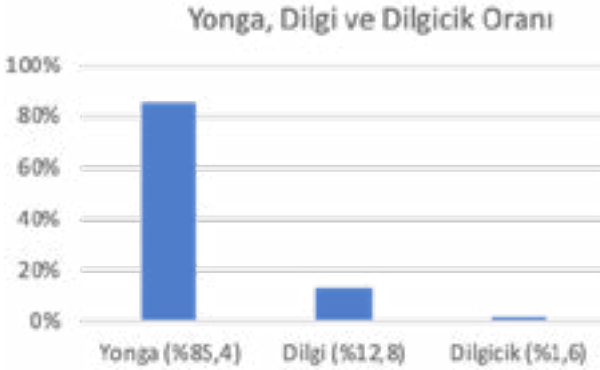
Şekil 2. Riva yonga, dilgi ve dilgicik çekirdeklerinin dağılımı

Dilgi çekirdekleri tipolojik olarak tek vurma düzlemli (Resim 1.1-2), iki vurma düzlemli karşılıklı (Resim 1.3) ve iki vurma düzlemli çapraz olmak üzere üç gruba ayrılmalarına (Tablo 1) rağmen, aslında hepsinin tek yönlü çıkarımlı yongalama sistemine ait oldukları söylenebilir. Diğer bir değişle, birbirini takip eden karşılıklı iki vurma düzlemli bir yongalama stratejisi yoktur. Bunun yerine, dilgiler tek bir düzlemden ardışık olarak yongalanmış, bu yongalama yüzü bozulduğunda, çekirdeğin karşıt yüzü (karşılıklı iki vurma düzlemli için) ya da bazı durumlarda yan yüzü (çapraz iki vurma düzlemli çekirdekler için) ikincil bir vurma düzlemi olarak kullanılmıştır. Alanda bulunan dilgi çekirdeklerinin

çoğunun formu da bu değişikliklere uygundur^[8]. Bununla birlikte az sayıda olmakla birlikte, vurma düzlemi yenileme tablası ve yongalama yüzü yenileme parçalarının bulunması (Tablo 1), çekirdeğin formu bozulduğunda, yenileme yapılarak yongalamaya devam edildiğini göstermektedir.

Dilgicik çekirdeklerinin hepsi tek vurma düzlemleri olarak hazırlanmış ve toplamda 18 adettir (Şekil 2) ^[9]. Çoğunluğunun son derece minik boyutlu çakmaktaşı yumrular üzerine şekillendirilmiş olduğu sırt bölümlerinde bırakılan korteksli bölümden anlaşılmaktadır.

Buluntu topluluğu içerisinde en fazla olan taşımalık grubunu yongalar oluşturmaktadır (Tablo 1, Şekil 3). Bunların bir bölümü yonga çekirdeklerinden çıkarılması amaçlanan parçalar iken, diğer bir bölümü ise dilgi ve dilgicik çekirdeklerinin soyma ve hazırlama aşamalarına ait parçalar olmalıdır. Alanda bol sayıda çekirdeğin yanı sıra korteksli, korteksiz yonga ve parçaları ile çok sayıdaki 2 cm den küçük yonganın bulunması çakmaktaşılarının yakın çevrede yongalanmış olduğunu düşündürmektedir.

Şekil 3. Yonga, dilgi ve dilgiciklerin birbirine oranı

⁸ Dilgi çekirdeklerinin boyutları 57,08x38,06x28,95 mm ve 40,57x34,94x25,46 mm arasında değişmektedir.

⁹ Dilgicik çekirdeklerinin boyutları 42,05x36,73x22,55 mm ile 29,21x22,62x20,92 mm arasında değişmektedir.

Resim 1. Riva çekirdekler: 1-2. Tek vurma düzlemlili dilgi çekirdekleri,
3. Karşılıklı iki vurma düzlemlili dilgi çekirdeği (İstYA Projesi Arşivi).

Dilgiler içerisinde tek yönlü çıkarımlılar ağırlıkta olmak üzere (Resim 2), iki yönlü çıkarımlı merkezi dilgilere de rastlanmıştır. Bu dilgiler karşılıklı iki vurma düzlemlili dilgi çekirdekleri ile ilişkili olmalıdır. Benzer bir durum merkezi dilgicikler için de geçerlidir. Bir adedi dışında tamamı tek yönlü çıkarımlıdır. Bu grup ile ilgili önemli bir durum dilgiciklerin sayısının dilgicik çekirdekleri ile ters orantılı olmasıdır. (Tablo 1) ^[10]. Ancak dilgiciklerin çok küçük boyutlu taşımaları oldukları düşünüldüğünde, yüzeyde bulunmalarının son derece güç olduğunu da söylemek gerekir.

Merkezi dilgi ve dilgicikler ile ilgili dikkati çeken önemli bir konu, bunların altı adedinin baskı tekniği ile yongalanmış olduğunun düşünülmesidir (2 adet dilgicik, 3 adet dilgi). Resim 2’de görülen krem renkli dilgi bunlara bir örnektir.

¹⁰ Tabloda yan dilgi ve merkezi dilgiler ile bir arada değerlendirilmiştir. Dilgi ve dilgicik ayrımı için 12 mm. dikkate alınmıştır.

Dilgilerin genişlik kalınlık dağılımları J. Pelegrin'in deneylerine göre Mode 4'e (ayakta karından baskı uygulama), dilgiciklerinki ise Mode 3 (oturarak karından baskı uygulama) ya da Mode 4'e uymaktadır (Pelegrin 2012: 479). Alanda çok sayıda çekirdek olmasına rağmen, herhangi bir baskı çekirdeğine ya da bu tip bir üretimin hazırlama ya da yenileme parçalarına rastlanmaması, bu dilgilerin dışarıdan ithal olarak getirilmiş olduğunu düşündürmektedir.

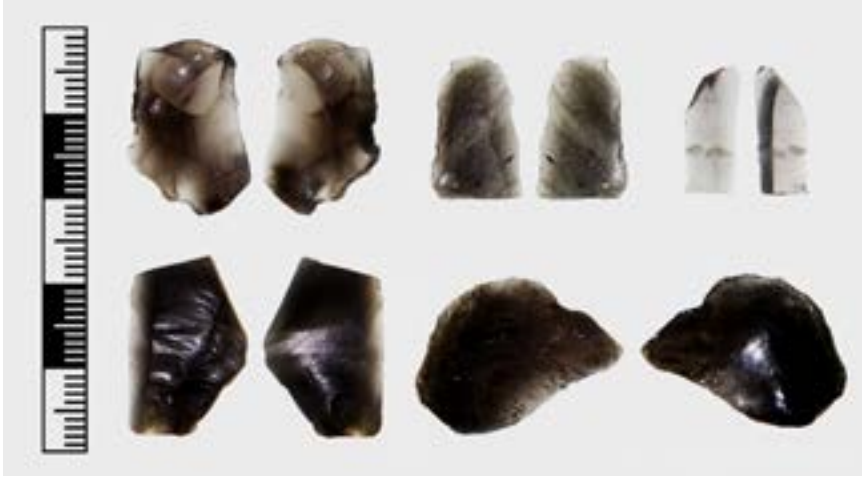
Resim 2. Riva tek yönlü çıkarımlı merkezi dilgiler (İstYA Projesi Arşivi).

Obsidiyen

Riva obsidiyen buluntularının çoğunluğunu yongalar oluşturmaktadır (Tablo 2) (Resim 3.1., 3.4-5) ancak bu yongalar çok küçük boyutludur ve kullanıma uygun formlarda değildir. Bu nedenle bunların amaçlanan parçalar olmadığı, çekirdeğin hazırlanması sırasında çıkan artıklar oldukları öne sürülebilir. Yongaların yanı sıra, birer adet merkezi ve doğalyüzlü dilgi ve üç adet tek yönlü merkezi dilgicik de (Resim 3.2-3) bulunmuştur (Tablo 2). Dolayısıyla bu buluntular dilgi/ dilgicik çıkarımına yönelik bir üretime işaret etmektedir. Bununla birlikte çekirdeği bulunamamış olmasına rağmen, dilgicik çekirdeğinden çıkmış izlenimi veren iki adet yenileme yongasının varlığı da dikkat çekicidir. Dolayısıyla bölgeye ithal olarak geldiği tahmin edilen obsidiyenlerin alanda yongalanmış olması olasılıklar arasındadır.

TEKNOLOJİK AYRIM	Adet
Yongalama yüzü yenileme yongası	2
Yan dilgicik	1
Tek yönlü merkezi dilgiler	1
Tek yönlü merkezi dilgicikler	3
Yongalar	
Doğal yüzü	9
Doğal yüzü olmayan	2
İnce yonga parçası	2
2 cm. den küçük	11
Toplam	31

Tablo 2. Riva obsidiyen buluntular teknolojik ayrım (Altınbilek- Algül & Balcı)

Resim 3. Riva obsidiyen buluntularına örnekler (İstYA Projesi Arşivi)

Kuvars

Sadece beş adet olan kuvars buluntuların ikisi çok vurma düzlemlili yonga çekirdeği, üç adedi ise yongadır. Çekirdeklerin bulunması kuvars buluntuların alanda yongalandığını düşündürmektedir.

Teknoloji-Alet İlişkisi

Çakmaktaşı

Çakmaktaşı buluntuların 113 adedi (%13,4) alet olarak şekillendirilmiştir (Tablo 3). Bunların içerisinde mikrolitler toplam alet sayısının %21,2'ine denk gelmektedir (24 adet). Ancak bu buluntular oldukça küçük boyutlu olduklarından, yüzey araştırmasında bulunmaları son derece güçtür. Bu nedenle bu sayının azımsanmayacak derecede olduğunu belirtmek gerekir. Mikrolit olarak tanımlanan aletler içerisinde minik ön kazıyıcılar, yarımaylar (Resim 4.4), kavisli sırtlı aletler (Resim 4.1-3), deliciler, düzeltili minik aletler ve birer adet de trapez ve çeper kazıyıcı bulunmaktadır. Bu aletlerin yapımı sırasında taşımalık seçimi konusunda bir seçicilik söz konusudur. Merkezi dilgi üzerinde olan iki adedi dışında geri kalanları korteksiz küçük boyutlu yongalar ve yonga parçaları üzerindedir (Tablo 3).

Resim 4. Riva mikrolitleri: 1-3. Kavisli sırtlı dilgiler, 4. Yarımaya (İstYA Projesi Arşivi).

Riva mikro aletleri içerisinde geometrik mikrolitler çok az sayıdadır (Tablo 3). Buluntu topluluğu bu açıdan da Ağaçalı Kültürü özellikleri göstermektedir (Özdoğan 2007: 409). Sadece bir adet küçük boyutlu trapez ve üç adet yarımaya bulunmuştur. Tek yönlü çıkarımlı bir dilgi üzerinde olan trapez, keski ağızlı okucu formunda olduğundan, stereo mikroskop altında incelenmiş ancak herhangi bir çarpma izine rastlanmamıştır. Yarımayların iki adedinde sırt düzeltisi her iki yüzeyden yapılmıştır. Düzeltinin bu şekilde oluşu sırta oldukça dik bir açı sağlamaktadır. Benzer bir düzelti tipi büyük boyutlu olan yarımaylarda da gözlemlenmiştir.

Mikro alet grubunda en fazla görülen aletler mikro ön kazıyıcılardır (Tablo 3)^[11]. Bu kazıyıcılar yonga üstü aletlerdir. Örneklerden biri tipolojik olarak ön kazıyıcı olmasına rağmen, stereo mikroskopla incelenmesi sonucu yan kenarlarında da yoğun kazıma izlerine rastlanmıştır. 2 cm den küçük yonga üzerinde olan bir diğer örnek ise çok küçük boyutludur ve oldukça dar bir kazıyıcı alını bulunmaktadır. Ancak mikroskop altında incelenmesi sonucu kazıyıcı olarak kullanıldığı doğrulanmıştır.

Alanda bulunan makro aletler mikrolitlere göre sayıca daha fazladır (Tablo 3). Bu aletler için belirtilmesi gereken önemli bir konu teknolojik ve tipolojik açıdan mikrolitler ile aynı olmalarıdır. Aletlerin düzeltmelerinin yapım teknikleri dahi benzer şekildedir. Tek farkları boyutlarıdır. Ancak yine de burada çok büyük boyutlu aletlerden söz etmediğimizi belirtmemiz gerekir. Dolayısıyla mikro aletler ile büyük boyutlular arasında çok keskin bir ayrım bulunmamaktadır.

Makro aletler içerisinde en fazla bulunan tanımlı alet grubunu ön kazıyıcılar (Resim 5) ve kavisli sırtlı dilgiler (Resim 6) oluşturmaktadır. Bunları orak bıçakları, deliciler (Resim 7), büyük boyutlu yarımaylar (Resim 8), verev budanmış dilgiler, yan kazıyıcılar, çentikli dilgiler, dişlemeli aletler ve yarı çeper kazıyıcılar (Resim 5.1) izler. Bununla birlikte çok sayıda düzeltili dilgi ve yonga da mevcuttur. Bu aletlerin taşınalıklara göre dağılımları Tablo 3’de görülmektedir.

Resim 5. Riva kazıyıcıları., 1-3. Yonga üzeri ön kazıyıcılar, 4. Yarı çeper kazıyıcı
5. Dilgi üzeri ön kazıyıcı (İstYA Projesi Arşivi).

^[11] Mikro ön kazıyıcıların boyutları 26,58x13,91x5,92 mm-17,35x16,41x4,21 mm arasında değişmektedir.

Resim 6. Riva kavisli sırtlı dilgiler (İstYA Projesi Arşivi).

Resim 7. Riva deliciler (İstYA Projesi Arşivi).

Resim 8. Riva büyük boyutlu yarımaylar (İstYA Projesi Arşivi).

Kavisli sırtlı dilgiler, verev budanmış dilgiler ve düz sırtlı dilgiler benzer şekilde hazırlanmış aletlerdir. Bu sonuca ulaşmamızı stereo mikroskop altında az büyötmeli yaklaşımla yaptığımız gözlemler sağlamıştır. Bu aletlerin çoğunun sırt düzeltisi iki taraflıdır. Bu şekilde, tıpkı mikrolitlerde olduğu gibi dik bir sırt elde edilmiştir. Bu bir çeşit sapa geçirme yöntemi olmalıdır. Nitekim mikroskop altında, bu tip aletlerin pek çoğunun sırt düzelteleri üzerinde yoğun sap aşındırması

saptanmıştır. Bu dilgiler yüzey malzemesi olduğundan kullanım alanlarının metalurjik mikroskop yardımı ile belirlenmesi mümkün görünmemektedir^[12]. Ancak stereo mikroskopla yaptığımız gözlemlere göre iki adedinde yoğun kenar yuvarlanması saptanmış, bir adet kavisli sırtlı dilgide ise kenar boyunca silika parlaklığı tespit edilmiştir. Bu parlaklık kenara çok yakın ince bir bant şeklinde olduğundan, tahlil değil, daha sert silisli bir bitki ya da saz kesiminde kullanılmış olabileceği öne sürülebilir (Korobkova 1996; Pichon 2017: 140; Kolankaya-Bostancı 2018: 255-256). Parlaklığın alet üzerindeki dağılımı da aşağıda anlatılan orak bıçaklarından farklıdır.

Buluntu topluluğu içerisindeki orak bıçakları dokuz adettir. Aletlerin hazırlanmasında çoğunlukla merkezi dilgiler tercih edilmiş olmakla birlikte, yongalar da kullanılmıştır. İki adet düzeltisiz dilgi üzerine olan orak bıçağı dışında, tamamı çok küçük boyutludur. Üzerlerinde gözlenen silika parlaklığının dağılımından bıçakların orağa verev olarak yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu da bize kullanılan orağın kavisli olduğunu düşündürmüştür. Bu alet grubunun işlevsel açıdan kullanım alanı belirli olduğundan, tipolojik özelliklerine bakılmaksızın Tablo 3’de orak bıçağı adı altında değerlendirilmiştir. Ancak tipolojik açıdan bir çeşitleme söz konusudur. Bunların sadece üç adedi herhangi bir düzeltisi olmayan dilgiler üzerindedir. Geri kalanların iki adedi kavisli sırtlı dilgi, iki adedi verev budanmış dilgi, iki adedi yarım ay biçimlidir. Dolayısıyla bu aletlerin büyük bir bölümü yukarıda anlattığımız buluntularla doğrudan ilişkilidir. Ancak düzeltisiz dilgi üzerine şekillendirilenlerden birinin baskı dilgisi olması önemlidir (Resim 2.1).

¹² Yüzey malzemesi olduklarından üzerlerinde oluşan patina yüksek büyütmeyle yaklaşımla incelenmelerine engel olmaktadır.

	Yongalar				Mer. Dışlar			Mer. Dışlar	Yan dışı	Toplam
	Korteksli yon.	Korteksiz yon.	Yonga par.	2 cm. den küçük.	Tek yönlü	İki yönlü	Tanımaz	Tek yönlü		
Mikroöller										
Yanmaylar		3								3
Trapezler					1					1
Çeper kazıyıcılar		1								1
Ön kazıyıcılar		7		1						8
Deliciler		2								2
Kavisli sırt aletler		4			1					5
Düzeltilmiş minik yongalar			1	3						4
Trapezler (büyük boy)							1			1
Yanmaylar (büyük boy)		3								3
Verer budan. dış. ve yon.	1	1			2					4
Kavisli sırt dış. ve yon.	4	8			4	1			1	17
Düz sırt dışı ve yong.		1							2	3
Ön Kazıyıcılar	4	10			2				2	18
Yarı çeper kazıyıcı		1								1
Yan kazıyıcılar		2								2
Deliciler	2	2	1							5
Orak bıçaklar		2	1		4		1	1		9
Çentikli dışlar					1	1				2
Dışlenmiş yonga		1								1
Düzeltilmiş dışı ve yong.	5	11	4		1	1			1	23
Toplam	16	58	7	4	16	3	2	1	6	113

Tablo 3. Riva çakmaktaşı buluntular teknoloji, alet tipleri karşılaştırması (Altınbilek- Algül& Balcı)

Obsidiyen

Obsidiyen buluntular içerisinde sadece bir adet yarıcı parça olabilecek bir alet bulunmaktadır.

Kuvars

Kuvars yongaların iki adedi mikro ön kazıyıcı olarak şekillendirilmiştir. Kazıyıcı- lardan biri tipolojik olarak ön kazıyıcı olmakla birlikte yan kenarlarının da yoğun bir şekilde kazıma işleminde kullanıldığı mikroskop altındaki incelemeler sonucu anlaşılmıştır.

GÖLLÜ YONTMATAŞ BULUNTULARI

Hammadde

Göllü’de Riva ile karşılaştırıldığında, çok daha az sayıda yontmataş buluntu mevcuttur. Bunların çoğunluğunu çakmaktaşı oluşturur (% 93,9 / 46 adet). Az sayıda da olsa obsidiyen de bulunmaktadır (%6,1 / 3 adet).

Yongalama Teknikleri

Çakmaktaşı

Çakmaktaşı buluntuların yarısından çoğu yongalardan oluşmaktadır. Bunlar korteksli ve korteksiz yongalar ile ince yonga parçaları ve 2 cm den küçük yongalardan ibarettir (Tablo 4). Az sayıda çekirdek çok vurma düzlemli yonga çekirdeği olarak tanımlanmıştır. Alanda dilgi çekirdeği bulunmamış olmasına rağmen, dilgisel yongalamaya ait olduğu düşünülen parçalar mevcuttur. Bunlardan biri vurma düzlemi açma omurgası olmak üzere iki adet omurgalı yonga ve bir adet de yenileme yongasıdır. Yenileme yongasının üst yüzünde daha önceden çıkan dilgilerin negatifleri görülmektedir. Bunların dışında yine az sayıda tek yönlü çıkarımlı merkezi dilgi ve dilgicikler bulunmuştur.

TEKNOLOJİK AYRIM	Adet
Çok vurma düzlemli yonga çekirdekleri	
Omurgalı yongalar	3
Yongalama yüzü yenileme yongası	1
Yan dilgi	5
Merkezi dilgiler	
Tek yönlü çıkarımlı	4
Tanımlanamayan	1
Geniş merkezi dilgiler	2
Tek yönlü çık. merkezi dilgicikler	3
Yongalar	
Korteksli yongalar	8
Korteksiz yongalar	11
İnce yonga parçaları	3
2 cm. den küçük yongalar	3
Toplam	46

Tablo 4. Göllü çakmaktaşı buluntular teknolojik ayrım (Altınbilek- Algül& Balcı)

Obsidiyen

Obsidiyen buluntular sadece yongalardan oluşmaktadır. Bunlar birer adet doğal yüzü olmayan yonga, ince yonga parçası ve 2 cm. den küçük yongadır.

Teknoloji – Alet İlişkisi

Çakmaktaşı

Çakmaktaşı buluntuların %37'si (17 adet) alet olarak şekillendirilmiştir. Hem yonga hem de dilgi üzeri olan aletlerin (Tablo 5) dört adedi mikrolit olarak tanımlanmıştır. Bunların üçü kavisli sırtlı yonga, bir adedi yarı çeper kazıyıcıdır ^[13] (Resim 9.4). Makro aletler arasında kavisli sırtlı dilgiler (Resim 9.1-2), orak bıçakları (Resim 9.3), deliciler, düzeltili dilgi ve yongalar ve bir adet de ön kazıyıcı tanımlanmıştır. Orak bıçaklarından biri yine verrev budanmış bir dilgi üzerindedir.

	Yongalar			Merkezi Dilgiler	
	Korteksli yon.	Korteksiz yon.	İnce yonga par.	Tek yönlü çıkarımlı	Tanımsız
Mikrolitler					
Mikro yarı çeper kazıyıcı	1				
Mikro sırtlı kavisli yongalar		3			
Ön Kazıyıcılar	1				
Deliciler		2			
Orak bıçakları				1	1
Sırtlı kavisli yongalar			1	3	
Düzeltili dilgi. ve yongalar		2		2	
Toplam	2	7	1	6	1

Tablo 5. Göllü çakmaktaşı buluntular teknoloji, alet tipleri karşılaştırması
(Altınbilek- Algül& Balcı)

¹³ Kazıyıcının boyutları 20,25x19,32 mm dir.

Resim 9. Göllü'den çeşitli aletler. 1-2. Kavisli sırtlı dilgiler, 3. Orak dilgisi, 4. Mikro yarınçeper kazıyıcı (İstYA Projesi Arşivi).

DEĞERLENDİRME

Yakın çevresinde stratigrafik karşılaştırma yapılabilecek bir kazı bulunmayan yüzey buluntularını yorumlamak oldukça güçtür. Bu durum, Ağacli kültür bölgesi içerisinde değerlendirebileceğimiz Riva ve Göllü (Beykoz, İstanbul) buluntuları için de geçerlidir. Her ikisinin de kıyı kumul hareketlerine maruz kalan alanlarda bulunması nedeniyle, bölgede araştırma yapılması ayrıca zordur. Ancak buluntu yerlerinin yer aldığı Karadeniz kıyı şeridi, Marmara Bölgesi'nin kültür tarihine önemli katkıları olabilecek bir coğrafyadır. Bu nedenle bölgenin ilk araştırmalardan yıllar sonra İstYA Projesi kapsamında yeniden ele alınması son derece önemlidir.

Yontmataş buluntularına göre Riva ve Göllü'nün Paleolitik dönemin erken evrelerinden itibaren iskan gördüğü anlaşılmaktadır. Ancak etkileri özellikle Son Buzul Doruğu'nda yoğun hissedilen deniz seviyesi değişimlerinden de etkilenmiş görünmektedirler. Buluntulara göre arada eksik evrelerin olması bunun kanıtıdır. Erken Holosen'de ise kıyı şeridinin günümüzdekine yakın bir duruma gelmesi için uzun bir zaman geçmesi gerekmiş olmalıdır. Ancak Marmara Bölgesi'nin hem Avrupa hem de Anadolu yakasında, Karadeniz kıyısında uzanan Ağacli Kumluğu, Gümüşdere, Domuzdere ve Domalı gibi Erken Holosen buluntu alanları, bu yerleşmelerin bulunduğu zaman diliminde kıyı şeridinin günümüzdekine yakın bir durumda olduğunu göstermektedir (Özdoğan 2007: 662-663).

Kıyı şeridi boyunca bir bant şeklinde uzanan bu buluntu alanları (Özdoğan 1998: 81) genel anlamda çekirdek tipleri, hem geometrik hem de geometrik olmayan mikrolitlerin varlığı, kavisli sırtlı dilgicikler gibi ortak özellikler göstermeleri nedeniyle Ağaçlı Kültürü adı altında Mezolitik gelenekli kültürler olarak değerlendirilmektedirler. Bununla birlikte, Riva ve Göllü’de bazı farklılıklar da bulunmaktadır. Örneğin; Avrupa yakasında bulunan Ağaçlı Kumluğu’ndaki uzun ince dilgiler üzerine yapılmış sırtlı dilgiler (Gatsov ve Özdoğan 1994: Fig. 7.9-10) Riva ve Göllü’de bulunmamaktadır. Ancak yayınlara göre (Gatsov ve Özdoğan 1994) bu tip dilgi aletlerin Riva ve Göllü’nün doğusunda yer alan Domalı’da da gözlenmediği anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle, detayda bazı bölgesel farklar mevcuttur. Bunlar benzer bir geleneğin içinde alt ayrımlar olarak düşünülebilir. Riva ve Göllü buluntu toplulukları, yakınlarında yer alan Domalı (Gatsov ve Özdoğan 1994) ve daha doğuda Sakarya İli yüzey araştırmaları sırasında saptanan buluntu alanları ile (Kartal vd. 2016: 401; Kartal vd. 2018: 171) daha yakın özellikler göstermektedir. Buluntular arasında hammadde olarak obsidiyen buluntuların olması da yine Domalı (Bigazzi vd. 1998: 86; Cauvin ve Chataigner 1998: 343; Ercan vd. 1990) ve Sakarya buluntu alanlarında (Kartal vd. 2018: 171) daha yoğun gözlenen bir durumdur.

Riva buluntuları içerisinde çok az sayıda olmakla birlikte baskı tekniği ile yongalanmış olabilecek dilgilere de rastlanmıştır. Alanda çok sayıda çekirdek bulunmasına rağmen, baskı çekirdeklerinin olmayışı ve aynı zamanda bu dilgilerin J. Pelegrin’in deneylerine göre (Pelegrin 2012: 479) gelişkin bir baskılama yöntemine karşılık gelmesi^[14] dışarıdan ithal olarak gelmiş olduklarını düşündürmektedir. Baskı tekniğini uygulayan ve etkileşim halinde olabilecekleri en yakın yerleşmeler; Fikirtepe ve Pendik Neolitik yerleşmeleridir. Bu yerleşmelerin en erken tarihi ise MÖ. 7. Binin ikincisi yarısına denk gelmektedir (Özdoğan 2013: 173).

Son olarak hem Riva hem de Göllü buluntuları içerisinde çok az sayıda da olsa orak dilgilerinin bulunması da Mezolitik gelenekli bir topluluk için soru işaretleri oluşturmaktadır. Bir buluntu topluluğu içerisinde orak bıçaklarının bulunması her durumda tarım faaliyetleri ile uğraşıldığını göstermeyebilir. Yabani tahıl hasadı yapılmış olması da mümkündür. Zohary ve Hopf’un yabani siyez (T. boeoticum)

¹⁴ Doç. Dr. N. Kayacan ile özel görüşme.

Balkanlara kadar uzandığını söylemelerinin yanı sıra (Zohary ve Hopf 2000: 35), yabancı siyez başakcıklarına Yenikapı arkeobotanik kalıntıları içerisinde az da olsa rastlanması (Ulaş, baskıda) bu buğdayın bölgedeki varlığını desteklemektedir. Bununla birlikte Riva ve Göllü orak bıçaklarının çoğunluğu çok küçük boyutludur. Bunların büyük bir bölümü de sırtlı kavisli dilgiler ya da aycıklar gibi, buluntu topluluğunun karakteristik alet grupları üzerindedir. Ancak farklı tiplerde olan ve Neolitik dönem topluluklarının orak dilgilerine benzeyen birkaç adet örneğe de rastlanmıştır. Bunlardan biri baskı dilgi üzerindedir. Böylelikle bu örnek de tarihi MÖ. 7. Binin ikinci yarısına çekmektedir. Bu tarihlerde, her ne kadar tarımcı bir ekonomiye sahip olmasa da Pendik yerleşmesinde az da olsa tarım faaliyetleri söz konusudur ve az sayıda orak bıçağına da rastlanmaktadır (Ulaş, baskıda). Bu veriler bizi, alanların Holosen dönem içerisinde deniz seviyesi değişimlerinin elverdiği ölçüde uzun süreli iskan görmüş olabileceği sonucuna yönlendirmektedir. Buna göre; Erken Holosen’de Mezolitik topluluklara uygun ortam sağlayan Riva ve Göllü buluntu alanlarının iskanının -baskı dilgileri, orak bıçakları ve obsidiyen yoğunluklarının gösterdiğine göre- en azından MÖ. 7. Binin ikinci yarısına kadar sürdüğü ve son iskan dönemlerinde kısa süreli de olsa Fikirtepe ve Pendik Neolitik topluluklarıyla eş zamanlı bir dönemlerinin olabileceği düşünülebilir. Bununla birlikte bu konuda kesin bir şey söylenebilmesi için bölgede bir kazı yapılmasının gerekliliği ortadadır.

KATKI BELİRTME

Riva ve Göllü yüzey buluntuları üzerinde çalışmamıza imkan sağlayan Doç. Dr. Emre Güldoğan’a ve buluntuların fotoğraf çekimini yapan Volkan Manap’a teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

Balcı, S., 2015

“İstanbul İli YüzeY Araştırmaları (İstYA) 2013 Silivri İlçesi Yontmataş Buluntuları Üzerine Kısa Bir Değerlendirme”, *İstanbul İli YüzeY Araştırmaları 2013-Silivri*, E. Göldoğan, M. Altun (ed.), Mercek Yayınları, İstanbul: 65-68

Bigazzi, G., G., Poupeau, Z., Yeğingil, L., Bellot-Gurlet, 1998

“Provenance Studies of Obsidian Artefacts in Anatolia Using the Fission-Track Dating Method. An Overview”, *L’Obsidienne au Proche et Moyen Orient. Du volcan a l’outil*, 69-89, M.-C. Cauvin, A. Gourgaud, B. Gratuze, N. Arnaud, G. Poupeau, J.-L. Poidevin ve C. Chataigner (ed.), Oxford: BAR International Series.

Cauvin, M.-C., C. Chataigner, 1998

“Distribution de L’obsidienne Dans Les Sites Archéologiques Du Proche et Moyen Orient”, *L’Obsidienne au Proche et Moyen Orient. Du volcan a l’outil*, 325-350, M.-C. Cauvin, A. Gourgaud, B. Gratuze, N. Arnaud, G. Poupeau, J.-L. Poidevin ve C. Chataigner (ed.), Oxford: BAR International Series.

Dinçer, B., S. Balcı, E. Göldoğan, 2017

“İstanbul İli YüzeY Araştırmaları (İstYA) Projesi Yontmataş Buluntuları 2013-2016”, *APAD 3 (Anadolu Prehistorya Araştırmaları)*, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara: 35-55.

Dinçer, B., S., Yıldırım-Balcı, Ç., Altınbilek-Algül, 2019

“İstYA Projesi Büyükçekmece Yontmataş Buluntuları 2016-2017”, *İstanbul İli YüzeY Araştırmaları 2016-2017-Büyükçekmece*, E. Göldoğan (ed.), Bilnet Matbaacılık ve Yayınları, İstanbul: 67-90.

Ercan, T., Z., Yeğingil, G. Bigazzi, M. Oddone, M. Özdoğan 1990

“Kuzeybatı Anadolu Obsidiyen Buluntularının Kaynak Belirleme Çalışmaları”, *Jeoloji Mühendisliği Dergisi* 36: 19-32.

Gatsov, I., M., Özdoğan, 1994

“Some Epipaleolithic Sites from NW Turkey. Ağaçlı, Domalı and Gümüşdere”, *Anatolica XX*: 97-120.

Güldoğan, E., 2015

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Silivri Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2013-Silivri*, E. Güldoğan, M. Altun (ed.), Merccek Yayınları, İstanbul: 25-45.

Güldoğan, E. 2016

“İstYA Projesi Kapsamında Çatalca Sınırları İçindeki Arkeolojik Yüzey Araştırmaları ve Sonuçları” *Arkeoloji ve Sanat*,152, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul: 189-201.

Güldoğan, E., 2019

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Büyükçekmece Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2016-2017-Büyükçekmece*, E. Güldoğan (ed.), Bilnet Matbaacılık ve Yayınları, İstanbul: 35-43.

Kartal, M., E., Erbil, M., Karakoç, 2016

“Sakarya İli Tarihöncesi Arkeolojisi Yüzey Araştırması (IV)”, 35. *Araştırma Sonuçları Toplantısı II*. Cilt: 387-408.

Kartal, M., E., Erbil, M., Özturan, 2018

“Sakarya İli Tarihöncesi Arkeolojisi Yüzey Araştırması (IV), 2016”, 35. *Araştırma Sonuçları Toplantısı II*. Cilt: 161-179.

Kolankaya-Bostancı, N., 2018

“Prehistorik Toplulukların Ekonomik Modellerinin ve Yaşam Biçimlerinin Belirlenmesinde Yontmataş Buluntuların Önemi: Kanlıtaş Höyük Örneği”, *Anadolu Arkeolojisinde Taş Aletler: Teori, Metod, Pratik*, A. Baysal (ed.), Ege Yayınları, İstanbul: 245-269.

Korobkova, G., 1996

“The blades with ‘Mirror-like’ Polishing: Myth or Reality”, *Neolithic Chipped Stone Industries of the Fertile Crescent, and Their Contemporaries in Adjacent Regions*, S. K. Kozłowski, H. G. K. Gebel (ed.), Berlin: ex oriente: 227-231.

Özdoğan, M., 1983

“Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları, 1982” *Araştırma Sonuçları Toplantısı I*: 63-68.

Özdoğan, M., 1996

“Tarihöncesi Dönemde Trakya”, *Anadolu Araştırmaları 14*: 329-360.

Özdoğan, M., 1998

“Tarihöncesi Dönemlerde Anadolu ile Balkanlar Arasındaki Kültür İlişkileri ve Trakya’da Yapılan Yeni Kazı Çalışmaları”, *TÜBA-AR 1*: 63-93.

Özdoğan, M., 2007

“Marmara Bölgesi Neolitik Çağ Kültürleri”, *Anadolu’da Uygarlığın Doğuşu ve Avrupa’ya Yayılımı. Türkiye’de Neolitik Dönem: Yeni Kazılar, Yeni Bulgular*, M. Özdoğan, N. Başgelen (ed.), Arkeoloji ve Sanat Yayınları. İstanbul: 401-426.

Özdoğan, M., 2007

“Coastal changes of the Black Sea and Sea of Marmara in archaeological perspective”, *The Black Sea Flood Question. Changes in Coastline, Climate and Human Settlement*, V. Yanko-Hamboch, A. S. Gilbert, N. Panin, P. Dolukhanov (ed.), Springer: 651-670.

Özdoğan, M., 2011

“Submerged Sites and Drowned Topographies along the Anatolian Coasts: an overview”, *Submerged Prehistory*, J. Benjamin, C. Bonsall, C. Pickard, A. Fischer (ed.), Oxbow Books: 219-229.

Özdoğan, M., 2013

“Neolithic Sites in the Marmara Region. Fikirtepe, Pendik, Yarımburgaz, Toptepe, Hoca Çeşme and Aşağı Pınar, *The Neolithic in Turkey Vol. 5*, M. Özdoğan ve N. Başgelen, P. Kuniholm (ed.), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul: 167-269.

Özdoğan, M., 2018.

“Marmara Denizi ve Neolitik Yaşam Biçiminin Anadolu’dan Avrupa’ya Aktarımı”, *TINA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi* 10: 9-30.

Pelegrin, J., 2012

“New Experimental Observations for the Characterization of Pressure Blade Production Techniques”, *The Emergence of Pressure Blade Making. From Origin to Modern Experimentation*, P. M. Desrosiers (ed.), Springer, New York: 465-500.

Pichon, F., 2017

“Exploitation of the cereals during the Pre-Pottery Neolithic of Dja-de-el-Mughara: Preliminary results of the functional study of glossy blades”, *Quaternary International* 427: 138-151.

Runnels, C., M., Özdoğan 2001

“The Paleolithic of the Bosphorus Region”, *Journal of Field Archaeology* 28/1-2: 69-92.

Ulaş, B. (baskıda)

“Reappraisal of the Neolithisation of the Marmara Region through Archaeobotanical Analysis at Pendik and Yenikapı”, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi* 164.

Zohary, D., M., Hopf 2000

Domestication of Plants in the Old World, Oxford: Oxford University Press, (3. Baskı).

**KALKHEDON'DAN FLAVIUS SYRION VE
AİLESİNE AİT
SUNAK FORMLU YAZITLI MEZAR TAŞI**

Aşkın ÖZDİZBAY^[1]

Hüseyin Sami ÖZTÜRK^[2]

Kalkhedon hakkındaki bilgilerimiz antik edebi metinler dışında, yazıtlardan gelmektedir. Ancak Kalkhedon'un üzerinde yer alan modern Kadıköy ile yine O'nun egemenlik alanı olan İstanbul'un Asya yakasındaki ilçelerindeki hızlı şehirleşme nedeniyle bilinen yazıt sayısı malesef çok da fazla değildir. Bu nedenle bulunan her yazıt veya arkeolojik malzeme bizler için oldukça değerlidir.

¹ Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, e-mail: ozdizbay@istanbul.edu.tr.

² Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı, e-mail: hsoztrk@yahoo.com.

Başkanlığındaki yüzey araştırmasında bulunan makaleye konu malzemenin yayımlanmasını tarafımıza teklif eden Doç. Dr. Emre Güldoğan'a teşekkür ederiz.

KALKHEDON'DAN FLAVIUS SYRION VE AİLESİNE AİT SUNAK FORMLU YAZITLI MEZAR TAŞI

Giriş

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı izni ile Doç. Dr. Emre Güldoğan başkanlığında 2013 yılında çalışmalarına başlanan İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesinin araştırma alanı, İstanbul ili Anadolu yakasında 9, Avrupa yakasında ise 6 ilçeyi kapsamaktadır. Önceki çalışma sezonları içerisinde Silivri, Çatalca ve Büyükçekmece ilçelerinde araştırmaları tamamlanan projenin 2018-2019 yıllarında çalışmaları Beykoz ilçesinde gerçekleştirilmiştir. İstYA Projesi çerçevesinde, arkeolojik yüzey araştırması dışında Sözlü Tarih ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) olarak iki farklı uygulama alanına ait çalışmalar da gerçekleştirilmektedir. İstanbul ilinin öncelikle tarihöncesi dönemlerinin araştırılmasını amaçlayan proje kapsamında şehrin tarihi dönemlerine de ait önemli veriler elde edilmektedir^[3]. Bu makalede incelenen sunak formlu yazıtlı mezar taşı, 2018 Yılı “İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Beykoz Çalışmaları” esnasında bulunmuştur. Kireçtaşından yazıtlı mezar taşı İstanbul İli Beykoz İlçesi Alibahadır Mahallesi modern mezarlığının hemen giriş kapısı içinde, yazıtsız; ancak benzer bir mezar taşı ile karşılıklı durmaktadır (Res. 1). Söz konusu mezar taşı buraya başka bir yerden taşınmış ve üzerindeki yeşil boya kalıntılarından anlaşıldığı kadarıyla modern mezarlıkta yeniden bir mezar taşı işleviyle kullanılmış olmalıdır.

---

³ Ayrıntılar için bkz. Güldoğan 2015,2016,2019

Plinius'un "Naturalis historia" adlı eserinde "Ἀμυκός κόλπος / portus Amyci adında "bir körfez, liman ve yer adından" söz edilmektedir (V 150). Söz konusu yer TIB 13'ün editörü K. Belke'ye göre, bugünkü Beykoz veya civarında olmalıdır^[4]. Beykoz bilindiği üzere antik dönemde Kalkhedon'un egemenlik alanında yer almaktadır. Khalkhedon'un egemenlik alanı batıda Bosphoros, kuzeyde Karadeniz ve doğuda ise Nikomedeia'ya bağlı Dacibyza'ya (Kocaeli ili Gebze ilçesi) ile Güney'de Marmara Denizi'ne kadar uzanmaktadır^[5].

Bithynia Bölgesi'nin önemli kentlerinden biri olan ve Balkanlar'dan Doğu'ya giden Roma/Hacı Yolu'nun başlangıcını teşkil eden Kalkhedon hakkındaki bilgilerimiz antik edebi metinler dışında, yazıtlardan gelmektedir. Ancak Kalkhedon'un üzerinde yer alan modern Kadıköy ile yine onun egemenlik alanı olan İstanbul'un Asya yakasındaki ilçelerindeki hızlı şehirleşme nedeniyle bilinen yazıt sayısı maalesef çok da fazla değildir. Bu nedenle bulunan her yazıt veya arkeolojik malzeme bizler için oldukça değerlidir. Son zamanlarda Kadıköy/Haydarpaşa'da yapılan kazılar da Kalkhedon'un erken dönemlerine ışık tutacak olması nedeniyle ayrı bir önem taşımaktadır.

Kalkhedon'a ait daha önce dağınık halde yayımlanmış yazıtlar R. Merkelbach tarafından bir araya getirilerek 1980 yılında toplu halde yayımlanmıştır^[6]. Bu yayından sonra yeni yazıtlar yayımlanmaya başlamıştır. İlk yeni yazıt 1985 yılında S. Şahin ile S. Polat-Öğüt tarafından Kadıköy-Selamiçeşme'de bulunmuş; şu an İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde yer alan bir mezar stelidir^[7]. Daha sonra yine S. Şahin ile S. Polat-Öğüt tarafından İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde (İAM) korunan Kalkhedon'a ait yeni yazıtlar yayımladığını görmekteyiz^[8]. 1992 yılında, yine İAM'de yer alan ve Üsküdar'da bulunmuş mermer bir lahit, H. Kalkan tarafından yayımlanmıştır^[9]. 2010 yılında Üsküdar meydanında yapılmış kazılarda bulunmuş olan bir Kybele heykelinin kaidesindeki yazıt İAM'den F. Demirkök

⁴ TIB 13 s.v. Amykos Kolpos.

⁵ Sınırlar için bkz. IKalkhedon 101-125; kentin territoriumu için ayrıca bkz. Lordoğlu 2019:184-186.

⁶ IKalkhedon (= SEG XXX 1425).

⁷ Öğüt-Polat – Şahin 1985: 119, no. 46 (= SEG XXXV 1299).

⁸ Öğüt – Şahin 1986: 109, no. 54; 109-110, no. 56; 112-113, no. 66-68; 114, no. 73 (= SEG XXXVI 1142-1147).

⁹ Kalkan 1992: 101, no. 1 (= SEG XLII 1110).

tarafından yayımlanmış olup, Kalkhedon tarihi açısından oldukça önemlidir^[10]. 2014 yılında, Kalkhedon'un en kuzey sınırı olan İstanbul'daki Anadolu Kavağı/ Yoros Kalesi'nden (Hieron) Geç Dönem bir yazıtın fragmanın fotoğrafına Kazı Sonuçları Toplantısı'nda yer verilmiştir^[11].

MEZAR TAŞININ TANIMI

Yüksekliği 150 cm, genişliği 70 cm, derinliği ise 50 cm olan mezar taşı iki ana kısımdan meydana gelmektedir (Res. 2). İlk kısım olan gövde dikdörtgenler prizması şeklinde oluşturulmuştur. Gövdenin altının önemli bir kısmı toprağa gömülüdür; ancak dışarıya taşan küçük bir kısmından profilli bir silme ile bitirildiği anlaşılmaktadır. Gövdenin cephesinde toprağa değen alt kısmında dikdörtgen şeklinde küçük bir oyuk vardır, bunun işlevinin mezar taşını bir yere sabitlemek amaçlı kurşun ya da demir kenet yuvası olduğunu tahmin edebiliriz. Gövde kısmının orta yüksekliğinde çok derin olmayan dikdörtgen bir alan oyularak oluşturulmuştur. Bu alanın içi kaba yonulu olarak boş bırakılmıştır. Muhtemelen söz konusu alan mezar sahibi/sahiplerini ve öte dünya ile alakalı figürleri içeren betimlerin yapılması için hazırlanmıştır. Gövde kısmı ile üst kısım profilli bir silme ile ayrılmıştır. Üst kısım altta kalın bir düz silme, ardından her iki uçta iç içe yüzeysel çizgilerle oluşturulmuş akroter motiflerini içeren düz bir alan ve en üstte daha kalın düz bir silmeden oluşmaktadır. Akroter motifli düz alanın tam ortasında yıpranmadan dolayı oldukça zor seçilen şematik çizgilerle oluşturulmuş bir rozet motifi bulunmaktadır. Üst kısmın tepe noktasında oluk benzeri dar ve uzun bir oyuk açılmıştır. Bu oluk ya mezar taşının üzerine yapılacak bir ekleme ya sıvı sunu için oluşturulmuş ya da sonradan açılmıştır. (Res. 3). Mezar taşının bir yan yüzü işlenmiş, diğer yan yüzü ise işlenmeden bırakılmıştır. Arka yüz de işlenmemiştir. Mezar taşı formu dolayısıyla bir sunak görünümü sunmaktadır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde bu tür sunak formulu mezar anıtlarına Küçükasya'nın özellikle batısında rastlanmaktadır^[12]. Bizim örneğimizde üst kısımdaki oluk benzeri oyuğun sıvı sunu için olduğu düşünülürse, mezar taşının aynı zamanda sıvı sunuya olanak veren gerçek anlamda bir sunak işlevi taşıdığı ihtimal dâhilindedir. Söz konusu oyuk, ana gövdenin üzerine yerleştirilmiş *ostothek* benzeri

¹⁰ Demirkök 2010: 163-167 (= SEG LX 1335; AE 2010 [2012] 1525).

¹¹ Bilban-Yalçın 2015: 321, fig. 8 (= SEG LXV 1161).

¹² Sunak formulu anıtlar, gelişimi ve örnekleri için bk. Coulton 2005: passim.

bir eki içeriyorsa, başka bir deyişle yazıtlı ana gövde mezar için yükseltilmiş bir kaide işlevi görüyorsa, bu anıtı sunak-*ostothek* olarak değerlendirmek de mümkün olabilirdi. Sunak-ostothekler Roma İmparatorluk Dönemi’nde Küçükasya’da rastlanan bir mezar formu olarak karşımıza çıkmaktadır^[13].

YAZIT

Yukarıda sözünü ettiğimiz yazıtlara ek olarak, aşağıda tanıtacağımız mezar yazıtı da Kalkhedon’a ait yazıt repertuarına yeni eklenmektedir. Ancak bu mezar taşını yerinde inceleme fırsatı maalesef bulamadık; bu nedenle yazıt, fotoğrafa göre yayımlanmaktadır (Res. 4).

Altı satırdan oluşan Hellence yazıtın beş ve altıncı satırlarının başları, taşın tahribatı dolayısıyla okunamamaktadır. Altıncı satır gövdenin ortasına açılan dikdörtgen çukur alan göz önünde bulundurularak yazılmıştır.

Harf yük. : 4-5 cm.

Tarih : Harf karakterleri ve “B” harfinin “V” sesi vermesi dolayısıyla M.S. II. yy.’a tarihlenebilir.

Φλάβιος Συρίων ζήσα[ς]

ἔτη ξ', γυνῆ αὐτοῦ Τί-

θα ζῆ, θρεπτὸς Ἰούλι-

4 ος ἐτῶν ζ', μνημῆς χάρι-

[v] τοῖς γονεῖσ<ι> (sic!) ἀ' v νέσ-

[τη] ^{vacat} σε[v].

5 ΓΟΝΕΙΣ lapis.

Çeviri:

60 yıl yaşayan (ben) Flavius Syrion, hayatta olan eş(im) Titha, 6 yıl yaşayan besle(mem) Iulius (burada yatıyoruz). (Ben Flavius Syrion) anılarından ötürü (bu mezarı) ebeveynlerime (de) yaptım.

¹³ Coulton 2005: 136-139; Özdzibay – Şahin 2016: 100-101.

1 Συρίων adı Kalkhedon ve hatta Küçükasya'da ilk kez; Flavius Syrion adlı kişi ise Kalkhedon'dan ilk kez belgelenmektedir. Syrion adı Thrakia ile Khersonesos'tan (Kırım) 6 kez^[14]; Misenum'dan (İtalya) ise bir kez bilinmektedir^[15].

2 vd. Bithynia Bölgesi'nde oldukça sık görülen Τίτθα ya da Τίθα Kalkhedon'dan ilk kez belgelenmektedir. Hellence τίτθη yani “sütnine” kelimesinden gelen bu ad Bithynia'dan^[16] ve Küçükasya'dan^[17] bilinmektedir.

Tittha/Titha adının Akdeniz Dünyası'ndaki bilinen başka örnekleri de vardır^[18]. Örnekleri için ise ayrıca bk. Dana 2014: 370–372, s.v. Tittha, Τίτθα, Τίθα, Τίθη, Θίθα, Τήθα (f.) (bith.).

Mezar yazıtındaki ifadelerden anlaşılacağı üzere, mezar yapılırken Flavius Syrion'un öldüğünü, eşinin ise hayatta olduğunu anlamaktayız.

---

¹⁴ Bk. LGPN IV s.v. Συρίων.

¹⁵ Bk. LGPN IIIA s.v. Συρίων.

¹⁶ Bk. LGPN VA s.v. Τίτθα/Τίθα; Öztürk – Pilevneli 2012: 190–191, no. 2; Marek – Adak 2016: 18–19, no. 24.

¹⁷ Bk. LGPN VC s.v. Τίτθα.

¹⁸ Bk. Dana 2014: 370–372, s.v. Tittha, Τίτθα, Τίθα, Τίθη, Θίθα, Τήθα (f.) (bith.).

KAYNAKÇA

Balzat, J.S., R. W. V. Catling, É. Chiricat, Th. Corsten (ed.), 2018
A Lexicon of Greek Personal Names, Vol. VC (LGPN VC) Inland Asia Minor, Oxford.

Belke, K., (ed.), 2020

Tabula Imperii Byzantini, 13 (TIB 13) Bithynien und Hellespont, Wien.

Bilban-Yalçın, A., 2015

“Anadolu Kavağı, Yoros Kalesi 2013 Yılı Kazı Çalışmaları”, *KST* 36.1: 307-322.

Coulton, J. J., 2005

“Pedestals as altars in Roman Asia Minor”, *Anatolian Studies* 55: 127-157.

Dana, D., 2014

Onomasticon Thracicum (Onom Thrac): répertoire des noms indigènes de Thracce, Macédoine Orientale, Mésies, Dacie et Bithynie, Athènes.

Demirkök, F., 2010

“Marmaray Kazılarında Ele Geçen Yazıtlardan Dört Örnek”, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri. 1. Marmaray-Metro Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Bildiriler Kitabı 5-6 Mayıs 2008*, U. Kocabaş (ed.), İstanbul: 161-174.

Fraser, P.M., E. Matthews (ed.), 1997

A Lexicon of Greek Personal Names, Vol. IIIA (LGPN IIIA) C Peloponnese, Western Greece, Sicily, and Magna Graecia, Oxford.

Fraser, P.M., E. Matthews, R.W.V. Catling (ed.), 2005

A Lexicon of Greek Personal Names, Vol. IV (LGPN IV) Macedonia, Thrace, Northern Regions of the Black Sea, Oxford.

Güldoğan, E., 2015

“İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Silivri Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2013-Silivri*, E. Güldoğan, M. Altun (ed.), Mercck Yayınları, İstanbul: 25-45.

Güldoğan, E., 2016

“İstYA Projesi Kapsamında Çatalca Sınırları İçindeki Arkeolojik Yüzey Araştırmaları ve Sonuçları” *Arkeoloji ve Sanat*, 152, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul: 189-201.

Güldoğan, E., 2019

“İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Büyükçekmece Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2016-2017-Büyükçekmece*, E. Güldoğan,(ed.), Bilnet Matbaacılık ve Yayınları, İstanbul: 35-43.

Kalkan,H., 1992

“New Inscriptions from Bithynia and Mysia in the İstanbul Museums”, *EA* 20:101-104.

Lordoğlu,N., 2019

“Byzantion ve Kalkhedon’un Şehircilik Açısından İncelenmesi: Kuruluşlarından Roma İmparatorluk Dönemi’ne Kadar”, *Cedrus VII*:169-194.

Marek, Ch., M. Adak, 2016

Epigraphische Forschungen in Bithynien, Paphlagonien, Galatien und Pontos, İstanbul.

Merkelbach, R., (ed.), & Hilfe F. K. Dörner, S. Şahin, 1980

Die Inschriften von Kalchedon (IKalkhedon) , Bonn (IGSK 20).

Öğüt-Polat, S., S., Şahin, 1985

“Katalog der bithynischen Inschriften im Archäologischen Museum von İstanbul, Tafel 12”, *EA* 5: 97-124.

Özdizbay, A., H. Şahin 2016

“Neue Inschriften aus Perge I: L. Annius Annianus, Prokonsul von Pamphylia-Lycia- Isauria”, *Philia* 2: 98-112.

Öztürk, H.S., C. Pilevneli, 2012

“Nikaia: Yeni Yazıtlar III”, *MJH II.3*: 187-201.

Polat-Öğüt, S., S. Şahin, 1986

“Katalog der bithynischen Inschriften im Archäologischen Museum von İstanbul, Tafel 12-13”, *EA* 8: 109-128.

Th. Corsten (ed.), 2010

A Lexicon of Greek Personal Names, Vol. VA (LGPN VA)Coastal Asia Minor: Pontos to Ionia, Oxford.

Zgusta, L. 1964

Kleinasiatische Personennamen, Prag.

KISALTMALAR LİSTESİ

AE L'Année épigraphique.

EA Epigraphica Anatolica

IGSK Die Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien.

SEG Supplementum Epigraphicum Graecum.

Resim 1. Yazıtlı Mezar Taşının Genel Görünümü (İstYa Projesi Arşivi)

Resim 2. Yazıtlı Mezar Taşının Cepheden Görünümü (İstYa Projesi Arşivi)

Resim 3. Yazıtlı Mezar Taşının Üstten Görünümü (İstYa Projesi Arşivi)

Resim 4. Hellence Yazıt (İstYa Projesi Arşivi)

**BEYKOZ İLÇESİ ALİBAHADIR
MEVKİİ'NDEN BİR MEZAR STELİ**

İpek DAĞLI-DİNÇER^[1]

Stelin bulunduğu Alibahadır mevkii, antik kaynaklarda Hieron olarak geçen ve bir kutsal alanı barındıran Anadolu Kavağı'na da yakındır. Alibahadır mevkiinde tespit edilen stel de burada yer alan küçük yerleşmelere ait bir nekropolisin varlığına işaret eden bir veri olarak değerlendirilebilir.

¹ Arş. Gör. İpek Dağlı-Dinçer, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı 34134 Lâleli - İstanbul / TÜRKİYE. E-posta: ipek.dagli@istanbul.edu.tr

---

BEYKOZ İLÇESİ ALİBAHADIR MEVKİİ'NDEN BİR MEZAR STELİ

2013 yılında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı izniyle başlatılan İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi kapsamında Avrupa yakasında Silivri, Çatalca, Büyükçekmece, Beylikdüzü, Gaziosmanpaşa, Sarıyer ile Anadolu Yakası'nda Kartal, Pendik, Maltepe, Tuzla, Sancaktepe, Sultanbeyli, Çekmeköy, Şile, Beykoz ilçelerini kapsayan yüzey araştırmaları yapılmaktadır.^[2] İstanbul ilinin tarihine dair önemli verilerin elde edildiği bu projede hem arkeolojik çalışmalar hem Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) çalışmaları hem de sözlü tarih çalışmaları bir arada yürütülmektedir. Bu sayede İstanbul'un tarihi bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Arkeolojik çalışmalar neticesinde sadece İstanbul'un tarihöncesi dönemlerine değil Klasik, Bizans ve Osmanlı dönemlerine ait bilgilere de ulaşılmıştır.^[3] Aşağıdaki makalede İstanbul'un Klasik Dönemi'ne ait bir mezar steli tanıtılacaktır.

2019 yılı İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) kapsamında Beykoz ilçesinde yapılan çalışmalar neticesinde Alibahadır Mevkii'nde 30 cm x 36 cm x 8 cm ölçülerinde kabartmalı mermer bir stel parçası bulunmuştur (Env.no.002) (Resim 1-2).

---

² Ayrıntılar için bkz. Güldoğan 2013; 2015; 2019.

³ Bu dönemlere ait arkeolojik buluntular için bkz. Güldoğan, 2019.

In situ olmayan stelin sadece sol köşesine ait küçük bir kısım korunagelmıştır. Kabartma alanı üstte ve sol yanda düz silmelerle sınırlandırılmıştır. Üst kısım kırık ve eksik olduğu için stelin alınlıklı olup olmadığı anlaşılmamaktadır. Kabartmada belden yukarısı korunagelmış bir figür profilden betimlenmiştir. Figürün yüzü tamamen tahrip olmuştur. Göğüs üstünde “V” formu giysi kıvrımları belirgindir. Elbise kıvrımları başın arkasına doğru uzanmaktadır. Bu durum figürün başında olasılıkla bir örtü olduğunu göstermektedir. Pudicitia tipinde tasvir edilen figür sol kolunu yukarıya doğru kaldırarak elini çenesine dayar ya da örtüsünü tutar şekilde, başındaki örtü altında kalmış sağ kolu ise dirsekten kırık ve üst bacağına dayanmış şekilde öne doğru uzanmış halde betimlenmiştir.

Stelin oldukça küçük bir kısmı korunduğu için sahnede yer alması muhtemel diğer figürler ve kabartmalar İstanbul’un farklı yerlerinde yapılan araştırmalar ve kazılar sonucunda tespit edilmiş diğer stellerle yapılan karşılaştırmalar sonucunda tamamlanabilir. Alibahadır stelinin tarihlendirilmesi de analogiler sonucunda mümkün olabilir. Byzantion ve Kalkhedon kentlerinin nekropolislerinde farklı tipte mezar yapıları yanında çok sayıda stel bulunmuştur ve bunlar İstanbul araştırmaları kapsamında önemli bir buluntu topluluğu oluşturmaktadır. 1940’lı yıllardan itibaren Tarihi Yarımada Bölgesi’nde yapılan kazılar sonucunda Gülhane, Laleli, Süleymaniye, Sirkeci, Beyazıt, ve Çemberlitaş’a yayıldığı tespit edilen Byzantion nekropolisinde MÖ 4. yüzyıldan MS 3. yüzyıla tarihlenen, üzerinde farklı ikonografik betimlerin olduğu steller bulunmuştur.^[4] Bunlar dışında Sarıcahane, Fındıkzade ve Haliç çevresinde ele geçen mezar stelleri antik kent merkezi dışındaki küçük yerleşmeleri işaret ediyor olabilir.^[5] Byzantion dışında Anadolu yakasında, günümüz Kadıköy ilçesi sınırları içindeki antik Kalkhedon kenti nekropolisine ait mezar stelleri Yeldeğirmeni, Altıyol ve Söğütlüçeşme’de yapılan kazılar sonucunda ele geçmiştir.^[6] Arkeolojik verilerden anlaşıldığı üzere Kalkhedon nekropolisi Arkaik ve Hellenistik dönemlerde Yeldeğirmeni ve Altıyol çevresinde yoğunlaşmışken, Hellenistik dönem ile Roma İmparatorluk dönemi başlarında nekropolis kuzeye, Söğütlüçeşme civarına yayılmıştır.^[7]

⁴ Byzantion kenti nekropoller ve buluntuları için bkz. Fıratlı 1965; Karagöz 1994; Müller-Wiener 2001, 219-223; Erhan-Eskalen 2011; Lordoğlu 2019, 175-6.

⁵ Karagöz 1994, 2701; Lordoğlu 2015, 83-4.

⁶ Kalkhedon nekropolisi ve mezar stelleri için bkz. Asgari-Fıratlı 1978.

⁷ Lordoğlu 2019, 184.

Nekropolislerde tespit edilen mezar stelleri sadece yazıtlı stellerden, çeşitli figüratif sahnelerin tasvir edildiği stellere kadar çeşitlilik gösterir. Fıratlı, figüratif konulu mezar stellerini sahnelerine göre cenaze ziyafeti (symposion) tasvirli, ayakta duran figürler, oturan figürler, süvari betimleri ve farklı konular (tanrısal atribüleri, yarımaya, çelenk, meşale ile sepet ve yazı araç gereçleri gibi kişilere ait eşyalar) olmak üzere beş grup altında değerlendirmiştir. Oturan figürler grubunu (1) oturan erkek karşısında hizmetçi, (2) oturan kadın karşısında hizmetçi, (3) oturan kadın yanlarda hizmetçiler, (4) oturan kadın ile veda eden ayakta şahıs ve (5) oturan kadın ve kucağında çocuk olmak üzere alt gruplara ayırmıştır.^[8] Karagöz de benzer bir gruplandırma yaparken, figüratif mezar stellerini cenaze yemeği (symposion) sahnesi, deksiosis (veda sahnesi), oturan ya da ayakta duran figürler, lahit teknesinde stel betimleri ve çeşitli konular olmak üzere beş ana başlık altında incelemiştir.^[9]

Alibahadır mevkii stelinde sol tarafta oturan, bir elini çenesine götüren diğer elini de dizleri üzerinde uzatan bir kadın figürü betimlenmiştir. Bu ikonografik şemaya göre stelde bir cenaze yemeği (symposion) sahnesi betimlenmiş olabilir. Bu tür stellerde sağda kline üzerine uzanan bir erkek, solda oturan bir kadın, ikisinin arasında ziyafet masası ve stelin farklı yerlerinde (kadının önünde, arkasında ve altında; erkeğin arkasında vs.) hizmetçiler ve/veya çocuklar bulunabilir. Erkek öne doğru uzattığı elinde bir çelenk, diğer elinde ise bir kâse tutabilir. Kadın figürleri ise, Alibahadır stelinde olduğu gibi, genellikle bir elleri çenesinde ya da göğüs üstünde, diğeri ise dizlerinin üstünde betimlenmiştir (Resim 3-5). Cenaze ziyafeti (symposion) tasvirli steller, Byzantion ve Kalkhedon nekropolislerinde bulunmuş mezar stelleri arasında önemli bir grubu oluşturmaktadır. Bu tür mezar stellerinde Byzantion ve Kalkhedon dışında, Kuzeybatı Marmara ve Batı Karadeniz çevresinde de sıklıkla rastlanılmaktadır. Bunların doğrudan Byzantion'dan ihraç mallar ya da daha küçük yerel atölyelerde Byzantion etkisiyle üretildikleri düşünülmektedir.^[10]

⁸ Fıratlı 1965, 279-293.

⁹ Karagöz 1994, 2702.

¹⁰ Karagöz 1994, 2703.

Alibahadır mevkii stelinde tasvir edilmiş diğer bir sahne deksiosis (el sıkışarak veda etmek) olabilir. Bu sahne de Byzantion ve Kalkhedonlu taş işçileri tarafından sevilerek işlenmiştir. Bu tür sahnelerde solda oturan kadın figürü karşısında ayakta duran erkek ya da kadın figürüyle tokalaşarak, veda etmektedir. Hizmetçiler ve/veya çocuklar da stellerde betimlenebilir (Resim 6). Bu iki sahne dışında pudicitia pozundaki kadın figürünün tek başına tasvir edildiği steller de mevcuttur. Silivri’de bulunmuş, Monakseos’un kızı Pappa’nın mezar işaretleyicisi olan stelde bir tabure üzerinde oturan kadın figürünün önünde bir masa yer almaktadır.^[11] Ancak Alibahadır mevkiinde bulunan stelde kadın figürü ile soldaki silme arasında bir boşluk olmaması belki de karşısındaki muhtemel figürler için stelin geri kalanında yer bırakma ihtiyacı ile ilgili olabilir. Bu durumda Alibahadır mevkii stelinde betimlenmesi muhtemel iki sahnenin olduğu düşünülmektedir: cenaze yemeği (symposion) ve tokalaşarak veda etme (deksiosis).

MÖ 4. yüzyıldan MS 3. yüzyıla kadar yaklaşık 600 sene sürdürülen gelenek içinde üretilen Byzantion stellerinin çoğu kentin gelişmesine paralel olarak Hellenistik dönem ile Erken Roma İmparatorluk dönemine, MÖ 2. yüzyıl ile MS 1. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir.^[12] Bu tarihlendirme üslup kritiği, steller üzerine kazınan yazıtlar ve nekropolislerden elde edilen malzemenin bir arada değerlendirilmesiyle yapılmıştır. Alibahadır steli korunma durumundan ötürü işçilikle ilgili bilgi sunmamaktadır. Tarihlendirme ölçütü sağlayacak bir yazıtta da sahip değildir. Yüzey buluntusu olduğu için arkeolojik bir kontekst içinde ele geçememiştir ve in situ değildir. Bu bağlamda benzerleriyle yapılan karşılaştırmalar sonucunda Batı Karadeniz’den Kuzey Batı Marmara’ya kadar geniş bir alanda yayılım gösteren Byzantion stelleri kapsamında değerlendirilebilecek Alibahadır steli için MÖ 2. yüzyıl – MS 1. yüzyıl, Geç Hellenistik – Erken Roma İmparatorluk dönemi tarihleri önerilebilir.

Anadolu yakasının Boğaz kıyısı ve dolayısıyla yüzey araştırmasının yapıldığı günümüz Beykoz ilçesi antik dönemde Kalkhedon kent devletinin egemenlik alanı içinde yer almaktadır.^[13] Bu egemenlik sahası içinde antik yazarların

¹¹ Karagöz 1994, res. 10.

¹² Fıratlı 1965, 267-9.

¹³ Kalkhedon polisinin egemenlik alanı için bkz. Türkoğlu 2014, 31-4; Lordoğlu 2015, 112-129.

verdiği bilgiler sayesinde birçok yerleşme bilinmektedir. Ancak bu yerleşmelere dair arkeolojik verilerimiz oldukça sınırlıdır.^[14] 2019 yılı İstYA araştırmalarının konusunu oluşturan Beykoz (Amykos) hakkında antik yazarlar bilgi vermektedir. Dionysios Byzantios'ta (MS 2. yüzyıl) Amykos Kolpos (Amykos Koyu) olarak geçen Beykoz Koyu'nun arkasında düz bir ova olan Gronykhia, koyun iç kısmında ise Palodes (bataklıklar) olarak isimlendirilen bir alan bulunur. Yine aynı yazar bu koyda büyük balıkların avlandığından bahsetmiştir.^[15] Stelin bulunduğu Alibahadır mevkii, antik kaynaklarda Hieron olarak geçen ve bir kutsal alanı barındıran Anadolu Kavağı'na da yakındır.^[16] Alibahadır mevkiinde tespit edilen stel de burada yer alan küçük yerleşmelere ait bir nekropolisin varlığına işaret eden bir veri olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda İstYA çalışmaları kapsamında söz konusu stelin tespit edilmiş olması İstanbul kenti arkeolojisi ve Kalkhedon egemenlik alanıyla ilgili önemli bir yeni bulgudur.

¹⁴ Örneğin Khrysopolis (Üsküdar) yerleşmesine ait MÖ 6. yüzyıldan Roma İmparatorluk dönemine kadar tarihlenen, çoğu seramiklerden oluşan arkeolojik buluntular arasında Khrysopolis nekropolisine ait olabilecek stel parçaları bulunmuştur. Khrysopolis yerleşmesi ve buluntuları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Arslan 2010, 485-7; Karagöz 2010; Tekin 2010.

¹⁵ Dionysios Byzantios, Anaplous Bosporou, Boğaziçinde bir Gezinti, çev. M.F. Yavuz, 2010, 97 (F62).

¹⁶ Hieron hakkındaki antik kaynaklar için bkz. Lordoğlu 2015, 123-6.

KAYNAKÇA

Arslan, M., 2010

“İstanbul’un Antik Çağ Tarihi: Klasik ve Hellenistik Dönemler, Odin Yayıncılık, İstanbul.

Asgari, N., Fıratlı, N., 1978

“Die Nekropole von Kalchedon,” *Studien Zur Religion und Kultur Kleinasiens, Festschbrift für Friedrich Karl Dörmer zum 65. Geburtsiag am 28. Februar 1976*, ed. Sencer Şahin, Elmar Schwertheim, Jörg Wagner, Leiden, E. J. Brill: 1-93.

Dionysios Byzantios

Anaplous Bosporou, Boğaziçinde bir Gezinti, çev. M.F. Yavuz, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010.

Erhan, N., Eskalen, S., 2011.

“The Stelai from Marmaray Excavation Sirkeci Station”, *Epigraphica Anatolica* 44: 173–184.

Fıratlı, N., 1965

“İstanbul’un Yunan ve Roma Mezar Stelleri”, *Belleten* 29, 263-328.

Güldoğan, E., 2013

“İstanbul İli Yüzey Araştırması (İstYA) Projesi 2013 Yılı Çalışmaları», *Arkeoloji ve Sanat* 144, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul: 57-68.

Güldoğan, E., 2015

“İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi Silivri Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2013: Silivri*, E. Güldoğan, M. Altun (ed.), Mercek Yayınları, İstanbul: 23-39.

Güldoğan, E., 2019

“İstYA 2016-2017 Büyükçekmece Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2016-2017: Büyükçekmece*, E. Güldoğan (ed.), Bilnet Matbaacılık ve Yayınları, İstanbul, 35-49.

Karagöz, Ş., 1994

“İstanbul’un Hellenistik ve Roma Devirlerine Ait Mezar Stellerine İlişkin Yeni Buluntular Antik Byzantion Nekropolis Buluntularında Yeni Belgeler”, *XI. Türk Tarih Kongresi VI. cilt*, Ankara: 1760-98.

Karagöz, Ş., 2010

“Marmaray-Üsküdar 2004-2008 Arkeolojik Kazıları, Archaeological Excavations at Üsküdar iwithin Marmaray Project from 2004 to 2008,” *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Marmaray-Metro Kurtarma Kazıları Sempozyumu Bildiriler Kitabı 5-6 Mayıs 2008, Istanbul Archaeological Museums Proceedings of the Symposium on Marmaray-Metrosalvage Excavations 5th-6th May 2008*, ed. Ufuk Kocabaş, İstanbul: 85-110.

Lordoğlu, N., 2015

Antik Byzantion Ve Kalkhedon’un Şehircilik Açısından İncelenmesi: Kuruluşlarından Roma İmparatorluk Dönemi’ne Kadar, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, İstanbul.

Lordoğlu, N., 2019

“Byzantion ve Kalkhedon’un Şehircilik Açısından İncelenmesi”, *Cedrus VIII*, 169-194.

Müller-Wiener, W., 2001

İstanbul’un Tarihsel Topoğrafyası 17. Yüzyıl Başlarına Kadar Byzantion-Konstantinopolis-İstanbul, Ü. Sayın (çev.), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Tekin, O., 2005

Byzas'tan I. Constantinus'a Kadar Eskiçağ'da İstanbul, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları Popüler Dizi: 6, İstanbul.

Tekin, O., 2010

“Khrysopolis Üzerine Bir Değerlendirme ve Byzantion’un Anakenti Megara ile Köken İlişkisi,” *Toplumsal Tarih Dergisi* 197, 46-55.

Türkoğlu, İ., 2014

Kuruluşundan Antik Çağ’ın Sonuna Kadar Kalkhedon Tarihi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı.

Resim 1. Alibahadır Mevkii'nde bulunan kabartmalı mermer stel parçası (İstYA Arşivi)

Resim 2. Alibahadır Mevkii'nde bulunan kabartmalı mermer stel parçası (İstYA Arşivi)

Resim 3. Symposion betimli mezar steli örneği (Karagöz, 1994)

Resim 4. Symposion betimli mezar steli örneği (Lortoğlu, 2015)

Resim 5. Symposion betimli mezar steli örneği (Lortoğlu, 2015)

Resim 6. Deksisosis betimli mezar steli örneği (Fıratlı, 1965)

**BEYKOZ İLÇESİNİN JEOMORFOLOJİK VE
JEOLojİK ÖZELLİKLERİ**

Selman ER^[1]

Saha çalışması sonucunda elde edilen buluntuların yerlerinin dağılımına jeomorfolojik olarak bakıldığında ilçenin özellikle kuzey kesimlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu kesimler detaylı olarak incelendiğinde Karadeniz’e dik şekilde oluşan drenaj sahalarında ve bunların yamaç tepelerinde buluntuların çok bulunduğu anlaşılmaktadır.

¹ Dr. Selman ER, Jeoloji Yüksek Mühendisi

BEYKOZ İLÇESİNİN JEOMORFOLOJİK VE JEOLojİK ÖZELLİKLERİ

İstanbul, insanlık tarihi boyunca bulunduğu coğrafi konum gereği yaşam ve geçiş yeri olarak sıklıkla kullanılmıştır. Son dönemde artan inşaat faaliyetleri sonucunda ilin çeşitli yerlerinde inşaat kazıları yapılmaktadır. Bu kazılarda ortaya çıkan arkeolojik buluntular (Yenikapı vb.) ile bölgenin tarihi hakkında bilgilerimiz daha da eskiye gitmektedir (Güldoğan, 2015). Daha önce yapılan araştırmalara bakılınca ve devam edilen kazılar da değerlendirildiğinde İstanbul ilinde yüzey araştırmalarının yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu amaçla Kültür ve Turizm Bakanlığı izniyle 2013 yılında İstanbul Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Tarihöncesi Arkeolojisi Anabilim Dalından Doç. Dr. Emre Güldoğan başkanlığında İstanbul ilinde Avrupa ve Anadolu yakalarında 15 ilçede çalışılması planlanan İstanbul İli Yüzey Araştırmaları (İstYA) Projesi başlamıştır.^[2] 2013 yılında Silivri ve 2014-2015 yıllarında Çatalca ilçelerinde gerçekleşen arazi çalışmaları neticesinde tarihöncesi dönemlere ait çok sayıda buluntu tespit edilmiş ve yayınlanmıştır.^[3] Projenin 2016-2017 çalışma sezonlarında ise Büyükçekmece ilçesinde çalışılarak Alt, Orta ve Üst Paleolitik dönemler ağırlıklı olmak üzere

---

² Ayrıntılar için bkz. Güldoğan, 2015

³ Ayrıntılar için bkz. Güldoğan, 2015; Güldoğan 2016

tarikhöncesi dönemlere ait buluntular tespit edilmiş ve yayınlanmıştır.^[4] Bu yayının da içeriğini oluşturan 2018-2019 yılları çalışmaları ise Beykoz ilçesinde gerçekleşmiştir. Beykoz ilçesi Marmara Bölgesinin Çatalca-Kocaeli bölümünün batısında yer alan İstanbul ilinin bir ilçesidir. İstanbul'un Anadolu yakasında boğazın kuzeyinde yer alan bu ilçe yeşillikleri ile tarih boyunca hep bir mesire yeri ve av sahası olarak kullanılmıştır (Harita 1). Ancak Beykoz ilçesinin arkeolojik tarihi yeterince bilinmemektedir. İstYA Projesi (İstanbul İli YüzeY Araştırmaları) kapsamında 2018-2019 yaz aylarında ilçe sınırları içerisinde yüzeY araştırması yapılarak tarihöncesi dönemlere ait kanıtlar sahada araştırılmıştır. Bu araştırmalar yapılırken ilçenin jeomorfolojik ve jeolojik özellikleri de dikkate alınmıştır. Bu çalışmanın amacı da Beykoz ilçesinin jeomorfolojik ve jeolojik özelliklerini ortaya koymaktır. Ayrıca arkeolojik olarak sahadan elde edilmiş çakmaktaşı, çört vb. buluntuların yerlerini jeomorfoloji ile ilişkilendirmek ve hammaddelerinin ise jeoloji ile ilişkilerine bakmaktır. Jeoloji ve hammadde ilişkileri araştırılırken petrografi, XRF, XRD vb. araştırma yöntemleri zaman darlığı, bütçe yetersizliği gibi nedenlerle yapılamamış sadece makroskobik gözlemlere dayandırılmıştır.

Harita 1. Beykoz İlçesinin Yer Bulduru Haritası.

⁴ Ayrıntılar için bkz. Göldoğan 2019

BEYKOZ İLÇESİNİN JEOMORFOLOJİSİ

Beykoz ilçesi Marmara bölgesinin Çatalca-Kocaeli bölümünde yer almaktadır (41.097569°-41.135546° enlem, 29.063725°-29.365127° boylam). İstanbul ilinin bir ilçesi olan Beykoz'un batısında İstanbul Boğazı, kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Şile ilçesi ve güneyinde ise Üsküdar, Ümraniye ve Çekmeköy ilçeleri bulunmaktadır. Yaklaşık 240 km²'lik alana sahip ilçe tektonik hareketler ve aşınma etkileri ile bugünkü görünümüne ulaşmıştır. Sahanın yükseklikleri 0-343 m arasında değişmektedir (Harita 2). Yüksek tepeler genelde Beykoz, Örnekköy, Polonezköy ve ilçe sınırlarında kalan Alemdağ'ın batı kısmında yer alır (343 m). En alçak yerleri ise deniz kıyısı ve dere ağızlarıdır. Sahanın yüksek kesimleri Paleozoyik ve Mesozoyik birimler üzerinde bulunurken, alçak kesimleri Paleozoyik, Mesozoyik ve Senozoyik birimler üzerinde yer alır. Saha içinde Çayağzı, Göksu ve Küçüksu dereleri en önemli su kaynaklarıdır. Bölge içindeki ovalar dere yataklarındaki genişlemelerde bulunmaktadır. Alibahadır, Paşamandıra ve Cumhuriyet başlıca ovalarıdır.

Harita 2. Beykoz İlçesinin Yükseltilerini Gösterir Harita

BEYKOZ İLÇESİNİN JEOLJİSİ

İlçenin jeolojisi çalışılırken Mehmet Duru ve Şükrü Pehlivan tarafından MTA için hazırlanmış F22 paftası temel alınarak hazırlanmıştır. Çalışma sahası içinde Duru ve Pehlivan tarafından önerilen formasyon isimleri kullanılmış ve jeoloji haritası da olduğu gibi kullanılmıştır (Duru & Pehlivan, 2010). Bu rapor sonucunda bölge için kayaçlar dönem adlarına göre değil zaman adlarına göre ayrılmıştır (Harita 3). Böylece yer bilimleri ile uğraşmayan kişiler içinde daha kolay anlaşılır bir sistematik oluşturulması planlanmıştır.

Paleozoyik (540 my-265 my)

İncelenen bölgede en yaşlı birimin Kocatöngel Formasyonu (Ok) olduğu belirlenmiştir. Formasyona ilk defa Orhan Kaya tarafından bu ad verilmiştir.^[5] Yeşilimsi, laminalı ve kumtaşı ara seviyeli şeyllerden oluşmaktadır. Polonezköy ve Anadoluhisarı-Çiftlik arasında mostra vermektedir. Birimi diyorit daykları kesmekte ve birim kalınlığı yaklaşık 1500 m civarındadır (Gedik vd, 2002). Bu birimin üzerine Bakacak Formasyonu (Ob) dereceli geçiş ile gelmektedir. Bu formasyon yeşil ve gri renkli kumtaşları ve mor renkli şeyllerden oluşmaktadır. Bu birim ilk defa O. Kaya tarafından tanımlanmıştır.^[6] Polonezköy ve Cumhuriyet köyünün arasında mostra veren birim yaklaşık 750 m kalınlıktadır (Gedik vd, 2002). Bakacak Formasyonu üzerine Kurtköy Formasyonu (Oku) dereceli bir geçişle örtmektedir. Mor ve kırmızı renkli kumtaşı, çakıltası ve ince laminalı şeyllerden oluşmaktadır. Mehmet Önalın tarafından ilk defa formasyon olarak tanımlan birim^[7] Cumhuriyet Köyü ve çevresinde geniş bir yayılım sunmaktadır ve kalınlığı 1000 m civarındadır (Gedik vd., 2005) (Resim 1a). Kurtköy Formasyonunun üzerine Gözdağ Formasyonu (Osg) geçişli olarak gelmektedir. Birim gri ve yeşil kumtaşlarından oluşmaktadır. Birim ilk defa M. Önalın tarafından tanımlanmıştır.^[8] Elmalı civarında mostra veren birim yaklaşık 300 m kalınlık göstermektedir (Gedik vd., 2005). Gözdağ Formasyonu üzerine Yumrukaya Grubu (Sdy) dereceli geçiş ile gelmektedir. Bu grup genel olarak

⁵ Ayrıntılar için bkz. Kaya, 1982

⁶ Ayrıntılar için bkz. Kaya, 1982

⁷ Ayrıntılar için bkz. Önalın, 1981

⁸ Ayrıntılar için bkz. Önalın, 1981

kireçtaşı istiflerinden oluşmaktadır. Eski adı Sedef Grubu olan birimler ve ilk defa O. Kaya tarafından adlandırılmıştır.^[9] Bu grup en iyi Beykoz merkezde mostra vermekte olup kalınlığı yaklaşık 600-700 m arasında değişmektedir (Gedik vd., 2005). Kartal Formasyonu (Dk) Yumrukaya Grubu üzerine dereceli geçiş ile gelmektedir. Gri renkli kumtaşı-şeyl ardalanmasından oluşan formasyonu ilk defa M. Önalın tanımlamıştır.^[10] Anadoluhisarı ve Paşabahçe çevresinde mostra veren birimin kalınlığı yaklaşık 750 m civarındadır (Akyüz, 2010). Kartal Formasyonu ile Büyükada Formasyonu (DCdb) arasında dereceli geçiş gözlenmektedir. Büyükada Formasyonu Denizliköy Grubu içinde yer almaktadır. Birim kireçtaşı, şeyl, radyolarit-çört ve grovaklardan oluşmaktadır. Birim ilk defa O. Kaya tarafından adlandırılmıştır.^[11] Akbaba ve Deredeki çevresinde mostra veren birimin kalınlığı yaklaşık 200 m'dir (Gedik vd., 2005). Denizliköy Grubu üzerine Trakya Formasyonu (Ct) geçişli olarak gelmektedir. Birim gri - pembe renkli kumtaşlarından ve şeyl ardalanmalarından oluşmaktadır. Birime formasyon adı ilk defa O. Kaya tarafından verilmiştir.^[12] Anadolukavağı ve çevresinde yüzeylenen birimin kalınlığı 500-1000 m arasında değişmektedir (Gedik vd., 2005).

Mesozoyik (265 my-65 my) Bölgede mesozoyik yaşlı birimler İshaklı Formasyonu (Kyi) ile başlar. Birim kahverengi, gri ve yer yer kırmızı renkli kumtaşı-şeyl ardalanması ile oluşmaktadır. Yer yer anglomera, tüf ve andezit ardalanmaları gözlenirken, kireçtaşı merceklerine de rastlanmaktadır. Birim en iyi İshaklı Köyü ve çevresinde gözlenirken kalınlığı yaklaşık 500 metredir (Resim 1 b-c). Bu birim Paleozoyik birimler ile tektonik dokanak ilişkisi bulunmaktadır (Şile Bindirmesi) (Gedik vd., 2005). Riva Formasyonu (Kyr) İshaklı Formasyonu ile hem düşey hem de yatay geçişlidir. Siyah renkli bazalt, aglomera, andezit, dasit, spilit ve yeşil renkli tüflerden oluşmaktadır. Ara katkı olarak kumtaşı ve şeyllerde bulunmaktadır. Birim Riva Çayı ve Karadeniz kıyısı boyunca yaygın olarak gözlenmektedir ve kalınlığı 400 m civarındadır (Gedik vd., 2005) (Resim 1d). Paleozoyik birimleri kesen Çavuşbaşı Granodiyoriti (Kçg) Çavuşoğlu civarında gözlenmektedir. Yaklaşık 5 km çapı olan birim pembe renkli granodiyorit ve kuvarsdiyoritden oluşmaktadır (Resim 1e). Birimin yaşı çeşitli araştırmacılar tarafından 87 My ile

⁹ Ayrıntılar için bkz. Kaya, 1973

¹⁰ Ayrıntılar için bkz. Önalın, 1987

¹¹ Ayrıntılar için bkz. Kaya, 1971

¹² Ayrıntılar için bkz. Kaya, 1971

65 My arasında bulunmuştur (Bürküt,1966; Öztunalı ve Satır,1975). Bu birimin etrafında Yeniçiftlik Kontak Metamorfik Zonu (Ymz) bulunmaktadır. Birim şist, muskovit , hornfels vb. metamorfik kayalar ile temsil edilmektedir(Gedik vd., 2005).

Senozoyik (65 my- Günümüz)

Çalışma alanında görülen senozoyik zamanı Meşetepe Formasyonu (Tomm) ile temsil edilmektedir. Birim İbrahim Gedik vd. tarafından ilk kez tanımlanmıştır.^[13] Yeşil, gri ve kirli beyaz renkli şeyller, marn, silttaşı ve kilaşlarından oluşmaktadır. Çayağzı'nın doğusunda yüzeyleyen birimin kalınlığı 100 m civarındadır (Resim 1f). Kuvaterner yaşlı birimlerden ise alüvyonlar dere yataklarında ve ağzlarında, kumul plajları Karadeniz sahili boyunca, yamaç molozları da tepe yamaçlarında gözlenmektedir.

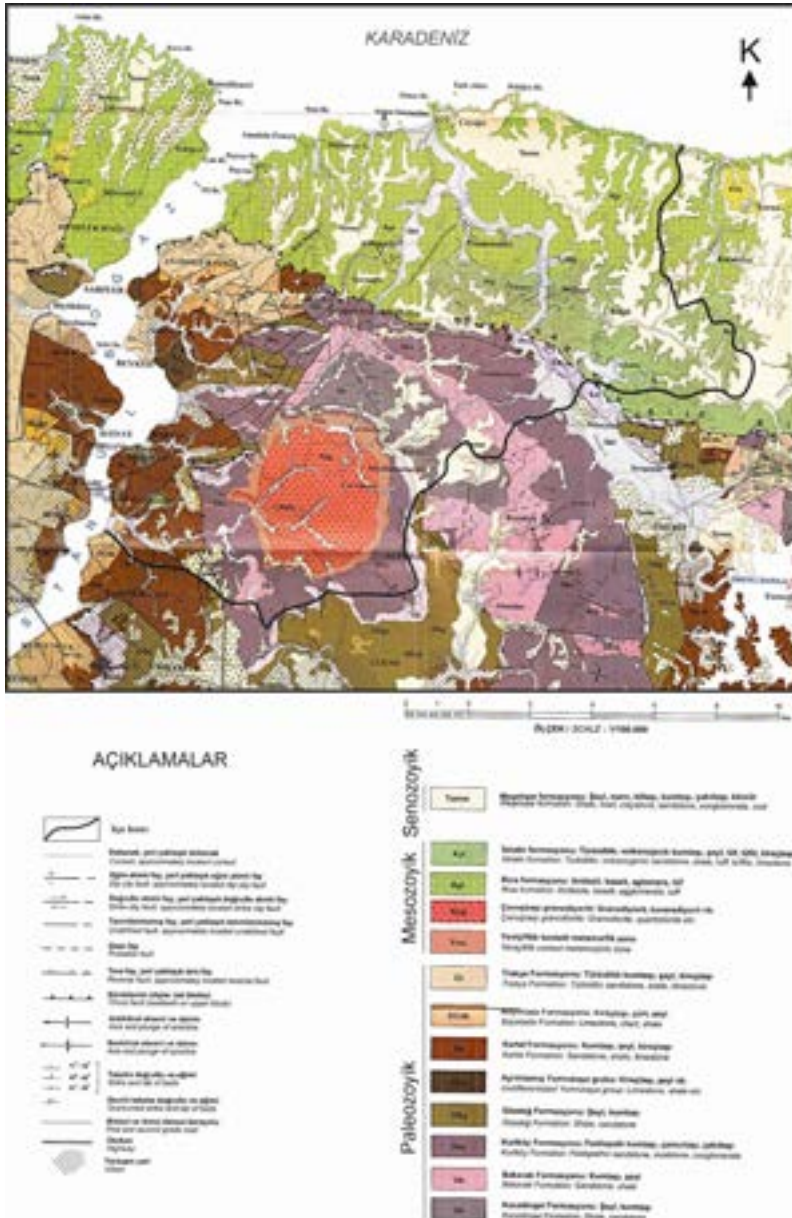
TEKTONİK

Çalışma sahasında tektonik hareketler sonucunda çok sayıda kıvrımlı ve kırıklı yapılar gelişmiştir. Sahadaki en önemli tektonik yapı Sarıyer-Şile Bindirmesidir. Bu çizgiselliğin ilk kez Chaput ve Hovasse tarafından belirlendiği^[14] Mehmet Akartuna tarafından bildirilmiştir (Akartuna, 1963). Yaklaşık 58 km uzunluğunda olan bindirmenin ölçülebilen eğimi batı ve orta kesimlerinde Paleozoyik birimlerin Mesozoyik birimlerin üzerine güneyden kuzeye doğru itilmesi şeklindedir. Bindirmenin yaşı ile ilgili olarak Oligosen öncesinde geliştiği ve en erken Eosen'de hareket olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından belirtilmiştir (Gedik vd.,2005; Şengör ve Özgül,2010). İncelenen alandaki diğer fay sistemi ise Beykoz -Ümraniye arasında bulunan fay zonudur. K-G doğrultulu olan bu faylar, Alt Paleozoyik birimlerin Üst Paleozoyik birimlerin üzerine bindirme ve ters faylar şeklinde meydana gelmiştir.

---

¹³ Ayrıntılar için bkz. Gedik vd, 2005

¹⁴ Ayrıntılar için bkz. Chaput&Hovasse, 1930

Harita 3. Çalışma Sahasının Jeoloji Haritası (Duru&Pehlivan,2010)

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

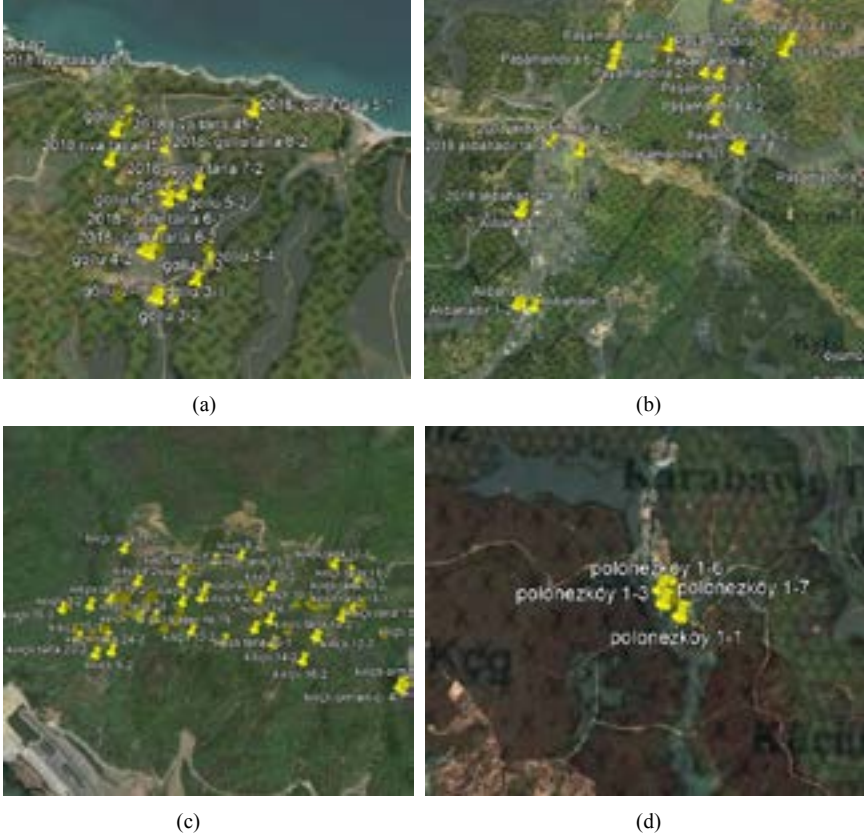
Resim 1. Bölgedeki Çeşitli Birimlere Ait Genel Görünümler (a: Kurtköy For., b: İshaklı For., c: İshaklı For. d: Riva For., e: Çavuşbaşı Granodiyoriti, f: Meşeveren For.)

BULUNTULARIN JEOMORFOLOJİ VE JEOLojİ İLE İLİŞKİLERİ

Saha çalışması sonucunda elde edilen buluntuların yerlerinin dağılımına jeomorfolojik olarak bakıldığında ilçenin özellikle kuzey kesimlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu kesimler detaylı olarak incelendiğinde Karadeniz'e dik şekilde oluşan drenaj sahalarında ve bunların yamaç tepelerinde buluntuların çok bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna örnek olarak Göllü ve çevresi verilebilir (Harita 4a). Bu sahaların su kaynaklarına yakın olması bu sonucu çıkarmış olabilir. Buluntuların en çok bulunduğu Riva ve çevresinde detaylı bir şekilde değerlendirme gereği duyulmuştur. Riva ve çevresi, Çayağzı (Riva) Havzası adı verilen bir jeomorfolojik yapı üzerinde bulunmaktadır. Yapı bir aşınma yüzeyi şeklinde oluşmuştur (Özşahin, 2013). Bu havza 853 km²'lik alana sahiptir ve Beykoz ilçe sınırları içinde yaklaşık 150 km²'lik kısmı bulunur (Garipoğlu vd., 2015). Havza içerisinde oluşan Çayağzı (Riva) Deresi çeşitli kollardan oluşarak Paşamandıra kuzeyinde birleşerek Riva'dan Karadeniz'e dökülmektedir. Riva ve çevresinde yükseklikler genelde 100 m'yi geçmemektedir. Bunun sonucu olarak eğim özellikle bu alanlarda oldukça azalmaktadır. Eğimin azalması sonucu Çayağzı deresinin hızı da bu alanda azalmaktadır. Özellikle dere Karadeniz'e dökülmeden önceki son 3 km'lik kısmında yaklaşık 70-100 m genişliğe ulaşmaktadır. Riva ve çevresinde görülen Riva Formasyonu siyah renkli aglomera, bazalt, andezit, dasit, trakiandezit, spilit ve yeşil renkli tüflerden oluşmaktadır. Ara katkı olarak kumtaşı ve şeyller de bulunmaktadır (Gedik vd., 2005). Birimde ortaç lavlar hakimdir ve ayrışma oldukça yaygındır. Ayrışma türü olarak serpantinleşme ve karbonatlaşmaya rastlanmaktadır. Birim volkanitleri kalkalen ve yüksek potasyumlu kalkalen bileşime sahip ve köken olarak SiAl kaynaklıdır. Elde edilen veriler ortamın sıkışmalı tektonik bir rejimde gelişen orojenik ürünler olduğunu göstermektedir (Gedik vd., 2005). Buluntuların az da olsa bulunduğu yerlerden biri Alibahadır Ovası'dır. Bu ova 2.8 km²'lik alana sahiptir. En dar yeri 200 m, en geniş yeri ise 1.6 km'dir. Uzunluğu ise 3.2 km'ye yakındır (Garipoğlu vd., 2015). Paşamandıra ve Cumhuriyet ovaları da buluntuların az bulunduğu yerlerdir (Harita 4b). Kılıçlı Tepesi buluntuların çok bulunduğu bir yer olmuştur. Bu tepe ve çevresi yaklaşık deniz seviyesinden 150 m yükseklikte yer almaktadır. İshaklı Formasyonu üzerinde yer alan tepe ve çevresinde ince-orta tabakalı kumtaşı ve yeşil-kırmızı renkli şeyl ardalanmaları gözlenmektedir. Ayrıca yer yer tuf, andezit ve ince tabakalı kireçtaşları da bulunmaktadır. Formasyonun özellikleri kıta kabuğu üzerinde

gelişmiş ada yayı volkanitlerinden ve fliş çökellerinde oluştuğu belirtilmektedir (Gedik vd., 2005). Polonezköy ve Tokatköy gibi çok az olsa da bazı tepelerde de buluntulara rastlanmıştır (Harita 4c-d).

Harita 4. Buluntuların Sahada Dağılımı. a) Göllü Çevresi, b) Alibahadır Ovası ve Çevresi, c) Kılıçlı ve Çevresi, d) Polonezköy ve Çevresi.

Buluntuların diğer bir ilişkisi ise jeoloji açısından değerlendirilmiştir. Jeolojik olarak değerlendirildiğinde buluntuların büyük bir bölümünün Sarıyer-Şile Bindirmesinin bindirilen kısmında olmasıdır. Bu alanlar Mesozoyik ve Senozoyik yaşlı birimlerin yoğun olduğu alanlardır. Paleozoyik istif üzerinde ise oldukça az buluntu bulunmuştur. Böyle bir durumun çıkmasında Paleozoyik istifinin oldukça kırıklı bir yapı sunması ve engebenin yüksek olması yaşam koşullarını zorlaştırmış olmalıdır. Buluntular içinde önemli bir yer tutan çakmaktaşıları ve çörtler için

ilçe sınırları içinde kaynak alan olabilecek yerler araştırıldığında Mahmutşevket-paşa ve Anadolu Kavağı arasında yer alan Büyükada Formasyonu içindeki çört yatakları olabileceği düşünülmüştür. Yapılan yüzey araştırmalarında herhangi bir işlik alanına rastlanmamıştır. İlçe sınırları içinde başka bir kaynak alan olabilecek yer belirlenememiştir. Bu sebeple buluntu kaynaklarının ilçe sınırları dışında farklı yerler olabileceği sonucuna varılmıştır. Buluntular içinde diğer bir grup ise obsidiyen kökenli buluntulardır. 30 adedi Riva bölgesinde ve 3 adedi ise Güllü bölgesinde bulunmuştur. Bilindiği gibi obsidiyenler volkan lavının hızlı soğuması ile oluşmaktadır. Arazi çalışması boyunca Beykoz ve çevresinde herhangi bir obsidiyen yatağı belirlenememiştir. Bu buluntuların kaynak alanının neresi olabileceği düşünüldüğünde Anadolu bazlı Kuzeybatı, Orta ve Doğu Anadolu da obsidiyen yatakları mevcuttur (Harita 5) (Chataigner, 1998). Obsidiyen buluntularının kaynak alanının belirlenmesi için ileri analizlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bir başka buluntu grubu ise figürinler ve fallus örnekleridir. Bu buluntular genel olarak Kılıçlı bölgesinde bulunmuşlardır. Buluntuların malzeme özelliklerine makroskobik olarak bakıldığında kumtaşlarından yapıldığı görülmektedir. Kılıçlı Bölgesi İshaklı Formasyonu üzerinde bulunmaktadır. Bu formasyonda gri, yeşil ve kırmızı kumtaşları görülmektedir. Buluntuların makroskobik özellikleri (renk,doku vb) ile formasyon kumtaşlarının özellikleri birbirlerine benzemektedir. Dolayısı ile figürinler ve fallusların hammadde kaynağının büyük olasılık ile bu bölge olduğu düşünülmektedir. Ancak kesin bir tespit için ileri analizler gerekmektedir.

Harita 5. Anadolu'da Belirlenmiş Obsidiyen Yatakları (Chataigner, 1998)

SONUÇ

İlçe sınırları içinde saha çalışmaları gözlemleri sonucunda bölgenin genelde düşük yükseklikte tepelerden ve vadilerden oluştuğu belirlenmiştir. En önemli deresi Çayağzı Deresi ve bu dere kolları etrafında gelişmiş ovalar olduğu belirlenmiştir. Bölge jeolojik olarak Paleozoyik, Mesozoyik ve Senozoyik yaşlı birimler bulunmaktadır. Sarıyer-Şile Bindirmesi en önemli tektonik yapıdır. Arkeolojik birimler bindirilen kısımda oldukça yoğundur. Buluntular için kaynak olabilecek sahalar belirlenmiş fakat bir ışık alan belirlenememiştir. Buluntuların kaynak alanları tam olarak belirlenebilmesi için ileri analizlere ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

Akartuna, M., 1963

“Şile Şarjıyajının İstanbul Boğazı Kuzey Yakalarında Devamı”, *MTA Dergisi* 61: 14-20.

Akyüz, H. S., 2010

“İstanbul ve Yakın Civarının Paleozoyik İstifi”, *İstanbul'un Jeolojisi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Y. Örgün, S. Y. Şahin (ed), TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, İstanbul: 49-62.

Bürküt, Y., 1966

“Kuzeybatı Anadolu'da Yer Alan Plutonların Mukayeseli Jenetik Etüdü”, *İ.T.Ü. Maden Fak. Yayını*:272.

Chaput, E. ve Hovasse, R., 1930

“Note préliminaire sur le Crétacé supérieure ae Zekeriyaköy au N. de Constantinople”, *Bull. Fac. Se, Üniv. İstanbul, No. 4*, İstanbul.

Chataigner, C., Poidevin, J.L., Arnaud, N.O. 1998

“Turkish Occurrences of Obsidian and Use by Prehistoric Peoples in the Near East from 14.000 to 6.000BP,” *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 85:517-537.

Duru, M. ve Pehlivan, Ş., 2010

“1:100000 Türkiye Jeoloji Haritaları”, İstanbul-F22, *Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Jeoloji Etütleri Dairesi*, No: 136, Ankara.

Garipağaoğlu, N., Şahin, C., Çeker, A., Şenol, C., 2015

“Çayağzı (Riva) Havzası'nın Doğal Ortam Koşulları (Jeolojik-Jeomorfolojik-Hidrografik Açidan) ve Sürdürülebilir Kullanım Üzerindeki Rolü”, *Marmara Coğrafya Dergisi* 31: 48-81.

Gedik, İ., Timur, E., Duru, M., Alan, İ., Pehlivan, Ş., Altun, İ., Akbaş, B., Önalan, M., ve Özcan, İ., 2002

“İstanbul Paleozoyik İstifinde Kocatöngel ve Bakacak Formasyonları”, 55. *Türkiye Jeoloji Kurultayı Bildiri Özleri Kitabı*, 11-15 Mart -2002, Ankara: 97-99.

Gedik, İ. Duru, M. Pehlivan, Ş. ve Timur, E., 2005

“1:50.000 Ölçekli Türkiye Jeoloji Haritaları (İstanbul F22 c, d; F23 c, d; Bursa G22 a, b; G23 a, b)”, *Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Jeoloji Etütleri Dairesi*, No: 10-17, Ankara.

Güldoğan, E., 2015

İstanbul İli YüzeY Araştırmaları (İstYA) Projesi Silivri Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli YüzeY Araştırmaları 2013-Silivri*, E. Güldoğan, M. Altun (ed.), Merccek Yayınları, İstanbul: 25-45.

Güldoğan, E., 2016

“İstYA Projesi Kapsamında Çatalca Sınırları İçindeki Arkeolojik YüzeY Araştırmaları ve Sonuçları” *Arkeoloji ve Sanat*, 152, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul: 189-201.

Güldoğan, E., 2019

İstanbul İli YüzeY Araştırmaları (İstYA) Projesi Büyükçekmece Arazi Çalışmaları”, *İstanbul İli YüzeY Araştırmaları 2016-2017-Büyükçekmece*, E. Güldoğan,(ed.), Bilnet Matbaacılık ve Yayınları, İstanbul: 35-43.

Kaya, O., 1971

“İstanbul’un Karbonifer stratigrafisi (The Carboniferous stratigraphy of Istanbul)”, *TJKB*, 143-199.

Kaya, O., 1973

“Paleozoic of İstanbul”, *Ege Üniv. Fen Fak. Kitapları*, 40, İzmir.

Kaya, O., 1982

“Ereğli-Yığılca-Bolu-Mengen Alanlarının Stratigrafi ve Yapı Özellikleri”, *TPAO Raporu* No: 1639 (yayınlanmamış).

Önalın, M., 1981

“İstanbul Ordovisiyen ve Silüriyen İstifinin Çökelme Ortamları”, *İstanbul Yerbilimleri Derg.*, c. 2, 3-4: 161-177.

Önalın, M., 1987

“İstanbul Devoniyen Çökellerinin Sedimenter Özellikleri ve Çökelme Ortamları”, *İst. Üniv. Müh. Fak. Yerbilimleri Dergisi*, c. 6, 1- 2, İstanbul: 92- 108.

Özşahin, E., 2013

“İstanbul İlinin Anadolu Yakasının Jeomorfolojik Özellikleri”, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul.

Öztunalı, Ö. ve Satır, M., 1975

“Rubidium-Strontium Altersbestimmungen antiefengesteinen Aus Çavuşbaşı (İstanbul)”, *İ.Ü. Fen Fakültesi Mecmuası*, B, 40: 1-7.

Şengör, A. M. C., Özgöl, N., 2010

“İstanbul’un Jeolojisi”, *İstanbul Ansiklopedisi*, NTV Yayınları, İstanbul.

**İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI
(İstYA) PROJESİ
SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMALARI**

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi : Ali Ataman
Görüşen : Merve Görgüç
Deşifre Eden : Elif Meltem Tunay
Süre : 00:20:38
Video Dosyası : 1 Dijital kayıt
Kayıt türü : Dijital
Yer : Beykoz- Poyraz Mahallesi
Tarih : 29.08.2019

Kısaltmalar

A.A. : Ali Ataman
M.A. : Merve Görgüç

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.
(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.
(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.
(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

M.G.: 29 Ağustos 2019 tarihinde Poyraz Mahallesi'nde Ali Ataman ile görüşmekteyiz. Ali Bey nerede ve kaç yılında doğdunuz, bize biraz kendinizden bahsedebilir misiniz?

A.A.: Ben 1963 yılında Üsküdar, Zeynep Kamil Hastanesi'nde doğdum. Atalarım Rize'den buraya geldi, 1900'lü yıllarda. 1905 yılında, 1910 yılında. Annem, babam burada doğdu. Babam... Ama Poyrazköyü'ne ilk geldiğimiz zaman balıkçılık yapılmıyordu rençberlik yapılıyordu.

M.G.: Rençberlik nedir?

A.A.: Tarım, tarımla uğraşılıyordu. Daha sonra balıkçılıkla. Karadenizli olduğumuz için bize biraz daha şeydi, daha uygun olmaya başladı, balıkçılık yapmaya başladık. Bir kısmımız balıkçılık yaptı, bir kısmımız yapmadı. Atalarımдан bahsediyorum. Ben doğdum doğalı devamlı balıkçılık yapıyoruz.10 yaşından beri balıkçılık yapıyorum. Ondan sonra... Birinci zabıt kaptanım. Ondan sonra nasıl diyim eskiden buraya Rize'den atalarımız geldi 1900'lü yıllarda. İlk geldiği zaman, ilk Giresun'a uğradılar. Cumhuriyet dönemi, işte savaş zamanı o zaman. O zamanın Giresun büyüklerinden, Topal Osman'ı duymuşsunuzdur ismini. Topal Osman ona dedi ki, sen gitme şeye. Bana senin gibi adamlar lazım. Atalarımız böyle cesaretli insan tamam mı? İki silahla böyle şey... Karadeniz, bağı gözü pekti yani. Buraya geldiler. Burada işte annem... İki tane bizim şeyimiz vardı, büyükbaş hayvanımız vardı. Efendime söyleyeyim ondan sonra bir tane teknemiz vardı, tavuklarımız vardı. Biz böyle büyüdük yani dağda odun yapardı annem, babam balıkçılık yapardı, biz böyle büyüdük.

(00:02:11)

M.G.: Buraya ilk geldiklerinde burada yaşayan başka haneler var mıydı?

A.A.: Daha evvelden akrabalar vardı. Hep akrabaların yanına geldiler.

M.G.: Gelme sebepleri neydi? Atalarınız buraya ekonomik sebeplerle mi göç etmişler?

A.A.: Rize'deki koşullar biraz daha bozuktur. Orada hani yaşam şartları daha şey... Burada daha iyi diye buraya göç etmişler. Eski... O zamanlar ne bileyim orda da kalanlar oldu, bir kolumuz hep oradaydı mesela, Rize'de. Buraya gelip de orada olmayan aile yoktur herhalde. Dayısı, amcası, akrabası oradadır herhalde. İlle bir bağlantı vardır Rize ile ilgili.

M.G.: Peki siz hep burada mı oturdunuz? Yoksa Poyrazköy dışında bir yerde de oturdunuz mu?

A.A.: Yok ben hep burada oturdum, büyüdüm. Hep burada yaşadım, hep burada yaşadık. Burası 2000 nüfus, birbiriyle akraba. Rize'nin bir köyü gibi burası. Yani Gündoğdu'ya bağlı Rize'nin bir köyüdür burası. Birbiriyle akrabadır herkes. Herkes herkesi tanır, herkes herkesin cebinde kaç para olduğunu bilir ne yediğini de bilir. Öyle bir durum. Eskiden kapılarımız açık yatardık buralarda. Yani öyle bir İsviçre gibi yerd. Biri cüzdan düşürmüşse burda 15-20 sene evvel, biri getirirdi bak cüzdanını buldum içinde şu kadar para var, şöyle var, böyle var. Yani burası çok güzel bir köydü. Geçende buraya bir savcı geldi. Baya oluyor herhalde, bir 20 sene oluyor. Araştırmış, bakmış Beykoz'un en iyi köyü, şey olarak yani, yaşanması şey olan köyü Poyrazköy. Neden? Hiçbir cinayet olayı olmamış, hiç ölüm vakasıyla karşılaşmamışlar Kaç yüzyıllık köy hiçbir şey yok düşünebiliyor musun? Onun için burayı tercih etti buraya yerleşti. Çünkü birbiriyle akraba olduğumuz için. Kavgalar olur ufak tefek ama öyle şey derecesine varmadı yani.

(00:04:21)

M.G.: Annenizin odunculuk yaptığından bahsetmişsiniz. Nasıl yapıyor odunculuk?

A.A.: Odunculuk derken ihtiyaçlarını dağdan.... Yakıtlarını, şeylerini... Sobalarını odunla yakardı. Ateşleri... Odunla pişirirdi yemeklerini. Efendime söyliyim çamaşırlarını yıkardı, ihtiyaçları için toplardı. Hayvanlar vardı işte dediğim gibi ineklerimiz... Süt ihtiyacımızı, peynir ihtiyacımızı... Öyle yaparlardı, öyle büyüdük biz.

M.G.: O zamanlar buralarda hammadde kaynakları var mıydı? İlk geldiklerinde burada mimari nasıldı, kerpiçten miydi?

A.A.: Yoo tuğla vardı ya. O dönemde tuğla vardı. Eski kırmızı briket yığma tuğla. Bi de normal briket... Fabrikada yeni briket yapmaya başlamışlardı. İşte çoğu evlerde briketten olmadır yani. Briket fabrikaları vardı. Bilirsiniz onları içleri boş beyaz briketler. Öyle yani eski daha eski evleri... Daha eskide buraya yerleşip daha eski olan evlerin arasında böyle nasıl diyim sana samanla yapıyor ya hani. Kerpiçten yapılan evler de var, birkaç hane var öyle eski.

M.G.: Kerpiçten yapılan evler duruyor mu hala?

A.A.: Duruyorlar. 3-5 tane bulabiliriz o evlerden. Osman amcanın dedesinin evi hala öyle mesela. O da benim teyzemin oğlu olduğu için ondan biliyorum. Yani o evde ben çok yemek yedim.

M.G.: Aileniz buraya geldiğinde geçimini balıkçılıktan mı sağlamışlar?

A.A.: Balıkçılık, hep balıkçılık, hep denizle.

M.G.: Başka hanelerde sizin dışınızda tarımla uğraşan var mıydı? Yoksa sizin geldiğiniz dönemde herkes balıkçılığa mı yönelmişti?

A.A.: Benim... Bizim... Dedelerimin geldiği dönemlerde tarımla uğraşıyorduk. Tarımla uğraşıyorlar eskiden, çok eskiden. Buranın çoğu, gelenlerin hepsi tarımla uğraşıyordu. Onlara kıymet verilmedi denize dönünce insanlar.

(00:08:57)

M.G.: Peki dedeleriniz geldiğinde bölgede başka kimler varmış?

A.A.: Gene akrabalar, yakın akrabaları vardı.

M.G.: Onlardan önce kimler varmış? Hep Karadeniz'den mi gelenler varmış?

A.A.: Birkaç tane, birkaç tane manav varmış. Burasının yerlisi.

M.G.: Manavlar.

A.A.: Evet, birkaç hane varmış manav. Yani manav böyle nasıl diyim size. Burada doğmuş büyümüş daha eski. Bizlerden de eski. Erzurumlu diyelim veyahut Ahıska Türkü. Anadolu Feneri'nde çok var, Ahıska Türkü'nden. Onlar... Mesela halamı mesela gelin verdik Ahıskalılara.

M.G.: Peki eskiye dair bir hikaye, bir mani, bir efsane ya da ağıt biliyor musunuz? Buraya özgü bir şey duydunuz mu?

A.A.: Yoo öyle bir şey duymadım.

M.G.: Ali Bey peki burada panayır gibi, festival gibi etkinlikler olur muydu?

A.A.: Burada panayır festival... Okul zamanında kermesler yapılıyordu. Benim okuduğum dönemlerde. Ondan sonra görmedim ben bilmiyorum, sünnet düğünleri olur.

M.G.: Düğünlerdeki adetleriniz nasıldı peki, mesela düğünlerde ikram edilen yemekler nelerdi?

(00:10:58)

A.A.: Eski... Benim bildiğim, yani benim yetiştiğim dönemlerde etli... Patatesleri böyle büyük büyük kızartırlardı. Düğün yemekleri deriz onlara. Etli yemekler, düğün çorbaları vardı böyle. Çok güzel olurdu. Patatesleri kızartırlardı onların içine inek keserlerdi. Büyük baş hayvan büyük bir tencerede bir kişi dağıtırdı, işte öyle. Zerde pilav dağıtırdı düğünlerde eskiden. Düğünler hep şeyde olurdu... Meydan düğünleri olurdu. Böyle salon düğünü, malon düğünü... Şimdi bile ben şey yapıyorum, yani salon düğünlerinde... Yok o sıcakta klima, bilmem ne sıcaktır yap meydana düğününü. Veriyor 20 gr boyalı limonatayla beraber alıyor 20 milyar parayı. Kes bir tane inek, dağıt herkese herkesin karnı doysun. Herkes birbiriyle otursun, çayırdı kırdı muhabbetini etsin. Açık havada eğlenen eğlensin. O kültürümüz kalktı. O kültürü yabancılar bizden almaya başladı. Nasıl medeniyeti Avrupa bizden öğrendi, Osmanlı'dan öğrendi. Kendisini biliyorsunuz ne içinde yaşadı? Daha evvelden Fransızların tuvaleti yoktu. Fransızların kokusu... Şimdi o parfüm kokusu... Parfüm kokusunun da ne olduğunu biliyoruz. Biz öğrettik onlara medeniyeti.

M.G.: Peki buraya özgü yöresel bir yemeğiniz var mıydı? Ya da imece usulü yaptıkları bir şey var mıydı?

(00:12:40)

A.A.: Burada evlerimizin çoğu imece usulü yapıldı. Bizim ev şahsen onun bunun yardımıyla... Biz de başkalarının yardımıyla... En son dönemde ben 15

yaşındaydım arkadaşımın evinin temeli atılırken herkes el atardı. Yani imece usulü buradaki evlerin %80'i. İmece usulüyle yapıldı.

M.G.: Peki burada kadınlar toplanıp yemek yaparlarmıydı? Biz bazı köylerde tarhana yapıldığını gördük.

A.A.: Bizim burada turşu yapılır, lahana yapılır. Biz Karadenizli olduğumuz için lahana yemekleri yaparlardı. Lahana ile ilgili, balıkla ilgili, işte hamsiyle ilgili yemeklerimiz vardır. Ama öyle tutup da Anadolu'daki gibi tarhanayı kurutup da... İşte orada, burada öyle bir kültürümüz yok. Ama işte bizim Karadeniz yemekleri, işte lahana... Balık tuzlarız, lakerda yaparız. Balıkla ilgili çeşitli yemeklerimiz vardır. Ondan sonra böyle yani.

M.G.: Peki burada hiç arkeolojik bir buluntu var mı? Ya da definecilikle ilgili bir şeyler duyduunuz mu?

A.A.: Duydum. Kalenin içinde, şurada kazı oldu. Kulenin içinde size gösterebilirim halen daha kazı orada. Orası bir şey hamam olarak, şey olarak kullanılıyor daha evvelden. İşte bundan 10- 15 sene önce birileri gelmiş orayı kazmış. Oradan bir şey almış, almamış mı onu bilmiyoruz. Orada bir kazıntı var. Gece çalışmışlar burada iskele yapılırken. Hırsızlar ama... Burada iskele yapılırken o seslen beraber baya bir makineyle o sesi duymamıza imkan yoktu. Ama öyle uyanık bir çalışma yaptılar ki. Kışın yaptılar, burada da iskele çalışması vardı. Uydurdular onu yani sesler birbirine şey olmasın diye orası dolaylı yünden kazıldı. Ama ne çıktı oradan bilmiyoruz yani. Burada tarihi bilmiyoruz şey var mı diye.

(00:14:45)

M.G.: Onun dışında bu tarafta kule var dediler biliyor musunuz?

A.A.: Yukarıda kule var, kulemiz var. Kalemiz var daha doğrusu.

M.G.: Kimlerden kalma olduğunu biliyor musunuz?

A.A.: Şöyle diyim ben size, benim bildiğim daha doğrusu okuduğum 1300'li yıllarda İstanbul Boğazı'nda... Burada 1300'li yıllardan daha sonra olduğunu biliyorum. Veya daha evvel yapılmış olabilirler. Burada Bizanslar yaşamış 1300'li yıllarda çünkü. 1300'li yıllarda o sikke paralarda, sikkelerde şey varmış palamut balığıyla torik balığının resmi varmış. Ben bunu çok iyi, emin bir yerden duydum o kadar. Buradan boğazdan palamut, torik geçermiş ki Bizanslılar bile

paranın üzerine balık resmi koymuşlar düşünebiliyor musun? O yıllardan daha sonra olabilir bu kalıntı bilmiyorum.

M.G.: Peki bir de çeşmeden bahsettiniz o da mı kaleyle aynı döneme ait?

A.A.: Aynı dönemde yapıldı. Osmanlı gittiği yerde çeşme yapardı, cami yapardı. Belki cami yapıldığı zaman bu caminin tarihçesi... Şöyle diyim size Anadolu Feneri Camii, şurada Yuşa. Biliyorsunuz değil mi? Yuşa Peygamber'in camisi var orada. Anadolu Hisarı şey... Anadolu Kavağı'nda. Akbaba var, Akbaba'ya gittiniz mi? Akbaba'nın kendisi şeyden gelmiştir. Onun camisi, bizim bu camii aynı dönemde yapıldı. Hepsinin yapıları sanki aynı usta tarafından kapıları yapılış şekilleri.

(00:16:53)

M.G.: Ne zamana ait?

A.A.: Onu bilemiyorum işte ya hangi döneme ait.

M.G.: Peki anneleriniz babalarınız döneminde de var mıydı bu camiler?

A.A.: Onlardan, dedemizden de eski. Bizim caminin kılıcı vardı. 5-6. yüzyıla dayanıyor bizimki baya eski yani. Bizim caminin kılıcı vardı yani eskiden, yani hani.

M.G.: Bağcılık da varmış burada. Hala devam ediyor mu?

A.A.: Üzüm bağcılığı, ne bağcılığı, bahçe yapılıyor. Herkesin bahçesi vardı. Tarlaları vardı. Daha çok eskiden vardı yani. Burada benim bildiğim hatırladığım bu köyün içinde tarihi olarak kale, çeşme, yukarı da kule başka da bildiğim tarihi eski kalıntı hatırlamıyorum.

M.G.: Çok eski evler var mı?

A.A.: Çok eski işte, o dediğim birkaç tane kerpiçten yapılmış evler var. Onun dışında... İşte biz çok eskiye derken 100 şöyle bir 100 seneyi geçti biz buraya geleli yerleşeli böyle yani.

M.G.: Peki bize vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz Ali bey.

A.A.: Benim hatırladıklarım bunlar, yardımcı olabildiysem ne mutlu bana.

(00:20:13)

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi: Celalettin AYVAZ

Görüşen : Efsun ASLAN
: Betül Ebru ASLANER
: Abdulkadir ÇIĞŞAR

Deşifre Eden : Betül Ebru ASLANER

Süre : 00:17:45

Video Dosyası : 1 dijital kayıt

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz- Göllü Mahallesi

Tarih : 03.09. 2018

Kısaltmalar

E.A : Efsun ASLAN
B.E.A. : Betül Ebru ASLANER
A.Ç. : Abdulkadir ÇIĞŞAR
C. A. : Celalettin AYVAZ

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.
(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.
(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.
(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

E.A.: 3 Eylül 2018 Göllü Mahallesi’ndeyiz. Celalettin Ayvaz ile görüşeceğiz. Hoş geldiniz.

C.A.: Hoş bulduk, siz de hoş geldiniz.

E.A.: Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

C.A.: 1956 senesinde Beykoz, Göllü Köyü’nde doğdum. 8. ayın 2’sinde.

E.A.: Şimdiye kadar hangi işlerde çalıştınız?

C.A.: 22 yaşıma kadar köyde hayvan ve ormancılıkla uğraştım. 22 yaşımdan sonra Sümerbank’a girdim. 2003’te köyüme geri döndüm.

E.A.: Doğma büyüme buralı mısınız?

C.A.: Doğma büyüme buralıyım.

E.A.: Peki aileniz hep burada mıydı?

C.A.: Hepsi. Ailemin hepsi buradaydı.

B.E.A.: Buradan öncesinde aileniz nereden geldi?

C.A.: Ahıska Türkleri’nden diye düşünüyorum.

B.E.A.: Ahıska Türkleri’nden mi?

C.A.: Evet.

E.A.: Peki ailenizin büyükleri geçimlerini nasıl sağlamışlar burada?

C.A.: Geçimlerini... Ormancılık ve hayvancılıkla geçiniyorlardı o zaman. Babam 1975 senesinde işe girdi, gemilerde çalışıyordu.

E.A.: Taşımacılık yapıyor mu bu bölgede, gemilerle?

C.A.: Hayır. O zaman gemilere girmişti babam. Gemilerde emekli oldu 1995 senesinde.

E.A.: Bu bölgede odunculuk yapıyor mu?

C.A.: Evet odunculuk yapıyor. Halen daha yapılmakta. O zaman sıra kesim vardı. 2006'da seyreltme yaptı devlet, ormanları. Şimdi seyreltme kesiyoruz. Kömürçülük ve odunculuk boldu yani bu bölgede. Bütün köylerin hepsinde aynı şekilde. Şile, Beykoz hepsi ormancılıkla geçiniyor.

E.A.: Peki çiftçilik yapıyor mu?

C.A.: Çiftçilik tabii tabii. Şu anda da yapılmakta çiftçilik. Çiftçilik halen var yani.

E.A.: Hangi ürünler yetiştiriyor peki?

C.A.: Buyday(*), mısır, arpa hepsi yetiştirdi bu arazide.

E.A.: Halen devam ediyor yani çiftçilik?

C.A.: Evet devam ediyor. Tabii o zaman daha... Şimdi teknoloji ilerledi. O zaman atlarla, öküzlerle, mandalarla sürüyorduk yerleri biliyorsunuz. 1975'den sonra artık traktörler geldi. Şimdi traktörle yapıyoruz. Sulama yapıyoruz, o zaman sulama şeyi yoktu biliyorsunuz, şimdi sulama tesisatı da var. İnsanlar daha rahat yani şu anda. Tarım yapmak daha kolay. Odunculuk halen devam ediyor bu köyümüzde.

E.A.: Peki çiftçilik yaparken hangi aletleri kullanıyorsunuz; döven, karasaban?

C.A.: Şimdi o zamanlar karasaban ve dövenlerimiz vardı. 1975'den sonra kalktı bunlar. Artık... Şimdi artık şey var, makinelerimiz var. Evet, makine ile daha rahatız şimdi. Traktörlerimiz var. Hayvancılık... Hayvancılık yine var ama o eskisi kadar yok. O zaman keçi ve koyun çok vardı. Şimdi yok mesela keçi ve koyun hiç köyümüzde kalmadı.

(00:03:07)

E.A.: Hangi hayvanlar var peki şu anda?

C.A.: Şu anda kara sığır ve manda var.

E.A.: Peki siz burada yaşadığınız süre boyunca ya da dedeleriniz, büyük dedeleriniz yaşarken sizden başka insanlar var mıydı? Rumlar ya da başkaları.

C.A.: Hayır. Bizden evvel Rumlar vardı. Evet, bizden evvel Rumlar varmış. Cenevizliler varmış yukarıda. Köyümüz var, Eski Göllü. Bilmiyoruz ne köyü olduğunu. Mesela mezarları duruyor. Hatta Emre Bey’e de gösterdim bunu, ama bilmiyoruz onları.

E.A.: Peki bu bölgede avcılık yapılıyor mu?

C.A.: Avcılık çok.

E.A.: Hangi hayvanlar?

C.A.: Mesela domuz var, çakal, tavşan, keklik, sülün hepsi vardı. Şu anda keklik... 1986’dan sonra, büyük kardan sonra yok oldu. Bir de bu şey çıktı ya biliyorsunuz, gübre, suni gübre keklığı öldürdü. Tavşanla keklığı öldürdü. Yok şu anda şey, çok az popüler kaldı. Yani şu anda domuz falan var yani biraz. Devamlı avcılık var yani.

E.A.: Geçim kaynağı olarak mı kullanıyorsunuz peki avcılığı?

C.A.: Hayır, hayır hobi.

E.A.: Hobi?

C.A.: Geçim kaynağı olarak kimse kullanmaz.

E.A.: Peki bölgede genel olarak geçim kaynağınızı ne idi?

C.A.: O zaman odunculuk vardı, ormancılık vardı. Tarım ve orman, hayvan. O zaman iyiydi yani hayvancılık. O zaman insanlar hayvancılıkla geçinebiliyordu rahatlıkla. Keçisi olan keçi sürüsüyle, koyun sürüleri vardı, şimdi yok ama onlar. Süt de şu an para etmiyor köyümüzde eskisi kadar, yani o zaman süt para ediyordu. Bir kilo sütle dört kilo mazot alıyordun. Ama şimdi kaç kilo, yedi kilo sütlen, altı kilo sütlen bir kilo mazot alabiliyorsun.

E.A.:Peki bize biraz yaşadığınız evin mimarisinden ya da köyün eski mimarisinden bahsedebilir misiniz?

C.A.: Bu köyde 1975... 1970 ile 1975 arası, 15 hane bir köydük. Şeydi... Neydi? Kerpiç binaydı bunlar. Sonradan insanlar hızlı bir gelişme ile biliyorsun

betonlaştık. Kahvemiz de kerpiçti, her tarafımız kerpiçti burada. Kerpiç evlerimiz vardı. Halen benim var bir tane. Tarihi eser mesela. Dört tane tarihi eser köyde var. Şu yola giren sağda görmüşündür kerpiç binalar. 10- 15 tane var şu anda, 14 tane var. Sonradan bir şeyler oldu, betonlaşma sonradan oldu. Hızlı bir şekilde betonlaşma oldu.

E.A.: Yerleşmeye başladığınız zamandan beri hep kerpiç yani?

C.A.: Kerpiçti, benim gençliğimde hep kerpiçti. 1975 ile 1980 arası.1975’den sonra başladılar. Biz beton yapmaya başladık. Veyahut 1980 üzeri, daha çok 1980’de oldu.

E.A.: Peki köyünüze ait efsaneler, maniler, ağıtlar var mı?

C.A.: Öyle bir şey yok bizim köyümüzde, yok.

E.A.: Kulaktan dolma böyle dedelerinizden gelen hikayeler.

C.A.: Yok, öyle bir şey yok.

E.A.: Festivaller ya da panayırılar düzenleniyor muydu?

C.A.: Festivaller, panayırılar olmaz, bayramlarda olur ama iyi olur. Böreklerimiz vardır. Köyümüzde şey var... Herkes yemek çıkarır. Misafirler gelir. 3 köy birbirine gelip gider, burada güzel bir adetimiz var yani. Üç köy, bir köy... Bir gün bize, bir gün Öğümce’ye, bir köy bir gün, yani üç köy. Bir gün bir... İki, üç gün toplanır her köy. Mesela bir gün Bozhane’ ye gideriz ilk gün, ikinci günü Öğümce, üçüncü gün onlar bize gelir bütün köy olarak.

E.A.: Birbirinizi ziyarete gelip gidiyorsunuz?

C.A.: Tabii, evet. Böreklerimizi, yemeklerimizi çıkarırız, herkes yemeğini yer.

E.A.: Hangi yemekler çıkıyor?

(00.06.09)

C.A.: Pilav çıkarır, muhallebi çıkarır, aşure çıkarır, ne çıkarırsa. Baklava çıkarır kimisi.

E.A.: Peki bu Göllü Köyü’ne özel yemekleriniz var mı?

C.A.: Bizim Göllü değil... Manav olarak böreklerimiz iyidir. Börek yaparlar.

E.A.: Biraz bahseder misiniz?

C.A.: Tabii açma böreklerimiz, güzel börek yaparlar yani.

E.A.: Onun özel bir ismi var mı?

C.A.: Yok özel. Börek yaparlar yani, iyi börek yaparlar yani. Güzel börek olur. Herkes yapamaz onu. Manav köyleri yapar yani bunu. Şile'den bu tarafa gelme yapamaz. Gelme yapamaz. Başka gelmeler yapmaz. Onların da kendine göre tabii bildikleri vardır. Manavlar bu börekleri iyi yaparlar yani.

E.A.: Peki bu bölgede arıcılık yapılıyor mu?

C.A.: Arıcılık bol, evet.

E.A.: Bal o zaman var, hangi ballar var?

C.A.: Bal olur ama tabii burada çiçek balı ile kestane balı her çeşit var. Bir çeşit bal olmaz. Yalan söylüyorlar hani size böyle bir çeşit bal oluyor. Hiçbir yerde bir çeşit bal olmaz. Yüz çeşit ihlamura konar, arının konmadığı bir şey olmaz ki. Kestane olduğu zaman olur, kestane de her zaman olmuyor yani (..ak..) (..ak..) ondan sonra çiçek balı yapıyor, ihlamurdan yapar, her şeyden alır yani hayvan. Meşeden alır her şeyden alır yani. (..ak..) alır çok mesela. Elli çeşit, bin çeşit belki bir şeyden alır. Yani bir çeşit bal olmaz onu yalan söylüyorlar. Bir çeşit bal olacak yalnızca çamda var. Onda olur mesela. Burada imkânı yok. Mesela burada bin çeşit şey var. Tarlalarda her şey var yani, mısırdan alır, her şeyden alır. Sadece kestane balı diye bir şey olmaz. Ihlamur açar aynı saatte ihlamurdan alırlar. Ama arı var yani bölgede arıcılık var.

E.A.: Arıcılık devam ediyor mu peki?

C.A.: Var, var, var. Herkeste var. Çoğunda var, genellikle arıcılık var var.

E.A.: Peki bu düğünlerde yapılan adetlerinizden bahseder misiniz?

C.A.: Eskiden, eskiden çok güzel adetlerimiz vardı. Eskiden Sulukule'ye gider çengi tutardık. Bir gün iki gece çengi çalardı. Giderken gelirken çengi ile kızları öyle alırdık. Şimdi ama öyle, onlar kalktı. Artık salonlar olunca güzel bir şey değildi, mahvettiler. Kına yaparlardı köyde, şimdi yapıyorlar ama o kadar iyi olmuyor tabii. Çengi tutardık burada bir gün iki gece çalarlardı burada. Kafayı çekerdii millet. Gelin almaya gidiyorduk. Onlar kalktı artık biliyorsun, yok artık

yani. Şimdi salonlara gidiyoruz. Salon tutuyorlar hemen tamam dört saatte iş bitti. O zaman öyle değildi. Yemek çıkardı, iki gün, iki gece yemek verdi millet. Mısır-firlerini ağırlardı insanlar. Ama artık yok onlar, adetlerimiz kalktı. Bazı yörelerde vardır tabii. Onlar kalktı tabii, yok artık. Sulukule kalktı, bizim bunlar da öldü. Evet, maalesef öyle.

E.A.: Peki şu derenin kurduğundan bahsetmiştiniz, bahsedebilir misiniz?

C.A.: Bu dere 1950’den sonra çok güzel temiz bir dereydi. Buradan kum çekerdik kayıkla, İstanbul’a kum götürürlerdi, inşaatlara. Sonra kamyonlar gelmeye başladı o zaman kamyon olmadan evvel kayıkla götürüyordu sonra kamyonlar çıktıktan sonra bu kenarlara atıyorduk buralara. Buradan kamyonlar İstanbul’a çekiyordu bunu. Onlar da bitti, dere de bitti. Odunlarımızı da buradan götürürdük, yani o zaman kamyon yoktu. Odunlarımızı da kesip İstanbul’a buradan götürüyorduk. Kayıklara yüklüyorduk ben de yaptım mesela o işi. Kayıkla İstanbul’a götürüyorduk. İstinye, Sarıyer, Beykoz’a her yere kayıkla götürüyorduk o zaman.

E.A.: Deniz yoluyla ticaret yapıyordunuz?

C.A.: Deniz yoluyla evet. Bu dereden kayıkla denize çıkardık Karadeniz’e.

E.A.: Peki derede balıkçılık yapıyor muydu?

C.A.: Çok güzel balıkçılık vardı, aferin.

E.A.: Ne tür balıklar vardı?

(00:09:17)

C.A.: Yayın, kefal, alabalık, sazan hepsi vardı.

E.A.: Hepsi mi vardı?

C.A.: Evet. 1900... Kaçta emekli oldum ben 2000. 2000’e kadar çok temizdi bu dere. Atık, pis su aktı oraya, bunlar şimdi balıklar körlediler. Çok iyi balık vardı burada, maalesef yok şimdi, şu an hiçbir şey. Çok iyi balıkçılık vardı yani. Yayınlar vardı, 30 kilo yayınlar vardı. Maalesef yok şimdi. Körledi hayvanlar. Şu anda hiçbir şey yok.

E.A.: Peki kendiniz ya da çevrenizden arkeolojik kalıntı bulanlar oldu mu? Bildiğiniz definecilik ya da kaçak kazı örnekleri var mı?

C.A.: Yüz tane çekti seninkiler resmini, çok var. Hepsini çekti arkadaşların. 100-200 tane var herhalde. Gezirdim onları, hep çektiler. Yeni, daha bir haftalık kazılar var. Kuyuları kazmışlar. 1000 sene, 2000 senelik kuyuları kazmışlar. Orada, hepsini gösterdim onlara çektiler. Hepsinin resimleri var ellerinde. Üç tane tarihi yer gösterdim onlara, mezarlık. Bir mezarlık, iki üç tane mezar var herhalde onlar çektiler, onlar. Buralarda da insanlar taşlarını almışlardır, muhakkak o çok taş vardır da. İnsanlar almıştır taşlarını bina yapmışlardır, bir şeyler yapmışlardır. Biliyorsun Türkiye’de tarihi esere önem veren yok.

E.A.: Maalesef, doğru yok.

C.A.: Bir şurada vardı. Cenevizlilerden kalma taşlar yazılı. Onları hep almışlar, götürmüşler. Şeye de söyledim, Emre Bey’e de söyledim; böyle böyle diye.

E.A.: Peki bir şey sormak istiyorum bu kaçak kazı ya da definecilik yapanlar, o bölgede herhangi bir şey olduğunu nereden biliyorlar, kulaktan kulağa dolma bir bilgidir büyük ihtimalle ama sizin bildiğiniz örnekleri var mı?

C.A.: Nereden tahmin ediyorlar, kulaktan kulağa dolma ama şey harita ile geliyor bunlar. Mezarlıklar, tarihi mezarlık var. (..ak..) Her bir şeyden mezarlık var diye, eski mezarlığı var diye, kazıyorlar. Kuyular var, kuyuları kazıyorlar genellikle. Eski tarihi kuyular var, mezarlıklar var; define var zannediyorlar. Her şeyden define var diyip kazıyorlar. Cezası da yok herhalde fazla.

E.A.: Cezası var aslında.

C.A.: Var mı?

E.A.: Var.

C.A.: Mezarları mesela çok kazmışlar orada. Emre Bey baktı, çok tahrip etmişler.

E.A.: Bizim sormayı unuttuğumuz ya da sizin sonraki nesillere aktarmak istediğiniz bir şey var mı?

(00:11:55)

C.A.: Tabii var mesela şu; mesela biz Manav köyüz. Hiçbir açma açmadık şu köyde, görüyorsun yeşilliği, böyle kalsın buraları. Böyle istiyoruz da böyle kalsın çok güzel. Balımız, meramız, ağlarımız, her şeyimiz var yani. İnşallah böyle kalsın, ormanlarımız. Yeşil, çok seviyoruz yeşili. Köyümüzü çok seviyoruz. Beykoz'u çok seviyoruz. Türkiye'yi seviyoruz da böyle kalmasını da istiyoruz yani. Görüyorsunuz siz de, herkes gelsin, böyle kalsın.

B.E.A.: Göllü'nün ismi nereden geliyor?

C.A.: Göllü'nün ismi... Buranın göl olduğunu tahmin ediyoruz. Sekiz yüz sene, bin sene evvel. Bunun altında (.ak..) var. 9 metre altında bunun kum ve şey, midye çıkıyor toprağın altından, kazdığımız zaman. Eski Göllü'den insanların buraya geldiği tahmin ediliyor susuzluktan nedenle.

B.E.A.: Eski Göllü neresi?

C.A.: Burada 2 km yukarıda. Köy, köyün kalıntıları var, mezarları var mesela. Ama tam bilemiyoruz, yani ne olduğunu öyle tahmin ediyoruz.

B.E.A.: Göllü'nün daha önce başka bir ismi var mıydı, hep Göllü müydü?

C.A.: Hep Göllü.

E.A.: Eski Göllü'de şu an yerleşim var mı peki?

C.A.: Yerleşim var, eski yerleşim yerleri var. Evler ve mezarlar var.

E.A.: Orada şu an yaşayan yok yani.

C.A.: Yok, hiç yok.

E.A.: Peki ne olmuş da terk edilmiş olabilir?

C.A.: İşte bilmiyoruz, orasını bilen yok. Susuzluktan mı geldi insanlar buradan, dereden. Dereden gidiyorlar denize, kazançlarını oradan sağlıyorlar. Onun için bilmiyoruz insanları, o kadar çok bilemiyoruz.

E.A.: Peki çiftçilik yaparken kullandığınız aletlerden bahsetmişsiniz; kara-saban, döven gibi. Bu aletleri nereden temin ediyordunuz?

C.A.: Bu aletleri biz Ömerli'de şeyler vardı, ustalar vardı, çingeneler vardı orada. Oradan alıyorduk, onlar getiriyorlardı. Baltaları hep Ömerli'den temin ediyorduk.

E.A.: Peki ham maddelerini nereden alıyorlardı?

C.A.: Onlar getiriyorlardı, onlar bu işi biliyorlardı. İstanbul'dan oraya getiriyorlar. Hatta o zaman şunu da söyleyeyim köylere geliyorlardı, köylerde yapıyorlardı bizim. Ustaydı adamlar, onlar. Gelip kalırlardı, çadır kurarlardı. Orada bütün köylerin... Bel yaparlardı, balta yaparlardı, sabanların önleri vardır böyle, onları yaparlardı böyle hep (...ak...) insanlar yapardı. Gelirlerdi, çadır kurarlardı. Bir ay, iki ay kalırlardı buralarda. Göçebeydi onlar. Ömerli'den yazın kalkarlar, köylere gelirlerdi. Köy köy dolaşırlar. Bir hafta burada, bir hafta orada. Bütün köylerin... Bel vardı, yerleri belleriz biz, yere batırırız. Halen kullanırız biz onları bahçelerde. Bunları hep o insanlar yaparlardı. Ama onlar da kalktılar, onlar da gelmiyorlar. Traktörler çıkınca onlar da bitti.

B.E.A.: Sizin kendi yaptığınız aletler var mıydı?

C.A.: Biz hiçbir şey yapmayız. Biz, yalnız baltanın sapını yaparız biz. Şey, balta, kürek sapı onları yaparız biz.

E.A.: Peki bu dere kurumadan önce taşımacılık yapıldığından bahsetmişsiniz, kayıklar; peki kayıklar dışında köy içinde kullandığınız başka bir taşımacılık aracı var mıydı?

C.A.: Kum çekerdik evet, yüz ton kayıklar gelirdi buraya. Şeylerimiz vardı o zamanda, manda arabaları ve öküz arabaları vardı. Ormandan manda arabasıyla getirirdik, bir atlarla götürürdük odunumuzu. Onlarla taşırdık, atlarımız vardı. Herkesin elinde bir at vardı o zaman. Atlarlan bir şeye ihtiyacın varsa... Odunu atlarla getirirdik ama manda arabası, öküz arabası olanlar öküz arabası ile getirirdi dağlardan. Herkesin yani şeyi, maddi durumuna bağlıydı. O zaman bir öküz arabası, bir manda arabası kamyonet gibi bir şey, otobüs gibiydi, o zaman öyleydi. Ama şimdi maalesef herkesin altında traktör var. Şimdi traktörle getiriyoruz odunlarımızı. Mesela daha rahat şimdi, sıra kesim yok. Seyreltme yapıyoruz. Devlet öyle karar verdi, öyle yapıyoruz. Traktörlerimiz var şimdi, traktörlerimize koyup getiriyoruz.

B.E.A.: Düğünlerden bahsetmişsiniz, düğünlerinizde yörenize has oyunlar, danslar var mı?

C.A.: Evet tabii canım düğünler öyle. Kasap, masap tabii vardı mesela o zamanlar.

Kasap oynarlardı burada o zaman, çiftetelli oynarlardı. O zaman düğünler daha başkaydı. Misafirler, insanlar birbirlerine gidip geliyorlardı o zaman. O köy gelir, bu köy gelir, herkes gelirdi köylerden. Şimdi ama kalktı be o adetlerimiz yok artık. Kalktı, onlar yok oldu. Daha maliyetliydi o zaman tabii biraz. Adam bir boğa keserdi, hayvan keserdi. Şimdi yok onlar, kalktı o düğünler. Mesela o zaman avcılık, insanlar yabancılar da gelir giderdi çok mesela İstanbul'dan. Ama şimdi onlar yok artık. Çok iyi avcılıklar olurdu. Şimdi o insanlar, bu muhabbetler yok avlarda. Sorun bakalım sorun söyleyelim. Mesela bu köylerde bu ormanlarda çok güzel mantar oluyor, yabani mantar. Bunu biz bilmiyoruz, manavız biraz. Bunu, Kastamonu yöresinden gelen insanlar, çok mantar topluyorlar, para da kazanıyorlar. Ama biz bilmiyoruz. Onlar gelip topluyorlar, taksiyle toplayıp götürüyorlar. Kamyonu alıp topluyorlar.

(00:17:12)

E.A.: Halen topluyorlar mı?

C.A.: Halen topluyorlar. Mesela bir ay sonra gelirler, onlar bir, iki ay toplar ama biz bilmiyoruz fazla. Şile tarafından insanlar, onlar biliyorlar. Satıyorlar, ticaretini de yapıyorlar, bir de kendileri de yemek için yapıyorlar ama biz bilmiyoruz fazla. Birkaç çeşidini biliyoruz o kadar. Kastamonu yöresinden insanlar bu bölgede birkaç kişi var, şimdi daha çok, daha iyi biliyorlar yani. Kastamonu yöresi onlar çok iyi biliyorlar.

E.A.: Teşekkür ederiz.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi : Birgün Banabak (Cemil Amca)

Görüşen : Merve Görgüç, Efsun Aslan

Deşifre Eden : Aysu Keskin

Süre : 00:36:27

Video Dosyası : 1 Dijital Kayıt

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz- Riva Mahallesi

Tarih : 23.08.2019

Kısaltmalar

B.B. : Cemil Amca

M.G : Merve Görgüç

E.A : Efsun Aslan

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.

(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.

(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.

(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

E.A.: 23 Ağustos 2019 tarihinde Riva mahallesinde, Cemil amca ile birlikteyiz. Hoş geldin Cemil amca!

B.B.: Hoş bulduk siz de hoş geldiniz.

E.A.: Hoş bulduk. Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

B.B.: Ben 1937 yılında, burada doğdum. Aslen Rize. Burada doğdum ben. Esas köken Rize'den geldi. İşte, ben dünyaya geldiğim vakit o zaman, işte o zaman 7 haneydik burda sene 1950'ye kadar. Çok mahrumiyet içinde yaşadık burada. Ekmek, su bunlar çok büyük sorundu. Bakkal falan öyle bişey yoktu. Suyu Ayazma diye tabir ettiğimiz yer var ordan teneke ile taşırdık içmek için. Ekmek Beykoz'da... İngiliz işgalinden evet Montrö Antlaşması'yla boğazlarda tahlisiye teşkilatı kurulmuş. O tahlisiye teşkilatının belirli yerde istasyonları vardı. Burda da sahile yakın. Yani o istasyonlara yakın civar köylerden adamlar yazılmıştı. Rahmetli benim babam da onların içerisindeydi. Onların sayesinde, onların tabii teşkilatı vardı kıyı emniyet teşkilatı. Onlar ekmekleri Beykoz'dan at arabası ile veya beygirle getirirlerdi. Ayda kaç ekmek yani işgal günlerinde 3 ekmek, 5 ekmek. 3 günde bir ekmek yenirdi. Yazardı işte (.ak..) sana 10 tane ekmek lazım 3 günde bir, 2 günde bir ekmek gelirdi, ekmeği öyle temin ederlerdi. Kumanyamızı da ya buradan sandalla Sarıyer'e gideceksek Beykoz'a veya oradan sandalla kumanyayı alıp geleceksin. O zaman bu köylerin içerisinde en büyük köy yani dükkân olan, bakkaliyesi olan Bozhane köyü vardır. Ona da buradan dereden sandallan giderdik. Kürekle çekerek öyle temin ederdik. Sonra 1950'de Paşabahçe civarına Kastamonu'dan göç gelmeye başladı. Bizim büyüklerimiz dediler, ya burada

kimse yok, ıssız, arazi boş, efendim gidelim oradan biraz insan getirelim buraya da kalabalık gelsin. Tabii gittiler oradan 8-10 hane (..ak..) size arazi gösterelim buraya yerleşin maksat çoğalsın burası. Nitekim gittiler, getirdiler. Tabii ki burası İngiliz işgalinde bombardıman olmuş burası yıkılmış, terketmişler. Osmanlı'ya dayanan insanların tapuları vardı ama bi daha geri dönmemiş onlar. Dediğim gibi burası, 7 hanenin elinde senelerce kalmış. Onlar gelince işte bu arazi şurası senin olsun, burası senin olsun diye bizim büyüklerimiz onlara yer gösterdiler. Onlar da yerleştiler. İşte ağır ağır onun akrabası falan derken, ağır ağır sene 1966'ya kadar baya büyüdü. 66'dan sonra tabii ki biraz kalabalık olunca kadastro olma, geçme imkânı oldu burda. Devlet kadastroya geçince herkes bulunduğu yerde üzerine yazdı yerlerini, mülk sahibi oldular. Onlar da mülk sahibi olunca çeşitli akrabalarını çağırmaya başladılar buraya ağır ağır sene 1972'ye kadar baya büyüdü.

(00:04:36)

E.A.: Kadastro dedin değil mi Cemil Amca?

B.B.: Tapulama, kadastro. 1972'den daha evvelce bu İngiliz işgalinden evvel, Abbas Beyler bunlar Mısır kökenli. Cumhuriyet'in ilk kurulduğu zaman Atatürk bunlara teşvikken burada büyük bir arazi verdi. 16 bin dönüm arazi. Bu arazi o dönemin parasıyla 36 bin liraya satın alınmıştı. Abbas Bey şey Atatürk zamanında... Tabii 1936'da buradan hava haritası çekilince o arazi orman sınırları içerisinde kalmış. Tapuyu devlet iptal etmemiş ama yapılaşma yok demiş buraya. Burası devlet ormanı. 1972'de oranın sahibi, Abbas Bey'in varisleri yani kendisi öldü. Varisleri dava açtı burası bizim özel ormanımız diye. Mahkeme neticede özel orman olarak tasdik etti ve adamlar oraya 2-3 tane dozer koydular bu araziye. İşte aşağı yukarı 1 sene çalışma yaptılar bu araziye, 16 bin dönüm araziye tamamen dümdüz arazi yaptılar. Parsellediler % 6 imar aldılar oraya. Burası koruma amaçlı (..ak..) sit ilan edilmiş, %6 imar. Ama devlet buranın yine peşini bırakmadı, ormandır, şudur, budur benimdir diye. Tekrar 96'da, tekrar mahkemeye (..ak..). Tekrar orası özel ormandır diye buranın mülkiyetinin sahibine devrediyorlar. Tabii hemen parsel yapıyorlar burasını. Tabii o zaman %6 olunca parselleri en ufak parsel 400-450 m. Ama çok güzel, muazzam bir parsel yapıyorlar. Yeşil alanlar, park yerlerini, ticaret yerlerini, okul, hastane yerlerini hep ayırmışlar. Az bir yer değil 16 bin dönüm arazi. Tabii bunlar başladılar satmaya o zamanlar. Tabii 1972'den sonra satışa başlayınca gayet ucuz gidiyordu. Çoğu insanlar yani

yatırım olarak alıyorlardı. Kimisi de bina yapmak için ama imar yoktu. Yani yapılaşma hiç yoktu. Hatta Galatasaray’a çok ucuz bir fiyata yer verdiler 1.200 dönüm araziyi. Tabii Galatasaray’da aldı ama bir yatırım yok. Neticede ne uzatalım ta ki 2000’ e kadar. Tabii ki yapılaşma yok. Neticede Galatasaray’a yani reklam olsun diye verdiler. Birkaç firmaya verdiler gayet ucuz.

(00:11:18)

M.G.: Peki siz hangi işlerde çalıştınız?

B.B.: Ben şöyle burada 7 haneydik. Bu 7 hanenin 5’i ev sahibi. Yani babalarımız kıyı emniyeti teşkilatındandı. 2 hanesi de denizle uğraşır, denizcilikle uğraşırdı. Tabii ki ben yani 12 yaşındayken çalışmaya başladım. O zaman tabii burada geçerli deniz, motor gücü. Motoru aldılar bana, rahmetli babam. Buradan İstanbul’a odun için geldim. Odun getirirdik. Kastamonulular buraya geldiler ya tabii. O zaman burada başka iş yok dağda odun kesiyorlardı. Ben de İstanbul’ gidip satıyordum.

M.G.: Babanız peki kaç yılında gelmiş buraya biliyor musunuz?

B.B.: O çok eski gelmiş.

M.G.: Tahmini bir sene?

B.B.: Şöyle, İngiliz işgalinde gelmiş.

E.A.: Nereden gelmişler?

B.B.: Rize’den.

E.A.: Peki nasıl koşullarda göç etmişler buraya?

B.B.: Şimdi şöyle gelmişler. Tabii ki Rize’de... Yaşama hayatı o zamanlar çok, çok tarım alanı değilmiş Rize. Mecburi %90’ı göç ediyormuş. Gurbete çıkıyorlarmış. Babam da Rize’den gurbete çıkmış, çıkınca tabii İstanbul’a gelmiş. İstanbul’da bu tahlisiye teşkilatı kurulunca buraya yazılmış. Yazılınca Rize’den çokluk çocuğu buraya getirmiş hani öyle yerleşme olmuş. Ama dediğim gibi senelerce 1950’lere kadar burada 17 hane yaşamış. Hatta onların içerisinde “telefoncu dede” derdim ben ona... Burada askerde telefoncuymuş öyle lakabı kalmış. İngiliz burayı topa tuttuğu vakit çocuk, dedi... Bize çocuk, derdi. Çocuk ben terk

etmedim hiç Riva'yı, derdi. Kalenin içerisine girdim saklandım, derdi. Yani onlar işte bize bu İngiliz'in ne yaptığını, onlar anlatırdı bize. Tabii o zamanlar Riva (..ak..) merkezi, kalabalık. Tabii şu Telsim direğinin olduğu yerde hastane varmış, biz ona hastanenin temellerine eriştik. Şu hani bahsettiğim kırmızı bina var ya orada eski yol, oradaydı köprüye giden. Orda 7 tane fırın varmış, fırıncı nahiyesi diye geçer. Tabii işte İngiliz bombardıman edince dağılmış orası işte, dediğim gibi bizimkiler de 7 hane olarak 1950'ye kadar Riva'ya taşınmışlar. Biz de yetiştik hayatı sürdürdük burda. 57'den sonra ağır ağır bu arazi açılınca burası başladı rağbet görmeye hatta bir gün mal sahibi ile aramız çok iyiydi. Adem Bey'le. Abbas Bey'in oğluydu. Bir gün dedim ki beyefendi bu arazi niye böyle, dedim. Yani 16 bin dönüm arazi onu 1 liradan satsan bir kamyon lazım parayı getirmeye. Adam bana ne dedi, Cemil Efendi, dedi. Ben, dedi. Buraya ihtiyacım yok, benim isteğim gaye Riva'ya pırıl pırıl bir (..ak..), dedi. Gerçekten Allah razı olsun adamdan. Allah razı olsun, adam söylediği sözü yerine getirmeseydi Riva bugünkü haliyle olamazdı, gecekondulu mahallesi olurdu. Riva'da şimdi o arazide villalar satılıyor. Üç buçuk bin lira, iki bin liraya.

M.G.: Cemil amca peki hep Riva'da mı kaldınız yoksa başka semtlere, şehirlere gidip geldiniz mi ya da taşındınız mı hiç?

B.B.: Yok taşınmadık ev olarak Riva'da kaldık hep. Ama ben denizcilik hayatım vardı benim. Deniz yollarına girdim, çalıştım. Kendi ticari motorum vardı büyük. İğne Ada'dan, Bulgarya tarafından odun çekerdik. Burdan kum yüklerdik, Riva'dan kum getirirdik, çakıl getirirdik.

(00:16:05)

M.G.: Odunculuk var mıydı burada yani?

B.B.: Vardı.

E.A.: Peki odunculuk yaparken ne gibi malzemeler kullanıyordunuz yani odunculuk malzemelerini kendiniz mi yapıyordunuz dışarıdan mı satın alıyordunuz?

B.B.: Şöyleydi yani devlet buraya makta verirdi. O köylü o odunları keserdi getirirdi buraya. Biz tartıp alırdık onu motora yüklerdik motorla İstanbul'a getirip depolara boşaltırdık, satardık.

E.A.: Peki burada tarım veya hayvancılık yapılır mıydı sizin zamanınızda?

B.B.: Şimdi hayvancılık var ama şöyle büyük bir hayvancılık yoktu burada.

E.A.: Nasıl bir hayvancılık vardı?

B.B.: Yani ancak böyle kendi ev ihtiyacı olacak kadar. Yani böyle çiftlik hayvancılık yoktu. Yalnız dediğin doğru karşı tarafta Kürt Hasan Bey derlerdi, derenin öbür tarafında hani Riva'ya gelirken bir okul var ya köprü'nün öbür tarafında. Oranın ilk sahibi Kürt Hasan Bey derlerdi. Orada o adam hayvancılık yapardı. Mandaları vardı, sığır hayvanları vardı. Halim Bey de Abbas Bey'den bu taraftaydı. Aralarında ihtilaf konusu olunca onun hayvanları bu tarafa geçiyor bunun da hayvanları yoktu araziye zarar veriyor diye aralarında al ver yaptılar. O zamanlar 500 bin liraya o araziye Halim beylere o Kürt asıllı bey sattı. Bir onda hayvancılık vardı. Tabi Halim Bey orasını alınca o iş orda da bitti. Senelerce öyle hala daha aynı devam ediyor. Hani viyadüğün yapıldığı yer hani köprü var ya. Yani burada tarımcılık yok çünkü arazi yok ancak köylü kendi ihtiyacı kadar eker.

E.A.: Ne ekiyorlardı?

B.B.: Mesela buğday, mısır, efendim sebze yani fasulye. Yani ihtiyacını karşılayacak kadar. Yani böyle ticari bakımından satıcak şey yoktu. Kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar.

E.A.: Peki bu odunları taşımada kullanılan araçlar neydi? At arabası mı?

B.B.: Beygir, beygir. Beygir arabası, başka yoktu öyle. Kamyon falan yoktu o tarihte.

E.A.: Peki bu bölgede avcılık yapılıyor mu? Hangi hayvan türleri avlanıyor?

B.B.: Şimdi ekseriyetle bütün hayvanlar var aşağı yukarı. Mesela bıldırcın kuşları dışarıdan gelmez. (...ak..) tarafından gelir bıldırcın. Tabii buranın yerli çulluğu var, ördeği var, kazı var. İşte çeşitli hayvanlar, keklik mesela. Hayvanlar içerisinde karaca, tavşan efendim domuz, çakal, tilki bunlar mevcut hala burada. Halen daha devam ediyorlar. Ama belirli zamanlarda tabi. Avcılığın bi serbest zamanı var bide yasak zamanı var. Avcılık yapıyorlar ama öyle ahım şahım yok burada. Yani böyle.

(00:19:28)

M.G.: Peki buradaki evler eskiden nasıldı?

B.B.: Ahşap binalardı.

M.G.: Ahşap mıydı?

B.B.: Ahşaptı. Hatta var o binalardan.

M.G.: Peki çok çabuk bir değişim oldu mu betonarmeye geçişte?

B.B.: Yok çok ağır ağır. Bakın şimdi Riva'nın durumu değişti. Mesela şu kahve-
de çay içtik ya o arazi kale sınırlarının içerisinde. Bak şu camiinin altından böyle
gidip karşıdan beri baya bir saha sınırları içerisinde. Hatta bizim eski evimiz kale
duvarının bir kısmının üzerindeydi. Kalenin hamamı şu karşı taraftaydı, şu bina-
ların olduğu yerde. Kalenin ekmek fırını o binanın arkasındaydı. Tabii dediğim
gibi işte bunlar İngiliz zamanından bombandırmana tuttuğu vakit onların hepsi
yıkıldı, silindi yani.

**M.G.: Peki Cemil Amca buraya ait bildiğin duyduğun eski bir hikâye, mâni,
ağıt var mı?**

E.A.: Böyle sizin kendi aranızda söylediğiniz maniler ya da hikayeler, dilden
dile dolaşmış bir efsane ya da ağıt var mı?

B.B.: Yok ama eski için şöyle burada 7 haneyken insanların arasındaki bir şey
vardı bir yaşanma tarzı vardı. Mesela 7 hanenin içerisinde rahmetli annem benim
çok güzel ud çalardı. Her akşam bizim evde toplanırlardı. Annem onlara ud ça-
lardı. Eğlenirlerdi, yemek pişirirdi. Zaten kim var, 7 hane var. Toplam olarak 37
nüfus. Öyle bir yaşantısı vardı.

E.A.: O diğer 7 hanedeki insanlar nereden geldi? Sizinle beraber mi?

B.B.: Onlar da hep Rize'den. Köken hep Rize'ydi. Akrabalar vardı mesela bura-
dan İstanbul'a giderdik, nasıl gideceksin İstanbul'a yayan, Beykoz'a. Yok öyle
nerede araba. Veyahut da Bozhane'ye çıkardık sandallan. Ordan günde bir sefer
Beykoz'a bir araba geçerd, Şile'den. Ona denk gelirsene binersin, gidersin.

(00:22:26)

E.A.: Peki beygirleri kullanmıyor muydunuz bir yere giderken?

B.B.: Yok beygirleri nerede kullanacaksın? Beygirler burada. Yalnız odun taşıma-
ya yarıyor başka bir şey yok.

M.G.: Küçükken annenin sana anlattığı bir hikâye var mı?

B.B.: Valla zamanları yoktu ki. Nasıl anlatsın. Bizim keçilerimiz vardı çok. Tabii o zaman 200-300 tane keçimiz vardı. İneklerimiz vardı, hayvanlarımız. Bu araziyi sürerdik. Mesela bak bu arazileri olduğu gibi sürerdik biz. Ekerdik buğday, o buğdaydan işte samanları hayvanlara verirdik. Buğdayı getirirdik değirmende öğütürdük ihtiyacımız kadar. Tabii ilk zamanlar öyleydi kalabalık olmaya başlayınca o iş de bitti kapandı. Ondan sonra başladık şehir hayatı yaşamaya. Şimdi benim rahmetli kayınpeder sağdı o zaman. Köyün meydanından Çakaldere deriz yukardan beri dere akardı, su. Ördekler yüzerdi. Binalar var orda. Binayı yapıyorum. Bakkalın olduğu yere binayı yapıyorum. O zaman kaç hane 25- 30 hane ya varız ya yokuz. Babam bağıyor. Ben de duvarı çekiyordum. Duvarı niye böyle çekiyorsun, dedi. Dedim, ne yapayım. Yarın öbür gün buradan arabalar döner burda park yeri olur bu duvarı yıkarlar, dedi. Eyvah, dedim herif kafayı yedi. Evi biraz yüksek yapalım altını fırın yapalım. Hemen gittim hanıma dedim ki (.. ak..) başımıza iş açıcak dedim. Neler söylüyor baksana dedim. Neyse adam anlattı bize öyle ama biz adama deli dedik. Bir gün yemek yiyoruz öyle bir denk geldi dedim baba bazen öyle konuşuyorsun ki insanın mantığı almıyor. Yok, araba dönmez, yok fırın yapın falan diye. Bak oğlum dedi ben ölürüm giderim ama bir gün beni anlarsın dedi. Zaman gelicek dedi, sen burada araba sesiyle uyuyamayacaksın, dedi. Şimdi buranın haline bakın. Riva'nın nüfusu 37'den kaçta çıktı 2000 seçmeni var. Adam o zaman bu zamanları görüp söyledi. Şimdi ben de diyorum ki Riva çok geri kalmış. Yazın görüyorsunuz Riva'ya hiç gelmezse cumartesi pazar günü bin beş yüzün, iki binin üzerinde araba geliyor. Bir hizmet var mı? 50 sene evvel nasılsa yine aynı. Şuraya gelecek bir misafir ya da turist bir oturacak bir dinlenecek veya rahat bir yemek yiyecek bir gazino veya çay bahçesi var mı? Yok. Hiçbir yerde yok.

(00:26:11)

M.G.: Cemil Amca peki eskiden düğünleriniz nasıldı? Buraya has oyunlarınız, gelenekleriniz, adetleriniz var mıydı?

B.B.: Burada zaten düğün olduğu yoktu. Burada zaten kimse yoktu. Evlenecek kimse yoktu. Ben evlendim o da şöyle. Ben evlendiğimi anlatıyım. Beni Tayyip Erdoğan'ın babası evlendirdi. Kasımpaşa'da oturuyorlardı. Benim hanım Tayyip Erdoğan'ının annesiyle kardeş çocukları. O zaman düğün müğün böyle bir

şey yok. Kasımpaşa’da oturuyorlardı. Babası, kalfaydı kayınpeder. Sözleştiler, anlaştılar biz hanımı manımı gördüğümüz yok. Büyükler evet derse tamam iş bitti. Tamam dediler seni filancanın kızına sana aldık dediler. Kızı dediler, evde görürsün. Kasımpaşa’dan Sarıyer’e getirdiler, Sarıyer’den benim motorum vardı o zaman motora koyduk denizden getirdik buraya. Buraya geldi ki o zamanlar (.ak..) içeri girdik insan yok. Hayvandan başka bir şey yok. Sağ olsun bizim hanım da iki gözü iki çeşme ağlıyor. Nereye geldik hayvandan başka kimse yok burda. 7 hane var başka insan yok. Sen şehir ortasından kalk gel buraya olacak iş mi yani. Git desem hemen gidecek. Cumhurbaşkanımız Sn. Recep Tayyip Erdoğan’ın rahmetli annesi o akşam kaldı bizle. Sabahleyin estiriyor hava sandalla, motorla getirmenin de imkânı yok. Haydi, karadan sandallan Bozhane’ye getirdim. Rahmetli nurlar içinde yatsın. Oradan otobüsle Kasımpaşa’ya. Düğün öyleydi. Köylerde şey tutarlar. Çingene tutarlar böyle davul zurna öyle düğün yaparlardı. Ama burada zaten kimse yoktu. Öyle bir şey yoktu burada. Benim evlenmem de öyle oldu.

E.A.: Peki sen böyle küçükken burası 7 haneyken o hanelerin kendilerine özgü yaptıkları bir yemek var mıydı?

B.B.: Tabii şöyle herkes birbirine koşardı, yardım ederdi. Mesela sen bu akşam tatlı matlı yapardın gelir sende otururlar orada yerler içerlerdi. Veya benim bi işim varsa gelirlerdi senin işini yaparlardı. Yani yardımlaşma vardı.

E.A.: Nasıl yemekler yapıyordunuz peki o zaman?

B.B.: O zaman yemekleri nasıl yapacaksın işte, o zaman hayvan çevriliyordu burada. Yoğurdu vardı, sütü vardı, yağı vardı, hayvan keserdik eti vardı. Bi de ektiğin sebzeler vardı. Domates, biber her şey yetişiyordu. Yani sosyete bir hayat yoktu burada, köylü hayatı. Ama her şey boldu.

M.G.: Peki arkeolojik veya eskiye yönelik, tarihi burada gözüne çarpan bir şey var mı?

E.A.: Öyle şeyler bulanlar oldu mu?

(00:29:26)

B.B.: Şimdi tarihi şey yok. Burada şey buldular eski görünen paralar çıktı.

M.G.: Gördün mü sen Cemil amca?

B.B.: Yok görmedim.

E.A.: Nerede çıktı?

B.B.: Şimdi şu binanın arkasında eski bir bina vardı (..ak..) efendi derlerdi. Orada harası varmıştı, eski yani yıkılmadan. Orada bir çömlek altın buldular. Bir de yeni yapılan camii var orada eski tabirle patika yolu derdik biz. Su oradan akardı kazmış onu. Orada bir para çıktı. Bir de o zamanlar köyün çobanı vardı, ineklere bakardı. Az haneydi ama o zamanlar çoban tutardık biz. Çoban hayvanları sabah alırdı götürürdü meraya otlatırdı akşam geri getirirdi. (..ak..) diye tabir ettiğimiz yerde çınar ağacı dibinde... Sabah hayvanları götürüyor orda parayı bulunca hayvanları bırakıyo gidiyor. Yani birkaç yerde öyle para çıktı. Bir de son zamanlar Abbas Bey'in arazisinde çalışma oldu villalar yapıldı ya. Esas Abbas Bey'in köşkünün altında dozer kazı yaparken orada para buldular.

E.A.: Nerede kalıyor tam o köşk?

B.B.: Riva'ya girerken gördüğünüz bi kalabalık yer var ya. Onun orda tepede, eski. Yıkıldı tabii orası.

E.A.: Peki Cemil Amca senin burada bildiğin definecilik ya da kaçak kazı örnekleri var mı?

B.B.: Kaç kişi var ooo. Bir tane vardı zaten Rasim Bey öldü gitti. Hayatı öyle geçti.

M.G.: Bulabildi mi bari bir şey?

(00:31:22)

B.B.: Yok canım. Yalnız derler ki benim evin altında (..ac..). Ben yapmadım öyle derler paranın üzerinde yatıyorsun. Yalnız temeli kazarken ufak ufak altın parçaları buldular orada. Haa çocukken derenin karşısında darphane vardı. Darphane binası yıkıldığında çocuktuk biz altın para (..ak..). tabii o eskiye dayanıyo yani.

M.G.: Teşekkür ederiz Cemil amca.

B.B.: Tamam çocuklar.

E.A.: Son olarak senden sonraki nesillere söylemek istediğin bir şey var mı?

B.B.: Valla kızım nesil bitmiş artık eski örf ve adetler hiçbirisi yok. Biz çocukluğumuzda bakın ben 11-12 yaşındaydım ticari hayata başladım. Kahveye giremezdik. 17-18 yaşında bir gün kahveye gittik. Kahvenin köşesinde oturdum. Nasıl olduysa hızlı konuşmuşum ne. Rahmetli nur içinde yatsın Ahmet amca babamın tahlisiyeden arkadaşı. Tuttu kolumdan beni gel buraya, dedi. Dışarı çıkardı beni. Buyur Ahmet amca dedim. Ne yaptığını biliyor musun, dedi. Ne yaptım, dedim. Daha ne yapacaksın, dedi. O içeridekileri tanıyor musun, görüyo musun, dedi. Tanıyorum dedim. Yarın öbür gün onların kapısına gittiğin vakit bu hareketin önüne çıkar, dedi. Onların kızı var, sen delikanlısın. Bak şimdi adam benim akrabam değil hiçbir şeyim değil. Bak bana nasıl yol gösteriyor. Bir gün telefoncu amca dedim ya böyle bekledi oturuyor (..ac..). Ben arkasından geçmedim de önünden geçtim. Koluma yapıştı terbiyesiz dedi. Bana iki tane çaktı çat çat. Ben ağlaya ağlaya gittim. Rahmetli annecim nur içinde yatsın noldu dedi, niye ağlıyorsun dedi, kim vurdu sana. Telefoncu dede vurdu. (..ac..) Yine aradan zaman geçti yürüyorum böyle yaşlı bir adam müezzinlik yapıyordu Halil İbrahim amca. Tam onun yanından hızlı geçerken bir şeyler dedi, durdum öyle. Dedim ne diyo küfür mü ediyor. Seni de geçerler seni de geçerler dedi. Şimdi eskilerimiz bize geleceği terbiyeleri öğrettiler. Rahmetli eskiler derdi ki benim çocuğumun kusurunu eğer komşu görüp ikaz etmezse benim komşum değil düşmanım derdi. Şimdi affedersiniz bir çocuğa bir bağırırsan yanlışlıkla bir tokat atsan anasına babası gelir senin kafanı kırar. Niye vurdun benim çocuğuma? E senin çocuğun da bana zarar yaptı gördün. Yani diyeceğim eski örf adetler şimdi maalesef yok. Her gelen bir noksan, bir noksan şu anda sıfıra indi. Adam babasının karşısında sigara yakıyor. Ne hareketler yapıyor. Ben 17-18 yaşındaydım kahveye giderken kahvenin en arkasında oturdum. Konuşmazdık, saygı vardı. Bir adam bişey söyleyecek bana, git diyecek. Hayır diyeceğim ha... Mümkün değil.

E.A.: Teşekkür ederiz Cemil amca.

B.B.: Ben teşekkür ederim.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi: Ahmet BOZKURT

Görüşen : Merve GÖRGÜÇ

Deşifre Eden : Ebra Çalışkan

Süre : 00:24:12

Video Dosyası : 1 dijital kayıt

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz- Anadolu Feneri Mahallesi

Tarih : 29.08. 2019

Kısaltmalar

M.G. : Merve GÖRGÜÇ

A.B. : Ahmet BOZKURT

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.

(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.

(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.

(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

M.G.: 29 Ağustos 2019 tarihinde Anadolu Feneri Mahallesi’nde Ahmet Bey ile birlikteyiz. Ahmet Bey nerede ve kaç yılında doğdunuz, bize kendinizden bahseder misiniz?

A.B.: 1960 doğumluyum. Anadolu Feneri’nde doğdum.

M.G.: Peki hangi işlerde çalıştınız?

A.B.: Balıkçı reisiyim.

M.G.: İşinizi hala yapıyor musunuz?

A.B.: Evet, yapıyorum ama burada biraz iç açıcı değil. Denizlerin kirliliğinden, aşırı avlanma, bilinçsiz avlanmadan balıkların nesli tükenmek üzere. Yani bunu... Bi kaç sene sonra bu sektörde balık sektörü diye bir şey kalmıcak gibi gözüküyor. Çünkü kirlilik kimse mâni olmuyor. Önüne toprağını alan denize atıyor, atıkları bütün denize atılıyor, denize atıldığı için de balık yavruları tutmuyor, olmuyor, oluşmuyor yani. Mesela bu sene biraz sakat balığın yavrusundan sebep sırf soğuk su, kirlilik hepsi bi arada yani. Bizim de yani bilinçsiz avlanmalarımız da var.

M.G.: Peki, bölgeye ailenizden ilk kim ve ne zaman gelmiş?

(00:03:05)

A.B.: Benim dedem Arnavutluk'tan gelmiş Çanakkale Savaşı'nda. Arnavutköy'e Atatürk onları yerleştirmiş. Arnavutköy var yan tarafta Beykoz'un az ilerisinde, Arnavutköy. Hakiki... Yani Arnavutların hepsinin yerleştiği yer. Benim dedem de orda barınamamış buraya gelmiş Anadolu Feneri'ne gelmiş. Babam burada doğmuş, burada vefat etti. Ben de 58 yaşına geldim Anadolu Feneri'nde. Anadolu Feneri Köyü şu anda perişan bir halde. Acınacak hali var. Çünkü Anadolu Feneri Köyü çok eski bir köy. 1969 senelerinde 1900-1800 nüfusu olduğu zamana... Şu anki durumda bakın mahallesinde adam yok köyün meydanında. Çünkü niye? Köylüler, yetişen delikanlılar ev bulamıyor. Evlenenler köyden gidiyor. Toprağını satıyo herkes. Eee... Barınağımız yok aşağıda. Üç sefer limanımız çıktı yapılmadı. Barınak yok. Barınak olmadığı için balıkçılar ne yaptı? Yeniköy, Poyraz, Büyükdere, Üsküdar. Köyün dörtte üçü dışarıda duruyor şu anda, sırf yapılaşma olmadığı için.

M.G.: Dedeniz Arnavutköy'de barınmak istemediği için buraya geldi dediniz. Arnavutköy fazla kalabalık olduğu için mi buraya gelmeyi tercih etmişler?

A.B.: Evet kalabalık. Arnavutların hepsi orda olduğu için geçinememiş, buraya gelmiş.

M.G.: Peki, buraya kaç yılında gelmişler. İlk geldikleri zaman burada kaç hane varmış? Neden buraya gelmeyi tercih etmişler?

A.B.: Buradan köyler arası bi bağlantı var. Eskiden, bütün köyler düğün olduğu zaman birbirine beygir arabalarıyla... Araba falan yok, otobüs falan yok.

(00:05:58)

M.G.: Ulaşım atlar ile mi sağlanıyordu?

A.B.: Evet atlarla oluyor. O zaman düğünlere bile, köylüler binermiş arabaya kadınları, kızları doldururlarmış. Arnavutköy'e gidermiş mesela, Kaynarca'ya

gidermiş. Bozhane, Göllü bunlar hep birbirine bağlıymış, bağlantılı köyler. Birbirleriyle samimi oldukları köyler. Buraya geldiğinde de burada bir arkadaşı var Rıfat Kâhya diye onlan... Onun da hanımı Arnavut'muş. Sonra onlan beraber kafası yattığı için gelmişler buraya yerleşmişler. Burada Askeriye biraz, o zaman çok sıkı olduğu için... Askeriyenin de tarlalarda ektirmek için, odun kesmek için sıkıntı olduğu için... Ondan sonra benim dedem de rahmetli oluyor. Babam işliyo on yedi yaşında dedem öldükten sonra. Ama şu anda köyün dörtte üçü dışarda duruyor. Biz aslen Arnavut'uz yani lakabı da "Arnavut Şaban" dedemin.

M.G: Peki dedeniz buraya geldiğinde geçimini ne ile sağlamış?

A.B.: Ormanda torluk yapıyormuş. Bu benim dedem dört kardeş gelmişler İstanbul'a. Bitanesi... Halamın anlattığına göre bizim büyüklerin evde anlattığına göre. O zaman televizyon yok, birbirlerine o zaman muhabbet sohbet yok, var yani evde anlatıyordu halam mesela. Dedemin kardeşleri telgraf yazmışlar dedeme. Bizi de al yanına. O da demiş ki: "Ben kendime bakamıyom." diye. "Ben sizi nasıl alayım buraya?" diye. Böyle bi konu geçmiş. Anlattık halam bize anlatırken. Halam da rahmetli oldu Arnavutluk'a gitcekti yani kökenini, gelmişini, geçmişini araştırmak için. Biz bi daha bu İstanbul'daki üç tane şeyden, akrabamızdan haber alamadık yani. Onlar da bizden haber alamadı, bizde. Ama şimdi ben tanımiyorum onları, onlarda beni tanımiyo ama İstanbul'da bizim akrabalarımız varmış. Yani dedemin akrabaları varmış ama biz bilemiyoruz tabii gidip gelmediğimiz için.

M.G.: Dedenizin torluk yaptığını söylediniz. Geçimlerini sağlamak için torluk dışında yaptıkları bir faaliyet var mı?

A.B.: Evet. İki tane öküzü varmış. Bizim yan tarafta gene arazilerimiz var. Suat Dere Mevkii'nde. Buralara ekiyorlar. Orda Yorgo diye bir şey, kabzımal var eski Ermeniler'den. Hani insan olsun derler, kim olursa olsun. O adamı çok methediyorlar yani, ben çok duydum yani. Ermeni'ymiş arkadaş ama Yorga diye ama çok methediyorlar. Fasulye ekcekleri zaman paraları olmadığı için gidermiş ondan para alırlarmış. Fasulye yetiştiği zaman fasulyeyi gönderiyorlar. Kaç para aldıysa hesabı yazılıymış zaten, orda borcu morcu. Öyle kendileri temin ediyorlarmış. E sonra balıkçılık var burda.

M.G.: Dedeniz o zaman torlukla geçimini sağladı. Aynı zamanda arazileri olduğu için tarım da yaptı. Fasulye yetiştirdi dediniz. Fasulye dışında başka ürünlerin tarımı yapılmıyordu?

(00:09:32)

A.B.: Aşağı yukarı 12-13 yaşındayım aşağıda arazilerde harman döverlerdi böyle. Bizde çocukken onların yanlarına giderdik. Bahçede bak aklına ne geliyorsa. Beygir arabası dediğimiz, arabanın arkasında bir yükseğe bağlı yükseklik vardı. Günde iki sefer salatalık keserlerdi. Bi salatalık keserdik. Orda beş bin tane askeriye vardı. Seksen bir dediğimiz yerde. Abim bi posta götürürdü oraya, orda satardı. İkinci posta gelirdi. Bu kaç senesi diyim sana, 69 senesi, 70 senesi falan, o seneler yani. Ondan sonra tekrardan bir tarla daha toplarlardı. Onu da Poyrazköyü'ne götürürlerdi satmak için. Yani bütün aklınıza ne sebze, meyve geliyorsa hepsi bu Anadolu fenerinde mevcuttu. Yani hepsi çıkardı yani. Şu anda da hani yetişen patlıcanlarımız hala tadı damağımdadır. Yani şu közleme yaptıkları zaman kadınlar, bu iç fasulyeleri pişirdikleri zaman. Şimdi benim annem de iç fasulye pişiriyor ama ben hiçbir tat, şey göremiyorum.

M.G.: O halde genel anlamda bu köyde geçim tarım ve balıkçılık ile sağlanıyordu. Başka bir faaliyet var mıydı?

A.B.: Bide kıyı emniyet var. Kıyı Kurtarma Tahlisiye var burda, ondan sonra. Tabii burda... Buraya torpili olanlar, denize yatkın yüzme bilen insanlar oluyorlardı... Onun için girenler oraya giriyordu. Girmeyenler bahçivancılık yapıyor, bir kısmı da balıkçılık yapıyo. Çünkü hepsinde para var. Bağcılıkta da para var, balıkçılıkta da para var. Şimdi ne balıkçılıkta para ne bağcıkta para var. Bi aylıkçı var şimdi işte aybaşında parası oluyo, faturalarını maturalarını ödüyor. Bizim işimizde Allah'a kalmış. İnşallah bu sene balık olursa bizde herhâlde bi eğlence yaparız heralde. Öyle gözüküyo çünkü vaziyetler.

M.G.: Avcılık yapıyor muydu peki burada?

A.B.: Avcılık... Yaban domuzu var burda, onları avlamak serbest mevsiminde.

Onun haricinde çulluk avı vardı. Şimdi tam zamanı bildircin geldi bu sabah gene gördük şimdi burda. Bildircinlar geçmeye başladı. Ama bildircin avını yapmıyorlar. Bir domuz avcılığını yapıyor o da tarlalara zarar verdiği için.

M.G.: Peki hem eskiden hem de şimdi hayvancılık var mı burada?

A.B.: Var. Eskiden daha fazla hayvancılık vardı. Eskiden bu köyün bir tane bekçisi vardı, hayvanların bekçisi. Her mahalleden beş tane ben hatırlıyorum. Beş tane, üç tane, dört tane bu aşağı mahalle dediğimiz yerlerde sekiz, on tane hayvan çıkardı akşamına. Sabahleyin götürürdü, akşamleyin gelindiği zaman onlar kendi kendine ayrılır. Bu yana gidecek olan bu yana gider, bu yana gidecek olan bu yanına gider. Köy otobüsü vardı bitane. Sabahleyin sütünü sağarlardı o arabaya koyarlardı. O arabalardan da aşağıda pastahanelere mi gidiyo nerelere gidiyorsa. O zamanlar benim hatırladığım kadarıyla. Şimdi tabii hiçbir şey kalmadı. Bi iki arkadaşta hayvancılık var. Bazı arkadaşlar da hayvanları çalındığından dolayı şimdi hayvancılık yapamıyor. Hayvancılık yapanlar evinde yapmıyor, hayvan ahırın içinde yatıyor veyahut kulübe yaptı kendi hayvan orda yatıyor.

M.G.: Burada bazı mahallelerde hayvan sahibi olan ancak bunun ticaretini yapmayan, hayvanları sadece kendi ihtiyaçları için kullanan kişiler var. Ancak geçmişte ticarete dayalı hayvancılık faaliyetleri olduğunu söyleyebiliriz o halde.

(00:13:26)

A.B.: Şimdi gene var. Üç, dört arkadaşımız var kendi ticari olarak yapan.

M.G.: Büyükbaş ve küçükbaş karışık mı peki?

A.B.: Tabii. Tabii.

M.G.: Peki burada evler eskiden imece usulü yapılan faaliyetler var mıydı?

A.B.: İmece usulünden, yapılan bütün köyde... Bugün fasulyesini tarlaya mı ekecek üç aile toplanırdı. Giderlerdi onun tarlasını ekerlerdi. Atıyorum öncesi senin tarlanı ekecekler giderler sonra senin tarlanı ekerlerdi. Burda bi ahenk

vardı. Kimisi bir kuzu keser, efendime söyleyim kimisi bi yemek yapar. Ama orda on beş, yirmi kişi toplanır, ekim zamanı veyahut fasulye toplayıcı zamanı. Toplanacağı zaman gene dayanışma vardı birbiriyle. Atıyorum sana bu köyün 365 sene önce şurada gördüğünüz çeşmeden bizim kazmalarla atalarımızın getirdiği kazmalarla getirdiği, çeşme var şurada. Yani şu ortada gördüğünüz çitler var ya çitlerin altı çeşme onun. Buraya eski... Bizim büyüklerimiz kazmalar getirmiş. Biz daha sonra bilmiyoruz... Pik demir yapmışlar ama pik demirlerin içi tıkanırdı için, pas yaptığı için biz bunları giderdik. 20 metre ilerde, büyüklerimiz sıraya kordu. 10 kişi, 10 kişi giderdik imece usulü o çeşmenin suyunu açardık. Kimse de kıvrıamazdı, çünkü 10 kişi yazılmış buraya, 10 kişi buraya gitmek mecburiyetinde. Ama şimdik buraya köprü yapıldı köprü yapılırken dozer dayanınca toprağa, ordan bi 80- 100 tane boru kırıldı. Arkadaşlar o kadar söylememize rağmen... Kaynak su, doğal su yani dağdan kendisi çıkıyor. Akarına geliyor hiçbir makine şeyi yok, hiçbir katkı yok, kendisi geliyor orijinal su buraya geliyor.

M.G.: Burada eski evler nasıldı? Ahşap mıydı, kerpiç miydi, taş mıydı?

A.B.: Ahşap. Babam ustaydı.

M.G.: Babanız mı yaptı evinizi?

A.B.: Allah rahmet eylesin babam ustaydı. Babam evet. Şu gördüğünüz sıvayı bilem, evin sıvasını o yaptı. Kaç sene biliyor musun? 58 senesi. Bir tane çatlak bulamazsın evde.

M.G.: Peki dedenizin oturduğu evi hatırlıyor musunuz?

(00:16:55)

A.B.: Dedem de aynı babamın oturduğu evde oturuyor. Başka bir şey yapamaz yani.

M.G.: Dedeniz buraya ilk geldiğinde evler nasılmış peki?

A.B.: Gördüğünüz karşıdaki şu evler gibiymiş. Horasana benzetiyorum ben.

Çitleri kesmişler onun arasına harç gibi bir şey dökmüşler yani, harç değil yani. Horasan gibi bi şey. Onun üzerine tahta çakmışlar. Öyle yani muhafaza etmişler kendilerini. Ama o evler bizim evlerden, şimdiki evlerden daha sağlıklı.

M.G.: Buraya özgü geleneklerinize, görenekleriniz var mı? Örneğin düğünlerin, kız istemeleriniz nasıl oluyor, eskiden beri devam eden gelenekleriniz var mı?

A.B.: Bizim köylülerimiz on numaraydı. İki gün yemekler yapılırdı. Hayvan kesilir. Yardımlaşma kimisi yemeği yapar, kimisi efendime söyleyim tatlıyı yapar, kimisi pilavı yapar böyle bir dayanışma içinde. Ama şimdik bu kalmadı köyde. Yabancılar geldi. Köyün yerlileri, insanı... Dedim ya az önce dörtte üçü dışarda duruyor. Ama gene arkadaşlara telefon ediyosun ben gelemiyecem kusura bakma düğünüze filan diyo.

M.G.: Bu çevrede hiç arkeolojik kalıntı bulan oldu mu? Ya da definecilik, kaçak kazı yapıldığına dair bir şey duydunuz mu?

A.B.: Ay yok. Şu anda yani şu köyde, hiç yani yok kazı yapılmış, şey bulunmuş filan yani herhangi bir şey, söyle işte eser yok. Sarıklı şeyler vardı onlardan bi kaç tanesini buradan aldılar, götürdüler. Çeşmenin turası vardı. Turasını da aldılar, götürdüler.

M.G.: Kim götürüyor bunları?

A.B.: Bilmiyoruz yani gece mezarlıktan alıyorlar yani.

(00:20:15)

M.G.: Peki burada eskiden hiç panayır, festival yapılır mıydı?

A.B.: Bir şey yaptık. Bizim Ali Abi var burada. Avukat Ali. Ali Soysal. Bu işlere meraklı her etkinliklere de gider yani. 365. senesini kutladık 3 sene önce Anadolu Feneri'nin. Ali Abi sayesinde, Avukat Ali'nin sayesinde. Bazı arkadaşlar da yardımcı olmuştu. Onu etkinlik yaptık buraya. Ondan sonra Ramazan'a geldi tabii. Millete balık malık verince mecburen bir sağdan soldan bir şeyler ikram etmek zorundasın. Ramazan'a geldiğinden dolayı. Bi daha da o öyle kaldı. Bir o 365. yılını kutladık yani Anadolu Feneri'nin.

M.G.: Buraya özgü bildiğiniz hikayeler, efsaneler, ağıtlar ya da maniler var mı?

A.B.: Maniler vardı. Ama manileri bizim Murat abimiz vardı (a.k.), o söylerdi. Bizde eskilerden nazaran şey yapıyorduk. Yani kimisi bizi korkutuyorlardı, e gecenin hayalet var bilmem ne var diye. Tabii eski adamlar biraz televizyon, film olmadığı için muzur oluyor ister istemez. Bizi korkutuyorlardı. Ama ben hiçbir şey... Gecenin saat 12'de, 1'de deniz kıyısına gidiyorum mesela, balıkta malıkta geziyorum, hiçbir şeye rastlamadım ben öyle herhangi.

M.G.: Peki balıkçılıkta dalyan dışında uygulanan başka yöntemler var mı?

A.B.: Yok. Bizim ağ, batırma ağlan bolicilik(*) deriz. Boli (*) ağını atıyoruz biz. Bi de kırgımız(*) vardı onu sattık, ufak kırgı(*) vardı.

M.G.: Peki Ahmet Bey teşekkür ederiz vakit ayırdığınız için.

A.B.: Bir şey değil.

M.G.: Çok sağ olun.

A.B.: Siz de sağ olun.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi: Selahattin CEPHE

Görüşen : Efsun ASLAN
: Betül Ebru ASLANER
: Abdulkadir ÇİĞŞAR

Deşifre Eden : Betül Ebru ASLANER

Süre : 00:32:12

Video Dosyası : 2 dijital kayıt

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz- Bozhane Mahallesi

Tarih : 30.08. 2018

Kısaltmalar

E.A : Efsun ASLAN
B.E.A. : Betül Ebru ASLANER
A.Ç. : Abdulkadir ÇİĞŞAR
S.C. : Selahattin CEPHE

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.
(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.
(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.
(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

E. A.: 30 Ağustos 2018, Bozhane Mahallesi'ndeyiz. Selahattin Cephe ile görüşeceğiz. Hoş geldiniz.

S.C.: Hoş bulduk.

E.A.: Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

S.C.: 1960 Üsküdar doğumluyum ama doğma büyüme Beykoz Bozhane Mahallesi'ndeyim, burada ikamet ediyorum. Daha önce babam, dedem, dedemin babası, dedemin dedesi hep buralı doğumlu; Bozhane Mahallesi'nde. Atalarımız buraya 200-300 sene evvel gelmişler, yerleşmişler, burada kalmışık(*). Ben 78 senesinde Paşabahçe Cam Fabrikası'na ait Öğümce'de dekor fabrikasında işe başladım. 90 senesinde iş yerleri kapanınca, isteğe bağlı emekliliğimi ödeyerek, 2004 yılında emekli oldum. Ondan sonra hobi olarak arıcılığa başladım, bu şekil devam ediyor.

E.A.: Ailenizin buraya nasıl geldiği hakkında bir şeyler anlatır mısınız?

S.C.: Vallah(*) aile büyüklerimizden duyduk. Orta Asya'dan, Eskişehir üzerine gelmişler. Eskişehir'den de buraya gelmişler. Tahmini 300-400 senelik bir geçmişimiz var.

E.A.: O zamanın koşulları hakkında bir bilginiz var mı?

S.C.: Vallah(*) ben ufaklığımda hatırlıyorum babam dedem ormanda çalışıyorlardı,

kömür yapıyorlardı. İstanbul'a, Beykoz'a odun götürüp, odun satıyorlardı ve çiftçilik yapıyorduk. Buğday, mısır, yulaf(*) hatta karpuz falan ekerdik bahçeye, büyük bayağı karpuz ekerdik. Zamanla işte babam (...ak..) fabrikasına girdi. Ben, Paşabahçe Cam Fabrikası'na girdim işçi olarak 1978'de, 2004 yılında emekli oldum, hayat böyle devam ediyor.

E.A.: Odunculuk yapıyordunuz yani.

(00:02:09)

S.C.: Tabii odunculuk yaptım. Ormanda odun kesiyorduk. Kamyonu olan arkadaşlar odunları kıyıyordu, İstanbul'a götürüp satıyordu, pazarlıyordu. Biz kesmesini yapıyorduk ormanda.

E.A.: Peki, bu yulaf, buğday ekiliyor dediniz; tarlada çalışanlar döven kullanıyor muydu?

S.C.: Tabii biz buğdayı, yulaf(*) harman dövüyorduk. Harmanda dövenle buğdayı ayırıp uçurtturup, böyle çuvallıyorduk. Ya satıyorduk ya da kışın kendimiz tavuklara falan kullanıyorduk. Ekmek yapıyorduk, köy ekmeği. Öyle devam ediyordu hayat.

E.A.: Başka hangi aletleri kullanıyordunuz?

S.C.: Ot biçmek için tırpan, yerleri sürmek için saban vardı. Atların arkasına saban takardık. Ondan sonra, harman zamanı dövenle harman dövüyorduk. At arabasıyla samanları, buğdayları köye getirip götürüyorduk evimize, tarladan eve getiriyorduk. Bu şekil.

B.E.A.: Aletlerinizi kendiniz mi yapıyordunuz?

S.C.: Yok. Onların, her şeyin bir ustası vardı. Mesela saban parayla alırdık, döven parayla alırdık. Ancak taşlar düşerse taşlarını biz monte ediyorduk. Düşen taşların yerine taş takıyorduk.

E.A.: Bu aletleri yapanlar yine köy halkı mıydı yoksa dışarıdan mıydı?

S.C.: Dışarıdan, yakın köylerden. Bunların, her şeyin bir ustası vardı. Mesela

ormanda baltayla odun kesiyoruz. O baltaya kimi yerde nacak derler, biz balta diyoruz. Ömerli’de bazı vatandaşlar var onlar yapıyor baltayı, çapa, bel, kürek onlar yaparlar. Biz de işte onlardan alıp, kullanıyorduk.

E.A.: Peki bu dışarıya verdiğiniz ürünlerin; işte buğdayın, yulafın taşımacılığını nasıl yapıyordunuz?

S.C.: At arabasıyla. Ben pek hatırlamıyorum ama babam anlatırdı. Buradan Beykoz’a 25 km, Beykoz-Merkez. At arabasıyla götürüyorlarmış orada satış yapıyorlarmış. Odunları, kömürleri, buğdayı, mısırı oraya götürüp, Beykoz’da satıyorlardı.

(00:04:20)

E.A.: Peki fayton dışında bir araç kullanılıyor muydu taşımacılıkta?

S.C.: Yok. O zaman ben daha çocuktum 1970’li yıllarda Üsküdar’a bir otobüs vardı, Beykoz’a bir otobüs vardı. Sabah saat 6’da giderdi. İkinci, saat 3’te falan Beykoz’dan kalkıp 4’te, 4.30’ta köye gelirdi. Sonradan 1985-87 yıllarında falan İETT otobüs koydu buraya, Beykoz- Bozhane Köyü hattını, o günden beri otobüs var İETT’nin.

E.A.: Siz geldiğinizde bölgede kimler vardı peki?

S.C.: Geldiğimizde değil ben doğduğumda... Ben bu köyde doğdum, büyüdüm. Hep büyüklerimiz... Zaten çoğu kişi köyde birbiri ile akraba. Kız alışverişi falan yakın köylerden... Çoğu kişi burada birbirini tanır. Diğer köyler de, komşu köyler de hep tanır birbirini.

E.A.: Peki bu bölgede avcılık yapılıyor muydu?

S.C.: Tabii.

E.A.: Hangi hayvanlar üzerinden yapılıyordu?

S.C.: Mevsimine göre, genelde 12 ay devamlı domuz avı.

E.A.: Yaban domuzu mu?

S.C.: Yaban domuzu. Bir de köylere genelde zarar verir. Mısıra, karpuzla bahçelere

zarar verir. Domuz her zaman serbest ama şeyin, diğer hayvanların... Göç hayvanları var; çulluk, bıldırcın, sülün. Bunlar... Bunları pekurmuyorlar ama tabii avcılara vurma diyemezsin, giden avcı da vuruyor. Bizim bu ormanlarımızda tavşan nesli hemen hemen tükendi, tavşan fazla kalmadı. Keklik vardı, keklik kalmadı. Ancak şimdi biraz sülün var, karaca var. Bir de yabancı hayvanlar işte; çakal, tilki, yaban domuzu.

E.A.: Peki Beykoz'da yaşadığınız evden bahsedebilir misiniz?

S.C.: Köyde mi?

E.A.: Evet.

S.C.: Köyün, dedemin eski evi vardı. 1985 yılında biz kendimize 4 katlı bir ev yaptık, orada yaşıyoruz devamlı. Köyde kendimiz evimizde yaşıyoruz.

(00.06.19)

E.A.: Peki dedenizin evi nasıl bir evdi? Kerpiçten mi yapılmaydı, taş mıydı?

S.C.: Ağaç ve kerpiçten yapılma, eski ev, köy evi. Şu anda yıkıldı. Onu yıktık, gene yerine yeni ev yaptık.

E.A.: Mimari nasıl değişti peki burada, hızlı mı değişti yani; köy evlerinin yıkılması nasıl oldu?

S.C.: Yok halen daha köy evleri var. Eve ihtiyacı olan; askere gidip gelen, oğulları olup askere gidip gelen ev lazım olduğu zaman, yeni ev yapıyorlar. Oğlunu evlendiriyor yeni eve çıkıyorlar veyahut da çok eskiyen ev eski olan evleri yıkıp, yenisini yapıyorlar.

E.A.: Anladım. Beykoz'un tarihinde yazılmış mani, hikâye, ağıt, efsaneleriniz var mı?

S.C.: Yok, bizim orada öyle bir şeyimiz yok.

E.A.: Peki bu bölgede panayır, festival gibi etkinlikler düzenleniyor mu?

S.C.: Yok burada biz anca köyde köylüler arası fitbol(*) turnuvası düzenliyoruz her sene. Daha önce kaymakamlık yapıyordu; sonradan biz kendi spor kulübümüzü

kurduk, dernek kurduk. Dernek adına, Bozhane Fitbol(*) Kulüp Derneği adına futbol turnuvaları düzenliyoruz. Komşu köyleri davet ediyoruz. İşte on, on beş takımla her hafta cumartesi, pazar maç yaparak, böyle bir kendimize eğlence çıkartıyoruz.

E.A.: Burada kestane balı yapıyormuşsunuz.

S.C.: Evet.

E.A.: Bunun gibi başka bölgeye özgü yemekler var mı?

S.C.: Vallahi bizim burada işte ormanlık yer olduğu için kestane balı, değerli bir bal. Zaten bol bölgemizde, bu bal çıkıyor. Çoğunlukla kestane karışımı ıhlamur, karaçam, yonca, ıvır zıvır işte. Bir de bizim buralarda börek, böreğimiz çok meşhurdur. Çarşaf böreği. Annelerimiz, eşlerimiz, çocuklarımız, kızlarımız; çarşaf yayarak, büyük büyük bezelerle açarlar. Köy fırınıımızda pişiririz, bizim meşhurdur köy böreğimiz.

E.A.: Bir de bize biraz gelenek ve göreneklerinizden bahsedebilir misiniz? Düğünleriniz nasıl oluyor, özel oyunlarınız var mı?

S.C.: Evet bizim, özel oyun derken bizim adetlerimiz şöyle, birkaç adetimiz var. Bizim köyler... Dedelerimizden bir gelenek kalmış bize. Kurban Bayramı'nda, Şeker Bayramı'nda bu üç köy anlaşarak günleri bölüşmüştük. Birinci gün Bozhane, ikinci gün Öğümce, üçüncü gün Göllü. Her evden bir tepsi çıkar kahve önüne. İçine üç tabak pilav, üç tabak aşure, muhallebi veya sütlaç; kurbanlarda ortasına kurban eti. Gelen... Diğer köylerden gelen misafirlerimize ikram edilir. Her bayram böyle bir geleneğimiz var. Düğünlerde de çarşaf böreği yaparız. Köy düğünlerinde genelde, kınalarda, nişanlarda vardır. Bir de şimdi bunlar, köy düğünleri kalktı, artık sade salonda veyahut da çay bahçelerinde böyle düğünler yapıyoruz. Köy düğünü kalktı. Evvelden Sulukule'den çalgı ekibi gelirdi. Klarnet, darbuka, keman ve çengiler vardı; kızlar gelirdi. O köy düğünlerimiz öyleydi ama kalktı. Hep modernleşiyor herkes artık salonlarda.

E.A.: Peki diğer köylerle etkileşim halinde misiniz, düğün dışında herhangi bir alışverişiniz var mıydı?

(00:09:53)

S.C.: Tabi, vallahi alışverişler şöyle. Biz köylerde bu yakın köylerde birbirimizi tanırız, futbol turnuvası ile herkes kaynaşır. Daha önceden burada yağlı güreşler oluyordu her sene. Kırkpınar’dan önce öyle Türkiye’de meşhur güreşçiler gelip, futbol sahamızda güreş düzenlenirdi. Şimdi kalktı o; merkezlerde yapıyorlar, köylere gelmiyorlar pek.

E.A.: Peki bildiğiniz definecilik ya da kaçak kazı örnekleri var mı?

S.C.: Var. Çok büyük hatta bir at urganı var, 15 metre. Kuyuya salıyoruz dibini bulmuyor. Yani on beş metre derinlikten fazla kazmışlar kazıları. Hatta ben köy azası olarak, polise şikâyet ettik. Baskın yaptık ama o gün tesadüfen gelmemişler ama bütün malzemeleri falan üzerindeydi. (..ak..) getirmişler, jeneratör getirmişler, kazmak için malzemeler falan hep oradaydı. Polis onlara el koydu. Definecilik var köyümüzde, yapıyorlar.

E.A.: Peki bu Bozhane Köyü’nün ismi nereden geliyor?

S.C.: Vallahi kitapta da yazıyor, büyüklerimizden de duyduk. Bir diyorlar burada daha köy kurulmamışken bir, iki tane hane varmış. Buraya Riva Deresi’nden kışın sel bastığı için burada oturan yokmuş. ‘Boş hane’ sonradan Bozhane’ye çevrilmiş. Birde diyorlar ki burası hayvanların otlak yeri olduğu için boz, bozkır, bozluk bir yer olduğu için diyorlar. Artık hangisi doğru bilemiyorum. Oradan geliyor. Bozhane bir de ‘boş hane’ oradan çevrilmiş deniliyor. Ama tabii bu, herkes bu kulaktan duyma, herkes bir şeyler söylüyor. Tam gerçeği, aslını bir kitapta falan bir yerde yazmıyor, tabii bu bilemiyoruz.

E.A.: Peki köyle ilgili böyle efsaneler var mı?

S.C.: Oluyor tabii, çocukluğumuzda oluyor tabii böyle; bu gerçek. Ama bu bizim büyüklerimiz... Ben şu an 58 yaşındayım. Büyüklerimiz bize anlattı, bunlar gerçek biliniyor. Kurtuluş Savaşı’ndan evvel İngiliz askerleri varmış burada. İngiliz askerleri gelmiş köye baskın yapmışlar. Köyde yaşlı bir amcayı... Dari ağacına ip bağlayıp, ayağının altına sandalye koyup demişler “Köyde kimde tüfek var ismini söyle?”, o da tabii ayağının altından sandalye çekeceğini düşünerek korkmuş bütün köyde kimde silah var hepsini söylemiş, İngiliz askerleri köyden silahları toplayıp gitmişler. Böyle bir gerçek bu biliniyor.

E.A.: Bunun nedeni ile ilgili bir bilginiz var mı, hırsızlık amacı ile mi yapmış onu, savaş zamanı olan bir olay mı?

S.C.: Yok yok, işgal halinde Türkiye'nin çoğu yeri. Tabii Kurtuluş Savaşı'ndan evvel olan bir olay. Tabii burada Yunan askerleri, İngiliz askerleri varmış. Türkiye'de, İstanbul'da. Atatürk Kurtuluş Savaşı'nı yapmadan evvel burada İngiliz askeri varmış, hatta ormanlarda Türk çeteler de varmış. Bu yabancı askerlerle savaşıyan çeteler de varmış. Hatta çetelerin açmış olduğu kuyuyu da... Göllü Köyü'nde çok derin bir kuyu var; onu gidip görme imkânı olsa gidip görülür. Dibi gözükmüyor çeteler oralarda yaşıyorlarmış. Böyle bir şeyler duyuyorduk, yani söyleniyor. Bir de köyümüzde yatır var. 1800'lü yıllarda Horasan'dan gelmiş bir yaşlı, bir sakallı bir dede gelmiş, burada biraz iş yapmış. Burada rahmetli olmuş. Çok da bilgili, ilim üzerine bilgiliymiş. Bunu yatır olarak en son maddi durumu iyi olan bir bayan onun binasını tadilat yaptırdı. Şu an köyümüzde bir yatır da var. Horasanlı Dede.

(00:14:18)

A.Ç.: Peki arkeolojik buluntularla ilgili efsaneler var mı?

S.C.: Vallahi duyuyoruz, arkeolojik pek bir şey çıkmamış ama tabii duyuyoruz. Çıkartan adam da gelip bize söylemez; ben işte şurada altın buldum, burada altın buldum, demez ama köyümüzde böyle ufak tefek altınlar bulunmuş.

A.Ç.: Yani bunlarla ilgili hikâyeler var mı?

S.C.: Mesela benim hanımın büyük dedesi; Yunan askerleri gelmiş, evi basmışlar. İşte evde para, silah var mı diye arama yaparken kulağının birini kesmişler. Hanımı da bahçede kömürlüğü olan altınların yerini söylemiş, almışlar yunan askerleri, böyle bir gerçek var.

A.Ç.: Siz arıcılıkla uğraşıyorsunuz.

S.C.: Evet.

A.Ç.: Biz şimdi gezerken birçok alanda petekler gördük. Yani burada anladığımız kadarıyla toprak çok mu verimsiz?

S.C.: Bir şey kalmadı tabii bahçıvanlık, tarımsal çiftçilik kalmadı. Ben...

2000 yılında ORKÖY bize kredi verdi. Arıcılığa başladık, kredi aldık. Arıcılığa başladık işte 18 seneden beri bu arıcılığı yapıyorum, amatörce. İstanbul Arıcılar Birliği'ne bağlı üyeyim. Beykoz İlçe Tarım'a kayıtlıyım. Tabi 50-60 kovan arım var. Bizim buralarda kestane balı çok değerli, mevsim uyarırsa yağmur yağmazsa; Haziran ayında güzel bir kestane balı alıyoruz. Şu anda kilosunu da 120-130'dan gidiyor.

A.Ç.: Genelde o zaman arıcılık kestane balına yönelik oluyor.

S.C.: Bizim burada kestane ormanlarımız, çok ormanımız var. Ormanlarda kestane olduğu için. Yalnız şu seneler kestane ağaçlarına bir hastalık geldi, bunu biz Orman Bölge Müdürlüğü'ne de ilettik. Bakanlığa da ilettik, kestane ağaçları kuruyor. Bir hastalık geldi. Çaresini artık nasıl bulacaklar bilemiyorum.

A.Ç.: Umarız bulunur. Çünkü diğer arıcılar da kestane balına yönelik yapıyorlar değil mi?

S.C.: Tabii. Zaten Türkiye'de meşhur kestane balı. Kastamonu'da; bir de Beykoz, Akbaba, Bozhane, Derekeki bu köylerde kestane balı meşhur.

A.Ç.: İki yerde yani diyebiliriz o zaman: Kastamonu, Beykoz.

S.C.: Kastamonu Bölgesi'nde kestane ağaçları var, burada İstanbul, Şile, Beykoz arasındaki ormanlarda kestane ağacı var. Kestane balımız değerli.

A.Ç.: O zaman peki arıcılığın buranın genel geçim kaynağı olduğunu söyleyebilir miyiz?

S.C.: Yok, her şey var. Şimdi Paşabahçe... Beykoz Belediyesi'nde çalışan arkadaşlarımız var. Burada TEB Bankası'nın dinlenme tesisleri var, orada çalışan arkadaşlarımız var. Fabrikalar var, Ömerli istikametinde. Orada çalışan arkadaşlar var. Buralarda turizme açık olduğu için Riva Deresi kenarlarında çok piknik alanları var, geçimini buradan sağlayanlar var. Tabii, biz de tabii geçimden ziyade hobi olarak başladık bu arıcılığa ama tabii ki bir gelir kaynağımız oluyor.

A.Ç.: Büyükbaş hayvanlar da gördük biz.

S.C.: Tabii hayvanlar, hayvancılık da devam ediyor tabii var. Koyun da var, hayvan da var. Sütünden, etinden... Tabi kurbanlarda, kurbanlık boğa yetiştiriyorlar.

Küçükbaşta koç yetiştiriyorlar, satılıyorlar. Gelir yapan var kendine.

E.A.: Peki tarımcılık hiç mi kalmadı, çiftçilik?

S.C.: Pek kalmadı ancak hayvan sahipleri silajlık(*) mısır ektiyor. Bir de işte çayırı büyük olan hayvanlara ot biçiyor. Başka pek bir şey yok.

E.A.: Peki bu çiftçiliğin azalmasının herhangi bir nedeni var mı, yoksa zaman içinde toprak mı değişti?

S.C.: Yok toprak değişti değil de, köylerimizde evvelden yerleşim alanı azdı ama buralara villalar yapıldı, çok evler yapıldı ondan sonra hayvancılık, çiftçilik falan bitti gibi bir şey.

(00.18.12)

E.A.: Bunda İstanbul'a yakın olmasının da etkisi var mı?

S.C.: Tabii, İstanbul'a yakın tabii.

B.E.A.: Peki buraya geldiğinizde, yani sizin aileniz buraya geldiğinde burada kimler yaşıyorlarmış ya da Boş Hane demiştiniz ilk başta. Kimse yaşamıyor muydu?

S.C.: Vallahi tabii, bizim ailemizden önce birkaç aile gelip yerleşmiş buraya, halen daha onların kökeni devam ediyor. Bizim ailelerimiz de gelmiş buraya yerleşmiş ondan sonra böyle bir nüfusumuz devam etmiş.

B.E.A.: Yani 200-300 sene önce mi başladı burada yerleşim, ondan öncesi yok muydu?

S.C.: Vallahi 300-400 sene falan deniliyor. Bu köyün, Bozhane'nin kuruluşu 400 sene. En az 350-400 senelik.

E.A.: Peki sadece Türkler mi vardı yoksa Rumlar ya da herhangi yabancı bir halk var mıydı?

S.C.: Kurtuluş Savaşı'ndan evvel Rumlar burayı işgal etmiş. İngiliz askerleri varmış, Rum askerleri varmış. Onlar... Kurtuluş Savaşı'ndan sonra rahatlamış herkes.

A.Ç.: Peki bu ormanlar gibi başka değişen bir şey oldu mu? Sonradan sizin korumaya çalıştığınız, değişmesinden memnun olmadığınız.

S.C.: Araziler. Tabii dedemiz, babamız zamanında çiftçilik yapıyormuş, hayvancılık yapıyormuş. Tabii buralarda, İstanbul'da parası olanlar gelip buralardan arazi almışlar, villaya çevrilince hayvancılık, çiftçilik bitti. Şimdi ancak Riva Deresi kıyısında arazisi olan çay bahçesi, piknik yeri, gazino öyle şeyler yaparak geçimini sağlıyor.

E.A.: Kestane balından ve arıcılıktan bahsettik, bize biraz arılar hakkında ve arıcılık hakkında bilgi verir misiniz?

S.C.: Dünyada olmaz olmazlardan biri arı. Ünlü bilim adamı Einstein'ın demesi gibi, arı nesli tükenirse insan neslinin 4 senelik ömrü var. Arı... Biz bu arıyı hem gelir kaynağı, hem hobi, hem de bilime faydalı olsun diye, insanlığa faydalı olsun diye yapıyoruz. Tabii bunlardan bölgemizde kestane balı değerli. İlkten baharda... Kış bitti, bahar geldiği zaman arının bakımına başlıyoruz. Nisan- Mayıs arıların üreme zamanı. Tabi arıya bakım yaparak temizleyerek, kestaneye hazırlanıyoruz. Kestane... Haziran'ın başında da kestaneler açar. İşte o zaman bal hasadına giriyor. Haziran, Temmuz kestane, ıhlamur. Ondan sonra Temmuz'un 15'inde ballarımızı alıyoruz. Bunları kovanda taptik(*) etmek gerekirse ben size onları da gösterebilirim. Güzel bir uğraş, zevkli bir uğraş. Güzel de yeme şeyi var balın, tatlı. İnsan sağlığına çok faydalı. Baldan hariç bizim alabildiğimiz polen ile propolis. Arı sütünü yapamıyoruz daha biz. Arı sütü de çok değerli ama biz onunla uğraşamıyoruz. Uğraştığımız polen ve propolis; bal, polen, propolis.

E.A.: Peki az önce şimdi duruldular ama çok uçuşan arı vardı. Uçuş dersi dediniz, tam olarak nasıl oluyor?

S.C.: Evet, şimdi arı... Kraliçe arı yımırta(*) yımırtluyor, yımırtladığı yımırta, 21 günde dünyaya geliyor. Ondan sonra 20 gün iç görev yapıyor. Bu iç görev yaparken o yavru arılar da her gün belirli saatlerde dışarı çıkıp uçuş dersi alıyor, doğayı öğreniyor, uçuş dersi alıyor. Bunların belirli bir zaman sonra tarlacılığa(?) başlıyor. Bal ve polen toplamaya gidiyorlar. O az evvel gördüğümüz işte uçuş dersi alırken, kraliçe komut veriyor. Bunlar, yavrular uçmasını öğrenmek için uçuş dersi alıyorlar.

(00.22.25)

E.A.: Günde birkaç kere mi oluyor?

S.C.: Günde birkaç kere.

E.A.: Peki arılar bir yerde polen buldukları zaman diğer arılara onu nasıl aktarıyorlar?

S.C.: Bal... Genelde bal buldukları vakit peteğin üzerinde dans ederek, şu kadar uzaklıkta, şu kadar mesafe sağa döneceksiniz, sola döneceksiniz, şu kadar metre gideceksiniz diyerek dans ederek yerini tarif ediyormuş arı diğer arılara. Ondan sonra ilk arı... Bir evde kahvaltı yaparken, açık bir havada kahvaltı yaparken, masanın üstünde bal olsun bir arı gelsin alsın, on dakika sonra bakarsın bin, on tane, yirmi tane, elli tane olur bir anda. Onlar gidip yerini tarif ediyorlar. İşte, öyle bir bakmışsın on dakika sonra çok arı geliyor. İşte arkadaşlarına tarif ederek yönünü buluyorlar.

E.A.: Bayağı organize hayvanlar.

S.C.: Tabii.

E.A.: Ben bir şey okumuştum. Bu kovanlarının içi her zaman 39 dereceydi yanlış hatırlamıyorsam. Altına düştüğünde ya da sıcaklık yükseldiğinde ya kanatlarıyla soğutuyorlarmış ya da ısıtıyorlarmış.

S.C.: İçerideki arının... Kovanının içindeki sıcaklık, yavruların kuluçka döneminde çıkmasına bağlı, sıcaklığın şeyine bağlı. Eğer kovan fazla ısındığı zaman arılar uçuş yerine gidip kanat çırpır. Arıya kovanın içinde vantilatör görevi yaparak, soğutuyorlar. Kışın da soğuk olduğu zaman bal tüketerek kovanın içini ısıtıyorlar. Belirli ısı devamlı aynı derecede durması lazım.

E.A.: Bir tane kraliçe arı var dedik.

S.C.: Evet.

E.A.: O kraliçe arıya bir şey olursa diğer arılara ne oluyor?

S.C.: Günlük yumurta varsa arı kendine bir kraliçe yapıyor. Eğer yumurta yoksa kovanın nesli tükeniyor bir anda.

(00.24.23)

A.Ç.: Nasıl yapıyor kraliçeyi?

S.C.: Kraliçe her yımirtadan(*) seçerek. Normal işçi arı 21 günde çıkıyor. Erkek arı 24 günde çıkıyor. Kraliçe arı çok süt verdiği için, çok kuvvetli bakım yaptığı için 16 günde çıkıyor. Onun çıkış şeksi kısa ve kraliçe arı çıktıktan sonra en kalitelisini... Bir arı kendine kraliçe yapacağı vakit 5 tane, 10 tane kraliçe yapar, içinden en kalitelisini en sağlıklıısını seçerler, diğerlerini öldürüyorlar. O da işte ilk bir hafta, 10 gün içinde çiftleşmeye çıkıyor. Hayatında kraliçe arı bir kere kovandan çıkar, o da havada erkek arılarla çiftleşir, geri döner. Ömrü boyunca... Bir kraliçe arıların ömrü 5-6 sene ama iyi bir kaliteli randımanlı arının yımirtlama(*) şeyi, ilk 2-3 senedir. Kovana geri döner, bir daha da çıkmaz. Günde ortalama bin-iki bin yımirta(*) attığı söyleniyor, bir kraliçe arının.

E.A.: Peki kestane balının yapımı ile ilgili bize neler söyleyebilirsiniz?

S.C.: Vallahi bizim burada bölgedeki kestane ağacı çok. Kestaneler Haziran ayında tırtıl yaparlar böyle. Sarı bir çiçek deriz, çiçek ama biz tırtıl deriz biz ona. O tırtılların üzerinden olan tomurcuklarından olan kestanelerden alır kestane balını arı. Haziranın 20'sinde, 25'de biter işte. Onun 20-25 günlük süreci var. O sırada işte kestane, arı zaten kuvvetli bir arı yapabildiği kadar bal yapıyor. Kestane balı ya tabii... Bu arada kestane balı yaparken sırf kestane mi dersiniz o yalan olur, biraz doğada ne varsa. Arı (..ak..) hayvan derler o arada ıhlamura, karaçalıya, yoncaya her tarafa gider. Tabii ağırlık kestane. Kestane balı da insanın gırtlığını yaktığı için kestane balı oradan anlaşılır. Acılık biraz... Kestane yakar insanın boğazını kestane balının özelliği odur.

E.A.: Arıcılığı nasıl yapıyorsunuz peki?

S.C.: Vallahi arıcılığı ben emekli olduktan sonra 2000 yılında, Orköy'ün kredisıyla başladım. Orköy, kredi verdi, arıcılık kredisı. Öyle hobi olarak başladım. Bir tane, 5 tane, 10 tane derken şu anda 50 tane falan arım var. Allah yardım, Allah nasip ederse, kısmetimizde olursa, o sene yağmur yağmazsa, kestaneler güzel açarsa, bereketli bir yıl olursa güzel bir bal alıyoruz. Ama Haziran ayında belki aşırı yağmur yağarsa, kestane ağacının çiçeklerini yıkadığı için pek kestane balı olmuyor. Bir de ölüm olmazsa, arı hastalığı falan olmazsa.

E.A.: Hangi durumlarda arılar hastalanıyor?

S.C.: Vallahi bunu, arıcılık şeyinde kireç hastalığı var. Bir de arılarda varova (arı biti); bunun zamanında ilaçlamasını yapmazsan arıların kanını emiyor. Arıyı öldürüyor, kanatlarını yiyor varova (arı biti), kovanın neslini tüketir. Bunların zamanında ilaçlamasını yapmak lazım. Hastalıklardan anlamam lazım kireç hastalığı. Amerikan yavru çürüklüğü, Avrupa yavru çürüklüğü veya kovanda da anayı devamlı takip etmek lazım. Ana kovanın nesli devam etmesi için ana devamlı ana olması lazım. Ana sakatlık olur her şeyin bir ölüm hali olduğu için arı da ölebilir, arı da bir sakat kalabilir. İşte o anayı değiştireceksin. Bir de bu arıcılıkta iyi verim almak için iki senede bir kovanın anasını değiştirmek gerekir. Genç ana yetiştirip, yaşlı anayı alacaksın. Genç anayı vererek anayı değiştireceksin ki iyi verim alsın.

(00.28.00)

A.Ç.: Bu anaları nerede yetiştiriyorsunuz? Başka bir kovani mı var?

S.C.: Yok vallahi, yok tabii. Ana kovani var, ana yetiştirme kovanları var. Çiftliklerde bu işi iyi bilen kişiler ana yetiştiriyorlar. Arı evlerinde ana satılıyor. Şu anda bir ana 40 tane 70.000-80.000 TL arası değişiyor ırkına göre. Birkaç tane ana arı ırkı var Kafkas, (...ak...), Belfaks, İtalyan arısı, Anadolu arısı ırklar değişiyor işte, ırkına göre de fiyatı değişiyor. Ana alarak ana değiştiriyoruz. Her iki senede bir arıları tazeliyoruz.

E.A.: Bu bölgede peki hangi arı ırkı var?

S.C.: Anadolu ırkı, buradan beri... Ama şöyle bir şey, her ırktan bir tane alırsın, bir, iki sene denersin en güzel verimi hangi arıdan alıyorsan, ona devam edeceksin, en güzeli bu. Hangi ırk güzel bir verim verirse, bal verimi yaparsa ondan devam edeceksin. Bir de oğul vermeyen arı ırkından. Oğul... Bir arı oğul verirse o sene randımanlı bal alamazsın o kovandan.

E.A.: Peki siz kestane balını nasıl yapıyorsunuz?

S.C.: Biz derken, tabii biz... Arılar yapıyor bu kestane balını. Kestane balını yapıyor, getiriyor. Belirli peteğe komple doldurduktan sonra kitapta da yazar dörtte üçü sırladığı vakit, o bal olgunlaşmıştır. Veyahut da peteği ters çevirirsin,

akmıyorsa olgunlaşmış. Makine ile sağıyoruz biz. Petekten balı çıkartıyoruz, süzme halini isteyenler süzme olarak ama petek isteyenlere dört köşe dört tarafını keserek petek halinde veriyoruz. Makinem var.

A.Ç.: Bahçede bir raket var, onu ne için kullanıyorsunuz?

S.C.: Tenis raketi evet, tenis raketi. Yabani arılar var, eşek arısı. Bal arılarını yiyor. Bunları havada öldürmek çok zor. Ben de işte tenis raketiyle havada giden eşek arısına, eşek arılarını öldürmek için kullanıyorum.

A.C.: Bir de şurada bir düzenek var. Bir bez var mavi kutunun içinde. Üzerinde ampule benzer bir şey var. Bu ne için kullanılıyor?

S.C.: Yok, o gece ışık. Yabani hayvanlar, domuz falan geldiği zaman, korksun diye yapıyoruz onları öyle. Herhalde bir gece ışık, güneş sistemi ile ışık yanıyor. Yabani domuz falan girmesin burada. Kovan onları devirmesin, kazmasın diye. Gerçi bizim buralarda ayı falan yok ama ayının çok büyük zararı var, biliyorsunuz bal arısına. Biliyorsunuz ayı balı çok seviyor ama bizim buralarda ayı yok, yani domuz var. Domuz işte buraları yerleri kazıyor o da kendine göre bir yiyecek arıyor. Kovanlara falan sırtı değip devirir diye korkuluk yapıyoruz böyle ışıklar falan yabani domuzlar girmesin diye.

E.A.: Son olarak bizim sormayı unuttuğumuz ya da sizin bahsetmek istediğiniz bir şey var mı? Sizden sonraki nesillere söylemek istediğiniz herhangi bir şey var mı?

S.C.: Vallahi bizim köyümüz çok güzel, Beykoz'un güzel bir köyü, merkez köydür. Fitbol(*) sahamız çok güzel, okulumuz çok büyük ilkokulumuz. Zamanında İstanbul'da ilk üçe giriyormuş ilkokulumuz. Büyük bir ilkokul. Fitbol(*) sahamız doğal çim, suni çim yok doğal çim. Nizami ebatlara uygun, köyler arası turnuva yapıldığı zaman herkesin hoşuna gider, kahvede çay içerek fitbol(*) maçını seyreder, güzel bir şeyimiz var. Bunun böyle devam etmesini isteriz ama biliyorsunuz Türkiye nüfusu genişliyor. Köyler biraz daha büyüdükçe bunlar kalır mı kalmaz mı bilemiyorum.

E.A.: Bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

S.C.: Ben teşekkür ederim.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi: Alaaddin ÇOKER

Görüşen : Betül Ebru ASLANER
: Abdulkadir ÇIĞŞAR

Deşifre Eden : Betül Ebru ASLANER

Süre : 00:22:31

Video Dosyası : 1 dijital kayıt

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz- Cumhuriyet Mahallesi

Tarih : 11.09.2018

Kısaltmalar

B.E.A. : Betül Ebru ASLANER

A.Ç. : Alaaddin ÇOKER

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.

(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.

(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.

(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

B.E.A.: 11 Eylül 2018 tarihinde, Cumhuriyet Mahallesi'nde, Alaaddin ÇOKER ile görüşeceğiz.

A.Ç.: Hoş geldiniz.

B.E.A.: Çok teşekkür ederiz, hoş bulduk. Nasılsınız?

A.Ç.: Teşekkür ederim, sizler de iyisinizdir inşallah!

B.E.A.: İyiyiz, teşekkür ederiz.

B.E.A.: Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

A.Ç.: 1962 yılında doğdum, Cumhuriyet köyünde doğdum. Doğma büyüme bu köydeniz. Babalarımız Bulgaristan'dan gelmiş, dedelerimiz daha doğrusu Cumhuriyet köyün kurucularıdır. Cumhuriyet köyün evvelki ismi, daha önceki ismi Çavuşlu Çiftliği'dir. Bir Yahudi vatandaştan satın alınmıştır, çiftlik olarak. Daha sonra 1937'de, Atatürk'ün gelmesiyle Cumhuriyet köyü ismini almıştır. Köyümüz dedelerimizin yaşadığı, Bulgaristan'daki yaşadığı plan, yaşadıkları köyün plan ve projelerine göre uygulanmıştır. Gayet geniş ve güzel bir köydür. Eskiden tabii ki yokluklar vardı. Yokluklar içerisinde oldukları için işte odunculukla ve hayvancılıkla geçimlerini sağlardı genellikle çiftçilikle ve daha sonraki tabii

ki bizim çocukluk yıllarımız geçtikten sonra biraz daha turizm ağırlıklı başladı köyümüz ve turizmde, turizmin ilk başlamasına vesile olan bizleriz, Beyaz Bahçe olarak diyeceğim. İsim veriyorum ama efendime söyleyeyim, arkadan tabii diğer arkadaşlar, işletmeler açıldılar. Şu an genelde turizmle geçiniyor köyümüz. Aşağı yukarı 2500’e yakın nüfusu var köyümüzün, güzel bir köy. Bu şekilde. Soracağınız başka sorular varsa onları da cevaplayabiliriz.

B.E.A.: Göç ile gelindiler demiştiniz.

A.Ç.: Evet o zamanlar tabii ki şöyle diyeyim Mehmet Ağa, Mustafa Ağa ve Fevzi Ağa diye üç ağadan kurulan, üç ağanın zümresiyle beraber kurulan bir köy.

B.E.A.: Kaç yılında kuruldu?

A.Ç.: 1928 yılında gelmişler. O zamanlar tabii ki işte Yahudi vatandaştan, Akkermanlar(*) diye bir Yahudi vatandaştan çiftliği satın alıyorlar. Satın aldıktan sonra, bayağı tabii bir uğraşlardan sonra, bu köyü bu hale getirmiş oluyorlar. Velhasıl 1937’de Atatürk Polonezköy’e geliyor. Polonezköy’den bizim köyümüze geliyor yani çiftliğimize daha doğrusu geliyor. Sohbetlerden muhabbetlerden sonra köyümüzün ismini soruyor, diyorlar Çavuşlu Çiftliği. 1938, Cumhuriyet’in kuruluş yıl dönümü dolayısıyla köyümüzün ismini değiştiriyor, Cumhuriyet köyü ilan ediyor ve pilot köy olarak. Beykoz’da pilot köy olarak. İkinci bir köy daha varmış şu an ismini hatırlayamayacağım, iki köy ikinci köy. Bu şekilde dedelerimiz köyü kurmuşlar ve ondan sonra mücadele başlıyor işte. Daha sonra tabii onlar vefat ediyorlar, babalarımız büyüyorlar. Gene o zamanlar tabii ki çiftçilik vardı, bahçecilik vardı, ormancılık vardı. Daha sonra 1987’de... Buranın kuruluşu 1987’dir. İlk turizm alanı olarak biz kurduk. Arkadan arkadaşlar geldi işte 95-96 yılları, 2000 yıllarında daha çok çoğaldı. Ondan sonra Beykoz’un geneline yayıldı zaten bu turizm olayı. Şu an insanlar geçiminin %70’ini, %80’ni... Bazı köylerde halen odun işi var, matta işte oluyor. Bizler ama genellikle turizm, geçimimizi turizmle sağlıyoruz.

(00:03:54)

B.E.A.: Aileniz buraya geldiğinde odunculuk ve çiftçilik yaptıklarından bahsettiniz, bu işleri yaparken nasıl araçlar, aletler kullanılıyordu?

A.Ç.: O zamanlar şöyle diyeyim, öküz arabaları ve at arabaları ile buradan Üsküdar ve Beykoz'a odun çekiyorlarmış. O zaman tabii bizim çocukluğumuzda da aynı yokluk vardı. Yani işte köyümüzde bir bakkal vardı. İşte iki kahve vardı, diyelim bu şekildeydi. Mesela buradan odun götürüp Beykoz'a odun satıp, oradan gıda maddelerini alıp, tekrardan paraya çevirip, tekrardan köye gelip. İşte bir günde gidiliyor, bir günde geliniyor, orada handa yatılıyor, tekrar geliniyor, işte iki gün falan sürüyor bu gidip gelmeler. Bu şekilde bir hayat sürmüşler. Yani gerçekten zor şartlarda, zor şeylerde. Tabii bu köyün kuruluşu gerçekten çok zor bir iş. Çünkü yani hazır bir köye gelip, oturmuyorsunuz. Bir çiftliğe geliyorsunuz, bu çiftlik bir köye çevriliyor yani. O kadar insanlar mücadele ediyorlar. İşte bir meydanın açılması, işte bir tarımsal arazinin açılması bu bayağı bir zaman alıyor, seneler alıyor. Çok mücadele etmişler. Yani biz şu an nasıl derler onlar cefasını çekmiş hani biz sefasını sürüyoruz. O duruma gelmiş. Yani Allah onlara gani gani rahmet eylesin diyelim gelmişlerimize, geçmişlerimize. Gerçekten yani çok mücadele etmişler. Ama bize çok güzel bir köy, çok güzel bir yaşam bıraktılar. Allah rahmet eylesin diyoruz kendilerine. Öyle bir yaşam vardı. Yani eskiden domates, biber, fasulye, gerçekten çok güzel yetişen ürünler vardı, organik olarak. Yani şu anda var ama o kadar değil tabii ki yani dışarıdan gelen arkadaşlarımız yapıyor. Dedğimiz gibi şu an köyün, ilk köyün kurucuları bizleriz ama bizden sonra gelen arkadaşlar, Karadenizli arkadaşlar, Tokatlı arkadaşlar ve Kastamonulu arkadaşlar. 4 zümre şu an köyümüzde yaşamaktadır. Tabii bir sıkıntımız yok, birbirimize entegre olmuşuk(*), yani problemsiz bir yaşantı, sıkıntısız bir yaşantı devam ediyor bu şekilde. Yani köyümüz güzel bir köy, yani herkese tavsiye ediyoruz. Köyümüzü gelsinler görsünler yani. Ama tabii ki eski yaşantıda şu vardı; belki yokluk vardı ama daha tatlı bir yaşantı vardı. Belki para yoktu ama daha güzel bir yaşantı vardı. Şimdi para var, bazen huzur olmuyor derler. Öyle bir durumlar var yani. Eski tat, eski tabii şeyler yok yani. Eski imkânlar o zamanlar gerçekten farklı bir yaşantı, yani ailece, şeyce olsun yani insanlar biraz birbirine daha yakındı, daha içten, daha kaynaştı işte. Akraba olsun, şey olsun birlik beraberlik vardı. Birbirimizle yardımlaşma vardı, imece usulü. O şekilde o zamanlar işte buğdayı beraber biçiliyordu, mısırlar beraber kazılıyordu. Öyle yani o günleri biz yaşadık yani.

B.E.A.: Güzel günlermiş.**(00:06:57)**

A.Ç.: Evet, gerçektende öyleydi yaşadık yani gerçekten. Tabii ondan sonra işte dediğimiz gibi yani hayat büyüdükçe, geliştikçe değişiyor yani değişmek zorunda tabii böyle bir yaşantı devam ediyor yani. Cumhuriyet köyünün geçmişi bu şekilde şimdi bundan sonrasında yaşayacağız, göreceğiz.

B.E.A.: Cumhuriyet köyünde evler nasıldı, değişim oldu mu bugüne gelene kadar?

A.Ç.: Evler eskiden tabii şöyle, bize şöyle derler; saz vardı evlerimizde. Bizim evimizin üzerinde yoktu ama komşuların evlerinde vardı yani. Sazdandı çatılarının üstü. Bazıları bizde derler çingene kiremidi derler. Yani bu çingene kiremidir bu. Şimdi Avrupa kiremit derler, düz kiremitlere. Oval olan kiremitlere derler, belki görmüşsünüzdür. Onlar Çingene kiremidiydi. Onlar eskiden bizim burada yapıyormuş. Bizim hemen şu bahçemizin yan tarafında bir arazi var, köyün arazisi var, şu dış tarafta orada kiremit üretim, ellen üretiyorlarmış. İşte tuğla, o zaman kerpiç tuğla. Yani şey yok, topraktan evler ama sağlıklı evler, yazın serin, kışın sıcak. Elektriğin olmadığı dönemleri biz yaşadık. Ben yaşımca söylüyorum. Ama bizim köyümüzün gerçekten bir güzelliği vardı, jeneratörü vardı köyümüzün. O zamanlar hatırlıyorum 1970'lerde, 1972'lerde o zamanlar jeneratörü var. Hiçbir köyün jeneratörü yoktu. Cumhuriyet köyünde jeneratör vardı belirli saat. Saat işte 4'ten 6'ya kadar 2 saat cereyan verilirdi evlere. İnsanlar kullanırlar ve ne için kullanırlar ben de bilmiyorum, çocuk olduğum için. Bir radyomuz vardı o zamanlar hiç unutmuyorum, işte ablalarımız diyelim o zamanlar biz ufağız tiyatro dinliyorduk radyolarda. İşte arkası yarın falan böyle güzel bir şey. Gaz lambasıyla oturuyorduk. O şekilde bir hayat sürdük. Daha sonra tabii ki 1974'lerde falan Kıbrıs Harekâtı'ndan sonra, 76 yılları olması lazım, ondan sonra köyümüze cereyan geldi işte. Yani biraz daha tabii ki bakış açıları değişti. Televizyon geldi falan. O şekilde yani o şekilde gençliğimiz, çocukluğumuz geçti diyelim daha doğrusu. Sonra bu şekilde devam ettik hayatımıza, ondan sonra işte dediğimiz gibi turizme başladık 1987'de.

B.E.A.: Evlerden bahsetmişsiniz, bu evlerdeki değişim ne zaman oldu, hala var mı eski evlerden?

(00:09:24)

A.Ç.: Şu an çok nadir birkaç tane örnek var. Köyümüzün içerisinde çok örnek var. Ben sizi yönlendiririm, olmazsa bir çekim yapabilirsiniz. Ve ev hala orijinallliğini koruyor, köyde ben her zaman örnek ev gösteririm. Çünkü o evde yaşayan kişide çok titiz bir kişiydi. O da aynı Bulgaristan, Selanik'ten gelmeydi onlar. Selanik göçmenidir. Çok titiz ve evde hala çocukları yaşıyor. Hala o evler, ikisinin de iki tane evi vardır. İkisinin de yaptığı samanlık dâhil onlar dâhil şu an duruyor yani. 4-5 tane vardır yani, sayılıdır yani bu kadar hane içerisinde 4-5 tane vardır ve bu şekilde bu toprak evler duruyordur, yapılan evler. Dediğim gibi çingene kiremididi vardı üzerinde, saz olan evlerin çoğu tabii kalktı. Yani bu zümre değiştikten sonra, bu şeyler kuşak değiştikten sonra diyeyim daha doğrusu mecburen nüfus daha çoğaldı. Yaşam çoğaldıkça mecburen yeni yeni evler, yeni yeni binalar yapıldı. Ama 1900... Dediğim gibi 75'den sonra değişim başladı. 75'den sonra bu değişim başladı. Ondan sonra yavaş yavaş işte biraz daha yapılaşmaya açıldı. İşte o zamanlar biraz daha serbestlik vardı, şey vardı mecburen o şekilde oldu yani. Dediğiniz gibi nüfus arttıkça bu şekilde. Tabii ki o zamanki yaşantılar farklı bir yaşantılardı. Köyümüzde gerçekten güzel bir yaşantılar vardı yani, oldu yani. Hüznünlü günler de olmuştur, dertli günler de olmuştur ama o zamanlar dediğim gibi insanlar birbirleriyle yardımlaşıyorlardı. Birbirleriyle tarlasını olsun, bahçesini olsun gidiyorlardı, hep öyleydi yani. Şimdi tabii ki herkesin işi gücü var. Herkes içinde gücünde daha farklı bir yaşantı var şu an maalesef bu şekilde.

B.E.A.: Cumhuriyet köyüne özel yazılmış mani, hikaye, efsane, ağıt var mı?

A.Ç.: Yok maalesef. Var derken yok yani.

B.E.A.: Dedelerinizin Bulgaristan'dan geldiğini söylemişsiniz, dedelerinizin yaşadığı ve size anlattığı hikayeler var mıydı?

A.Ç.: Tabii. Yok oradan gelen bir şey yok. Orada şimdi şöyle orada dedelerimiz üç tane ağanın işte Cumhuriyet Köyü'nün işte, Çavuşlu Çiftliği'ni baştan

gelip görmüşler. Tekrar geriye dönüyor dedemler orada üç ağa birleşiyorlar, bir para biriktiriyorlar, herkes kendi zümresinden, akrabalarından bir para biriktirerek oradan toplayarak daha doğrusu ki gelmişler ama çok zorluklar çekmişler bu parayı ödemekte, çok zorluk çekmişler yani. Ondan sonra devlete biraz tabii borçlanıyorlar. Borçlandıktan sonra ödemede zorlanıyorlar işte o zamanın parası 55.000 liraya bu köy satın alınıyor. 30.000 lirası nakit ödeniyor. Aşağı yukarı 25.000 lirası Ziraat Bankası'ndan kredi çekiliyor. Yani para gelmediği için, arkası göç gelmediğinden dolayı zorlaşıyor. Zorlaştıktan sonra en sonunda bu bizim tarımsal arazi dediğimiz bölge, burada yaşayan halka parsellenip, satılıyor. Ve borç ödeniyor. Yani dedelerimiz maalesef uğraşmışlar, gerçekten çok mücadele etmişler. Vallahi bizim anlatacaklarımız bu kadar, sizin soracağınız bir şey varsa biz cevap vermeye çalışalım.

(00:13:13)

B.E.A.: Burada festival ve panayırılar düzenleniyor muydu?

A.Ç.: Daha önce evet daha önce var, çocukluğumuzda vardı. İşte dediğimiz gibi en güzel yönlerinden bir tanesi oydu. Bu hayvan sergisi işte buzağı sergisi, inek sergisi, hayvan sergisi vardı, at sergileri vardı. İşte bazen at yarışları yapılıyordu şey olarak. Bunlar vardı ama tabii ki dediğimiz gibi bu köy geliştikten sonra bunların hepsi yavaş yavaş maalesef yok oldu. Sadece bizim köyde değil Beykoz'un bütün köylerinde yok oldu. Bu gelenekler maalesef yok oldu. Çok güzeldi o günler, festival havasında geçiyordu. Gerçekten hani derler ya her sene biz o hayvan sergi festivalini ipe çeker, beklerdik yani çocuktuk, tabii eğleniyorduk. Başka işte şeyciler geliyordu falan bir hakikatten festival gibi oluyordu, yani o şekilde. Ama ondan sonra maalesef bunu yapamadık yani. Ben çok istemişim mesela aza olduğum zamanlar yani işte burada herkesin ortak bir kültürü var. İşte bu Hamsi Festivali, Karadenizliler çok yaşadığı için muhacirlerin, bizlerin, göçmenlerin yaşadığı. İşte yemek kültürü festivali yani böyle şeyler düşünüyoruz. Ama maalesef hayata geçiremedik yani olması gerek şeyler, normalde tanıtım için, köyümüzün reklamı için. Ki Cumhuriyet köyü aslında bütün köylerden gerçekten çok planlı ve projeli bir köydür, üstün bir köydür. Her şeyiyle ama biraz geç kaldık. Köyümüzü anlatmakta geç kaldık yani. Maalesef, yani bizlerden kaynaklanıyor daha doğrusu yönetimlerden kaynaklı diyeceğim, siyasi olarak söyleyemiyorum

ama yönetimlerden kaynaklanıyor. Bizim köyümüzün yönetiminden kaynaklanan olaylardan dolayı. Yani bir köyün, köy ürünlerinin diyelim bir köy ürünlerini pazarlamak gerekiyor. Yani nasıl yapıyorlar? Bir köy pazarı yapılması lazım, var ama yani yeterli değil. Benim istediğim işte bir köy tarhanasını, işte köy turşusunu, bir köy salçasını, tereyağını, yumurtasını bunu daha iyi pazarlayabilirsiniz, yani işte sütünü. Şu an biraz daha hayvancılık yapan arkadaşlar, ağabeylerimiz var yani devam ediyorlar yani. Artık ne zaman kapatıp giderlerse bu hayvan işini, o zamana kadar da devam edecek yani, öyle bir durumumuz var yani. İnşallah ileride daha güzel günlerimiz olur diye düşünüyoruz.

(00:15:29)

B.E.A: İnşallah. Düğünleriniz nasıl oluyordu?

A.Ç.: Eskiden düğünlerimiz çok güzel oluyordu. İşte bazen iki gün iki gece oluyordu düğünlerimiz. Cumartesi diyelim veyahut cumadan başlıyordu düğünler o zamanlar işte daha farklı böyle eğlenceli bir düğünler vardı. Yani ne biliyim sabahlara kadar eğleniliyordu. Ertesi günü gelin almaya gidiliyordu. At arabası ile gelin alınıyordu. Araba yoktu, o zamanlar tabii ki taşıt yoktu. Çengi, çalgı derler o zamanlar bizde vardı, yani bizim gençliğimizde vardı yani. Sulukule'den getirirlerdi, ekip gelirdi. İşte çalarlardı, eğlenirlerdi gençler o şekildeydi ama şimdi o kültürlerin hepsi bitti maalesef hiçbir tanesi kalmadı.

B.E.A: Düğünlere özgü oyunlarınız var mıydı?

A.Ç.: Ya bizim normal işte kendi Trakyalılar'ın oynadığı gibi oyunlarımız vardı, genelde bu şekilde devam ediyordu. Öyleydi yani bir folklor olarak bir şeyimiz yoktu yani. Ama güzeldi, gerçekten farklıydı. O zamanki düğünlerin tadı da farklıydı yani dediğim gibi iki gün sürüyordu. Çok güzeldi gerçekten şimdi öyle bir şey yok. Yani öyle bir gençlik de yok şu an. Yani bizde maalesef gençler tabii ki onlarda şimdi okullar çok. Eskiden mesela onu da söyleyeyim, bizim okuma şansımız yoktu. Bizim buradan gidip de işte Üsküdar'a veya Beykoz'a bir yere gidip yatılı kalman gerekiyordu. O zaman öyle bir şansın yoktu. İşte yatılı okul bulman lazım çok zordu yani hatırlıyorum ben. Tabii ki okuyamadık yani biz öyle yani tabii durumlarımız oldu, yani işte biraderimiz Ahmet'i okutmaya çalıştık,

filan biraderi o da işte liseye kadar okuyabildi. Üniversiteye gitmedi gidecekti vazgeçti falan. Burada okul yok, bir ilkokulumuz vardı. 5. sınıfı okudun mu tamam, süper velhasıl kelam. Ama şimdi ne oldu? Köyümüzde şu an ortaokulumuz, lisemiz... İki tane lisemiz var hatta şu an. İmkânlar çok, her çocuk üniversiteye gidebiliyor. Yani ailesinin desteğiyle olsun, yani devletin desteğiyle olsun yani gerçekten herkes okuyabiliyor. Yani şu an imkânlar var yani. Keşke o zamanda olsaydı tabii ki en azından yani daha farklı olurdu daha kültürlü, daha gelişmiş olurdu köyümüz. Ama biraz geç kaldık ama buna da şükür diyelim. Yani en azından şimdiki gençlerimiz biraz daha şanslılar, biraz daha. Bakalım yani inşallah daha iyi olur diyorum.

B.E.A.: Cumhuriyet köyüne özel yemekleriniz var mıydı?

A.Ç.: O zamanlar vardı. Benim şu an halen kendi bir projem var mesela, uygulamak istediğim. Eskiden bizim burada köyümüzde değirmenimiz vardı. Unumuzu kendimiz öğütüyorduk. Çevre köyler bize geliyorlardı. O unlan ekmeğin yapıldığını düşünün, böreğin yapıldığını düşünün. Bizim mesela biz macur(*) böreği deriz... Yani şimdi benim mesela projem var. Macur(?) böreği üretmek yani burada. Ablaları kandırmaya çalışıyorum. İşte onlarla anlaşabilirsek yani gerçekten farklı bir olay yani. Yani otursanız bir tepsi börek yenir mi dersiniz? Yer insan, yani öyle bir börek yapıyorlar gerçekten. Bir baklavası, ev baklavası yani çok farklı, gerçekten hani bizim yemeklerimiz çok farklıydı. Ama şimdi tabii yav var ama o insanlarda kalmadı. Eski insanlarda kalmadığı için işte dediğim gibi birkaç kişi var kalan yani. Aslında bunu arkadan gelenlere aşılamaları gerekiyor yani unutulmaması gerekiyor. Ama insanlarda bu şey yok yani nasıl derler? Üretkenlik yok, yani herkes hazırda dönmüş, herkes hazırda devam ettirmeye çalışıyor hayatını. Hâlbuki bende o üretimden yanayım yani. Onu yapsalar damak tadı daha farklı yani hem şey olarak, organik olarak daha farklı. Ama mesela benim buradaki hayalim bir değirmen kurmak. İşte burada yani ekmeği üretmek, hem ekmeği pişirmek.

(00:19:36)

B.E.A.: Eskiye biraz daha canlandırmak istiyorsunuz?

A.Ç.: Evet, biraz daha evet aynı şekil yani. Olması gerekiyor yani her yerde şu an her aynı şeyler, aynı şeyler. Nereye gitseniz hep aynı şeyler, değişen hiç bir şey yok. İnsanlar farklı bir şeyler arıyorlar işte. Bakalım inşallah yani öyle bir projemiz var, projemizi uygulayabilirsek.

B.E.A.: Bizim size sormayı unuttuğumuz ya da sizin eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?

A.Ç.: Vallahi ben şöyle diyeyim yani biraz yoğunluktan, biraz yorgunluktan bazı şeyleri unutuyoruz. Bazen böyle ama bölgemizin daha gelişmesini istiyoruz. Turizm açısından biraz daha büyümesini istiyoruz. Yani bunu da inşallah devletin desteğiyle aşacağız. Düşüncem o yani inşallah birkaç seneye kadar belki 4-5 seneye kadar gerçekten Beykoz'un hak ettiği yere geleceğine, hak ettiği turizmde yerini alacağına eminim, inanıyorum. Yani, gerçekten yani olmasını da istiyorum, dileklerimiz bu yönde. Yani hani inşallah yani. Şu bazı tabii sıkıntılar var, onlar aşıldıktan sonra inşallah bunlar da olacak diye düşünüyorum yani. Çünkü arkadaşlarımızın çok hevesi var bu işe, buranın gelişmesine, bölgenin gelişmesine iştahları var, hevesleri var çalışmak istiyorlar devletin desteğiyle inşallah bunu da aşacağız diye düşününüz yani.

B.E.A.: Gelecek nesle aktarmak istediğiniz bir şeyler var mı?

A.Ç.: Yeni nesle işte biraz daha çalışkan olmasını, biraz daha üretken olmasını. Yani yaptıkları işi veyahut şöyle diyeyim daha doğrusu ne olmak istediğini veyahut nasıl derler ne okumak istediğini, bunun bilincinde olarak okursa... Mesela bizim burada en büyük sıkıntımız bölgemizde ara eleman derler, ara eleman demeyeyim de. Yani bizim burada gerçekten aşçımızdan tutun bu bölgede turizm açısından çok büyük sıkıntımız var. Yani eleman konusunda çok büyük sıkıntımız var. Tabii ki bu da maliyetlerden dolayı, biraz yüksek maliyetler olduğundan dolayı barınması gerekiyor falan vesaire vesaire. İşte buna bir çözüm üretilmesi ama gençlerin dediğim gibi daha çok çalışması, okuması. Avare gezmesinler. Avare gezmeleri tabii ki güzel bir şey değil. Herkes tabi okumaya çalışıyor tabi yani gençlerimiz okumaya çalışıyor, köyümüzün gençleri özellikle okumaya çalışıyor. Köyümüzün gençleri de birbirlerine bağlılardır, yani tutkunlardır yani ellerinden

geleni yapmaya çalışıyorlar. Tabii ki bizimde desteklerimiz olması gerekiyor. De-diğim gibi yetersiz kalıyor, yani eleman olarak bu bölgede maalesef dışarıdan alıyoruz. Vallah benim söyleyeceklerim bu kadar. Ben teşekkür ediyorum ama soracağınız bir şeyler varsa cevap vermeye çalışalım.

B.E.A.: Biz teşekkür ederiz.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Nuri Öztürk

Osman Göksu

Görüşülen Kişi : Osman Göksu-Nuri Öztürk

Görüşen : Merve Görgüç

Deşifre Eden : Seda Tükenmez

Süre : 00:17:09

Video Dosyası : 1 Dijital Kayıt

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz- Ali Bahadır Mahallesi

Tarih : 26.08.2019

Kısaltmalar

O.G. : Osman GÖKSU

N.Ö. : Nuri ÖZTÜRK

M.G. : Merve GÖRGÜÇ

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.

(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.

(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.

(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

M.G.: Bize biraz kendinizden bahseder misiniz? Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

O.G.: Osman benim ismim, Ali Bahadır Köyü'nde 1980 yılında dünyaya geldim. Dedelerim 3 kuşaktır Ali Bahadırılı, yan köyde şey var Kılıçlı Köyü'nde 1876 kayıt çıkıyor büyük büyük dedem.

M.G.: Siz peki, nerede kaç yılında doğdunuz?

N.Ö.: 1963 doğumluyum, Ali Bahadır Köyü doğumluyuz. Bahçıvanız biz burada. Bahçe ekiyoruz. Başka bir özelliğimiz yok diyebilirim yani. Hayvancılık var biraz. Eksiliyor şu an ama var yani.

M.G.: Şu ana kadar hangi işlerde çalıştınız? Bahçıvanız dediniz, ilk geldiklerinde aileniz de mi bahçıvanlık yapıyordu?

N.Ö.: Bahçıvanlık yapıyordu.

M.G.: Peki aileleriniz buraya ilk ne zaman gelmiş veya buranın yerlileri kimlermiş?

O.G.: Buranın yerlileri Manav var ama sonradan 60'larda 70'lerde Kastamonu ağırlıkta olmak üzere o zaman artmış. İlk kuruluş 5 hane köyün merkezi. Dediğim gibi benim dedem 1876 Kılıçlı Köyü kayıtlı. O Beykoz Belediyesi soyağacı şeyi oradan çıkardık, oradan ileri gidemedik daha. Babaannem Bozhane Köyü kayıtlı. Dedem, Osman Dedem buralıydı. Babam, ben burada doğduk Ali Bahadır'da.

M.G.: Göç ile mi gelmişler peki onlar?

O.G.: Ben büyük dedelerimizden merak edip öğrendiğim kadarıyla askermiş dedem, asker olarak gelip kalıyor burada.

M.G.: Peki onlar ilk geldiklerinde geçimlerini ne ile sağlamışlar? Onunla ilgili bir bilginiz var mı?

O.G.: Odunculuk değil mi?

N.Ö.: Odunculuk. Bahçeden önce odunculuk varmış burada. Kömür yapıyorlarmış.

(00:02:06)

M.G.: Odundan yapıyorlar. Torluk diyorlar değil mi?

N.Ö.: Odundan kömür evet.

O.G.: Hatta onu bazen böyle bizim yerlilerimiz bazen görüyoruz.

M.G.: Evet. Burada da yapıyorlar mıydı?

N.Ö.: Tabii tabii.

O.G.: O zamanlar.

M.G.: O zamanlar yapıyorlarmış.

O.G.: Bir de şu Beykoz'da bir tarihi çeşme var ya (..ak..) çeşme, orada bir odun şeyi var eski, buralar tabii yok ormanın içinden başka giden. Hatta biz mezarlığın içinden geçen bahsetmiştim ya o yolda at arabalarıyla odunları götürüp burada satıyorlarmış.

M.G.: Peki bu odunculuk vardı dediniz, onun dışında hammadde kaynakları nelerdi? İlk geldiğinizde evler nasıldı veya nasıl yaptılar evleri?

O.G.: Evler ben hatırlayamıyorum tabii ama biz bilmiyoruz eskiden kerpiç, ahşap olması lazım.

N.Ö.: Ben hatırlıyorum anlatabilirim. Topraktan, bir tane ağaç gerisi toprak. Islatıp toprağı samanla şey yapıp sonradan tuğla çıktı.

O.G.: Öyle birkaç tane ev görebiliriz.

N.Ö.: Var ben biliyorum, sen görmemişsindir herhalde Osman?

O.G.: Bizim evi mi?

N.Ö.: Evet.

O.G.: Bizim evi ben görmedim. Bizim evden sonraki ev bile yıkıldı yani onu da görmedik.

N.Ö.: Onları gördüm.

M.G.: Peki onun dışında burada avcılık ya da tarımla uğraşılmış mı?

O.G.: Eskiden mi?

M.G.: Evet eskiden. Şu an da olabilir.

O.G.: Tarım var ama.

N.Ö.: Tarım sonra. Önce orman, kömürcülük ondan para kazanıyoruz. Beygirlerle Beykoz’a gidip satıyorlardı, o çeşmenin önünde. Sonra da bahçıvanlık bir araya gelip. Şu anda İstanbul’un en önemli yerlerinden bir tanesi orası. (..ac..). Meşhur yani, domatesi falan meşhur oranın.

M.G.: Geçen gördük, yol kenarında topluyorlardı.

O.G.: Tattınız mı? Tavsiye ederim.

M.G.: Yok, deneriz. Peki, hayvancılık ile uğraşılıyor mu burada?

O.G.: Şu an hayır.

N.Ö.: Eskiden çok vardı, herkeste 10 tane hayvan vardı atıyorum.

O.G.: Ben de 35 inek vardı mesela, 4 sene öncesine kadar.

N.Ö.: Ama şu anda bitti.

O.G.: Şu an hiç yok.

(00:04:07)

M.G.: Siz kendi sütünüzü üretiyordunuz o zaman.

O.G.: Evet.

M.G.: Ondan sonra satışını mı yapıyordunuz?

O.G.: Evet. Satışı toptan da veriyorduk, mahalleye de veriyorduk.

N.Ö.: Daha önce kooperatif vardı. Süt kooperatifi.

M.G.: Sütün ticaretini yapıyorsunuz bir nevi. Peki, eskiden burada avcılık yapılır mıydı?

O.G.: Geçim kaynağı olarak mı?

M.G.: Geçim kaynağı olarak.

N.Ö.: Sadece yemek için çok eskiden vuruyorlarmış.

O.G.: Böyle geçim olarak avcılık duymadık biz.

M.G.: Siz geldiğinizde bölge de kimler vardı burada? İlk gelenler dışında.

O.G.: Yan köyde... Yan köy Rum köyü müydü abi ?

N.Ö.: Rum Köyü.

O.G.: Rum köyü olduğu söyleniyor ama yani bizim burası dediğim gibi Manav yani 5 haneymiş zaten burası. Ondan daha eski yerleşim vardı tabii ki, bizim mezarlıklarda da haç işaretleri falan var. Ama onları bilemiyorum.

M.G.: Rum köylerinden kalma mı diye düşünüyorsunuz onları?

O.G.: Evet.

M.G.: Peki, burada böyle eski, Ali Bahadır Mahallesi'ne özgü mani, ağıt, efsane var mı?

N.Ö.: Var ben biliyorum. Hıdırellezlerde küp yaparlardı, salıncak uçururlardı. Bu Manavlara özgü bir şeydir. Size yani, bize değil size. Küpün içine anahtarlar atarlardı, maniler atarlardı şansa çekerlerdi bu senin şansın gibi. Böyle şeyler olurdu, bunları yaşadım ben, çocukluğumda yaşadım yani. Salıncak uçmak mecbur gibi bir şeydi.

O.G.: Hıdırellezde.

N.Ö.: Tabii canım.

M.G.: O zaman panayır ve festival gibi şeyler de olurdu.

N.Ö.: Olurdu ama sadece köye has.

M.G.: Köy içinde.

N.Ö.: Köy içinde olurdu, yabancılara ait değil.

O.G.: Şu an ben hiç hatırlamıyorum mesela.

N.Ö.: Mesela eski mezarlıkta ağaç... Büyük ağaçlar vardı, o ağaçlarda salıncaklar uçururlardı. (..ak..) kapıda, büyük ağaçlarda orada uçururlardı.

(00:06:13)

M.G.: Peki şu an yapılan bir festival, panayır var mı?

O.G.: İşte şu an ben hatırlamıyorum. 80 yıllardan beri bu kadardı herhalde.

N.Ö.: İlk karpuz festivali yaptılar Kılıçlı Köyü'nde, bizde buradan karpuz getirdik, birinci olan var, ikinci olan var.

O.G.: Belediyenin düzenlediği şeyler.

N.Ö.: Evet belediyenin yaptığı.

M.G.: Peki adet ve geleneklerinizden bize biraz bahseder misiniz?

N.Ö.: Gelenekleri ben söyleyeyim.

M.G.: Düğünler falan nasıl olur?

N.Ö.: Düğünler cuma günü başlardı pazar günü biterdi. Düğünlerde mutlaka yemek olurdu, inek kesilirdi, koç kesilirdi. Zerde diye bir şey vardır tatlı, zerde tatlısı mutlaka yapılırdı. Ondan sonra başka ne diyebilirim, bu gibi hepsi böyle.

M.G.: Bu tatlı peki düğünlere özel mi?

N.Ö.: Mutlaka.

M.G.: Olmazsa olmazı gibi yani.

O.G.: Ben birkaç kez denk geldim ama eskiden. Şu an mesela bizim düğünlerimiz klasik düğün. Klasik salonda, dün gittik hatta. Ama benimki öyle değildi, reklama girmezse benim kırdı yaptım, benim gelin arabam traktördü. Traktörleri çok seviyordum çiftçi olduğumdan. Öyle güzel bir şekil olmuştu.

M.G.: Siz mesela hala çiftçilik ile uğraşıyor musunuz?

O.G.: Tabii ben hala çiftçilik ile uğraşıyorum.

M.G.: Ne ekiyorsunuz, ne biçiyorsunuz?

O.G.: Genelde buradaki toprak verimli çok, alüvyon toprakta sebze çok güzel oluyor ama ben kendim büyükbaş ineklerle başladığım için çiftliğe, 2007 yılında başladım. Daha önce biraz sporla uğraştım. Ben büyükbaş hayvan yemi ne olur yonca, (.ak.), yulaf, mısır dikip mısır silajı yapıyorum, bilmiyorum biliyor musun mısır silajı?

M.G.: Hayır, nasıl bir şey o?

O.G.: Mısırın yetiştikten sonra makinelerle öğütülüp, toprağın altına gömüp turşu şeklinde hayvan yemi bu. Ondan sonra işte bunu yapıyorum ben.

M.G.: Hayvan yemi üretimi kendi hayvanlarınız için.

O.G.: Büyükbaş hayvan yemi üretiyorum ben. Ondan sonra yiyecek kadar da sebze yapıyoruz, yiyecek kadar sebzeyi herkes yapar burada ufak bir parça.

M.G.: Kendinize göre.

O.G.: Kendi tüketeceğimiz kadar bizim onun ticaretini yapmıyoruz.

(00:08:11)

M.G.: Anladım. Peki, bunun dışında etrafınızda, çevrenizde arkeolojik kalıntı bulan oldu mu veya definecilik ya da kaçak kazı örneklerine hiç rastladınız mı?

O.G.: Bazen oluyor, olduğunu duyuyoruz biz. Bir de bizim mezarlığımızda o eski dediğim gibi haçlardan, bizim mezarlıkta bir tadilat oldu onun için o taşları gördük, bulduk. Onları da göstermiştim herhalde. Onun dışında bilmiyorum. Bir de şu bizim yeni yapılan caminin avlusunda Ali Bahadır Hazretleri diye yatır diye 4 tane büyük sütun, 4 tane miydi?

N.Ö.: 4 tane.

O.G.: 4 tane sütun. Ama yeni cami yapılırken o şey oldu oradan kalktı o. Devlet belediyeden geldiler. Şeyden, Anıtlar Kurulu'ndan gelip burda olmadığını öyle bir şeyin sonradan koyulduğunu söyleyip kaldırdılar onu. İşte Ali Bahadır hazretleri varmış köyün kurucularından, askermiş 2 kardeş mi yani?

N.Ö.: 2 kardeş.

O.G.: Nuri ağabey sen daha iyi bilirsin onu. Benim bildiğim o.

N.Ö.: Yuşa Hazretleriyle beraber savaşa gittiklerini söylüyorlar. Bu Ali Bahadır Hazretleri ile birlikte. Mezarların biri burada biri yukarda sanıyorduk ama burada mezar çıkmadı.

O.G.: Burada çıkmadı yani henüz.

N.Ö.: Burada çıkmadı. Yeni cami yapıldığı zaman baktık hep dikkat ettik ama çıkmadı. Mezarında nerede olduğunu bilen yoktu yalnız, orada burada konuşulanlar vardı yani başka bir şey yok.

M.G.: Peki bizim sormayı unuttuğumuz, sizin bahsetmek istediğiniz, böyle sizden sonraki nesillere söylemek istediğiniz bir şey var mı? Her şey olabilir, arkeolojik olabilir.

O.G.: Valla ben çiftçilik ile uğraştığım için biraz güncel şeyler olacak ama hani buranın imara açılma durumu var. Ben imara açılırken daha çok toprak yapısına bakarak yani tarım arazilerinde inşaat yapılmasını istemiyorum. Buna dikkat et-sinler.

M.G.: Buranın toprağı alüvyonlu dediniz değil mi?

O.G.: Evet, inanılmaz sebzeleri. Ben bugün size bir şey yapayım. Çok farklıdır yani.

(00:10:24)

M.G.: Şey peki toprak bakımından çok mu verimli? Hangi sebze ve meyve yetiştirmeye uygun? Eskiden şunlar çok yetiştiriliyordu ama şu an yetiştiril-miyor diyebileceğiniz bir örnek var mı?

O.G.: Valla şimdi ben büyükbaş hayvan yemiyle başladığım için onu Nuri Ağa-bey daha iyi şey yapar.

N.Ö.: Onu ben söyleyeyim.

O.G.: Onun çünkü hala seraları var.

N.Ö.: Şimdi şöyle bir tohum yetiştireyim ben, atıyorum domates tohumu, bu domates tohumunu sana vereyim git başka yerde ek aynı domatesi alamazsın.

Benim ektiğim bu kadar olur lezzeti farklı olur, senin ektiğin bu kadar olur. Niye, bu topraktan kaynaklanıyor işte.

M.G.: Sadece Ali Bahadır için mi yoksa?

N.Ö.: Ali Bahadır'ın dere yatakları.

O.G.: Bu Ali'nin dere yataklarında olur.

N.Ö.: Dere yataklarında. Bunu da şöyle anlatayım, Rumlar burada yıllarca bahçıvanlık yapmışlar, tepelerde yatmışlar, evleri tepelerde olmuş. Bahçeleri bu bir dere kenarı, genelde üzüm ekmişler bunlara.

O.G.: Şimdi biz de ev yapıyoruz buralara.

N.Ö.: Üzüm asmaları vardı. Yıllarca üzüm asmaları... Onları ne yapmışlar bilemiyorum büyük bir ihtimalle şarap. Onların hepsini bu muhacirler gelince koyunlar yedi, keçiler yedi söküp attılar bizde (.ac..). Domates ekıyoruz, mısır ekıyoruz.

O.G.: Domates, patlıcan bostan yani.

M.G.: Peki eskiden hani dedelerinizden, annelerinizden, babalarınızdan duyduğunuz hani şunlar ekiliyordu ya da şunlar vardı, eskiden biz şunu yapıyorduk ama şu an yok diye duyduğunuz bir şey var mı? Bu ekim içinde olabilir veya şu hayvanlarımız çok vardı artık şu hayvanları yetiştirmiyoruz tarzında konuşmalara şahit oldunuz mu ya da size söylediler mi?

(00:12:06)

O.G.: Benim bildiğim öyle dediğim gibi sebze ağırlıklı yani sebze o zaman neyse şimdi de o ama tohum olarak yalnız şu an daha çok hibrite döndü ya şimdi o tohumdan o zaman çıkmıyor. Ondan Nuri Ağabeyin elinde var mesela domateslerden.

N.Ö.: Bende var mesela tohum. 10 sene oldu saklıyorum hala.

O.G.: Domatesin yedikten sonra çekirdeklerinden tohum yapıp tekrar aynısını alabiliyorsun. Mesela benim ektiğim mısırlarda öyle yok.

N.Ö.: Şimdi bunu ekıyorsun, buraya ektin yanında başka bir şey olsa bu döllüyor. Olmayacak yani.

M.G.: Bir anlamda tek tek.

N.Ö.: Tek tek (..ak..) tek tip. Mesela atıyorum domates tek tip. Mesela biberi anlatayım, biber buraya tatlıyı, buraya acıyı ikisi de acı olur, döllediği zaman acı olur. Ayrı ekim. Mesela bizim tohumda saklamak için ben tek onu ektim yıllarca ektim, şimdi artık tek ekemiyorum sakladım böyle şu kadar, kavanoza koydum sakladım bakalım çıkınca çıkarsa ekcem.

O.G.: Hibrite döndüğü için. Mısırdaki biraz daha zorluyor ama biz yediğimiz mısırları hibrite etmiyoruz, muhacir mısırı diyoruz ona yan köyden şey yapan 9 sıra yiyoruz. Onları ekiyoruz.

M.G.: Peki eskiden kız alma, kız verme ile ilgili gelenekler nelerdi?

O.G.: Zaten Beykoz'un... İlçe Beykoz. 16 köyü mü var?

N.Ö.: 19 herhalde.

O.G.: 16 ya da 19 köyü var. Genelde akrabalıklar oluyor, dediğim gibi dedem Kılıçlı'lı, babaannem Bozhane'li. Ali Bahadır buraya 16km-17km uzak. Biz Mahmut Şevket, Riva, Değirmendere üçgeninde daha çok kız alıp verme.

N.Ö.: Yakın olduğu için.

O.G.: Dünkü düğünde oradan aldık, işte bir alıyoruz bir veriyoruz oradan, dışarıdan da gelin alıyoruz.

N.Ö.: Mesela sabahleyin çorba içmeye oraya gittik. Mahmut Şevket'e gittik.

O.G.: Daha çok bu üçgen. Bozhane'ye bile çok gitmeyiz. Benim orada tarla var yazın oraya gidiyorum, millet orada şey yapmaz ama herkes herkesi tanır. Buradan Cumhuriyet'e kadar 50km şeyde tanırız yani.

(00:14:23)

M.G.: Peki Manav dedikleriniz nerenin göçmeni?

N.Ö.: Bana sorarsan Ahıska Türkü.

O.G.: Onu ben de araştırmadım, bulamadım yani.

N.Ö.: (..ak..) geldiklerini ben biliyorum. Araştırdım biraz, siz de araştırırsanız daha iyi olur. Bence daha iyi bilirsiniz siz.

O.G.: Yani Beykoz belediyesinden şeye girince o çıkınca 1876 isim Hasan soyisim (..ak..) dedem çıkıyor Kılıçlı Köyü'ne kayıtlı.

N.Ö.: Soy isim yok mu?

O.G.: Yok, o zaman soy isim yok. Manav her yerde dağılmış, her köyde vardır.

M.G.: Anladım.

O.G.: Mahmut Şevket Paşa bu köyden de ayıran o mübadele de orada Rumlar varmış, tamamı gidiyor işte tamamı şeyler, muhacirler işte Arnavutlar neredeydi onlar Selanik'ten.

N.Ö.: Yer değişti onlar. Selanik'ten geliyorlar.

O.G.: Oranın tamamı Selanik'ten geldi buraya yani.

M.G.: Peki sizin başka var mı söylemek istediğiniz, eklemek istediğiniz?

(00:16:17)

O.G.: Ben şimdi onu söyleyecektim ya. Ben hep atalarımı çok merak ediyorum bir de bu Beykoz'un tarihini çok merak ediyorum. Sizin çalışmalarınıza da hocanızın biraz baktım internetten. Yani dediğim gibi o mezarlıkta haçlar var, o şey var orada 2'li sütun var ya onu biz Riva'da bir kale vardı, o kalenin (..ak..) yapıyoruz. Ne çıkacak diye ben de merak ediyorum yani bu konu da yardımcı olmak isteriz.

M.G.: Teşekkürler, sizin var mı eklemek istediğiniz?

N.Ö.: Ben de aynı şeyi düşünüyorum, merak ediyorum arkeolojiyi.

O.G.: Yani tarih olarak ne çıkacak öyle şey değil.

M.G.: Anladım.

N.Ö.: Biz de bekliyoruz, inşallah siz yaparsınız onları.

M.G.: Teşekkür ederiz.

O.G.: Belki bir yer var ya o, Göbeklitepe'yi buluruz belki bir tane daha öyle eski.

M.G.: Sağ olun, teşekkürler.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi : İdris Gül
Görüşen : Merve Görgüç
Deşifre Eden : Seda Tükenmez
Süre : 00:21:27
Video Dosyası : 1 Dijital Kayıt
Kayıt türü : Dijital
Yer : Beykoz- Ali Bahadır Mahallesi
Tarih : 26.08.2019

Kısaltmalar

İ.G.: : İdris GÜL
M.G.: : Merve GÖRGÜÇ

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.
(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.
(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.
(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

M.G. : 26.08.2019’da Ali Bahadır Mahallesi’ndeyiz. İdris Gül ile birlikteyiz. İdris Amcacığım nerede ve kaç yılında doğduğunuzu anlatır mısınız?

İ.G.: 1934.

M.G.: 1934’de doğdun. Nerede doğdun?

İ.G.: İstanbul’da, Halıcıoğlu’nda. 2 yaşında buraya geldim. Burada artık... O zamandan bu zamana ikamet ediyorum. Babam Konya’dan geldi, burada Hasan Bey’in çiftliği vardı. Aşağıda Abbas Bey’in çiftliğinin olduğu yerler. Orada çalışırken annemi kaçırdı.

M.G.: Annenizi nerden kaçırdı?

İ.G.: Annem buranın yerlisi. Dedem, rahmetli dedem koyun sürü sahibiydi, buranın yerlisiydi.

M.G.: Dedeniz de buralı mıydı?

İ.G.: Dedemin dedesi dışardan gelmiş ama ben bilmiyorum.

M.G.: Ama buraya gelmişler.

İ.G.: Buraya gelmiş.

M.G.: Tamam, yani sizden 2 kuşak öncesi de buradaydı yani?

İ.G.: Buradaydı. Babam burada annemi kaçıınca İstanbul’da, Hasköy’de

değirmene girmiş çalışıyordu. Dedemle barışıyolar, annemin babasıylan. Ona burada yer vermiş, ev yapmış böyle bir gecekondu yapmış. Gecekonduyu yapınca buraya yerleştiler. Burada büyüdüm, 1954'te askere gittim. 53'te evlendim, 53'ün 6.-7. ayında askere gittim. Ondan sonra askerliği yaptım Erzurum'da 2 sene; 24 ay. Ondan sonra geldim burada sebzeyle uğraştım. İlk zamanlar çok fakirdik, fakirliğimiz şöyle öküzlerle çift sürüyoduk. Bunlar lazım dimi?

M.G.: Evet evet soracağım. Ama önce başka bir şey sormak istiyorum. Şimdi siz göçle mi geldiniz buraya yoksa aileniz buraya gelme kararı mı aldı?

İ.G.: Buraya geldik biz. Dedem, annemin babası yer verdi. Hasköy'den buraya geldik.

M.G.: Hasköy'den geldiniz. Yani yine İstanbul'daydınız başka bir şehirden gelmediniz.

İ.G.: Yok.

M.G.: Tamam. Peki, geldiğinizden beri burada mı yaşıyorsunuz? Hiç başka bir yere gittiniz mi?

(00:02:35)

İ.G.: 1954'te, 55'te Almanya'ya gittim. 54'ten 56'nın 12. ayına kadar Almanya'da çalıştım. 56 krizinde Almanya'dan geldim. 1957'de muhtar oldum, köy muhtarı.

M.G.: A ne güzel.

İ.G.: 2 sene muhtarlık yaptım, 2 sene bitmeden tekrar 1959'da, tekrar Almanya'ya dönüş yaptım. O arada muhtarlığımı birinci azaya devrettim, seçim kurulu kanalıylan. Tekrar Almanya'ya gittim, şu an devamlı olarak Almanya'dayım. 1999'a kadar Almanya'da yaşadım, orada ikamet ettim. Hala ikametim oradadır. Senede gidiyom 2-3 ay kalıp geliyorum. Çocuklarım... 8 tane çocuğum var, 4'ü burda, 4'ü orda. Ordakilerin hepsi evli, evleri var, şeyleri var. Ben de gidiyom. Maaşım Almanya'dan, ordan alıyorum. Anladın mı? Şubat ayında gider birinci ayda falan giderim, Nisan'ın 5'i-10'u dönerim. Burda da işte seram var, ufak tefek kendime göre zerzevat bişeyler ekiyorum, oyalanıyorum yani.

M.G.: Peki İdris Amca, buraya aileden ilk gelenler geçimlerini nasıl sağlamışlar?

İ.G.: Şimdi burda buğday ekiyorlardı, mısır ekiyorlardı. Böyle yani.

M.G.: Yani tarımla mı uğraşmışlar? Hayvancılık yapmışlar mı?

İ.G.: Hayvanlarımız, ineklerimiz vardı. 8-10 tane hayvan vardı. Onların sütünü satıyoduk.

M.G.: Tamam. Başka hanelerde de tarımla uğraşanlar, hayvancılıkla uğraşanlar var mıydı? Buranın yerlisi geçimini ne ile sağlıyordu?

İ.G.: Aynı şey gibi. Şimdi buranın geçimini... Tarlalara mısır ekerlerdi, fasulye ekerlerdi, bahçivanlık yapardı. Orman bilhassa çok orman. Makta veriyodu devlet. Maktayı kesiyorlardı. Ondan sonra senelerce orman yasak oldu, makta vermeye başladılar. Geçim sıkıştı, nüfus arttı. Şu köy 12 haneydi, şimdi 250 hane. Şimdi millet kendisini napcek geçim sağlamak için çocuğu olsun, kendisi olsun cam fabrikasına girdi, eşya fabrikasına girdi, rakı fabrikasında çalıştılar malıştılar. Çoğu böyle, geçimini böyle sağladılar.

(00:05:14)

M.G.: Peki, siz doğduğunuzda da 12 hane miydi köy? Yoksa daha az mıydı?

İ.G.: 12 haneydi.

M.G.: Siz doğduğunuzda da 12 haneydi.

İ.G.: 12 tane ev vardı. Hatta evin bir tanesi şurda belli, muşambayla örtülüyo. Şurda şurda karşınızda.

M.G.: Şey peki evleri nasıl yapıyorlardı o zaman? Keriçten mi, ahşaptan mı?

İ.G.: Keriçten. Tabii öyle şey yoktu. Keriç dökülüyordu, samanlan karışık. Kuruyodu, kuruduktan sonra gecekondur yapıyorlardı.

M.G.: Peki haneler arası ilişki nasıldı? İmece usulü çalışılır mıydı? Mesela bazı köylerde tarhana yapımı oluyor. Burada da o tarz şeyler var mıydı?

İ.G.: Şimdi mesela komşular, 2-3 komşu bir oluyo, burda ekmek fırınları vardı,

dibek taşları vardı. Bulguru kaynatıyorlar, bulgur kaynadıktan sonra güzelce bir dibekte dövüyorlar, seriyorlar. Dibekle dövdün müydü, şeylen eziliyor. Ezildikten sonra... Tabii kaynattıktan sonra eziliyor ve bulgur öyle yapıyorduk. Ama şimdi fabrikalar yapıyo geliyor başka. Anladın mı? O anları yaşadık. Hayvancılık desen ineklerimiz vardı, 8-10 tane manda vardı. Sütü veriyoduk sütçüye. 25 kuruşa, 30 kuruşa kilosunu verirdik.

M.G.: Peki eskiden geçiminizi tarladan, hayvanlardan sağladığınızı söylemişsiniz. Bunu sadece kendinize yetecek kadar mı yapıyordunuz, yoksa satış yapıyor muydunuz?

İ.G.: Satış yoktu.

M.G.: Ticaret yoktu.

İ.G.: Yok yok. Mesela 500 kilo, 1 ton mısır çıkarıyoduk, 1 ton buğday çıkarıyoduk. O da değirmanda(*), su değirmanlarında(*) öğütüyorduk. Çok kış oluyodu burada. Bildiğin gibi değil yarım metra(*) 1 metra(*) kar yağıyodu. Yol mol yoktu o zaman burada. Tarlandan gelirken buraya kadar çamur kışın. Beygirlerle lahana falan getiriyoduk.

M.G.: Ulaşım için at mı kullanıyordunuz?

(00:07:24)

İ.G.: At kullanıyoduk.

M.G.: Ne güzel.

İ.G.: Beygirlerin bağlıyoduk şeylerini. Beygirler kendi halinde şu yola çıkıyodu. Yani o vaziyet, yani çok (..ak..). 1950 senesinden sonra Allah rahmet eylesin Menderes geldi, Menderes'ten sonra Ali Bahadır Köyü bir gelişti, bir ferahladı. Dışardan gelen çok oldu böyle. Ordu'dan geldi, Rize'den geldi. Her taraftan başladılar gelmeye şu anda köyümüz 250 hane.

M.G.: Peki siz geldiğinizde bölgede kimler vardı?

İ.G.: O zaman dedelerimiz vardı, eski buranın yerlileri vardı.

M.G.: Buranın yerlileri kimlerdi peki, nerelilerdi biliyor musunuz?

İ.G.: Hasan Çavuş vardı, Hasan Köse; Bayram Çavuş, Bayram vardı, İsmail vardı.

M.G.: Onlar nerelilerdi?

İ.G.: Onlar dışardan gelmişler çete zamanı gelmişler buraya. Ama Hasan Çavuş tam buranın yerlisi.

M.G.: Çete zamanı ne zaman oluyor? Neden çete zamanı diyorlar?

İ.G.: 45'ler, 46'larda.

M.G.: Sadece bu köyde olmuş bir şey için mi çete zamanı diyorlar?

İ.G.: Şimdi eskiden adam Trabzon'dan gelmiş buraya veyahut Sivas'tan gelmiş buraya. Buraya gelmiş askerlik, çete gibi gelmiş. O zaman Yunanlılarla kapışıyolar. Mahmut Şevket Yunan köyüydü 200 haneli köy, Yunan köyüydü. Yunanlılar vardır. 1948'de Atatürk Drama muhacirlerini getirdi, Yunanlıların hepsi Yunanistan'a gitti, köyü boşalttı. Atatürk'ün zamanında. Anladın? Ve Yunanlılar işte o zaman öyle çete geliyor burda kalıyo. O zaman burda 12 hane fazla insan yok. Napıyo senin kızın var, senin kızınla evleniyolar. Böyle kaldılar. Van'dan gelen var. Mesela şu karşı Sabri Van'dan gelmiş. Ama burada evlenmiş, kız buranın kızı.

(00:09:22)

M.G.: Peki avcılık yapılır mıydı burada?

İ.G.: Avcılık yapıldı. Domuz avına giderdik.

M.G.: Başka avlanan hayvan var mıydı? Sadece domuz mu?

İ.G.: Domuz, domuz. Karaca maraca. Tavşana filan onlara silah atmazlar.

M.G.: Peki yemek için avladığınız bir şey oluyor muydu?

İ.G.: Yemek için ördek oluyordu. Kışın çok şiddetli yağmurlarda, karda, denizde barınamıyodu, burada derelere ördekler geliyordu, göllere geliyordu ördek oluyodu. Kışın çulluk oluyodu.

M.G.: Geçim kaynağı olarak avcılık yapılmıyordu yani?

İ.G.: Yok yok. Şimdi bulduğumuz zaman domuz vururduk. Şu yakında Polenezköy var, Polenezköy'den gelip alıyolardı, gidiyolardı. Bize de bir fişek parası veriyolardı. Yani fişek getirip götürüyolardı domuza attığın fişekleri.

M.G.: Anladım. Peki, burada Ali Bahadır'da yaşadığınız evden bahseder misiniz biraz bize? Burada evler eskiden nasıldı şimdi nasıl?

İ.G.: Şimdi kızım eskiden bir hayvan öldüğü zaman derisini yüzüp çarık yapıyorduk ayağımıza. Çarık bilmezsin sen.

M.G.: Biliyorum çarıkları bilmez miyim?

İ.G.: Nereden bilceksin sen çarıkları ya?

M.G.: Benim babaannem, dedem de giyerdi, ondan biliyorum.

İ.G.: Çarık yapardık, çarıkları dikedik. En iyi ayakkabı da kara lastiğimiz vardı, kara lastiği giyiyorduk. 1950 senesinden sonra burada bir gelişme oldu, Menderes geldikten sonra köylerde artış oldu. Beygiren çim sürüyorduk, şimdi traktörlerle çim sürüyoruz. Aşağı yukarı ne bilim 15-20 tane traktör var şu köyde. Eskiden 3 kişide araba vardı beygir arabası, 2 kişide de öküz arabası vardı başka yoktu.

M.G.: İdris Amca peki odunculuk yapıyor muydu burada?

(00:11:24)

İ.G.: Yapılıyor.

M.G.: Nasıl? Hammadde olarak mı kullanıyordunuz yoksa satıyor muydunuz?

İ.G.: Satıyoruz. Ben düğünü odunculukla yaptım. 1953 senesinin 12. ayında düğünü yaptım. 1954'te askere gittim, 54'ün birinci ayında, üçüncü ayında askere gittim. Dağdan odun keserdim, getirirdim, yığardım, toptan satardım. Ordan o parayla düğünümü yaptım. Çok kişi geçimini ormandan sağlıyordu. Hala daha sağlayan var şu anda. Ama devlet makta veriyor, herkese ne kadar yer düşüyor, orayı kesiyor fazla bir yere giremiyosun. Yani ormanları tahrip etmek yok. O da sıraylan kesme yok, seyreklettirme(?). Aynı (..ak..) gibi oluyo, ormanın içi bu vaziyette oluyo.

M.G.: İdris amca sen çocukken günlük hayat nasıldı, neler yapardınız?

İ.G.: Şimdi çocuktuk, 5 kardeşlik, 4 kız, 1 oğlandı bir büyük oda da yatıyorduk hepimiz, annemler dahil. Ocağımız vardı, odun ocağı, soba moba yok odun ocağı yanıyordu. Herkes sıradan böyle yatıyordu. O fakirlik, o halleri yaşadık. Yani işin

özü 2 takım pantolonumuz yoktu, 2 takım ceketimiz yoktu. O fakirlikle yetiştik ama hamdolsun şimdi şükürler olsun Almanya'ya gittik geldik. Şimdi ortam da buraları da değişti. Görüyorsunuz şimdi herkesin kapısında bir araba var. Neden? Gelişme var, daha fazla bir gelir var. Burada eskiden öyle bir şey yoktu ki. Askeriye vardı bizim evin önünde askeriyenin kileri vardı, babam askerd, (..ak..) askeriye. 6-7 yaşındayım ben okula gidiyorum. Askeriyenin kileri vardı. Geldi bizim evin önünde bir samanlık vardı ahır, hayvan yoktu. Orayı kiraladılar. Babam asker olduğu için biz de 5 kardeşiz, bize Cuma günleri bize fakiriz yağ verir, bulgur verir, pirinç verir, un verir. O zaman nerde mısır koçanını yutup da yiyenler vardı o zaman burda. Ne demek istediğimi anlıyon dimi? 1945'lerde-46'larda.

(00:14:21)

M.G.: Peki eskiden buralarda panayır falan olur muydu? Ya da düğünleriniz, dernekleriniz onlar nasıl olurdu?

İ.G.: Görenek köy usulü. Böyleydi yani hanımlarımız, benim 8 tane çocuğumun 1 tanesi hastanede doğmadı. Hepsi köyümüzün kadınları böyle ebe karılar filancanın oraya (..ak..) çağır, Hanife Teyze'yi çağır doğum olacak, böyleydi yani. Tarladan geldi benim hanım, akşam fasulye toplamaktan geldi, o akşam Cavit'i doğurdu. O benim oğlum. Anladın mı? Tarladan geldi kadın hiç bişesi yok, inekleri sağdık, 11-12 tane hayvan var beraber sağıyoruz. Bi sancılaşıyo, Fatma Ab-la'yı çağır gelsin çocuğa doğum yapsın, o anları yaşadık. Ama tabi şimdi ortam değişik, şimdi daha 3 ay varken, 2 ay varken kontrol montrol bilmem ney şimdi yani çok güzel bir zamanda yani şimdiki gençlerimiz yani.

M.G.: Peki burada sürekli yapılan yöresel, buraya özgü bir yemek var mıydı?

İ.G.: Annemizden babamızdan beraber yaşadık, ayrı yaşamadık ki. Aynı tencere kaynıyordu. Aşağı yukarı 1984'e kadar beraber yaşıyoruz. Ama ben yurtdışındayım. Yani benim evim ayrı da babamların evi ananın evi ayrı diye bir şey yoktu.

(00:16:29)

M.G.: Yani birlikte yaşıyordunuz.

İ.G.: Birlikte yaşıyorduk.

M.G.: Yemekleriniz nasıldı?

İ.G.: Yemeklerimiz Allah ne verdiyse sabahleyin tarhana çorbası, akşam da kuru fasulye, bulgur pilavı.

M.G.: Yani böyle yöresel bir yemeğiniz yok muydu? Mesela düğünlerde zerde tatlısı yapılıyor dediler.

İ.G.: Kabak tatlısı yapılıyordu, kabaktan tatlı yapıyorduk. Kabak tatlısı yapıyorduk. Yapmıyoruz değil yapıyorduk. Kazıyak(?) böreği yapıyorduk. Bunları yapıyorduk, bunlar hani köyümüzün gelenekleri bunlar yani.

M.G.: İdris Amca burada eski tarihi eserler var mı ya da definecilik yapıyor mu, hiç duydun mu?

İ.G.: Duydum. Mahmut Şevket'te birisi vardı, defineciydi o. Bulgaristan'a kadar gitti, (...ak..) memleketine kadar gitti. Bulgaristan'da defineyi buldu, orda onu bir dövdüler, elinden aldılar. (...ac..) bize yakın köy var 4 km, buraların her tarafını kazdılar. (...ak..) yerde para var Rumlardan kalan, yok boş çıktı. Belki bulmuşlardır da bilmiyorum. Ama benim, bizim bunlarla hiçbir işimiz olmadı.

M.G.: Peki eskiden olan ama şimdi yıkılmış olan herhangi bir yapı var mıydı?

İ.G.: Gördük, dağlarda görüyorduk. Mesela Öğümce Köyü'nün üzerinde Üçpınarlılar(?) var, su çıkıyor, bu Öğümcenin suyu ordan geliyor. Bütün etrafını kazdılar oranın, bir şey bulamadılar ki, ne buldular hiçbir şey bulamadılar. Belki buldular ama o defineciler ayrı burdan değil buralardan değil. Burlardan yoktu, geliyorlar adamlar. Bu mezarı bile kazdılar, define aradılar.

(00:19:08)

M.G.: Teşekkür ederim İdris Amca.

İ.G.: Tamam bu kadar mı?

M.G.: Evet, bu kadar.

İ.G.: Tamam mı?

M.G.: Tamam sağ olası.

İ.G.: Sen sağ ol.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi : İsmail Kan

Görüşen : Merve Görgüç

Deşifre Eden : Seda Tükenmez

Süre : 00:14:25

Video Dosyası : 1 Dijital Kayıt

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz- Poyraz Mahallesi

Tarih : 29.08.2019

Kısaltmalar

İ.K. : İsmail KAN

M.G. : Merve GÖRGÜÇ

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.

(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.

(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.

(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

M.G.: 29.08.2019 tarihinde İsmail Bey ile birlikteyiz. Bize biraz kendinizden bahseder misiniz?

İ.K.: Ben 1954 Poyraz Köy doğumluyum. İlkokul mezunuyum. 12-13 yaşından beri denizdeyim, balıkçılıkla uğraşıyorum. İşte bu yaşa kadar geldik yani denizde uğraşa uğraşa bu yaşa kadar geldik.

M.G.: Peki İsmail Amca hangi işlerde çalıştınız?

İ.K.: Ben devamlı denizde çalıştım.

M.G.: Aileniz buraya göç mü etmiş yoksa hep buralı mıydınız?

İ.K.: Şimdi söyleyeyim size. Dedem geldi, Rize'den geldi. İki amcamla beraber.

M.G.: Ne zaman gelmiş?

İ.K.: Ne zaman geldi, valla herhalde 1940'larda mı ne? İlk geldikleri zaman burada pek hane yoktu yani, birkaç tane eski Rum evleri vardı. İlk geldiklerinde şu kaleyi görüyor musun, şu kale de konakladılar, epey bir zaman orada konakladılar.

M.G.: Kale içinde?

İ.K.: Kale içinde. Orada gelen birkaç aile daha vardı. Orada herkes kendine göre bir yatacak bir yurt edindi kalenin içinde bir oda falan. Yani yok başka bir imkan yoktu yani. Geldiler oraya yerleştiler birkaç sene sonra işte başlarına bir o zamanın yapısı bi ev yaptılar. O zaman bu zaman buralardayız.

M.G.: Peki İsmail Amca, evleri neden yapmışlar? Ahşaptan mı yapmışlar, kerpiçten mi yapmışlar?

(00:02:08)

İ.K.: Yıkıldı şimdi de dedemin yaptığı o ilk ev, böyle yığma bir evdi hani betonarme değil yığma bir ev. Yani böyle aralarında ağaçlar var. Yani önce ağaçtan örüyor evi, aralarını böyle tuğlayla dolduruyorlardı yani. Çok yakın bir zamana kadar duruyordu ama şimdi tamamen yıkık yani.

M.G.: Peki aileniz Rize'den geldi demiştiniz. Dedeleriniz, tek bir hane olarak mı geldiniz yoksa kalabalık birkaç aile olarak mı?

İ.K.: Sülale olarak geliyor mesela dedemle beraber onun kardeşi var onunla beraber gelmiş. Sonradan işte arkadan gelenler oldu yine sülaleden. Başka sülaleden kişiler geldi, onların etrafları tekrar peşlerinden geldi. Yani bu yıllar geçince devamlı geldiler yani. O zaman Rize'de bir mısır var, başka bir şey yok yani, geçim sıkıntısı var. O yüzden bu tarafa doğru göç etmeye başladı.

M.G.: Burayı tercih etmelerinin bir sebebi var mıydı?

İ.K.: Burayı tercih etmelerinin sebebi, o zamanlar balıkçılık yoktu, kimse bilmezdi yani denizi, balıkçılığı kimse bilmezdi. Tercih etmelerinin sebebi işte sulak olduğu yer yani. Onlar tabii efendime söyleyeyim tarımla uğraştıkları için sulak bir yer aradılar yani o yüzden buraya yerleştiler. Buraya onlar geldikleri zaman İstanbul bile bomboş bir yerdi, onların değişlerine göre yani.

M.G.: Aileniz buraya geldiğinde geçimini ne ile sağlamışlar?

İ.K.: Önce tarım ile uğraştılar, sonra benim büyük amcam...

M.G.: Ne ile uğraştılar?

İ.K.: Tarım ile yani ziraat ile uğraştılar. Ondan sonra benim büyük büyük amcam dalyan reisi idi. Bilmem biliyor musun dalyan yani böyle direkler.

M.G.: Balıkçılık mı?

İ.K.: Balıkçılıkla alakalı. Yani dalyan burada işte o zamanlar bir bey vardı ismini neyse bilemiyorum onun. Bunun arkasında yeri var oraya denize dalyan kurduk. Yani o zamanlar Poyraz'da bulunan tamamı %100'ü demeyelim de %90'ı bunun yanında başladılar çalışmaya. Ondan sonra buralara balıkçılık geldi, gelişmeye başladı. O önce dalyana çalıştılar amcamın yanında, ondan sonra işte herkes elinden geldiği kadar bir kayık, tekne aldı balıkçılık yapmak için. Ondan sonra balıkçılık türedi yani buralarda. Tamamen ziraat işlerini halk olarak, Poyraz halkı olarak bıraktılar, denize yöneldiler. O zamandan sonra.

(00:05:06)

M.G.: Peki sadece dalyan mı yapıldı teknik olarak?

İ.K.: Sonra yıllar geçtikçe tabii sade ağlar kullandılar balığın çeşitlerine göre. Mesela avlanan balıklar o zaman uskumru vardı, lüfer vardı, torik vardı, palamut vardı, kalkan vardı yani bu balığın türlerine göre ağ kullanmaya başladılar. O zamanlarda yani bir ağ fabrikası falan yok, hep ninelerimiz işte elle dokurdu yani balık ağlarını.

M.G.: Neden dokurlardı o ağları?

İ.K.: İpliği pamuk, naylon denilen bir şey yoktu zaten. Pamuk ipliği ile ağlar işte.

M.G.: Peki o zaman geçiminizi balıkçılıktan sağlıyordunuz.

İ.K.: Evet, evet deniz, tamamen denize döndüler yani. Karadaki ziraat işlerini tarım işlerini bırakıp tamamen buranın halkı denize döndü. O gün bugün işte. Yakın zamanda 15-20 seneden beri gençlerimiz genellikle bu yat kaptanlığı var ya gençlerimiz o işi yapıyor. Gene bizim biz artık emekli olduk işte 50 yaşlarına kadar, 55 yaşlarına kadar hala halkımız denizde çalışıyor. Bu arada büyük takımlarımız var, büyük balıkçı takımlarımız var Moritanya'da çalışıyor, Afrika'da çalışıyor, oraya gittiler yani orada avlanıyorlar. İşte böyle.

M.G.: Peki küçükliğünüzde ailenizle yaşadığınız ev nasıldı?

İ.K.: O zamanlar 3 odalı bir evde yaşıyorduk. Bir tarafında ninem, dedem kalıyordu, anneme ait 2 tane odamız vardı, 1 odada biz kalıyorduk çocuk olarak. İşte bir odada da annemle babam kalıyordu. İşte 1 mutfak olan, 1 tuvaleti olan yığma bir ev. Dediğim gibi önce ağaçlar ile kurdular şeklini ondan sonra o ağaçların etrafını tuğlayla doldurarak, yani eski bir yapı yani diyelim. İşte orada kaldık aşağı yukarı 11-12 yaşına kadar o evde yaşadık, ondan sonra işte babam başka bir ev yaptı işte betondan 1 kat bir ev yaptı. Aşağı yukarı askere gidinceye kadar o evde kaldık, ondan sonra ben düğün yapınca 1 kat daha üzerine. Sonra düğün yaptık hala oradayız.

(00:08:13)

M.G.: Peki İsmail Amca, senin düğünün nasıl oldu? Düğünlerdeki gelenekleriniz nasıldı, kaç gün sürdü, yemekler neydi?

İ.K.: Burada genellikle... Yani benim düğün yaptığım zamanlarda genelde çalgılı yani meydan düğünleri olurdu. Şahane yani eğlenceli bir düğünler olurdu. Benim düğüm de öyle oldu. İşte gündüz çalgı falan filan, gece salona gittik salon düğünü. Gündüz meydan düğünüydü, gece salon düğünüydü öyle geldi geçti.

M.G.: Peki buranın yerlileri ilk geldiğinde Rumlar vardı dedin...

İ.K.: Rumların kendileri yoktu, birkaç böyle Rum evleri vardı.

M.G.: Yani aslında siz geldiğinizde burada yoklardı ama önceden yaşadılar diyebilir miyiz o zaman.

İ.K.: Tabii tabii Rumlar burada yaşamış. Hatta bazı arazilerde Rumlardan kalma ağaçlar işte incir ağaçları, dut ağaçları falan vardır yani.

M.G.: Peki onlardan kalma evler, kilise o tarz şeyler var mı?

İ.K.: Yok o kalmadı. Vardı da kalmadı yani.

M.G.: Senin çocukluk zamanında var mıydı?

İ.K.: Yok yok.

M.G.: Sen hiç görmedin.

İ.K.: Yok ben görmedim.

M.G.: Peki eskiden kalma annenin sana söylediği olabilir, annenin annesinin sana söylediği olabilir, duyduğun hiç ağıt, mani, hikaye ya da efsane var mı burada?

İ.K.: Efsane, o zamanlar benim çocukluğumda yani her şey bir efsaneydi diyebiliriz yani. Annelerimiz yani bir kadın bu kadar çileli dünyaya... Yani ömür geçiremez yani bu kadar çile vardı yani. O zaman bak annelerimiz, ninelerimiz kışlık odunu dağdan sırtlarında getiriyorlardı. İşte ağılda 1-2 tane hayvanın olurdu onlara bakacak. Böyle çamaşır makinesi bulaşık makinesi denen bir şey yoktu çamaşırını getirip elle yıkayacak, yemek olacak yani bir kadının üzerinde bu kadar yük yani, o kadar çileli ömür geçirdiler yani. Her şey bir efsane gibi geldi geçti.

(00:10:39)

M.G.: Anladım.

İ.K.: Suyu da yani omuzlarında böyle yayık diyoruz onunla taşıyarak... Diyebilirim ki 1 km öteden omuzlarında böyle yayıklar vardı, 2 tane kova asıyorduk böyle onlarla su taşıyorlardı. O suyla yani bütün temizliği her şeyi o suyla yapıyorlardı.

M.G.: Peki burada hiç arkeolojik bir kalıntı, buluntu var mı İsmail Amca?

İ.K.: Benim bildiğim işte şu kale var, daha arka da kule dediğimiz tarihi bir yapı var, işte şu çeşme diyoruz arkalarda bazı kalıntılar var. Onun dışında yok yani benim bildiğim.

M.G.: Peki buraya özgün ya da annenin sana sürekli yaptığı yöresel bir yemek var mı?

İ.K.: Tabii tabii muhakkak. O zamanlar annelerimiz, ninelerimiz hayvan yapardı. O zamanlar biz de tereyağı, süt ürünleri boldu yani. Herkes kendi yiyeceğini bahçesinde kendi yapardı.

M.G.: Hayvancılık var mıydı burada İsmail Amca?

İ.K.: Hayvancılık kendi yiyecekleri kadar. Yani öyle ticari bir şekil değil yani. Hayvanı yapıp evin kendi şeyini karşılamak için yani.

M.G.: Yani o zaman burada geçimi balıkçılıktan sağlıyorlar, tarım var mı?

İ.K.: Tarım vardı, ilkten vardı. Sonradan bıraktılar tarımı. Denize dönünce tarımı bıraktılar. Herkes evinin önünde böyle bir bahçesi vardı, orada artık mevsimine göre ne yetişiyorsa yaparlardı. Kışın misal lahana, artık ne yetişiyorsa, yazın ne yetişir bir bahçede hepsinin yaparlardı yani. Ama ticaret için değil evin yiyeceği şekilde.

M.G.: Kendilerine yetecek kadar, anladım. Arkeolojik kalıntılar dedin kale var, çeşme var dedin onun dışında başka bir şey var mı?

İ.K.: Yok, yani köyün içinde yok.

M.G.: Peki burada hiç definecilik yapmaya ya da kaçak kazılar yapmaya gelenler oldu mu?

İ.K.: Oldu oldu. 5-10 yıl oluyor herhalde, şu kalenin hamam kısmı mı artık neydi artık, baya bir kazdılar yani. Hatta bulduklarını da duyduk o seneler.

M.G.: Ne bulmuşlar?

İ.K.: O kazı olan yere böyle bir küp izi çıkmış yani. Betonun altını kazdılar, o taşların altını çıkardılar. Böyle bir küp izi orada görünüyordu yani, kazıp gittiler. Sonra duyduk birkaç gün sonra İzmit tarafta 1 küp altınla beraber bulunan bunlar mı değil mi bilmiyorum ama yakalanmışlar.

M.G.: Peki İsmail Amca benim sormayı unuttuğum, senin söylemeyi istediğin ya da gelecek nesillere söylemek istediğin bir şey var mı?

İ.K.: Yok, benim söyleyecek bir şeyim yok. Yardımcı olduysam size ne mutlu bana.

M.G.: Olmaz mı, çok teşekkür ederiz İsmail Amca bize vakit ayırdığınız için.

İ.K.: Ben teşekkür ederim, kolay gelsin size.

M.G.: Teşekkürler.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi: Yusuf KAYA

Görüşen : Efsun ASLAN
: Betül Ebru ASLANER
: Abdulkadir ÇIĞŞAR

Deşifre Eden : Betül Ebru ASLANER

Süre : 00:13:41

Video Dosyası : 1 dijital kayıt

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz- Bozhane Mahallesi

Tarih : 30.08. 2018

Kısaltmalar

E.A : Efsun ASLAN
B.E.A. : Betül Ebru ASLANER
A.Ç. : Abdulkadir ÇIĞŞAR
Y.K. : Yusuf KAYA

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.
(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.
(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.
(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

E.A.: 3 Eylül 2018 tarihinde, Bozhane Mahallesi'nde Yusuf Kaya ile görüşeceğiz. Hoş geldiniz!

Y.K.: Sağ olun.

E.A.: Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

Y.K.: 1944 senesinde doğmuşum, 4 Ocak 1944.

E.A.: Nerede doğdunuz?

Y.K.: Köyde, öyle hastane falan filan yoktu bizde. Burada ebemiz vardı. Rahmetli Fahriye Hanım diye bir ebemiz vardı. Ama ona biz yetişmedik, bizim kardeşlerimiz falan onda oldu da, bende nasıl olmuş bilmiyorum.

E.A.: Şimdiye kadar hangi işlerde çalıştınız?

Y.K.: Vallahi şimdi ben önce... Benim bir dayım vardı. Dayımın koyunları vardı, onda çobanlık yapardım. Yani koyunlara bakardık, yardım ederdik ona. Ondan sonra bu derede, at arabalarıyla kum çıkartırdık. İstanbul'a satardık onları. Buralarda, amcamın yanında çalıştığım, İhsan Abi diye bir abim vardı, onun yanında çalıştım. 2 lira yevmiye ile 1 lira yevmiye ile şu köprünün, yapılan köprünün

- eski köprümüz vardı- onun altından kum çekerdik. Yine o, hemen o binanın olduğu yere, orada öyle satış yaparlardı. Biz de günde 1 lira mı alıyorduk, bilmiyorum vallahi geçmiş. Okuldan çıkar, ben giderdim oraya. O öyle yani, kumculuk. Kumculuktan sonra ne yaptık ehliyet aldık, şoförlük yaptık, taksi aldık. Taksim vardı. Ondan sonra 1975 senesi komple bitiriyorum yani. Hemen gerilere geldik. Başka soracağınız bir şeyler varsa sorun.

E.A.: Aileniz bu bölgeye nereden ve ne zaman gelmişler bir bilginiz var mı?

Y.K.: Vallahi benim babam da buralı, annem de buralı. Babamın da babaları buradaymış yani. Hep fazla ilerisini bilmiyoruz nereden geldik yani, Orta Asya'dan göçmüşük(*) diyorlar. Ama hangi kesim geldi bilmiyorum.

E.A.: Geldiğinizden beri burada mı yaşıyorsunuz, yer değiştirmediniz?

Y.K.: Tabii, buradayız. İstanbul'da evlerimiz var. İstanbul'da yaşıyoruz, anlıyor musun? Şimdi yok, evi kiraya verdim. Geldim buraya, emekli oldum. Şey de... Ben şoförlükten sonra, taksicilikten sonra, 1975 senesinde işe girdim, İstanbul Üniversitesi, Fen Fakültesi'nde. Fen Fakültesi'nde şoför olarak, makam şoförü olarak çalıştım. Aşağı yukarı 20-22 sene falan orada çalıştım. Oradan emekli oldum. Ondan sonra işte buralardayım. Ümraniye'de oturuyoruz. Bu sene buralara geldik. Burada kalıyoruz. Böyle gidiyor işte devam ediyor.

(00:03:07)

E.A.: Peki sizden önceki büyükleriniz geçimlerini nasıl sağlıyorlardı?

Y.K.: Benim babam PTT'de postacıydı. Böyle, 14 tane köye bakıyordu. Mesela buradan, Kavacık'tan, Çavuşbaşı'dan, Anadolu Feneri, efendim Poyraz, Riva 14 tane. Atlı dağıtıcıydı. Atlan gidiyordu oralara, o da emekli oldu işte. Rahmetli sonra vefat etti, öldü işte.

E.A.: Peki bu bölgede odunculuk var mıydı?

Y.K.: Tabii odunculuk hala var bizde. Odunculuk bizim buralarda bitmiyor. Diyorlar ki artık vermeyeceğiz, makta (*) vermeyeceğiz diyorlar, yine veriyorlar. Vermeyeceğiz diyorlar, yine veriyorlar. İnsanları bir iş yerlerinde çalışmaktan alıkoydular, bu ormanların sayesinde. Ya ormanlar... Kimse mani olmadı. Yani makta veriyorlar, bilmem ne. Geçimini böyle sağlıyor bu millet. Yani birçoğumuz

öyleydi, ben de odunculuk yaptım. Kamyonum vardı benim, birkaç ortaklı kamyonumuz. Odun götürüyorduk aşağıya, İstanbul'a, depolara mepolara bunlarla. Şimdi bu diğer arkadaşlar yine hala yapıyorlar, bu mesleği.

E.A.: Peki hammadde kaynaklarını nereden temin ediyorsunuz; kerpiç, taş ahşap ihtiyacınız olduğunda?

Y.K.: Şimdi eskiden, zaten bizim evlerin birçok yeri ahşap şey, ne derler ona, kerpiç; çamurdan yapıyorlarmış. Kerpiç hep. Bazı yerleri de böyle kestaneden yapıyorlar, yarıp böyle örüyorlar şeyleri duvarları. Üzerine çamur sıvıyorlarmış. Öyle benim evim halen öyle, babamdan kalan ev. Öyle yani, öyle yapıyorlarmış.

E.A.: Peki bölgede çiftçilik yapılıyor muydu?

Y.K.: Tabii, şimdi 20 gün... Anneannem işte, dayım, teyzelerim yetim kalmışlar hep. Benim annem de hemen yakında evliydi. Devamlı onlarla iş birliği yapıyorduk. Onlara yardımcı oluyorduk anlıyor musun? Devamlı bu, 20 gün, 25 gün harman dövdüğümüz zaman oluyordu. Şimdi bir yer kalmadı ki ekilecek artık. Hep satıldı yerler, herkes sattı. Şurada benim bir hissem var. Burası da bizim değil. 3 kardeşe, bize burada 500 metre falan yer düşüyor. Sonra şeylere sordum ben dedim, ya buraya bahçe yapacağım ben, yap dediler. Bahçe yaptım işte böyle kullanıyoruz, satılmıyor da bilmiyoruz ne olacak.

E.A.: Peki çiftçilik yaparken hangi ürünleri kullanıyordunuz?

Y.K.: Buğday ekiyorduk, mısır ekiyorduk, (..ak..), pulluk. At çekiyordu. Affeder-sin, öküzler çekiyordu, çift sürüyorduk. Ekiyorduk işte öyle; buğday ekiyorduk, arpa ekiyorduk, her şeyi ekiyorduk.

E.A.: Hangi malzemeleri kullanıyordunuz çiftçilik yaparken?

Y.K.: Ne gibi?

E.A.: Döven.

Y.K.: Hah! Saban, kara saban işte onu kullanıyorduk, elle tutuyorduk, onu kullanıyorduk. Sonra ne yapıyorduk. Sabandan sonra döven; altında taşları olan, o dövenle dövüyorduk hep böyleydi yani.

B.E.A.: Aletlerinizi kendiniz mi yapıyordunuz?

Y.K.: Efendim?

B.E.A.:Aletlerinizi kendiniz mi yapıyordunuz yoksa satın mı alıyordunuz?

(00:06:28)

Y.K.: Valla ihtiyaçlardan kalma vardı. Bizim yaptığımız yok. Hep babadan, dededen kalanlar, onları kullanıyorduk. Bir şey yaptığımız yoktu yani.

E.A.: Peki çiftçilik yaparken yetiştirdiğiniz ürünlerin ticaretini yapıyor muydunuz dışarıya?

Y.K.: Yok, işte yiyorduk içiyorduk o kadar. Buğdayı öğütüp, ekmek yapıyorlardı. Sabahleyin bize çorba yaparlardı mesela. Böyle bir tepsi, tepsiye ekmeği doğrarlar, bayat ekmekleri falan filan doğrarlar, üstlerine bir çorba. Herkes kaşığı alır gelir oraya, öyle yedik biz. Bizim çocukluğumuz öyle geçti yani.

E.A.: Taşımacılık nasıl yapılıyordu peki?

Y.K.: Efendim?

E.A.: Taşımacılık.

Y.K.: Vallahi taşımacılık burada sabahleyin bir otobüs Beykoz'a giderdi, akşam gelirdi. Yine sabahleyin iki tane otobüs vardı, buradan Üsküdar'a giderdi, akşam dönerdi. Vasıtamız buydu. Başka bir vasıta yoktu.

E.A.: Fayton var mıydı?

Y.K.: Yok fayton buralarda kullanılmaz. Fayton bizde olmaz. Kimi taşıyacaksın ki faytonla? Herkes gariban zaten. Faytona para verecek parası mı var insanların.?

E.A.: Peki bu bölgede avcılık yapılır mıydı?

Y.K.: Avcılık da yaptık biz zamanında.

E.A.: Hangi hayvan türleri?

Y.K.: Şey, biz kuş avı yapardık, çulluk vururduk. Onlarla uğraşırdık öyle. Büyük hayvan vurmazdık biz. Var yine devam ediyor, şimdi artık o da zorlaştı. İki tane tüfeğim var benim, duruyor evde şeyi alamıyorum. Orman idaresi, şu av için şu kadar para istiyor, bu av için bu kadar para istiyor. Avcılık bitmiyor yani bitmez de. Göçmen hayvanları vuruyorlar işte. Bazen başka hayvanlar da vuruyorlar. Bilhassa bu domuz zarar veriyor bahçelere, onları vurmaya çalışıyorlar. İşte öyle devam ediyor.

E.A.: Peki burada yaşadığınız evden bahsedebilir misiniz?

Y.K.: Evden?

E.A.: Evet, eski evinizden. Eskiden evler nasıldı, şimdi nasıl, mimari nasıl değişti?

Y.K.: Vallahi benim evimi görseniz, eski model ev. Dört tane odası var yukarıda, altta bir mutfak var. İşte affedersin, hayvan ahırımız var içinde. Böyleydi yani. Şimdi tabii hayvancılık kalmadı. Ben ahır atölye yaptım, falan filan işte öyle yaşıyoruz.

E.A.: Eskiden nasıldı evler burada peki?

Y.K.: Eskiden dediğiniz zaten hep kerpiç evdi, yoktu ki beton ev, beton yoktu. Hiç beton ev yoktu. Çok eskiler değil, benim zamanımda betondan da yapan oldu tabii. Eski evinden çıkamadı millet, yapamadı, gücü yoktu milletin. Fakir millet, hani biraz hali vakti olanlar yine böyle betondan ev yapmıştı.

E.A.: Peki buranın tarihinde yazılmış mani, hikaye, ağıt, efsane var mı?

(00:09:24)

Y.K.: Vallahi bizim bir tane yatır dedemiz var yukarıda. Dede deriz biz, dedenin yeri, onu biliriz biz. Eski tarihi bir şey de bildiğimiz yok yani. Tarihi bir şey yok yani, bizim buralarda.

E.A.: Peki burada panayır, festival gibi etkinlikler düzenleniyor mu?

Y.K.: Biz... Eskiden hayvan sergisi yaparlardı. Hayvan sergisi yapıp, millet hayvanlarını getirir sunar, birincilik alır, ikincilik alırdı. O da bizden kaydı, Cumhuriyet Köyü'ne. Cumhuriyet Köyü yapıyor bu işleri artık.

E.A.: Peki bu bölgeye özgü yemekler var mı? Kestane balı yapıldığını duyduk, bunun gibi, çarşaf böreği gibi başka...

Y.K.: Bu sene hiçbir kestane yok. Kestaneler kuruyor zaten, kestane ağaçları. Kestane de yok. Nereden alacak bu hayvan, bu balı nasıl yapsın? Biraz... Şimdi burada satılan balların, belki kestane içinde bir karışıklığı, bir kokusu var ama bu kestane balı değil kesinlikle. Birileri tabii, yok diplomamız var, bilmem neyimiz var, diye atıp tutuyorlar ama bence kestane balı yok bizde.

E.A.: Adet ve geleneklerinizden biraz bahsedebilir misiniz?

Y.K.: Yani adet derken?

E.A.: Düğünler, oyunlar nasıl oluyordu?

Y.K.: Şimdi bak, benim oğlumun biri öğretmen ve müzisyen. Dün akşam bir kına oldu burada. Kınada o çaldı zaten, yani org çalıyor benim oğlum. Kınalar yapıyoruz orgla, eskiden tefle bilmem neyleydi. Şimdi artık şeylere düştü. Bu şeylere döndü artık, tef mef kalktı, darbuka vardı, kalmadı. Öyle düğünler yapıyoruz. Yazın oldu mu, nişandır, kına yaparlar bizim kadınlar, kadınlar arasında. Şimdi o artık gizli şey de - eskiden biz hayvanları bağlamaya tam derdik, yahut dam derler ona, hayvanları bağlanan yere- gizli kimse görmesin diye, kimse erkekler gelmesin diye kadınlar arasında olurdu. E şimdi artık çayırdı, meydanda oluyor. Oluyor yani.

E.A.: Peki kendiniz ya da çevrenizden arkeolojik kalıntı bulan oldu mu? Bildiğiniz definecilik ya da kaçak kazı örnekleri var mı?

Y.K.: Yok bizde öyle bir şey yok. İşte yalnız şurada derler ki, ne derler oraya, yedi tane tepe var orada. Tepenin birinde, güya küp varmış, hep o defineciler arar. Bu nerede, hangi tepede bilmem. Ne diye çok arayan oldu, bunları. Ama ne netice aldılar mı, bilmiyorum.

E.A.: Bizim sormayı unuttuğumuz ya da sizin bahsetmek istediğiniz, sizden sonraki nesillere aktarmak istediğiniz bir şey var mı?

(00:12:43)

Y.K.: Vallah ne diyeyim insanların okuması lazım, çocukların. Bu dağlar, bu ormanlar, bu kumculuk... Kumculuk yaparken çok cefa çektik biz, yani biz okuyamadık, şehre gidemiyorduk çünkü. Nerede okuyacaksın? İlkokul mezunu hep. Yani işte insanlar, yavaş yavaş şehirde ve efendim mühendisler, bilmem neler, hep öğretmenler hep çıkmaya başladı tabii. Şehir artık buraya geldi. Otobüsle sabahleyin gidip akşam gelebiliyorsun. Eskiden nasıl gidecen(*) imkan var mıydı? Yani, şimdilik böyle işte işler.

B.E.A.: Teşekkür ederiz.

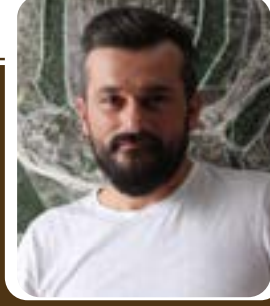
Y.K.: Rica ederim.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi : Ömer KELEŞ
Görüşen : Efsun ASLAN
: Merve GÖRGÜÇ
Deşifre Eden : Efsun ASLAN
Süre : 00:42:28
Video Dosyası : 2 dijital kayıt
Kayıt Türü : Dijital
Yer : Beykoz- Riva Mahallesi
Tarih : 23.08.2019

Kısaltmalar

Ö.K. : Ömer KELEŞ
E.A. : Efsun ASLAN
M.G. : Merve GÖRGÜÇ

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(...ak...) : Anlaşılamayan kelime
(...ac...) : Anlaşılamayan cümle
(?) : İşitildiğinden emin olunamayan kelime
(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

M.G.: 23 Ağustos 2019 tarihinde Riva mahallesinde Ömer Bey ile birlikteyiz. Ömer Bey öncelikle teşekkür ederiz bizimle konuşmayı kabul ettiğiniz için.

Ö.K.: Rica ederim.

M.G.: Bize biraz kendinizden bahseder misiniz? Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

Ö.K.: Ben 1977 yılında Beykoz'da doğdum ama o yıldan beri burada yaşamaktayım. Babam buraya imam olarak geliyor 1970'lerde, o vesileyle burada yaşamaya başlıyoruz. O yıllardan itibaren de hiçbir zaman buradan dışarıya çıkmadık. Devamlı buraya gelip yurt edindik. Ben ilkokulu burada bitirdim, ortaokulu Beykoz'a gidip gelmekle, Fevzi Çakmak Ortaokulu vardı, orada bitirdim. Liseyi dışardan bitirdim. Üniversiteyi açık öğretimde bitirdim hem işletme hem emlak yönetimi, aynı zamanda Marmara Üniversitesi'nden iki yıllık Su Ürünleri mezunuyum. Yani üniversite mezunuyum. Burada emlakçılık yapmaktayım. Bu dönem seçimde muhtarın birinci azası olarak çıktım. Bu!

M.G.: Peki Riva'ya kaç yılında geldiniz? Hep burada mıydınız? Buranın yerlisi misiniz?

Ö.K.: Evet ben yerlisi sayılırım çünkü doğma büyüme buralıyım. Ama benim ailem buralı değil. Yani nasıl söyleyeyim size, dışardan gelme. Ben burada doğma büyümeyim.

M.G.: Peki aileniz nereden geldiler?

Ö.K.: Benim ailem Erzurumlu. Erzurum İspir'den babam İstanbul'a göç ediyor, o sırada açılan devlet kadrosunda müezzinlik kadrosuyla, devlet kadrosuyla girip buraya tayini çıkıyor.

M.G.: Kaç yılında peki?

Ö.K.: 75 olabilir yani tam bilmiyorum. 75... Benden önce geldiler yani.

M.G.: Göç ile mi gelmişler?

Ö.K.: Tayinle geliyorlar. Yani devlet tarafından buraya ataması yapılıyor, o atama ile birlikte biz buraya geliyoruz.

M.G.: Geldiğiniz süre boyunca hep burada mıydınız yoksa başka yerlere de gittiniz mi?

Ö.K.: Askerlik dışında bir yere gitmedim. Ben hayatımı burada geçirdim.

E.A.: Aileniz başka bir yere gitti mi?

Ö.K.: Yok. Ailem de bir yere gitmedi.

(00:03:03)

M.G.: Babanız imamdı değil mi?

Ö.K.: Babam müezzin kadrosundaydı ama Riva Camii'nin imamıydı.

M.G.: Geçiminizi hep o şekilde mi sağladınız?

Ö.K.: Babam buraya imam olarak geliyor ama tabii, daha doğrusu müezzin olarak geliyor buraya ama maaş yetersiz kalınca köylüden süt toplamaya başlıyor. Süt toplayıp bunu tüccara satmaya başlıyor. Onu halktan toplamaya başlıyor ücret karşılığında. Halktan elli kuruşa alıyor bir litre sütü, bunları topluyor köy dışından tüccar geliyor tüccara babam süt satmaya başlıyor. Oradan sonra briket diye bir inşaat malzemesi var şimdi tuğla geçti yerine, onun yerine briketler vardı. Briket makinesi alıyor kendisine burada dere kenarında o zaman tabii böyle değildi işletmeler yok, dere kenarları açıktı. Orada bir yer ediniyor kendine, orada briket makinesiyle briket üretmeye başlıyor. Aynı zamanda müezzinlik yapıyor tabii. Briket üretiyor. Briket satmaya başlıyor. Daha sonra da bir bakkal dükkânı

açıyor. Bakkal dükkânı da gelişmeye başlıyor, kendisiyle birlikte bakkal dükkânı işletmeye başlıyoruz. Hayatımız böyle devam ediyor.

M.G.: Peki biraz Riva'yla alakalı soracak olursak... Bu bölgede odunculuk var mıydı? Hammadde kaynakları neler?

Ö.K.: Bu bölgede odunculuk 1970'lere kadar şu arkamda gördüğünüz bölge özel orman. Bir şahsa ait, özel şahsa ait bir orman. Burada meşeler falan var, burada o yüzden ormanlar. Köylü kaçak kesim yapıp böyle uygunsuz bir faaliyet yapıyordu ama belli bir zaman sonra bunun imara açılmasıyla orman vasfı kalmadı. Şu gördüğünüz alanda devlet ormanı olmayan ormanlar, devlet sonra geldi buraları özel orman yapınca, ormancılık vasfı kalmadı. Ama diğer köylerde makta içinde bu faaliyet yürütülüyor.

M.G.: Makta?

Ö.K.: Evet makta deriz bunlara. Köylüye bırakılan orman alanlarına deriz yani yine devletin orman alanı ama köylü buraları belli sürelerde makta amacıyla çeker buradan kazanç sağlar. Bizim mahallemizin etrafı devlet ormanı. Bakın, devlet ormanı, devlet ormanı, devlet ormanı (Gösteriyor). Olduğu için bizde kesim olmuyor. Bizde ormancılık faaliyeti yok. Bu da kötü bir şey aslında. Niye kötü? Yani şimdi köylü ormandan geçim sağlayamayınca kendini ormandan dışlıyor. Ormanda herhangi bir olay olduğu zaman kendisinin muhabbeti olmadığı için ormanla alakasını kesiyor. E yangın olsa seyreder veya ne bileyim kaçak kesim olsa ilgilenmez. Şimdi ormanla bağını kopartıyor bu uygulama. Devlet ormanı, çeviriyorsun etrafını; köylü ne kozalak toplar, ne yemişini toplar, ne mantarını toplar. Şimdi burada bir kozalak olduğu zaman bile devlet onun şeyini yapıyor, ihalesini yapıyor. İhaleyle kozalak toplatıyor ama köylüye toplatmıyor. O yüzden ormancılık faaliyeti burada yok desek daha yerinde.

(00:06:23)

E.A.: Peki köylü geçimini neyle sağlıyor?

Ö.K.: Şimdi köylü o zamanlar, ilk zamanlarda dediğim gibi devlet ormanından kaçak kesimlerle buradan dereye, Beykoz'a orman ürünleri gönderiyor. Ağaçları gönderiyor. Böyle bir şeyi var. Ondan sonra köylü yavaşça şey yapmaya başlıyor, alan açmaya başlıyor. Bu dediğimiz yerler devlet ormanı olmadan önce böyle

bir kesim yaparak buradan da tarla yapmaya başlıyor. Bu tarla, ormancılık ve balıkçılık ve aynı zamanda dereye, bu dereyi gördünüz, Riva Deresi'nden kum çekilirdi. Şimdi balçık hâline geldi. Ömerli Barajı yapıldığı zaman suyun durgunlaşmasıyla arkada bir set olunca su durgunlaşıp bu sayede balçık oldu orada. O kum özelliği de kayboldu. O kumu dereden çıkartıp inşaat kumu olarak satarak böyle de geçimini sağlıyordu. Yani Riva'da şimdi geçim derken şey de yoktu, nasıl söyleyeyim size, bir varlık yoktu. Millet bulduğuyla geçiniyordu. Memurlar vardı, birkaç aile memurdu, öğretmen, benim babam memur, aynı zamanda tahlisiye çalışanları vardı. Bunlar varlıktı. Tahlisiye, bu Fransızlarla birlikte kurulan, Osmanlı zamanında kurulan istasyonlar var, bu istasyonlarda, kıyılarda, Karadeniz kıyılarında gemi kazalarında ilk müdahale eden ekipler onlar oluyor. Belli noktalarda istasyonları vardır, bu istasyonlarda nöbet tutuyorlar. Kendilerini şurada bir vaka varken dendiği zaman, istasyonlardan ilk onlar vakaya müdahale ederdi. Onlar vardı. Başka da yani böyle şey olarak geçim, insanlar nasıl geçinir dersiniz başka bir şey de yoktu yani.

E.A.: Tahlisiye dediniz değil mi, yanlış duymadık?

Ö.K.: Tahlisiye. Yani kıyı emniyet. Ben söyleyelim size, kıyı emniyete bağlı tahlisiye. Tahliye etmekten geliyor. Bunlar tahlisiye istasyonları. O istasyonlarda çalışanlara da tahlisiyeciler diyoruz.

M.G.: Peki, köylü ormancılıktan uzaklaştı dediniz. Bu özelleştirmeden dolayı...

Ö.K.: Özelleştirme değil, devlet.

M.G.: Pardon, devlet eline geçmesinden dolayı. Peki o dönem ormandaki bazı alanları tarla olarak kullandılar dediniz. Bu tarlalara hangi ürünleri ettiklerini biliyor musunuz?

Ö.K.: O zamanlar Riva'da en çok mısır, taze fasulye, domates, yani bildiğiniz ürünler, aynı. Yani şimdi adam Karadeniz'den gelmiş buraya, e ne ekebilir? Mısır ekecek. Karadeniz'de ne ektiye onu ekecek. Karalahana ekecek. Aynı ürünleri ekiyor. Özel, Riva'ya has bir ürün yok. Hani şalgam, Adana'da şalgam var dersen adam buraya şalgam getirmede. Karadeniz'de, burada ne yetişebiliyorsa onu ekti. Sonradan, tabii bu anlattığım 1970'ler. 1970'lerden sonra burada bir turizm

olayı cereyan ediyor. Şu gördüğünüz Riva Köprüsü yok. İkinci köprü. İlk köprü yıkıldı. Ömrü doldu. O zamanlar bir turizm faaliyetleri başlıyor insanlar buraya yüzmeye falan geliyor. O bir sektör olmaya başlıyor. Zamanla sektör inşaaat dö-nüyor. İnşaat bir yanda burada cazip hâle geliyor. İnsanlar ilk başta gelip çadır kuruyorlardı. Çadır da kuruyorlardı ama çadırdan dedi ki “Ya burada bir evimiz niye yok?” tarzına dönmeye başladı, bu sefer inşaat sektörü faaliyet göstermeye başladı. İnşaat sektörü derken futbol federasyonu geldi. Villalar geldi, villalarda çalışan insanlara ihtiyaç var. Kapıcıydı, temizlikçi-ydi, şofördü, güvenlikti... Bu sefer oradan bir iş konusu olmaya başladı. Federasyonda çimcidir, malzemecidir, sekreterdir oradan bir ihtiyaç doğmaya başladı ve böylelikle daha böyle bir şey değil, sanayi ürünü değil de hizmet sektörü babında...

(00:10:42)

M.G.: Tarımdan uzaklaştı...

Ö.K.: Tabii. Tarım artık burada hobi. Yani tarım yapmak kolay değil. İnsanlar daha kolay işler varken hani ben ayda 2000 lira kazanıp hafta sonum tatil olsun ama 5000 lira kazanıp sabah-tan akşama kadar tarlada duracağıma 2000 lira kazanıp hafta sonum olsun, tatilim olsun düşüncesiyle tarımdan burada uzaklaştı. Zaten tarımdan geçine-bilecek büyük, büyük, büyük alanlarımız yok. Gördüğünüz gibi her yerimiz devlet tarafından çevrilmiş vaziyette. Orman, orman, orman, şu alanda yaşıyoruz. O alanda da köylünün şu köşedeki yer orası da orman, devlete ait.

M.G.: Sizin küçüklüğünüzde bölgede kimler vardı?

Ö.K.: Ben kendimi bilmeye başladığımda ilk burada Kastamonulular vardı, İnebolulular yani Kastamonu'nun İnebolu İlçesi'nden gelenler vardı. Bunlar karşı mahalle dediğimiz, arkamızda bulunan şu yukarıdaki mahallede oturuyorlardı ve onlardan önce gelen Lazlar diyor-duk ama Rizeli, Trabzonlu iki yandan farklı kesim vardı. Yani bunlar Laz ama mesela İnebolulular bir akrabadır. Lazlar hem Trabzonlular... İlk önce onlar varmış burada. Ben kendimi bildiğimde onlarla tanıştık yani. Onlar da yukarı mahalle ve aşağı mahalle olarak geçiyordu. Yukarı mahallesi burası, aşağı mahallesi burası. Bu tarafta Lazlar otururdu, burada da Kastamonulular otururdu. Kastamonululardan sonra 1990'lı yıllara doğru tabii şey olarak da, turizm de burada gelişmeye başlayınca insanlar buradan yazlık almaya başlayınca, farklı yerden insanlar da gelmeye başladı ama gene baskın

iki gruptu bunlar. Yani Lazlar ve Kastamonulular ama arada bir şey yok. Hani Laz-Kastamonu diye bir durum yok. Sadece sorduğunuz için söylüyorum. Sonra 1990’larda bir sabah uyandık burada ağacın dibine bir baktık Kürtler var, Mardinliler var. Doğudaki olaylardan gelmişler buradaydılar bir sabah. Onlar gelmeye başladı tabii köylü de yardım etti kendilerine bir yer edindirdiler burada yaşayabilirsiniz tarzında. Onlar gelmeye başladı. Onlar biraz yüklü gelmeye başladı tabii burada mutlu olmaya başlayınca “Siz de gelin, siz de gelin.” diye onlar burada bir çoğalmaya başladı ama niye çoğalmaya başladı? Dediğim gibi inşaat sektörü burada gelişince ekmek kazanma derdi burada başlayınca, e gelin ne var barınacak, yer var, iş var, aş var, yaşam güzel, onlardan çoğalmaya başladı. Sonra buraya mevsimlik işçi Ordulular gelmeye başladı. Tabii inşaat sektörü, turizm sektörü gelişmeye başlayınca. Tabii o zamanlar Bodrum modrum yok. Bahsettiğimiz olaylar 80’lerde. Bodrum’a gitmek öyle kolay değil. Uçağa atla Bodrum’a git falan yok. Herkes en yakın sahil kesimine gidiyor. İşte Marmara’nın Trakya kısımlarındaki yerlere veya Bursa, Ayvalık bu taraflara gidiyorlardı. En çok bizim bu tarafa geliyorlardı. Ondan sonra Ordulular mevsimlik geliyorlar buraya işte, 6 ay-5 ay inşaata çalışıyor memlekete gidiyor. Onlar da yani bu çadırcılar gibi biz de buradan bir mülk edinelim derken Ordulular da gelmeye başladı. Ordulular burada büyük çoğunluğu elde etmeye başladı. Bu sefer burada inşaat sektöründe arz azaldı. İşçi talebi bu sefer düşmeye başlayınca bir rekabet oluştu. Bu rekabet sonucunda Ordulular üstün geldi, Kürtler buradan biraz göç vermeye başladı. Yani Kürt burada 2-3 aile kaldı, Mardinliler olarak. Ordulular, bizim muhtar da Orduludur, dışarıdan gelmedir ama tabii 20 senedir burada olduğu için artık yuvadır bu yüzden ama genelde ilk konuştuğumda Ordulu diye bir insanları sınıflandırmak ama etnik sınıflandırma değil, yani tanımlama var. Böyle bir gelişim şey yaptı nüfus anlamında.

(00:15:08)

E.A.: Babanızın köylüden süt aldığını söylemişsiniz.

Ö.K.: Evet.

E.A.: Peki bu bölgede hayvancılık ya da avcılık yapılır mıydı?

Ö.K.: Şimdi avcılık, sulak alanlar olduğu için avcılık hâlâ faal. Yani köylü babında avcılık ticari bir faaliyet değildi. Avcılık bir spor, hobi anlamında. Ben ördek vurayım, bu ördeği satayım anlamında bir avcılığımız yok. İşte buraya

kış mevsimi düştüğü zaman göçmen kuşlar burayı sulak alan olduğu için durak yapıyordu, biz de köylüyle işte bir ördek vurayım, bir kaz vurayım babında bir et elde edeyim tarzında bir avcılığımız var. Yani ne bileyim ben hayvanı vurayım tarzında değil. Et ürünü elde etmek zorundasın, bu eti de böyle sağlıyorduk yani avcılığımız böyleydi. Hayvancılık, burada hayvancılık büyük, büyük, büyük, çok büyük türler hâlinde hayvancılık yoktu yani en fazla 6 inek, 7 inek, 8 inek bakan köylüler vardı ama o da ihtiyaçtan dolayı oluşan bir şeydi. İnşaat yok, her yer mera. Meradan kastımız Rize'nin yayları değil, inek otlatabilecek alanlar vardı. Ama bu sefer insanlar boş arazilere evler yapmaya başlayınca inekçilik için alanlar kalmamaya başladı. Yavaş, yavaş, yavaş e şu anda bir iki aile yapıyor o da hani, Karadenizli aileler bunlar, o da şeyden dolayı yani kendilerinin bu örf, adet, gelenekleriymiş gibi yani. “Biz bu işleri yapacağız.” tarzında yapan 2-3 aile var.

M.G.: Yani geleneklerini sürdürmeye çalışıyorlar.

Ö.K.: Yani geçim ve ek gelir olarak yapıyorlar evet.

M.G.: Bize Riva’da yaşadığınız evden bahsedebilir misiniz? Eskiden evler nasıldı? Şimdi nasıl? Mimarisi nasıldı ve nasıl değişti?

Ö.K.: Şimdi Riva’nın kendine has bir mimarisi yok. Riva, ben tabii kendimi bildim bileli, betonarme yapılarla dolu. Birkaç tane ahşap yapı vardı onlar yıkıldı, yerine betonarme evler yapıldı ama bu bahsettiğim 80’li yıllardan beri betonarme yapı. Nasıl betonarme yapı, ilk bir tane gecekondusu vardı bir katlı bir bina, peşine bir kat daha at, peşine bir kat daha at öyle, çocuk oldu gelin oldu diye diye böyle bir yapılaşmaya giderdi ama dediğim gibi zaten imarlı bir bölge değil, kontrolsüz. Kaçak yapılaşmanın olduğu bir bölge. Biz geldiğimiz zaman bir kiralık evde kaldık, şurada, ahşap bir evde kaldık bahçeli. Hâlâ mevcuttur o ev. O ev, Kurtuluş Savaşı yıllarında İngiliz donanması Riva’yı bombaladığı zaman kalenin, mevcut kalenin arkasında kaldığı için kale bu evin önünde olduğu için top mermilerinden kendini kurtarıyor. O zamanki bombardımandan kurtulan altı evden bir tanesinde biz kaldık. Tabii bir eski Osmanlı evi, belli hâlimden. Ondan sonra betonarme bir kiralık eve geçtik. Ondan sonra lojman vardı yani imamların kaldığı lojman vardı oraya geçtik. En sonunda da burada tabii ticaret de yapmanın verdiği şeyle biz kendimize ev yaptık betonarme. Üç katlı bir evimiz var, üçü de yani, üç katı da bize ait. Ufak bir bahçemiz var. Üç katlı ama müstakil bir ev tarzında kendi ailemize ait olduğu için. Yani müstakil böyle hayatımızı sürdürüyoruz. Bahçemiz var. Böyle yani.

E.A.: Bu bölgede panayır, festival gibi etkinlikler düzenleniyor mu?

Ö.K.: Bu bölgede gene 2000’li yıllarda, muhtarlık Salih Belen’deydi, şimdiki muhtarımız değil, muhtarlığa geldiği zaman Riva’da plaj festivalleri tarzında bir gelenek ortaya çıkartmaya çalıştı. Bu konserler falan. Bir günlük tabii, 15-20 gün süren değil de hani “Temmuz’un 25’inde Riva Konserleri” tarzında bir şeyler yapmaya çalıştı. O da muhtarlıktan devrildikten sonra öyle bir şey kalmadı. Yani buraya, burası bir Rize, bir... Yani nasıl söyleyeyim kozmopolit bir yer. Her yerden birisi olduğu için bir kültür geliştiremedi. Yani her kültür burada geldi baskın kültür olmaya çalıştı ama kendi kültürünü burada oluşturamadı. Burası devamlı göç alan bir yer olduğu için. Öyle bir festival tarzında bir şeyler oluşamadı ama mesela bu dediğiniz şeyi Mahmut Şevket Paşa, Ali Bahadır Değirmendere taraflarında yapıyorlar. Onlar pilav günü yaparlar. Kurban, Ramazan bayramlarında pilav günü yaparlar panayır gibi olur, çok dolu olur. Biz de mesela yapıyoruz onu son yıllarda, biz de dedik ki artık bizim de bir şeyimiz olsun. Yani bir halkımızın iç içe olduğu, birlik olduğu bir günümüz olsun dedik. Biz de bayramın üçüncü gününü diğer köylere söyleyerek bizim pilav günümüz ilan ettik. Birinci günü Değirmendere’nindir burada, Değirmendere-Paşamandıra’nındır. İkinci günü başka bir köyündür. Üçüncü günü de biz kendimizdeyiz. Biz onlara gideriz, onlar bize gelir pilava. Yaptığımız bir etli pilav. Onun dışında burada çok panayır tarzında bir şey olmuyor yani dediğiniz tarzdan dolayı ama öbür köylere gittiğiniz zaman onlar size daha detaylı yardımcı olabilir o konuda.

(00:21:12)

E.A.: Peki buranın yani halkın kendi aralarında söylediği bir mâni, hikâye, anı, efsane var mı?

Ö.K.: Ya burada böyle bir şey ben duymadım. Riva’nın türküsü tarzında, Riva Türküsü diye bir şey duymadım. Efsane olarak da işte şey anlamında böyle aklıma da bir şey gelmiyor. Biz çocukluğumuzda böyle ufak çocukları korkutmak için hikâyeler olurdu ama yani onlar hani böyle bir destansı veya bir şey olacak şeyler değil. Kalede bir keçinin yaşadığı varsayılırdı işte “Kara keçi var uzaklaşın oradan!” tarzında. Böyle çocukları korkutmak veya uzak tutmak için bir hikâyeler vardı ama benim bildiğim kadarıyla böyle bir kültür anlamında bir hikâyesi falan duymadım ama size şöyle söyleyebilirim, Altın Post efsanesi var, Antik Yunan efsanesi. Madem böyle bir şey var bunu anlatayım. Altın Post efsanesinde,

efsanesini siz araştırırsınız ben size Riva'yla ilgili kısmını anlatayım. Bu Yon Burnu, kaleye çıktığımız zaman gösterebilirim orayı, o Yon Burnu'nun oraya argonat mı ne, argonat isimli bir tekne, bu tekne Truva filmini izlediyseniz oradaki gemilerin ismi argonattır, o teknelerle Yunan Adaları'ndan bir grup Gürcistan'a gitmeye çalışıyor. Gürcistan'a gitmesinin amacı Lazların kralı Aietes'te olan altın postu almak. Altın postun bir anlamı var tabii. Bu altın postu alıp tekrar Yunanistan'a geri dönmeyi düşünüyorlar. O sırada Yunan Adaları'ndan çıkıyorlar, Marmara'ya geliyorlar Beykoz'a geliyorlar. Beykoz'da Beykoz Kralı yani yanılmıyorsam "Beribertler" olması gerekiyor, o kralın kendilerini ziyaret ediyor.

E.A.: Beribertler dediniz, değil mi?

Ö.K.: Evet, Beribertler ama doğru olmayabilir. O zamanki buraların hükmedeni. Kralın ismi de Amikos.

(2.Dijital Kayıt)

Ö.K.: Kral bu argonatları yemeğe davet eder. Yemekten sonra kendi geleneklerine ithafen gelen misafirlerle kral güreşmek zorunda, yumruk güreşi yapmak zorunda. Bu yumruk güreşi sırasında argonatların seçtiği dövüşçü kralı öldürür. Adil bir dövüş olduğu için bunlara ses çıkartmazlar ve gitmelerine izin verirler. Bunlar Beykoz'dan çıktıkları zaman bu Yon Burnu civarına gelirler. Burada dinlenmeye çekilirler. Sonrasında Karadeniz'e çıkacaklar. Karadeniz'e çıkmak şimdi kolay ama o zamanlar kolay bir şey değil. Bu civarlar çok batıkla dolu. Orada çapa atarlar. Çapa attıkları zaman, gitmeye karar verirler. Çektikleri zaman çapa düşer. Hikâye de bu tabii. Çapaları düşer, çapaları düştüğü için hikâyede Bizans buraya o günün hatırına bir kilise yapar. Bu bölgeye de Anthor, gerisini telaffuz edemiyorum ama "Anthorium" diye bir isim koyar bu bölgeye. Yani benim bildiğim böyle bir hikâyesi var.

(00:02:16)

M.G.: Anladım... Buranın özgün yemekleri var mı? Hani biraz karışık bir kültür dediniz ama...

Ö.K.: Evet buranın özgün yemeği yok. Buranın kendine has yani Riva Yemeği diyeceğimiz bir yemek yok. Herkes kendi kültürünü getirmiş ve o kültürü burada

yapıyor. İşte Kastamonulular gözleme satar, Lazlar karalahana yapar, Kürtler onlar da kendi yemeklerini yapar tam bilmiyorum ama. Riva Yemeği diye bir yemek yok. Yani Riva’da şimdi buraya özgü bir bitki var biz bundan yemek yapalım tarzında bir şey oluşmamış ama ticari anlamda şu var, gene eski zamanlardan bahsediyorum, çok meşhur bir yoğurdu varmış. Tabii o yoğurt bizim zamanımıza ulaşmıyor. Arada bir kopuk çağ var, zaman var. Nesil orada yok oldu. Göç veriyor, o nesil orada yok oluyor. Kendisiyle, birikimiyle birlikte buradan göç ediyor. O birikimin devamını yeni nesile aktarmadığı için burada bir kopukluk başlıyor. Burada o yıllar ölü yıllar, karanlık yıllar. Ondan sonraki de bu yöreden bir şey almıyor. Getirdiği yöreden aldığı şeyi burada uyguluyor. Yani ne var Karadeniz’deki hayatı yaşıyor, aynı hayatı burada yaşamaya başlıyor. O yüzden Riva’nın en büyük dezavantajlarından bir tanesi o kopukluk. Yani yılların verdiği bilgi, birikim, kültürü bir nesile aktarmak varken o aktarma burada dediğim yıllar arasında olmuyor. Bu sefer gelen kültür, bulduğu yerde bir kültürle karşılaşmıyor bu sefer kendi kültürünü yaşamaya başlıyor burada. Bu sırada da ne oluyor adam kendi kültürüyle burada yoğuruluyor, yoğuruluyor, yoğuruluyor e sen şimdi öğreniyorsun karalahana bizim diyorsun ama yaşın erdiği zaman bakıyorsun ki karalahana bir Laz yemeği. Durum bu. Şimdi izliyorsun televizyonda “Karalahana, aa!” diyorsun bizim yemek ama sonradan öğreniyorsun ki karalahana bir Laz yemeği. Tabii ne olmuş gelmiş ataların buraya yapmış karalahanayı sen de sanıyorsun ki Riva yemeği.

M.G.: Adet ve geleneklerinizden biraz bahseder misiniz? Düğünler gibi etkinlikler burada nasıl gerçekleşiyor?

Ö.K.: Biz burada bir aileyiz, iki aileyiz. Bizim burada bir şeyimiz yok ama Rivalıların, Kastamonuluların düğünlerinde... Kastamonulular bu çengi dediğimiz erkek dansözler var oyunlarda oynar, onları oynatırlar. Gene böyle pilavlı düğünleri olur. Şurada yukarıda harman denilen bir alan vardı, orada düğünleri olurdu bunların. Yani bildiğiniz tarzdaki köy düğünlerinden bir farkı yok. Yani öyle bir şeyleri vardı. Genelde pilav, gene bu pilavları olurdu burada olmasa bile. Diğer köyler de Kastamonulu bu Değirmendere de Kastamonulu, bunların akrabalığı vardır. Oraya giderler ama mesela Rizeli veya Laz’sa onların böyle bir buraya kendi kültürüyle gelip de burada biz şöyle bir panayı yapalım veya böyle bir festival yapalım tarzında bir girişimleri yok. Yani şimdi ne olmuş, az önce bahsettiğim gibi bir-iki kültür buraya gelmiş benim kültürüm, ben buraya baskın kültür olayım tarzında bir girişimleri olmamış. Herkes

kendi içinde yaşadığını yaşamış. Yani şöyle de söyleyeyim, şimdi burada Karadenizliler yaşıyor ama bir Karadeniz havası yok. “Karadenizli köyü” tarzı yok ama mesela İshaklı Köyü var, Trabzonlular. Orada Trabzon şeyini bulabilirsiniz. Yani Karadeniz’in nasıl söylesem kültürünü, şeylerini bulabilirsiniz.

E.A.: Peki, biraz arkeoloji hakkında konuşmak istiyoruz. Siz ya da çevrenizdeki birilerinden Riva bölgesinde arkeolojik kalıntı bulanlar oldu mu? Bildiğiniz definecilik ya da kaçak kazı örnekleri var mı?

Ö.K.: Yani şimdi benim kendi gözümle gördüğüm bir şeyler yok ama ben anlatılanlar tabiriyle eski yerleşim birimleri bu yukarıdaki orman bölgelerinde var olduğu, kaçak kazıcıların burada bir şeyler kazdığı hatta Riva Kalesi’nde de aynı şekilde kaçak kazılar yapıldığı, hatta makine getirip, işte 15 metrede bir mezar odası olduğu, 10 metrede bilmem ne olduğu tabiriyle dedikodular veya söylemleri duyuyoruz. Batık, şimdi bu Karadeniz kıyılarındaki bu batıkların olduğu bu batıklardan kılıç, bronz, bronz külçeler veya bronz silindirler şeklinde ürünlerin çıktığını duyuyoruz ama benim size söylediğim şekilde şöyle söyleyeyim hani “Ben şunu buldum veya ben şunu gördüm” tarzında mesela bu ormanlar veya sizin hocanızın bir eser bulunduğu bölgede oralar dediğim gibi meşelik, büyük ormanlardı yani işlem görmemiş araziydi, o hâliyle bırakılmış arazilerdi. Devlet buraları kesip çamlaştırma, devlet ormanı adıyla çamlaştırma faaliyeti güdünce dozer sokuldu o alanlara. Yani şu gördüğünüz bütün bu alanlara dozer girmiş vaziyette. Böyle olunca da burada bir şey kalma ihtimali zayıf oluyor ama o alanlarda mesela hocanızın bulunduğu alan, şu alan (gösteriyor) görüyorsunuz burası işlem görmüş. Bu alanda ormancının orayı sürerken altın bulunduğu konuşulur. Bunlar tabii genel itibariyle konuşulabilecek dedikodular. İşte altın bulmuş. İnsanların konuşacak bir şeyi yok. Kahvede ne konuşabilirsin? “Altın bulmuş şey” falan. Mesela şu Riva Konakları, bu Riva Konakları’nın olduğu yerde gene bir altın bulmuş kepece operatörü diye bir şey var ama kimsenin elinde böyle bir delil yok. Tabii altın bulsa elbette çıkar ama olmama ihtimali de diye bir şey yok yani var böyle bir şey. Şu bölgede, tam şu bölgede bir yerde bir mezar, tümülüs mü ne diyordunuz ona siz?

E.A.: Tümülüs.

Ö.K.: Yani öyle bir mezarın olduğu varsayılıyor, konuşuluyor. Bu bölgede baya kazı yapılıyor. Şurada, şurada, şu bölgede bir mezar odalarının olduğu

konusuluyor. Haç, mermer haç bulundu burada. Kaç zaman şurada ağacın altına koyuldu o. Orada sergileniyordu sonra yok oldu. Şu tam karşıdaki yine bu Yon Burnu dediğim tarafta bir kilise olduğu konuşuluyor. Konuşulmuyor daha doğrusu. Roma kayıtlarında orada bir kilise var olduğu söz konusu. Bir de şu burunu görüyor musunuz? O burunda bir kilise, Roma kilisesi var olduğu söyleniyor. Tabii bu kilise dediğim, ben kilise diyorum aslında kilise değil, tapınak var. Roma tapınağı var. Yani Roma'nın Hristiyan olmadan önceki hâli mi yoksa o ilk Roma'nın tapınaklarından mı onu bilemiyorum. Orada bir tapınak olduğu belgeli. Roma kayıtlarında var.

(00:05:31)

Ö.K.: Riva Deresi'yle ilgili söyleyebileceğim şey de bir Bizanslı tarihçi bu Riva Deresi'ne gelmiş görmüş. Bir açıdan görmüş ve kendi kitabında Riva Deresi'nden bahsediyor. Kitabında diyor ki, ben diyor, ondan daha güzel akan bir su görmedim, diyor ama hangi açıdan gördü tabii şimdi arkada Ömerli Barajı olduğu için Riva Deresi'nin şu anki hâli o anki hâliyle bir değil. Eğer fırsat olur da ilçeyi gezdirebilirim o açıyı gösterebilirim yani tahmin ettiğim açıyı veya Riva Deresi'nin nasıl aktığını canlandırabileceğiniz bir manzara gösterebilirim.

E.A.: Çok iyi olur...

Ö.K.: Yani 1400'lü yıllarda Türklerin eline geçiyor bu kale ama bu kale bir kale, o kale değil. Bu kale 1800-1850'li yıllarda Rusların İstanbul'a taarruz ihtimaline karşı yapılan Rumeli Feneri'ndeki kaleyle birlikte yapılan bir kale. Ama bu kale kayıtlarda, burada bir kale olduğu söyleniyor. 1300'lü yıllarda, 1400'lü yıllarda daha doğrusu, Mareşal Boucicaut Fransız bir mareşal, bu kaleye gelip taarruz ettiğini hatıralarında anlatıyor. İçeri girdiğini, 100 kadar bir Türk'ün olduğunu ve bunları kestiğini ve tekrar boğaza girdiğini söylüyor. O yıllarda da Yoros Kalesi, Anadolu Kavağı'ndaki Yoros Kalesi de Türklerin elinde ama o kale daha kuvvetli bir kale olduğu için oraya saldırmıyor. Buralara saldırıyor. Ufak, taarruz edebileceği yerlere saldırıyor. 1200 kişilik bir grup var bunun elinde. Böyle geliyor, Riva Kalesi'ne geldiğini anlatıyor ama şu kale Osmanlı'nın son dönem eserlerinden bir tanesi. O yüzden hani Ceneviz Kalesi deniliyor şey kalesi diyor ama bu kale o hikâyede anlatılan kale değil. Sonra, ne anlatabilirim size Riva'nın eski tarihi hakkında... Burada elmas tabyası vardı. Elmas tabya, tabya topçu birliklerinin

olduğu yer. Buraya bir topçu birliği koymuşlardı aynı kaleyle birlikte. Gene bu İngiliz bombardımanında o da yok oluyor. Onun fotoğrafları falan da var. Çok da böyle şey yapmak istiyorsanız 1960’larda çekilen Beşkardeşler filmi var Eşref Kolçak’ın oynadığı, o film buralarda çekilme. Bu Bozhane, Riva bu eksen de çekilme. O filmi izleyebilirsiniz, size 1960’lardaki Riva’dan bahsedebilir. Başka da kale aslında bu kadar değil köyün etrafını çevreleyen bir dış kale avlusu daha var. Kalenin öbür tarafında dolgu alanı var o dolgu alanının içinde iskelesi vardı yani kale iskelesi olan bir kaleydi. Böyle toprak içinde kalan değil, dereyle irtibatı olan bir kaleymiş sonradan etrafı dolgularla dolmuştu. Bir Fransız ressam Laurent 1820’lerde mi, 1830lar’da mı ne buraya gelip karşı kumdan kalenin kara kalem çalışmasını yapmış. İsterseniz onu da size gösterebilirim. Laurent’in yanılmıyorsa Ordu’da bir kale, ya buradan Karadeniz turu yapıyor. Gürcistan’a giden bir tur yapıyor. Kitabı da var kendisinin. Daha doğrusu Yapı Kredi Yayınları basmış o kitabı. O kitapta bulabilirsiniz bu bilgiyi ama Riva’yla ilgili fazla bilgi bulamazsınız orada. O kitapta kara kalem çalışmasında Riva’yı çizmiş aynı zamanda Ordu’da bir kaleyi daha çizmiş o kalenin restorasyonu o resimle birlikte, tabii yıkıldığı için o resime bakarak yapılıyor. Kale Osmanlı zamanında bir ara hapis-hane olarak da kullanılmış ama genel anlamda Riva Deresi’nin içinde savunma amaçlı yani Sakarya’ya kadar uzanan bir dere olduğu için bundan düşman birliklerinin geçmemesini sağlamak için kurulmuş bir kale. Şimdi buradan bakıyoruz ufacık bir dere ama o zamanlar çok büyük akan bir dere. İlerisinde tersanelerin olduğu bir dere. Şurada bir yerde ekmek fırını var. Aynı zamanda burada bir de pipo fabrikası varmış ama nerede, nasıl bilmiyoruz. Kalenin kalıntılarını çıkartırken biz küçükken bulurduk böyle pipolar, seramikten yapılma pipolar ama şimdi o pipo fabrikası neredeymiş o konuda hiçbir bilgimiz yok.

(00:10:36)

Ö.K.: Bir rivayete göre de Rum mezarlığı varmış deniyor. Onla da ilgili herhangi bir şey, kayıt veya bilgi göremedik. Buradan mübadele yıllarında Rumların göç ettiği söyleniyor ama Rumlara ait hiçbir şey ben göremedim, belki Cemil amca size anlatır o görür, görmüştür veya şey yapar. Cemil amca camii hakkında da size bilgi verecek. Başka?

M.G.: Bizim başka soracağımız bir şey kalmadı.

E.A.: Sizin sizden sonraki nesillere söylemek istediğiniz bir şeyler varsa, paylaşırsanız çok seviniriz.

Ö.K.: Benim benden sonra nesillere aktaracağım tek şey, yani bir Rivalık kültürünün oluşmasını isterdim. Yani isterim. Yani şimdi aslında şu da var, Riva bir mahalle. Kendine has olmasa da ufak bir kültür oluşma şeyi yoktu ama yavaş yavaş bir kültür oluşabilecekti ama Riva artık daha böyle büyük bir şey hâline gelmeye başladı, yazlık alan olmaya başladı ama yazlık alandan da çıkmaya başladı. Havalimanlarına yarım saat mesafede, İstanbul'un en merkezî noktasına 10 dakika mesafede. Denizi var, deresi var, ormanı var. Yaşanacak en güzel alanlardan birisi. Bu sefer de ne yapıyor, rantı buraya çekiyor. Rantı çekmesiyle birlikte büyük yapılaşmalar başlıyor. Mesela şu alanlar komple benim av yaptığım alanlardı. Bu alanlarda mantar toplardık bilmem ne... Zamanla işte villa dolmaya başladı. Bizim yaşadığımız alan şurası (Gösteriyor.). Buraların da modernleşmeye, küreselleşmeye yenileceğini düşünüyorum o yüzden kendi mesela şöyle söyleyeyim şimdi şurada bahçeler vardı benim küçüklüğümde hep mısır ekilirdi. Şimdi mısır ekmeye gerek yok çünkü rantı yüksek, bir ev yaptığınız zaman. Mesela balıkçılık, Ekim ayında burada palamut göçü başlar. Karadeniz'e giren balık lüfer, palamut, hamsi Karadeniz'e yumurtlamaya girer yaz başında mayıs ayında, ekim-kasım-aralıkta da Karadeniz'den çıkmaya başlar. Köylü bu balıkçılıktan o mevsimde para kazanıyor. Köylü bu kültürü, bu bir kültürdür yani nedir palamut yakalamak, palamut çaparisi, uzatmak veya voli bunlar bir kültürdü ama şimdi bunlar zahmetli işler. Daha kolay para kazanma seçenekleri çıktığı için bu işlerde yavaş yavaş teknecilik, balıkçılık eskiden bunlar ekip oluşturma, ağları onarma bunlar sonuçta kendi başına bir kültürdü. Bunlar şimdi teknolojik gelişmelerle birlikte daha rahat para kazanma koşullarıyla yok olmaya başladı. Kim uğraşacak şimdi voli yapacağım diye, adam ne yapıyor alıyor maaşını oturuyor aşağıya. Ben bunlara sahip çıkmasını isterim. Mesela Norveç'te hâlâ adamlar belki paraları var belki yok ama balina veya yunus avına katılıyorlar. Ben de bu kültürün Riva'da kendine has bir balıkçılık kültürünün devam etmesini isterdim.

M.G.: Çok teşekkür ederiz...

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

İbrahim Köktürk

Orhan Divrik

GörüşülenKişi : İbrahim Köktürk – Orhan Divrik

Görüşen : Efsun Aslan
: Betül Ebru Aslaner

Deşifre Eden : Ayşe Durmuş

Süre : 01.06.35

Video Dosyası : 1dijitalkayıt

Kayıttürü : Dijital

Yer : Beykoz- Kılıçlı Mahallesi

Tarih : 07.09.2018

Kısaltmalar

İ.K : İbrahim Köktürk
O.D. : Orhan Divrik
E.A. : Efsun Aslan
B.E.A. : Betül Ebru Aslaner

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.
(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.
(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.
(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

E.A.: 7 Eylül 2018 Kılıçlı Mahallesi'ndeyiz. İbrahim Köktürk ve Orhan Divrik ile görüşeceğiz. Hoşgeldiniz. Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

İ.K.: 1926 senesinde doğmuşum, galiba Haziran...

O.D.: Burada mı doğdun İbrahim Bey?

E.A.: Kılıçlı'da mı doğdunuz?

İ.K.: Kılıçlı'da. Annem, İshaklı köyündendi.

O.D.: Ben de 1962 Kılıçlı doğumluyum.

E.A.: Şimdiye kadar hangi işlerde çalıştınız?

İ.K.: Çocuktum ben zaten bu köyde kömürcülük meşhurdu. Kömür, odun satılırdı. Bu işlerde yetiştik babam sayesinde. (Elini göstererek) Bu kesikler filan hep balta ile oldu. İşte ondan sonra askere gittim, geldim, evlendim. Yani sen söyle bir ara bahçıvanlık gibi bir şeyler yaptım. Ondan sonra hayvancılık yaptım 3-5 sene. Ondan da vazgeçtim. 12 sene dükkan çalıştırdım. Ondan da vazgeçtim birkaç sene oldu. Şimdi halihazırda bir işte değilim.

O.D.: 5 sene de muhtarlık yaptın.

(00.02.08)

İ.K.: Zorla yaptılar beni muhtar. Dükkanım var burada. Bana dalaşıyorlar illa sen olacaksın muhtar, ya zaten yalnızım dükkana bakamıyorum. Bak dedim madem

çok ısrar ediyorsunuz 5 sene yaparım. Benim günüm bitti mi, bir daha bana bir şey sormayın. Sonra hadi 5 sene daha yok dedim, ben söz verdim bu kadar. Sonra kayınçomu aday gösterdik, böyle. Sonra da emekli olduk bakkal dükkanından. Geç oldum, yani 75 yaşında emekli oldum. Ondan evvel emeklilik filan gelecek biz kendi işimizde çalıştık.

O.D.: İbrahim Dayı bakkal dükkanı çalıştırıyordu, ben de yanında emlak dükkanı çalıştırıyordum. O galatasaraylı ben fenerbahçeliyim.

İ.K.: 12 sene dükkan çalıştırdım. Üç sene askerliğim var, askerliğimi yatırdım. 15 seneyi tamamladım, muhtar oldum. 15 seneyi doldurdum. 12 sene dükkan, 3 sene de askerliği kabul ediyolardı o zaman. 75-80'de emekli oldum. Ondan bu yana da emekliyim. Muhtarlığım var bir ara işte.

E.A.: Büyük dedeleriniz hep burada mı yaşamışlar? Nasıl gelmişler buralara?

İ.K.: Büyük dedem 39 yaşında şehit gitmiş, babam 16 yaşında kalmış. Babam öldü ben de 16 yaşında yetim kaldım. Sonra çalışa çalışa bu yaşıma kadar geldik. İnekçilik, hayvancılık yapıyorduk işte.

E.A.: Kömürcülük yaptığınızdan bahsettiniz. Bu bölgede kömürcülük nerede yapılıyor?

İ.K.: Bu köyün ormanlarında.

(00.04.52)

O.D.: Şimdi ormanların hepsi şahıs malıydı. 1940 yılında sayım yapılıyor burada, çarşıda. Bütün tapular, sahipli tapular sahiplerinin üzerine yazılıyor. Fakat 45'de bir gece bir kanun çıkıyor hepsi de gidiyor gümbürtüye. Şimdi ben büyüklerimden duyduğumu söyleyeyim, İbrahim Dayı'nın gençliğinde olan insanlar kömürcülükle geçiniyorlar. Beykoz, bütün İstanbul kömürle ısınıyor o zaman. Buradan kömür arabalarıyla, öküz arabalarıyla, manda arabalarıyla, at arabalarıyla Beykoz'a, Üsküdar'a kömür götürüyorlarmış. Biz yetişemedik onlara.

İ.K.: Ben 16 yaşındayken babam öldü. Öküzlerimiz vardı. Ben öküzlerimizle kömürü yakardık. Sonra Beykoz'a, Üsküdar'a götürüyordum.

O.D.: Ormancılık geçimiymiş bu köyün zaten. O yüzden buralara gelmişler. Odunculuk yapmışlar. Kireç ocaklarında, kara kireç ocakları vardı. Sonra kazma, kürek ve sepet çubuğu buradan çıkmış kestane ağacından. O şimdi sizin bildiğiniz bambu mobilya dediğiniz mobilya da kestane ağacından oldu. İşte onunla beraber de bitti artık ormancılık. Orman Müdürlüğü seyreltme olayına girdi. Sıra kesimleri bıraktı. Ondan sonra bu çubuk olayları filan günden güne bitiyor. Eskiden çok güzel gelir vardı, o gelirler bitti. Dolayısıyla da köylü dışarıya gidiyor. Siz bugün çok insan göremiyorsunuz yani, göç veriyor artık yavaş yavaş.

(00.07.17)

E.A.: Odunculuk yaparken kullandığınız aletleri kendiniz mi yapıyordunuz?

İ.K.: Kendimiz yapıyorduk tabii.

E.A.: Baltaları filan?

O.D.: Baltaları yok, onun da ustları varmış zamanında.

İ.K.: Ustalar vardı, nacak deriz biz baltaya yani. Onlarla biz odun keserdik.

O.D.: Demirci ustalar varmış o zaman yani.

İ.K.: Odunu toplardık, işte o kömürü yakma şeyine getiririz... Gece yanar şeyin altında, ondan sonra alıp götürüp, satardık.

O.D.: Yani sadece baltalar değil, ot biçen tırpanlar, hepsi o zaman dövme yapıyorlmuş. Tüm aletler yani. Demirle ilgili tüm aletleri demirciler yapıyorlmuş. Atları nallayan nalbantçılar varmış. Kendileri yapıyorlarmış nalları her şeyini. Hem atları, öküzleri, mandaları nallıyorlarmış. O zaman imalat burada kendilerininmiş. Çünkü bu köy çok eski kurulma, benim bildiğim, öğrendiğim kadarıyla. Yani ilk kurulan köy Kılıçlı köyü, ondan sonra Alacalı köyü konuşuluyor. Şile'nin Alacalı köyü var. Bu Hüseyinli, Serapınar (?) ne bileyim Bozhane, Göllü bunlar sonradan kurulma köyler. Buradan türeme zaten onlar da, buranın insanların türeme köyler. Yani Kılıçlı'nın sınırları Riva'da içinde olmak kaydıyla, Anadolu Hisarı, Samandıra'ya kadar imişti Osmanlı Dönemi'nde. Sonra sonra küçüle küçüle artık... Aynı Türkiye gibi küçük bir yere sığdırdık. Aynı Türkiye'ye benzetiyorum ben. Osmanlı'nın Türkiye'si burası. Aynı onun gibi yani toprakları vere vere burayı kadar gelmiş. Burada yaşamaya uğraşıyoruz.

B.E.A.: Kılıçlı'da yaşayan halk buraya nereden gelmişler?

(00.09.23)

O.D.: Bildiğimiz kadarıyla şöyle Orta Asya'dan Diyarbakır ve Konya üzerinden geldiği konuşuluyor. Ama çok eski yani. Okunabilir tarih mezarlıklardan 800 senenin üzerinde.

B.E.A: Peki o zamanki insanların gelme sebepleri nelermiş? Duyduklarınız kadarıyla.

O.D.: Göç. Orta Asya'dan yapılan göç. Yeni topraklar arama. Buraya da gelindiğinde iki türlü şey var birincisi inandırıcı. Bu köy kılıçla alındı diye konuşuluyor, adı da Kılıçlı kaldı deniyor. Bu doğru. Bir de belediyenin bir iddiası var. Riva Deresi'nde kılıç balıkları yakalanmış diyorlar ama tatlı suda kılıç balığının yaşadığı pek duyulmuş, görülmüş bir şey değil. O biraz inandırıcı değil gibi. Tabii, o tabii tarihte ne vardı Riva Deresi'nin durumu nasıldı biz onu bilemiyoruz tam olarak. Bozhane'ye kadar tuzlu suyun geldiği konuşuluyor. Deniz seviyesine yakın bir şey de. Ulaşım olarak Riva Deresi kullanılmış önceden. Yani sadece arabalarla değil orada kayıklarla da İstanbul'a ulaşıyor. Şimdi köylü sadece kendi işiyle meşgul olduğu için bu tür dış kültüre fazla açılmamış yani. Geçim burada zordu, ben yetiştiğim zaman daha da zordu yani. Şimdi de zor ama o zaman farklı bir şekilde zordu. Yalnız şöyle bir şey vardı biz yetiştiğimizde. Mesela Göllü bizden türeme derken Şile'nin Kurna(*) köyüne kadar da... Karakiraz(*), Kurna köyüne kadar da yine aynı insanlardan çoğalma. Düğünlerimiz, bayramlarımız hep birlikte olur yani. Onlar bize biz onlara gider geliriz. Eski kız alışverişleri de hep birbirinden olmuş. Akrabalıklar böyle çoğalmış.

E.A.: Bu bölgede çiftçilik yapılıyor muydu? Tarımla uğraşılıyor muydunuz?

(00.11.25)

O.D.: Çiftçiliği İbrahim Dayı yaptı. Profesyonel bahçıvanlık yaptı.

E.A.: Hangi ürünler vardı?

İ.K.: Fasulye, biber, patlıcan bu gibi şeyler. Bahçıvan ona derler. Rençber derler.

O.D.: Bütün tarlalar ekiliyordu. Şimdi 50'li yıllarda bir ziraatçı buraya fındığı sokmuş. Buranın toprağında fındık olur demiş. Meyveciliği sokmuş o zaman. O zamana kadar pek bilinmiyormuş buralarda.

E.A.: Hangi aletleri kullanıyordunuz?

İ.K.: Mandayla sürüyorduk tarlaları sonra da ekiyorduk.

E.A.: Döven, karasaban kullanıyor muydunuz?

İ.K.: Çocuktum ben çok kullandık.

O.D.: İbrahim Dayı karasabanları siz kendiniz mi yapıyordunuz?

İ.K.: Kendin yapabilir misin? Döküm ya.

(00.13.40)

O.D.: Şimdi 1940 yılında, 1945 yılına kadar olan şey de kıtlık dönemleri diye geçer ya Türkiye’de. O zaman burada da bazı yerlerde tarlalar yetmemiş. İşte buğdayın bir kısmını devlet alıyormuş. İnsanlar o zaman biraz orman açmış. Onlar da sayılıdır yani. İşte şu filan yer açtı. Filanca şu yeri açtı gibi konuşulur. Orman açma dünyanın en düşük şeyi de Kılıçlı köyündedir yani. %2-%3 gibi bir şeyi vardır. Diğer mesela hep biz bununla anılırız. Beykoz ‘a gideriz bütün ormanları açtınız veya Üsküdar’a gideriz ormanları açtınız 2B yaptınız. Bizim bugün 2B diye konuşulan yerlerin bir çoğu tapulu araziler olup 1940 yılında nasılsa orman da bizim tarla da bizim deyip, orman gösterilmiş yerler. böyle bir sıkıntı yaşadık biz burada.

İ.K.: O zamanlar ormandan geçim var yani, öyle olduğu için.

E.A.: Peki bu çiftçilik yaparken yetiştirdiğiniz ürünlerin ticaretini yapıyor muydunuz? İstanbul’a ya da çeşitli köylere gönderiyor muydunuz?

O.D.: Burada hayvancılıkta olduğu için buğdayı hem kendi ekmeğine, bulguruna kullanıp, samanı ve diğer buğdayları da kepeğe çevirip hayvanına bakmak için yani. Pek ticareti olduğunu zannetmiyorum ben. O kadar büyük arazi yok çünkü Kılıçlı’da.

İ.K.: İnekler vardı.Evde annem yoğurt yapardı komşular alırdı.

(00.15.23)

O.D.: Sığır vardı burada. Aşağı yukarı 3-4 tane koyun sürüsü o kadar da keçi sürüsü vardı burada. İşte orman keçilerin yüzünden, keçi ormana zarar veriyor diye diye keçiler, sonradan da koyunlar hepsi birden sürüler yok oldu gitti. Büyükbaş

hayvan da çekildi gitti. Artık belediye sınırlarına girdik mahalle olduk. Günden güne bitiyor yani. Şehirleşiyoruz ama pek hoş değil.

E.A.: Avcılık yapılıyor muydu?

O.D.: Avcılık yapılıyor. Ben meraklı değilim ama avcılık yapılıyor burada. En fazla olan hayvan şu an domuz. Yaban domuzu çok sayıda var. Profesyonel avcılar da geliyor buraya. Burada avlanıyorlar. İbrahim Dayı Usta avcıdır. Bu konuda iyidir yani.

İ.K.: Usta avcı deyince aklıma geldi. Bir tüfek var. 70 yaşından sonra sağ gözüme arıza gelmiş. Bir gün ava gittik, av da bana geliyor. Güzel de bir yer yani. Ondan evvel benim atım... Hayvanı ben vurabilir miyim imkanı yok. (a.c.)

O.D.: Eskiden keklik vardı. Körledi.

İ.K.: Bir astım duvara tüfeği, 20 seneyi geçti. Ama tüfeğim de antika yani. (a.c.)

(00.17.28)

O.D.: Şey de var ormanlarda zaman zaman gözükmüyor. Bizim karaca diye tabir ettiğimiz hayvan çoğalıyor. Ama dışarıdan gelen avcıların çoğu vuruyorlar onları. Domuz avına gidiyoruz diye gidip vuruyorlar. Siz onunla karşılaşsanız burada, onunla bir göz göze gelseniz, onun peşinden ayrılmak istemezsiniz. Yani o kadar sevgiyle bakar insanın yüzüne. Çok tatlı bir hayvan ama tabii avcılık bu, acımasızca vuruluyor. Karaca da bulunuyor ama artık eskisi gibi değil. Eskiden çok karşılaşmıştık biz, yani görürdük. Pek gözükmüyor yani şey. Tavşan vardı mesela çok tavşan da körledi. Yeni yeni tekrar türemeye başladı ama nedendir niye körledi onu bilmiyorum. Avcılar mı vurdu başka sebep mi oldu. Yani bu Çernobil patlaması mı etkiledi bu hayvanları tam olarak bilmiyorum. Avcılık çok merakım da olan bir şey değil çünkü. İbrahim Dayı'ya arıcılığı sor biraz da, arıcılığı.

E.A.: İbrahim amca bize biraz arıcılıktan bahsedebilir misin?

(00.18.27)

İ.K.: Arıcılık. Şimdi ilave olmasın. Ben küçük yaştan beri... Halil amcalar şeyde çalıştılar, Sultanyatağı'nda kömür yapıyorlar orada. Hem de onların affedersiniz eşiği var. Eşekle yazları ekmek taşınır burda çocuktum o zaman çok. Oraya gittim. Kömür yakılıyor. (a.c.) Girmiş oraya bir arık(?) bulmuş. Oradan nereden

geldiyse o zaman. (a.c.) Ama çocuktum kovan yok, bir şey yok. Ne yaptım biliyor musunuz? Büyük gaz tenekeleri var, büyük yağ tenekeleri (a.c.) onun bitanesi delinmiş onu ben aldım. Orada bir şeye yaramıyor, onu ben aldım. (a.c.) 12-13 yaşında çocuktum ama nasıl olacağını bildiğim yok burada. Arıyı zayi etmedik. Bu merak bana sardı da sardı. En nihayet başladım ben işe. Eskiden değirmen bahçesi vardı ormanda. O bahçeyi de ekiyorum. Orada ben çoğalttım 40 kovan kadar filan oldu. Kara kovan. O sıra bir kredi aldık biz. Ziraat bankası kredi verdi. 20'şer kovan verdiler bize. İlk bir acemilik oldu. İlk kışa yaza bir tane arı çıkara-bildim. Kara kovanda ne yazın bakıyorum ne kışın. Orda kovanda gidiyorum, ba-kıyorum bir sağım zamanı var içindeki balı alıyorum, Onun hakkını bırakıyorum ama orda çoğaldı çoğaldı. 40-50 kovan oldu. (a.c.) Helvacı Mehmet'in damadı benim emsalim onlar. Aldılar gittiler onlar da koydular. boğazını çok severdi. (a.c.) İklimler değişti ondan da vazgeçtik.

O.D.: Şimdi burası kestane, ıhlamur, kekik bütün orman çiçekleri karışıyor.

İ.K.: Kestane daha makbul. Eğer kestane balıysa balın(a.k.) şimdi bana birisi getirdi. Kestane balı diye verdi bana. Basmış şekeri. Analarım da, kestane balını ben bilmem mi?

O.D.: İbrahim Dayı balı dilini sürer sürmez sahte mi değil mi anlar ben de anlarım.

(00.22.13)

İ.K.: Ondan sonra dedim bırak on tane oraya. Satılırsa paranı alırsın satılmazsa balını alırsın dedim. Bana 80 liraya da veriyor ben 80 liraya da almam. Çünkü şe-ker balı. Basmış şekeri. Bu sene kestane yok zaten. Çiçek de olmadı doğru dürüst arılar değişik değişik şeylerden... (a.k.) böceği deriz bir böcekten yaptı. Satılırsa dedim 10 tane bırak duruyor dedim balların bende. Satılırsa paranı alırsın satıl-mazsa balını alır gidersin.

O.D.: Şimdi 1980 senesindeki ihtilalden sonra deniz kıyılarındaki fundalıkları çamlığa çevirmişler. Çevirdiler yani. Funda balı arılar için çok makbuldü. Yani sonbaharda yeniden kovan dolduruyordu. O çamlıklar burdaki arıcılığı çok et-kiledi. Ben öyle tahmin ediyorum ki ormanları da etkiliyor şu an. Çam ağaçları muhtemelen kestaneyi zehirliyor bu bölgede. Kestaneler kuruyor yani günden güne kestane ağacı çekiliyor burada. Yer değiştiriyor. Önümüzdeki bir 20-30 sene sonra belki de kalmaz burada kestane ağacı diye bir şey. Devamlı kuruyor ağaçlar.

Orman, diğer ormanlar da kuruyor. Meşeler de kuruyor. Şimdi devletin bir iyilik edip o ağaçları değiştirmesi gerekiyor.

İ.K.: O namuzsuz böcek ceviz ağacını körletiyor şimdi. Bir tane ceviz alamıyorsun cevizlerden. Simsiyah oluyor basıyorsun içi boş. Bir tane dolu ceviz bulamıyorsun. Bu o böcek yapıyor bunu. Bahsettiğiniz böcek. Kelebek yok şimdi kelebek, 3-4 gündür yok. Bitti şimdi zamanı geçti onların.

(00.24.30)

O.D.: Yani siz benim çocukluk dönemimde İbrahim Dayı'ların yaptığı arıcılığın ballarını bugün yemiş olsaydınız siz bal yedik derdiniz yani. Yani ilkbaharda ıhlamur zamanında, ıhlamur balı çıkardı beyaz renkli böyle ktır ktır yenirdi. Yani o funda balı da aynı şekilde.

İ.K.: Şimdi arının bir mevsimi var. O zaman kestane, şimdi kestane. Yani o zaman funda balı... Funda balı Eylül'ün sonunda, Ekim girecek, tarlalar sürülürken, ekin ekilirken, funda iki kere açar. Onun peşinden de kocayemiş var, kocayemiş açar çiçek. O kocayemiş açmadan, funda balı biterken arılar süt balı (a.k.) çok güzel yemesi var. (a.c) Kestane balı 3 senelik bizim evde var kızımalar yememişler. 4-5 senelik bal yani. Getirin o balı ben yerim. Bal daha da güzelleşmiş. Kestane balı öyle şey bal değil (a.k.). Zaten funda balı... Kestane balını almazdık ki, bilmiyoruz ki arılar yesin diye. Sonbaharda funda balı (a.k.). Üsküdar'a götürürdüm teneke teneke. 8 teneke. Bir kilo satamadım. Adam bilmiyor, güvenmiyor ki. Bala güvenemezsin de, herkesin balına güvenemezsin. Hile yapanlar var. Şeker katar verir arıya, bal yaptırır anladın mı?

(00.27.00)

B.E.A.: Bize Kılıçlı'da yaşadığınız evden bahsedebilir misiniz?

O.D.: Şimdi İbrahim Dayı'nın eski evini sonradan yaptırdı. Ben de yeni evde büyüdüm.

O.D.: İbrahim Dayı eski evi soruyorlar. Nasıldı? Kim yapmıştı sizin eski evi?

İ.K.: Eski ev ahşaptandı işte. (a.k.)

O.D.: Ben yetiştim, çok eski evlere yetiştim. Hala da var kendi kendine yıkılan yani.

İ.K.: Eski ev kaldı mı acaba? Şöyle bir göz gezdirsene ben hatırlamadım.

O.D.: Şeylerin var Fehmi abilerin var, Fahrettinlerin var eski ev.

İ.K.: Aa bizim şey var işte (a.k.) eski ev bunlar. Konak gibi yapmışlar ama o zaman.

O.D.: Kestane ağacından yapmışlar o zaman.

İ.K.: Ahşap hepsi, çamur sıva.

E.A.: Kerpiç evler de vardı o zamanlar değil mi?

O.D.: Tabii, ben yetiştim kerpiçe. Tek tük yapanlara yetiştim.

İ.K.: Tek tük kaldı. Bak hemen şunun arkası tahtaları görünüyor evin.

O.D.: Ama içine girilir mi, girilmez mi bilmem. Çıktılar çünkü yıkılacak diye.

(00.29.50)

E.A.: Kılıçlı'nın tarihinde yazılan mani, hikaye ya da ağıt var mı?

O.D.: Şeyler var mı diyorlar İbrahim Dayı, mani? Hani kızlar erkeklere, erkekler kızlara söylediği güzel sözler yok mu? Onlardan hatırladığın var mı diye soruyorlar. Ben pek bir şey duymadım yani onların zamanından, yani Türkiye'de ne varsa o. Zaten biz televizyon çocuğuyuz yani televizyonla beraber.

E.A.: Böyle halk arasında yayılır ya hep böyle hikayeler.

O.D.: Belki kadınlar bakıyor, yani erkeklerde yok.

İ.K.: (İbrahim amca türkü mırıldanıyor). Ben bazen mırıldanırım eskilerden.

E.A.: Peki burada panayırlar düzenleniyor mu? Panayır, festival gibi etkinlikler düzenleniyor mu?

O.D.: Hiç yok, çevrede hiç yok. Yani bizim bu bölgemizde Beykoz'un köylerinde hiç duyulmuş bir şey değil. Hiç yok. Sadece bu Cumhuriyet'te hayvan şeyi kuruldu. Çok, hemen geldi geçti. 70'li, 80'li yıllarda. Yani panayır geleneği burada yok. Festival geleneği burada yok.

İ.K.: (a.k.) hayvanları süslerdik püslerdik ikramiye verirlerdi.

(00.32.14)

O.D.: Yani şöyle diyeyim; kızlar mesela eski geleneğe göre çeyizler yaparlardı. İşte son 20-25 senedir o da değişim oldu. O da makineye girdi yani.

E.A.: Bu bölgede başka adet ve gelenekleriniz var mı?

O.D.: Ne gibi mesela?

E.A.: Yani bayramlarda neler oluyor? Düğünleriniz nasıl geçiyor?

O.D.: Bayramlarda şey yapılır yani dediğim gibi öğlen nazamazına mütakip evlerde pilav pişirilir, sütlaç, muhallebi yapılır. Tepsilerle buraya çarşıya gelir. Kimler varsa masada onlara ikram edilir. Hep beraber yiyilip içilir. Çevre köyler gelir o zaman. Kurban bayramında ona et ilave edilir. Onunla beraber güzel bir ortam olur yani. Pek şey yok... Sadece bu bölgede olan bir şey yani Kılıçlı merkezli, Bozhane ve Göllü'de, Karakiraz, Kurna'da. Yani onun haricinde fazla köylerde yok. Güzel bir şey yani.

İ.K.: (a.k.) yanına sütlaç, muhallebi birşey. Kurban eti. Kurban eti ama ayrı olarak pişirilir. Getirir sofranın ortasına koyarlar. İşte pilavlar, sütlaçlar, şunlar bunlar.

O.D.: Yani o ortamı yaşamak lazım. O ortam yaşandığı zaman onun ne olduğu anlaşılır. Biz o gitmesin diye devam ettirmeye uğraşıyoruz. Bitmesin bu olay diye.

İ.K.: Bizim köyümüz eski bir köy olduğu için, daha eski yani başka köylerin bilmediği şeyler var çok. Mesela Cumhuriyet köyünde yoktu öyle bir şey. Bizden örnek aldı onlar da yapıyorlar.

O.D.: Onlar yapıyorlar ama bizim gibi değil farklı. Pirinç alıyorlar bir yerde kaynatıp yapıyorlar. Bizde herkes evinde kendisi yapıyor yani. Şimdi senin pişirmenle benim pişirmem aynı değil. Veya kardeşimizin pişirmesi aynı değil. Karma oluyor burada hepsi.

İ.K.: 3 güne ayırdık köyü. Bir gün orası, bir gün orası, bi gün burası. Bazı köylerde bir gün yapıyorlar bazı köylerde iki.

E.A.: Siz hala üç gün yapıyor sunuz ama değil mi?

O.D.: Biz iki gün yapıyoruz şu anda. Caminin ağaşısı, Aşağı mahalle diye geçiyor, caminin yukarısı Yukarı mahalle diye geçiyor.

İ.K.: İkiye ayrılmış gibi yani Aşağı mahalle, Yukarı mahalle...

O.D.: Bir gün bir taraf, bir gün bir taraf. Seneye değişim oluyor. Öbür bayramda o taraf, öbür bayramda bu taraf. Kurbanda yetiştirme yarışları var. Sen geçtin de ben geçemedim.

(00.34.30)

İ.K.: Kurban keseceksin, etini pişireceksin, pilavını pişireceksin. Öğlen camiden çıkarken sofraya hazır olacak. Bakar kahveye kabaca kaç kişi var 20 kişi var, kaç sofraya lazım buraya 10 sofraya lazım buraya (a.k.).

E.A.: Peki İbrahim amca burada düğünler nasıl oluyor?

İ.K.: Valla düğünler değişti.

E.A.: Eskiden nasıl oluyordu?

İ.K. Valla benim düğünümü anlat dersiniz anlatırım.

E.A.: Anlatın tabii.

İ.K.: Bak şimdi, bunun babası benim çok yakınım, benden üç yaş küçük. Çalışıyorum tabii. Askerden geldim. Kömürcülükle, odunculukla iyi işte işler. Nişanlandık. İki, üç sene de nişanlı kaldık, nişanlımın da yüzünü görmedim üç sene. 40 gün nikahlı durduk, iki bayram arası nikah yapılmaz dediler. Ramazan gelmeden, bayram gelmeden biz nikah yaptık. 40 gün hep kaçır benden. İşte düğün günü gördüm. Beşer kuruş para yaptım ben. Sulukule'ye çıktım. Affedersin çingenleri oradan getiriyoruz, çengisinden, çalgısından. Klarnet, kemancı cümbüşçü, darbukacı. Çengi üç tane miydi, iki tane miydi, iki taneydi galiba. İki tane çengi.

O.D.: Kaç gün yaptınız düğünü İbrahim dayı? Düğün kaç gün oldu? Cuma çıkışında mı başladı?

İ.K.: Pazar günü akşam biter. Cuma, Cumartesi, Pazar.

O.D.: Şimdi o eski adetler kalktı, fiyatlar çoğaldı. Bi kaset koyuyorlar ya da bir orgçu geliyor tamam. O zaman farklıydı yemekler yapılırdı, hayvanlar kesilirdi. Yani yine böyle köylüler gelirdi. Böyle ulaşım yoktu. Gelirdi burada kalırdı. Herkes birbirinin misafirini ağırlardı. Evlerde şey yapardık, otel mi var?

(00.37.23)

İ.K.: Düğünün ikinci gecesi Cuma değil cumartesi gecesi kız tarafı küspeye (*) gelir.

O.D. Koç yemeye gelirler yani.

İ.K.: Misafir gelirler köyün yarısı. Çalgılar onlara ayrılmış, herşeyler etler, koyunlar. Bir de hayvan ayırırlardı. Damat... Hoş karşılaşmışlarsa bağışlardık o akşam o hayvanı kesmezdik.

O.D. Yani iyi karınları doymuşsa bağışlıyorlarmış, doymazsa keserlermiş.

İ.K.: Orada pişirir onların gözünün önünde yerdik.

B.E.A.: Peki bu düğünlerinize has oyunlarınız var mıydı?

O.D.: Ya genelde çiftetelli, kasap yapıyorlardı. Bir kaç öyle oyunlar vardı.

İ.K.: İyi kasap oynarım ben.

B.E.A.: Peki size özel yöresel giysileriniz var mıdır?

O.D.: Erkeklerde pek şey olmuyor da, kadınlarda şey var yani bir örtme diye konulan... Hala da onu kullananlar var yani.

İ.K.: Eskiden kadın, erkek ayrılırdı şimdi öyle değil. Şimdi zaten salonlarda, kadınlar da orada erkekler de. Evler tutulurdu. 3 takım çalgı, çengiler var. Sabaha kadar çalarlar, yeriz, içeriz. Sabah da paralarını alırlar, giderler.

O.D.: Kadınlar kına yaparlardı. Güzel kınalar olurdu. Yani benim yetiştiğim kadıyla, çocukken annemizle beraber gittiğimiz kınalarda çok renkli oluyordu kadınların eğlencesi. Erkeklerde işte dediği gibi çalgılar çalınır ama kadın erkek karışık seyreliyordu onları ayrı bir şey yoktu bizde yani. Yani biri haremlık, biri selamlık gibi bir şey yaşamadık biz. Hiç görmedik öyle bir şey. Hep beraberdik yani halk olarak.

(00.40.03)

İ.K.: Ama eski ahenk yok. Bizim torun var şimdi sünnet oldu. Bir akşam kadınlar eğlence yapalım demişler. Gördün mü sen o kalabalığı? Öyle bir kadın, erkek nasıl kalabalık göz gözü görmüyor.

O.D.: Yani kırk sene önce de kadın, erkek karışıktı. Ayrı bir şey olmadı.

İ.K.: Kadınlar eğleniyor, erkekler de dışarıdan seyrediyor. O zaman öyleydi.

O.D.: Kınaya girmezdi erkek yasaktı. Gidemezdi ama düğünde beraberlerdi yani.

İ.K.: Öyle günler gördük biz. Şimdi nişanlım olacaktı... Üç sene nişanlı durdum, bir kere ben nişanlımın ağzından bir kelime almadım ve yüzünü de görmedim. Beni gördü mü kaçardı hemen. Bayramlarda şimdi çıkarlar mesela kadınlar, kızlar dolaşmaya, salıncaklar kurulur. Nişanlısını görecekt diye kadınların arasına erkekler girer.

O.D.: Bunlar eski tabii. Ben oturdum, konuştum, anlaştım da evlendim. Bak ne kadar değişiklik olmuş.

E.A.: Siz anlatın bir de?

O.D.: Yani ben gerçi buradan değil Rize'den evlendim ama.

O.D.: Şimdi ben benim hanımın babasıyla tanışıyorduk. Bir aile ortamında evlendirelim sizi konusu geçti. Ben de müsade istedim madem evlencez bir konuşalım müsade eder misin dedim babamıza yani cicibabamıza. Müsade etti. Hatta o zaman Ulusoyda şofördü. Bindirdi beni otobüse götürdü Rize'ye kadar. Orada oturdum, konuştuk. Evlenip evlenemeyeceğimize karar verdik. Evlendik ve otuz sene oldu. Ne kavgamız var ne gürültümüz var hiçbir şey yok. Yani görücü usulü mü, görücü usulü oluyor herhalde bu. Her zaman kötü sonuç verir diye bir şey yok.

(00.42.45)

İ.K.: Mesela benim dayım kapının önünde fırın vardı. Fırında şimdi ekmek yaptığı zaman beni yengem çağırırdı. Gel gel, derdi.

O.D.: Nişanlısını görsün diye. Ama şimdi çok güzel bir şey hatırlattı İbrahim dayı. Fırın, fırınlar yani bizim o ekilen buğdaylarla, onlardan yapılan unlarla fırınlarda kadınlarımız ekmek yapıyordu. Yani yukarı mahallede birisi ekmek pişirdiği zaman aşağı mahalledeki çocuk ondan ekmek yemeye gidiyordu. Misler gibi kokardı. Tabii ki şey değil orjinal tohumlarımızdı o zamanki yerli tohumlarla yapılan ekmekler. Şimdi aynı şekilde yapsanız bile o kokuyu alamıyorsunuz çünkü tohumların orjinallliği bitti. Yani Türkiyemiz... Biz de yaşadığımız şeyler üzüntüler Türkiye'de de durum aynı. Tohumlarımızı koruyamadık. O bakımdan. Hadi buradı orman köyü, tarımı az, biz de bile yok oldu. Tarımcılıkla geçinilen yerlerde nasıl yok oldu? İnsan düşünüyor bazen yani. Ben şimdi tesadüfen bir

buğday geçti elime, bir bina yıkımından kendi kendine çıkan buğday geçti elime. İki senedir onu çoğaltmaya uğraşıyorum. Gösterdim bizim eski yerli buğdaya benziyor yani. İnşallah doğru bir şeydir. Biz onu çoğaltırsak tekrar aynı tohumu elde etmiş olacağız. Allah kısmet ederse! Ama bahçelerde ektiğimiz domateslerimiz, biberlerimiz ne bileyim ne ekersek ekelim orjinal kendi tohumlarımız. Yani bahçeden aldığımız tohumlarla devam ettirmeye uğraşıyoruz. Bu da bizi biraz sağlıklı ediyor yani.

E.A.: Yine de bir şekilde topraktan verim elde edebiliyorsunuz değil mi?

O.D.: Tabii tabii İbrahim Dayı'nın bugün bu şekilde sağlıklı durması orjinal yani organik büyüdüğü için geliştiği için. Yediği ette bir şeylik yok. Sütte herhangi bir karışım yok. Toprakten kendisi ürettiği, kendi tohumundan üretti İbrahim Dayı. Avcılığı seviyordu. Gezmeyi de seviyordu. Yürümenin de faydasını gördü bugün. 92 miydi? 94'e giriyorsun değil mi? Yüze fazla kalmadı canım biraz daha dirende 100'e kadar gidicen.

(00.45.33)

O.D.: İşte böyle olması iyi yani. Hava temiz. İstanbul'a bu kadar yakın böyle bir temiz hava her yerde yok.

E.A.: İbrahim amca ben bir şey merak ediyorum. Kendin ya da çevrenden burada arkeolojik kalıntı bulan oldu mu? Definecilik ya da kaçak kazı yapanlar var mı?

İ.K.: Kaçak mı?

O.D.: O var. O sadece buraya göre değil yani Türkiye'nin her tarafında var. Yani Bozhanne'de de vardır ne bileyim, Cumhuriyet'te de vardır. Tabii her yerde var.

İ.K.: Kaçan kız mı?

O.D.: Yok yok. Kaçak kazı definecilik diyor.

İ.K.: Ha define mi? Yok canım.

O.D.: Yani şöyle efsaneler de işte İbrahim Dayı bulmuş bilmem kim bulmuş yani böyle konuşmalar var ama pek indandırıcı değil.

İ.K.: Bulanlar da vardır yani. Bizim burası tarihi bir yer.

O.D.: Yani pek inandırıcı değil. Ama olur mu olur, yani olmaz diye bir şey yok.

(00.47.23)

O.D.: Şöyle diyim yani burası çok eski biz geldiğimiz için bizden önceki insanlar yani bir 800 seneden bahsediyoruz. Bizden önceki insanların eğer mezarlarında bir şey var ise vardır. Onun haricinde konuşulan şu; Osmanlı'yı yıkmak için bir eşkiya grubu oluşturulmuş bu bütün köyleri soymuş burada, İbrahim Dayı bu konuları bilir yani duymuştur.

O.D.: Bozhane köyünden bir adamdan üç teneke para almışlar. Bilmem işte o zamanki kimde para varsa.

İ.K.: (a.c.)

O.D.: Tarihi bir kalıntı bulmak zor. Şurdan rahatlıkla söyleyebilirim. İbrahim Dayı'nın yaşı benden fazla, ben de bir, iki sene, üç sene keçî çobanlığı yaptım. Şimdi bazı yerlerde taş yığınları var yani önceden ev olduğu varsayabiliriz onları. Ama şey yok herhangi bir temeldir, ne bileyim onlara ait eski bir şeydir yok yani. Derelerde mesela işlenmiş maden cürüfları bulduk zamanında.

(00.50.07)

E.A.: Hangi derelerde? Köyün hangi tarafında var?

O.D.: Köyün bir Riva Deresi'ne akan yönü var, bir de Karadeniz'e akan deresi var. Başka dere yok Kılıçlı'da.

O.D.: Ama definecilere sorarsanız her ağacın dibinde bir para var. Toprağın altı kapalı çarşı gibi yani her tarafı dükkanların altın dolu. Şimdi su değirmenleri var hani tarlalar ekilirken kendileri evde öğütmüyorlardı değirmenler vardı. İbrahim Dayı'nın da değirmeni vardı. Derelerde değirmenler çoktu; su, akarsularda. Sonra o değirmenler terk edilince işte, değirmende para var, değirmende para var. Aranıyor yani onlar da. Değirmencinin parası vardır.

(00.52.49)

E.A.: Definecilik bayağı var yani?

O.D.: İstanbul burası, İstanbul'da birisi bir hikaye uyduruyor. İnternete girin,

internette Riva'dan bir giriyo bir hikaye İzmit'ten çıkıyor. Yani bunun etkileri oluyor. İnternetin etkileri oluyor.

İ.K.: Başka affedersin bu namuzsuz domuz milleti var. Sen ekiyorsun tarlayı gübre kokusuna geliyor, karmakarışık ediyor. Ondan sonra da üç seferde (a.k.) yakalandı. (a.c.). Affedersin hıyarından, fasulyesinden hep gitti.

O.D.: İbrahim Dayı'nın değirmeninin yanında Yuvannis(*) diye bir adamın değirmeni varmış. Yuvannis'de bu köye kayıtlı bir adam yani. Bu köyün nüfusunda kayıtlı yani. Burada da mesela dükkanı olan başka bir yabancı varmış. Ama onlar bu köyün, bizden önceki insanların kalıntı insanları. Devam etmişler yani yaşamaya.

E.A.: Kendilerinin kökeni nedir?

O.D.: Muhtemelen Rum'dur yani. Onlarda çok para vardı diye şey yapıyorlar ama zannetmiyorum. Gelip karıştırıyorlar mı, karıştırıyorlar. Taşları yerinden ediyorlar mı ediyorlar.

(00.55.44.)

O.D.: Yani burada ekip kurupta define arayalım diyen yok. Öyle bir şey yok. Tarihi kalıntı da pek yok burada. Öyle eski işlemeli filan öyle herhangi bir şey yok.

E.A.: Çeşme gibi bir yapı var mı?

O.D.: Hayır hayır. Hiçbir şey kalmamış onlarla ilgili.

İ.K.:(a.c.)

(00.58.06)

E.A.: Peki İbrahim amca gelecek nesillere gençlere söylemek istediğin bir şey var mı?

İ.K.: Valla hayalci olmasın. Biliyorsa yapabilirsin, yaparsın ama böyle hayalle ben burası çukurmuş kazıyım, burada taş varmış kazıyım bunu, hayalci olmayacakmın.

O.D.: Hayal güzel bir şey ama hayali kurup gerçekleştirebilmeye uğraşırsan güzel bir şey. Boş hayaller kimseye yaramaz.

E.A.: Çok teşekkür ediyoruz sizlere.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

GörüşülenKişi : Frederik Novvicki
Görüşen : Betül Ebru Aslaner
Deşifre Eden : Ayşe Durmuş
Süre : 01.03.18
Video Dosyası : 1 dijital kayıt
Kayıt türü : Dijital
Yer : Beykoz- Polonezköy
Tarih : 12.09.2018

Kısaltmalar

B.E.A. : Betül Ebru Aslaner
F.N. : Frederik Novvicki

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.
(..ac..) : Anlaşılamayancümle.
(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.
(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

B.E.A.: 12 Eylül 2018 tarihinde Polenezköy’deyiz ve Frederik Novvicki ile görüşeceğiz.

Öncelikle hoş geldiniz!

F.N.: Hoş bulduk sağ olun, sizler de hoş geldiniz.

B.E.A.: Nasılsınız?

F.N.: Teşekkür ederim. Sizleri sormalı?

B.E.A.: Biz de iyiyiz. Teşekkür ederiz.

F.N.: Sizleri Polonezköy’de ağırlamaktan son derece memnunuz, mutluyuz. Güzel çalışmalarınızı takip ediyoruz, duyuyoruz. Hayırlı uğurlu olsun!

B.E.A.: Çok teşekkür ederiz.

B.E.A.: Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

F.N.: Evet, tabii ki sorunuz kısa oluyor ama bu tür sorulara bizim cevabımız çok uzun oluyor. Adım Frederik Novvicki, 1949 yılında doğdum. Yani yaklaşık 69 yaşındayız. Beşinci nesil Polenezköylüyüm. Yani benim dedemin dedesi gelmiş buraya. Biz de onun beşinci nesil torunlarıyız ve burada da muhtar olarak şu anda siyasi mi diyeyim nasıl diyeyim bilmiyorum ama muhtarlık görevini ifa ediyoruz.

B.E.A.: Aileniz buraya nereden gelmişler?

F.N.: Köye gelen dedem. Dedemin dedesi gelmiş daha doğrusu. 1841’de asker olarak buraya gelmiş. O zaman Lehistan ile Osmanlılar birleşip Ruslar’a karşı savaşmak için buraya geliyorlar. Bunların içinde (a.k.) benim dedemin dedesi, birinci nesil, kuşak o geliyor, o yerleşiyor. Daha sonra, savaştan sonra 1842’de geri dönüyorlar. Ancak başarılı bir komutan on dört kişiye burada kalmasını söylüyor. Ve kalanlar da on dört kişi ve bunlardan biri de benim öz dedem.

B.E.A.: Peki buraya geldikleri zaman şartlar nasılmış? Burada başka yaşayanlar var mıymış?

F.N.: Yok, burada yaşayan yoktu. Bir yer istemişlerdi, tabii ki bu tarihin anlatılması çok uzun, çünkü parça parça anlatıyorum ordan oraya atlıyoruz dolayısıyla. Çünkü biz... Uzun bir tarih var. Zor yaşanmış. Buraya nasıl gelmişler? Savaştan burada bir yer istemişler Osmanlılar’dan. Abdülmecit zamanında burası tahsis edilmiş, burası verilmiş. Beş bin hektar bir arazi verilmiş. Niye burası verilmiş? Yani şöyle diyeyim Osmanlı toprakları taa nereden nereye kadar uzanıyor. Niye burayı vermişler diye akla soru gelir. Hani Antalya’yı vermemiştir, Konya’yı vermemiştir, Diyarbakır’dan, Karadeniz’den değilde burası. Çünkü köyümüze çok yakın, bir 3 kilometre mesafede büyük bir Fransız ordusu vardı. Onun da 3 kilometre yanında bir Alman ordusu vardı. O zaman Alman ordusu ordayken, Fransız ordusu oradayken, Polonyalılar da onların yanında olsun diye yani hepsi bir bölgede olması göz önüne alınarak burası verilmiş.

(00.03.03)

F.N.: Burasının verilmesinin sebebi daha önce de dediğim gibi Fransızlar’la Almanlar’ın varoluşu ama burada değil. Bu köyün merkezinden üçer kilometre daha geride olmaları. Ve ormanlık bir alan büyük kesimi de maki dediğimiz orman olmayan, ağaç olmayan yerlere yerleştirilmiş ve burayı bize açarak, çalışarak, bedenen elle çalışarak Adampol adı altında çiftlik kuruluyor önce. On dört kişiyle beraber bir köyün kurulması o zaman mümkün değil veya şartlarda ne bilemiyoruz o kadarını. Çiftlik kuruluyor, çiftlik de Adampol adı altında köyü kuran kurucu Adam Czartoryski ismine atfen kuruluyor. Hani Adam’ın Polanya’sı gibi böyle kuruluyor.

B.E.A.: Peki Polonezköy’ün ismi ne zaman değişti?

F.N.: Polonezköy ismi 1938’de değişti. Ve bir yasayla değişti. Tabii ki bu yasa Polonezköy ile ilgili olan bir şey değil, Anadolu’daki Pontus... Trabzon’da yaşayan Pontus Rum’larında Güneydoğu’da yaşayan Ermeni köylerinde, Erzincan, Erzurum, Van gibi o yörelerde, oradaki isimler değişince ve tabii ki kanun kanundur. 1938’de o kanunla beraber “Adampol” ismini Polonezköy olarak değiştiriyorlar. Bunların isim babası da benim öz dedem (a.k.), benim işte üçüncü kuşak birinci dedemin torunu. Dolayısıyla o muhtar köyün ileri gelenlerini topluyor. Ne yapalım, edelim derken polonez kelimesi daha uygun Polonya’da kullanılan bir kelime dolayısıyla polonezin sonuna köyü ilave ediyorlar. Polonezköy oluyor. 1938’den beri Polonezköy olarak kullanılıyor. Ancak Polonya’da hala Adampol diye geçer. Hala bütün şey tabii... Polonezköy’ü biliyorlar bizim muhtarlığın da son senelerinde son dönemlerinde yazışmalarda, ziyaretlerde, görüşmelerde. Ama çok enteresandır biz çok toplantılara katıldık, belediye toplantılarında, vali toplantılarında ve yurt dışı, dünyadan, diğer ülkelerden gelen insanlar da vardı. Alfabetik sıraya göre dizerler ve bunun için de Adampol daima bir numaraya geçer çünkü abc diye başlayan yoktur ad diye Adampol diye başlıyor. En önce biz anons ediliriz, onun için çok dikkat etmemiz gerekiyor, çok hassasız çünkü araya sıkışsa sorun değil ama ilk biz anons edilince o davetlilerin karşısına biz çıkıyoruz. Onun için orada hep Adampol geçiyor.

(00.05.58)

B.E.A.: Peki, aileniz buraya geldiğinde, dedeleriniz hangi işlerle uğraşmışlar, neler yapmışlar? Geçimlerini nasıl sağlamışlar?

F.N.: Polonezköy veyahut da şöyle diyeyim daha doğrusu Adampol tarımla başlamış, ormancılıkla başlamış, hayvancılıkla başlamış. Daha sonra yerleşmişler. Yani daha iyi yerleşmişler daha köklü yerleşmişler. Bu yerleşme demek istediğim olay binalar derme çatmaydı. Sazdan, kamıştan yapılmış, duvarları ağaçtan örülmüş, çubuktan örülmüş, çamurla sıvalanmış. Bu tipte yaşam vardı ve bunun mücadelesiyle yavaş yavaş ikinci nesil evlerimiz... Yani ne zaman oluyor bu 1880’lerde, 90’lardaki evler artık toprak tuğla ile başlanıyor. Eski tip kiremitlerle başlanıyor. Yani bir modern, modern, modern, modern devam ediyor gidiyor. Bu tarım, hayvancılık ve ormancılık yaşamı sürdürürken daha sonra Adampol’le beraber Polonezköy’ün ikinci kaderi değişiyor yani birinci kaderi yerleşmek ikinci kaderi

veya yaşam tarzı turizme dönüşmek. 1930'lu yıllardan itibaren yani 1935-38'den itibaren Polonezköy turizmle daha çok kaynaşıyor, daha çok haşır neşir oluyor. Daha çok bir gelir temin ettiği için hayvancılığın yanına, tarımın yanına turizmi de eklediler. Tabii ki onu istiyorsanız daha detaylı anlatabilirim. Zamanınız varsa ama kısacası şöyle; turizm nereden başlıyor? Çünkü önemli bir şey. İstanbul'da yaşayan gayrimüslimler bu Polanyalıları merak ederekten, bir gidelim bakalım Polanyalıları ne yapıyor, nasıl yaşıyor, bunlar kimlerdir derken Paşabahçe'ye geliyorlar vapurlarla. Paşabahçe'den at arabalarıyla iki buçuk saate köye geliyorlar. Bunların resimleri mevcut. Bunların resimleri görsel olarak hepsini gösterebiliriz, evleri gösterebiliriz, tarımları gösterebiliriz. Dolayısıyla o at arabası buradan çıkıyor iki buçuk saat Paşabahçe'ye gidiyor, o misafirleri buraya alıyor. Evin hanımı... Hangi eve gideceklerse yemekler hazırlanıyor. Dolayısıyla yemek yiyorlar ve bir para bırakıyorlar. Büyüklerimiz, dedelerimiz, nenelerimiz para talep etmiyor ama tabağın altına bahşiş niyetine bir para bırakıyorlar. Çünkü bu gelen misafir geldi, hoşgeldi, başımızın üzerinde yeri var. Hep öyle misafir gelenlerden para almak pek uygun görülmez düşüncesiyle almıyorlar. Fakat bu parayı tabağın altında görünce aaaa güzel bir para, iyi bir para, bu para için beş gün, altı gün çalışmak gerekiyor derken böylelikle turizme dönüşüyor. Daha biraz yeni yani modern dediğim olay da yataklar ottan, mısır sapından. Daha bundan başlıyor daha sonra yüne dönüştü. İşte koyun vardı koyun yünü filan diye ama bugün bile kullanılmayan yaklaşık yüz seneye belki geliyor, yaklaşıyoruz. Bugün bile kullanılmayan kuş tüyü vardı. Kuş tüyü yastıklar, kadınların yazdan topladıkları kaz, ördek, tavuk tüylerini kurutup kışında onları ilmi ilmi böler yaparlardı. O kuş tüyünü bugün de bulmak mümkün değil.

(00.09.33)

F.N.: Her ne olursa olsun mümkün değil. Çünkü o yastıklar dikilir, gelinlere hediye verilirdi. Onun için çok özelliği vardı. Yatak ottan ama yastık kuş tüyündendi. Böyle bir hayattan bugüne kadar, buraya kadar gelindi. Tabii ki arada ne oldu 70'li yıllarda tarım ve hayvancılık bitti. Orman zaten bitti. Orman... Kimse artık... Herkes elini ayağını ormandan çekti. Hayvancılıkla pansiyonculuğa başladı, pansiyonculuk ve turizm daha ağır gelince hayvancılık da bitti. Çünkü turizmin yanına hayvancılık bağdaşmıyor. İkisi çok zıt bir meslek. İşte çevre sağlığı, temizliği, kokusu, pisliği derken ama o zaman insanlar çok memnundu çünkü

yüzde yüz doğal bir yumurta, yüzde yüz doğal bir tereyağ, doğal bir bal, doğal bir süt, doğal bir et, doğal bir tavuk yiyorlardı. Şimdi o turizm öyle bir yere geldi ki hayvancılığı köreltti. Dolayısıyla hazır ürüne, hazır gıdaya dönüştürüldü. İstanbul 18-20 milyonsa bugün artık kümeste tavuk beslemek mümkün değil. Yetiştiremezsin yani öyle bir saniye bile yetiştiremez. Dolayısıyla büyük sektörler, artık büyük büyük marketlerden alışverişler başladı. Dolayısıyla tarımdaki doğal, yüzde yüz organik ev ürünleri bitti. Ama biz gene iş yerlerimizde, restoranlarımızda, otellerimizde, pansiyonlarımızda reçeller, ev reçelleri yapmaya gayret ediyoruz. Çünkü bahçelerimizde çok ağaç var. Çok meyve ağacı var. Ayvasından tutun, eriğinden tutun, elma marmelatına kadar, kiraz reçeline kadar hepsini yapıyoruz. Daha o idare ediyor yani Polenezköy’de reçeller yüzde yüz ev yapımıdır.

(00.11.26)

B.E.A.: İlk zamanlarda tarımcılık yaptığınızdan da bahsetmişsiniz. Bize biraz tarım faaliyetlerinizden bahsedebilir misiniz?

F.N.: Tabii, tarım yaşamın şartı olmazsa olmaz. Yetiştirilen ürünler, köydeki tarlalarda açılan tarlalarda ve daha sonra da bugünkü Çavuşbaşı Belediyesi dediğimiz bize yaklaşık 8,10,13 km mesafede olan tarlaları kullanarak bir katkı sağlıyordu. O zaman Çavuşbaşı’da orman pek yoktu tarlalar açıktı. Tabii Allah yapısı nedendir bilinmiyor. Ve o tarlaları tamamiyle Polenezköylüler ekiyordu ve orada kalıyorlardı. Çok güzel mısır oluyordu, karpuz oluyordu, patates oluyordu. Ürünler çok verimli oluyordu. Kaç yerden dere içlerinde su yatakları vardı. Dolayısıyla tarım çok elverişliydi orada ama hayat uzaktı. Neden uzaktı? Buradan giden o ürünün elde edilebilmesi için, yaban hayvanlarının daha çok yaban domuzlarının tahrip etmemesi için, zarar ziyana uğramaması için orada beklerlerdi. İki gün, üç gün baba beklerdi, iki gün, üç gün sonra gelirdi oğlu beklerdi. Onlarda çalışan işçi varsa o beklerdi. O ürünün mümkün olduğu kadar zarara uğratmadan toplamak ve daha sonra da artık insanlar yorulunca birkaç senenin sonunda yavaş yavaş o tarlalardan çekilmeye başladılar. O tarlalarda bugün görülen o binaların olduğu Çavuşbaşı bölgesinde tamamiyle Polenezköylü babalarımız, dedelerimiz tarım yaparak geliyordu. Tabii ki bu tarım olmazsa olmazdı dediğim gibi bunun bir kısmı daha sonra da İstanbul’a, şehire satmaya başlıyorlardı. Ticarete dönüştürüyorlardı. Eldeki ürünün patatesinden, et ürünleri tavuk, ördek, kaz genelde dini bayramlarda hani Noel Bayramı , Yılbaşı, Paskalya bayramlarında

gayrimüslimlerin arzu ettikleri, talep ettikleri köy tereyağı dediğim gibi yüzde yüz doğal organik, hiçbir kimyasal madde- zaten kimyasal maddeyi bulmaları da pek mümkün değil ki o zamanlar- dolayısıyla onları daha önce buraya yemeğe gelen, kalan, pansiyonculuğa adımı atan gayrimüslimler adreslerini bırakarak- tan aman bize işte patates getirin, bize işte et getirin, bize işte yumurta getirin, işte ördek getirin, şunu getirin, bunu getirin diyerekten böyle bir de ticaret vardı. Bunu anlatması hakikatten çok uzun, yalnız şöyle söyledim at arabalarıyla buradan Paşabahçe'ye gider, Paşabahçe'den vapura binerlerdi. İlk birinci vapura, beş vapuruna binerler, Eminönü'ne inerlerdi.

(00.03.00)

F.N.: Ben de bulundum o kervanın içinde. Eminönü'den o çok eski burunlu, tak-silere binip semtlere dağılırlardı. En büyük semt neresi Beyoğlu, Şişli, Kurtuluş, Nişantaşı, Maçka. O semtlere dağılırlardı ve oradaki adreslerde... Hangi adreslerde, işte konsoloslukların bulunduğu, gayrimüslimlerin yine söyledikleri adreslere o ürünler dağıtılır, oradan bir para alınır geri gelirken de o kişi, genellikle baba, o aldığı mallar sattığı köy ürünleriyle oradan yağ alır veya bayram oldu mu helva alır ama kesinlikle ekmek, un almaz. Çünkü ekmek, un gibi şeylerimiz zaten köyde imalat ediliyor. Böyle bir ticaret vardı. Tabii bu da bu epey sürdü. Yaklaşık 1970'lere kadar sürdü. Yani 1940-50-60-70'de epey bir sürdü. Hep at arabalarıyla gidiliyordu sonra birisi bir kamyon aldı artık kamyonla gidiliyordu yarım saatte. Ama tabii yol... O yolda kazma kürekle yapmak gerekiyordu. O kamyonu, o zaman eski tip ama işte 48 model Austin'di. Bana da o arabayı kullanmak nasip oldu. Onunla gidilirdi. Biraz daha çabuk gidilirdi daha ulaşım 3 saatlik, 2 buçuk saatlik gideceğinize kamyonla yarım saatte gidebiliyordunuz. Bu da bir ticaretti. Yani tarım olmazsa olmazdı. İşte biz şimdi o tarımın eksikliğini görüyoruz. Ne-sini görüyoruz? Suni yapımını görüyoruz, kimyasal maddesini görüyoruz, işte organik olmadığını görüyoruz. Bahçemizin köşesine işte bir şeyler ekliyoruz üç tane domates, üç kök patlıcan işte salatalık, kabak filan ah ne güzel diyoruz. Mey-veyi ağaçtan kopardığımızda ki ben tabii eski yılları hatırlıyorum ama tabi ki bu hatırlayanlar gittikçe azalıyor. Yani tarım güzel oluyor. Tabii bunun, tarımın yanı-na da bu ektiğimiz sebzelerin, tahılın ürünün yanına da et lazımdır. Eti de avcılar köydeki erkeklerin hepsi, hemen hemen hepsi avcıydı. Yaban domuzu avlanmak suretiyle et işini tedarik ediyorlardı. Dolayısıyla böyle de bir avlanma zevki vardı.

Tabii ki bu biraz zevkti ama biraz da evin gıda ihtiyacını karşılayacak bir sektördü. Dolayısıyla biz böyle şuradaki gibi köyün meydanında bulunduğumuz yerde böyle beklerdik avcıların gece dönüşünü, silah atarlardı. Kaç el silah atarlarsa o kadar domuz vurulduğu işaret ederdi, çünkü sabırsızdık acaba kaç tane vurdular? Tabi ki çok vurdularsa köy ete doyuyordu ama bir tane, iki tane silah atıldığı vakit iki tane domuz vurulduğu belli oluyordu. Tabii burda önce avcılar pay ediyordu dolayısıyla böyle bir zevk vardı. Böyle bir gıda temini vardı.

(00.06.25)

F.N.: Böyle bir eğlence vardı işte. Böyle domuzu vuranın evinde eğlence olurdu. Polonezköy’de müzik, eğlencesiz cumartesi, pazar olmazdı. Gene cuma, cumartesi çok eğlenceli günler geçerdi. Bizim Polonyalı’lar eğlenmeyi sever, içmeyi sever. Köyde bir orkestra vardı böyle keman, mandolin, akordiyon, ud gibi çalan bir grup vardı. Bunlar böyle o avlarla beraber, tarımla beraber, yaşayanlarda... Mesela şu anda Polonya’da dün Facebook’ta gördüm benim de yaşadığım köyde... Ben çünkü Polonya’da da muhtarlık yaptım bir dönem. (a.k.) Türkçesi hasat, hasatta bir eğlence yaparlardı böyle, onu baktım, ettim, böyle anımsadım. Şimdi biz de onu hasat yapardık, o evlerde o avcının evinde veyahut büyük patron dediğimiz, patron değil de aslında çorbacı derdik biz ona. Hani eskiler hep çorbacı derdi patron demezdi. Hani bey demezdi çorbacı. Bu neden? Niye? İşte yemekte çorbayı içen büyük adamdır. Hani ben köfte yerim de büyük adam pirzola yer gibilerinden, hani ona bağlayayım. Tabii işçi ne yer, çalışan ne yer? İşte makarna, patates işte, pilav yer ama o evin reisi çorba içer. İçinde et olan, tavuklu çorba filan şehriye çorbası gibi. Onun için öyle çorbacı, çorbacı kalıyor. Öyle uzun yıllar belki hala bugün de kullanılan tek tük duyabileceğiniz “çorbacı naber?”, çorbacı merhaba”, “çorbacı böyle...” Şey denmezdi mesela beyim, efendim, nasılsınız filan. “Çorbacı merhaba, günaydın”. Çorbacı diye böyle üst kademeydi. Böyle bir lakap kullanılırdı. Hani böyle çok renkliydi, tarımıyla, hayvancılığıyla, avcılığıyla, çevre köylerde tarım yapmak filan. Tabii ki onlar da bitti artık. Ancak görsellerde de bulamıyoruz çünkü o zamanlar böyle herhangi bir kamera filan bir şey yok. Anca bir çocuk o büyük ampüllü flaşlı resimler, işte anılarda olan resimlerde, işte siyah beyaz resimlerden esinlenerekten biraz daha görerekten, hatırlayarakten bunları bugün dile getirebiliyoruz. Ama yarın ne olur? Gençlik ne olur? Bugün iki genç kız, erkek karşılıklı oturuyor, sohbet ediyor. Bunu

tabii artı parentez söylüyorum. Biz yemek götürüyoruz, aaa kız cep telefonu ile mesajlaşıyor, erkek de mesajlaşıyor, ben erkek olsam o kızı terkederim, kız olsam o erkeği terk ederim. Yani birkaç kişiye söyledim. Ya çıkın tarlaya gidin bakın dedim. Dört yapraklı yonca toplayın, arayın bakın papatya bulun seviyor sevmiyor diye yapın, yav bu cep telefonunu bırakın şu hastalığı filan. Öyle gülüşüyorlar ediyorlar işte maalesef bu teknoloji olunca bu tarihte yavaş yavaş bitiyor.

(00.09.42)

F.N.: Bu teknoloji biliyorsunuz yakında artık yavaş yavaş geçiyor. Bilgisayar sistemine, akıllı tahtalara geçiyor. İnsanlar, öğrenciler yazı yazmayı unutacaklar. Ben bunu söylüyorsam olur. Yani bu yazı yazmayı unutacaklar çünkü tuşlarla, klavyelerle, o akıllı tahtalarla okuyacaklar ondan sonra geleceksiniz, diyeceksiniz ki aa 1841’de bir Polonezköy kurulmuştu, bu Polonezköy’ün tarihi nerede? Diyeceksiniz, ya işte kızım yok mu senin işin? Biz bugün bakalım aya gidiyoruz, uzaya gidiyoruz diyecekler. Çünkü bu böyleydi mesela ben severim araştırmayı giderim, Cunda Adası’na, Ayvalık’ta Alibeyköy Adası var. Rumlar’ı ararım bulamam. En sonunda muhtara gittim, 24 tane Rum yaşıyor dedi. Ondan sonra İmroz’a gittim. İmroz’u bilir misiniz? Gökçeada. Gökçeada, oraya gittim bir kişi kalmış ama o da bize gelin geldi. Oradan iki tane geldi. İşte gençlerimiz nasıl gitti bilemiyorum. Oraya gitmişler işte yazın tatil Polonyalı molonyalı derken işte iki tane gelin geldi. Tabii çocuklar, torunlar filan yaşıyorlar. Bugün işte 5-6 ay önce gittim. Daha önce de gitmiştim. Yok hani İmros’da Gökçeada da Rum kalmadı. İşte Polonezköy’de de 85 kişiye kadar düştük. 310 kişiden 85 kişiye kadar düştük. 540 mezarımız var. Yani Polonyalı. Polonya Hristiyan Katolik mezarlığında 540’a yakın bir mezar var. Dolayısıyla işte böyle tarih tabii değişiyor, ediyor. Polonezköy’de bakalım daha ne kadar tarih yaşayacak.

(00.11.38)

B.E.A.: Peki, 85 kişi kalmanızın sebebi nedir?

F.N.: Efendim sebebi çok enteresan. Polonezköy üç kere göç verdi. İlk göç 1969-70 yıllarında Almanya’ya giden... O zaman iki buçuk, üç milyonun içinden Polonezköy’de nasibini aldı. Gençler hepsi gitti. Tabii o zaman Polonezköy’de yol yok. Yol yok dediğimiz zaman at arabası yolu. Dolayısıyla elektrik yok. Elektrik

1971’de geldi. Elektrik yok, ceyran yok, yol yok filan bir şey yok derken gençler Sirkeci’den kara trenle o vagonlarla doğru Almanya’nın çeşitli yerlerine giden Türk gurbetçilerimizin içinde Polonezköy’de nasibini aldı. Tabii ki gidenler orada evlendi. Biz 4 kardeşiz üçü Almanya’da bir tek ben buradayım. Hani örnek işte yani örnek bunun gibi çok. Böyle gençlere hadi oğlum git, hadi kızım git filan. Tabii ki erkek ağırlıklı gidenler ama kızlar da gitti. Dolayısıyla bu birinci göç. Ben o zaman askerdim. 24 ay askerlik yaptım. Edirne’de askerlik yaptım. Edremit’te, Akçay’da yaptım. Balıkesir’de 1969,70,71 yıllarında abimle birlikte askerlik yaptık. O Erzurum’a gitti, ben Edirne’ye gittim. Dolayısıyla ikimiz de böyle serhat şehirlere gittik. Mektup gelirdi tabii. O da gitti Almanya’ya, bu da gitti Almanya’ya. Köyde kim kaldı dedim. Onunla beraber ikinci göç Avusturalya’ya çıktı. Avusturalya çok daha enteresandı çünkü bohçayı topladılar dedeler, torunlar hepsi ailede kim kaldıysa torun, dede, gelin, damat, ana, baba, nine, dede hepsi beraber quantas uçağı vardı o zaman. Şimdi varmış gene ama buralara gelmiyormuş. Onunla Avusturalya’ya giderlerdi. 5 aile böyle gitti. 5 aile de büyük bir şeydir yani bir köyde. Bizden beş ailenin göç etmesi, onun yanında birkaç kişi de fert gitti. Kızlar gitti, erkekler gitti. O ikinci göç o da biraz nüfusu azalttı. Şimdi üçüncü göç başladı. Yani son on senenin sekiz senenin içindeki göç Erasmus göçü. Erasmus göçü de köyden nasibini alıyor, götürüyor. Nasıl götürüyor? Bir kız gidiyor buradan İngiltere’ye okuyor. Oradan üniversiteden biriyle –biliyorsunuz hepimizin yaşadığı olay- napıyor işte bir Portekizli bir çocuk buluyor, hadi kızım gidelim Portekiz’e, bize gidelim, babam şudur budur, seni beğenecek diyor. İşte gidiyorlar doğru Portekiz’e. Kız gidiyor bir bakıyor bir ailenin tek çocuğu, bir bakıyor adam holding sahibi, Allah ben bu kızı bırakmam. Ters oluyor ben bu oğlanı da bırakmam kız da götürüyor yani karşılıklı oluyor. Giden kız da tatilini o çocuğun memleketine gidiyor orada kalıyor. Giden erkek de kız çağırıyor arkadaş oluyor. Hadi gel İtalya’ya gidelim diyor. Aaa baba diyor biz de burada geziyoruz. Oğlum bak pansiyon var, otel var, köy var dedenin yeri diyoruz. Ya baba git diye bir başlıyorlar. Hukuk yok, adalet yok, kanun yok, nizam yok, intizam yok, düzen yok diyorlar. E ne yapayım ben bunu diyorlar. Ooo diyor kızın diyor babası diyor tek kız holding sahibi, aynısını kız diyor işte baba oğlan tek sahibi işte dolayısıyla gelmiyorlar. Bu da üçüncü göç gidiyor. Böyle biz de kaldık 85-90 kişi. Bu saatten sonra da kimseye gidecek bir yerimiz yok.

B.E.A.: Gidenlerin yerine gelenler oluyor mu?

F.N.: Olmuyor, gidenin yerine gelen pek olmuyor. Bu Erasmus’u tetikleyenlerin kişilerin Avrupa’dan gelen benim muhtarlığım da evlendirdiğim kişilerin çocukları. Annesi Polonya’dan gelmiş evlenmiş çocukları olmuş, çocukları burada ortaokulu, liseyi, ilkokulu bitirmişler. Erasmus olarak gidiyorlar İngiltere’den, oradan şuradan Kanada’ya kadar gideni var. Dolayısıyla tabii bir de bizim çocuklarımız yani gidiyor. Dolayısıyla üçüncü göç de böyle oluyor. Çoğalamamasının sebebi bu. Çoğalıyor ama barınmıyor gidiyor. Yani ilk, ortaokula kadar burada gidiyor. Hele kardeşler arasındaki fark büyükse, mesela abi işte 25 yaşındaysa bir yere gitmişse veya abla, kardeşi de varsa on yaşında ya gel işte burada seni okuturum filan diyor, kardeşini de alıyor. O da öyle gidiyor.

B.E.A.: Burada kültürünüzü koruyorsunuz anladığım kadarıyla.

F.N.: Evet kültürümüzü koruyoruz. Kültürümüz Polonya kültürü. 1842 ‘den beri dedelerimizin buraya saldıgı kökün devamını getirmeye çalışıyoruz. Nedir bu? Dini olarak, kilisemizde, mezarlığımızda, bayramlardan Noel, Paskalya bayramları işte diğer arada ki bir küçük dini... Çünkü iki büyük bayram var. İsa peygamberin doğuşu Noel, bir de Paskalya yumurtaları boyadığımız ya da halk arasında denir. Ama ondan sonra işte bizim Kandil geceleri, Regaip Kandili gibi geceler gibi bizim de böyle Hristiyanlığın da belli başlı küçük böyle bayramları var. Dolayısıyla onları dinen kilisede papaz eşliğinde, cemaatle birlikte ayinlerle beraber uyguluyoruz. Oruç denen takvimde oruç uygulanıyor. Eksik olan, yılbaşı ağacı süslüyoruz, paskalya çörekleri yapıyoruz, yumurta boyuyoruz, kiliseye gidiyoruz. Dolayısıyla her şeyi uyguluyoruz, yapıyoruz. Eksik bir sıkıntımız yok. Yani örf adetimizle, dinimizle, kitabımızla, yaşantımızla 176 senedir bir sorun olmadı, bundan sonra da olacağını sanmıyorum. Çünkü artık dünya modernleşiyor, değişiyor. Böyle mesela Polonezköy’de böyle bir art niyet filan yok, böyle kötü bir niyet yok. Çünkü 85 kişi Polonyalı varsa 700 kişi de yaşayan var. Bu 700 kişi Polonyalılar’a uyum sağlamış, bu 185 kişi Türkler de uyum sağlamış ki 175 senedir, 176 senedir burada özgürce yaşanıyor.

(00.18.32)

F.N.: Kimse herhangi bir sıkıntı yapmıyor. Yeter ki iyi, güzel, düzgün yaşansın. Dolayısıyla nasıl diyim kardeşçe, birlik içinde yaşansın. Evlerimizde çalışıyorlar, beraber yaşıyoruz. Beraber ediyoruz, beraber...

B.E.A.: Kültür alışverişiniz nasıl oluyor?

F.N.: Oluyor, tabii ki evliliklerde oluyor, kültür alışverişi de oluyor. Beraber yaşam da oluyor. Dünya olduğu gibi artık bir değişti, değiştiği için de böyle samimi oluyor çünkü ben sizi anlıyorum siz beni anlıyorsunuz. Onların düğünlerine gidiyoruz, sünnetlerine gidiyoruz, takılarını takıyoruz, yemeklere gidiyoruz, onlar bizim bayramlarımıza geliyor, zaten evlerimizde çalışıyorlar. Böyle kardeşçe, bir dostça bir yaşantımız var. Dolayısıyla da hiçbir sıkıntı tabi ki olmadı. Seçimler gayet nizami, hukuki, adalet çerçevesi içinde yapılıyor. Sandıkda oyu her yerde kullandığımız, bildiğimiz seçim gibi ve Polonezköy tarihinde bugüne kadar hep Polonyalı muhtar olmuştur. Yani oy oranı çok az olmasına rağmen. Niye? Çünkü Polonezköy’de hizmet çok önemli yani geleni gideni ağırlamak, yemek yedirmek, içirmek, yatırmak, yollamak, ilgilenmek, gezdirmek. Yani yapılan festivallerde etkinliklere katılmak. Gelen turistleri ağırlıkla Polonya’dan. Gelen bugüne kadar gelen 4 cumhurbaşkanı ve maiyetindeki başbakanı filan, bakanları filan söylemiyorum. En üst düzeyde çok (a.k.) kendiliğinden belli olur. Dolayısıyla çıkıp bunu ağırlıyoruz, evlerimizde ağırlıyoruz, yediriyoruz, içiriyoruz, anlatıyoruz, sohbet ediyoruz. Dolayısıyla bunları yani bir Polonyalı’nın yapması gerekiyor çünkü biliyor. Bildiği için anlatıyor. Yoksa şimdi burada Ahmet, Mehmet muhtar olamaz diye değil yani olabilir, tabii ki olabilir, rahatlıkla olabilir ama şimdi Ahmet gelecek efendim adam cumhurbaşkanı karşısında... Ben dört tane cumhurbaşkanı hem burada hem Polonya’da senli benli görüşüyorum. En son Aralık’da Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ile Polonya’ya davet etti beni. Beraber gittik. Polonya Cumhurbaşkanı ile oturduk, konuştuk, sohbet ettik ondan sonra da işte davet ettik. Bu daha önce de (a.k.) (a.k.) (a.k.) filan gibi... En son 4. Cumhurbaşkanımızı ve vefat eden uçak kazasında burada resimleri olan cumhurbaşkanı var, onlar da buraya geldi. Yani bu biraz işte özen ister, yoksa efendim (a.k.) diyeceksin adam sana yüzüne bakacak, (a.k.) diyeceksin adam senin yüzüne bakacak, (a.c.). Yani o çerçevede muhtarlığım devamlı oldu bugüne kadar. Böyle bir gerçek çünkü gelenler çok.

(00.22.03)

F.N.: Mesela konsolosluklar geliyor, Amerikan Konsolosu geliyor, Fransız Konsolosu, İngiliz Konsolosu Polonezköy’e gelince muhtarlığı geziyor, soruyor, ediyor, bilgi alıyor, şimdi bunun köyün tarihi kim? Bunu yaşayan bilir. Ben hep bunu

söylüyorum. Hani herkesin bir sözü var ben de bu sözü uydurdum. Giresun'da kayısı festivalini yapamazsınız. Malatya'da da fındık festivali yapamazsınız. Çünkü Malatya'da kayısı var orada yapıyorsunuz, Giresun'da fındık var orada yapıyorsunuz. Herkesin yöresel bir örf adeti var. Bir yaşam tarzı var. Komşu köy, Cumhuriyet köyü, onların biraz, özel günlerinden bahsediyorum. Vatan, millet, kanun hep aynı onda bir sıkıntı yok da. Herkesin kendi özel günleri var. Dolayısıyla herkes o kendi özel günlerinde kendi etkinliklerini yaptıkları için Polonezköy'de de böyle bir konumda.

B.E.A.: Festivaller ve panayırlardan bahsedebilir misiniz?

F.N.: Evet, Kiraz Festivali adında bir festival yapıyoruz biz. Haziran'ın birinci ve ikinci pazar gününde. Bu Kiraz Festivali'nde Polonya'dan folklor ekibi getiriyoruz. Dolayısıyla buradaki on beş gün köy meydanında, pansiyonlarda, tesislerde bu etkinlikleri veyahut bir konserle bir galayla, bir konserle bitiriyoruz, noktaltırıyoruz. Dolayısıyla buradaki gaye şu an Türkiye'de yaşayan insanların Polonezköy'e gelen turistlere Polonya kültürünü, festivalini tanıtmak. Onun yanında tabii ki bir de kardeş şehir olarak da, kardeş ülke olarak da Türkiye'den bir folklor ekibi getiriyoruz. Yani dönüşümlü yarım saat Polonya folklor ekibi gösterisi var. Yarım saat Türkiye folklor ekibi. Bu da genelde Karadeniz olabiliyor veya Trakya olabiliyor veya Ege'de olabiliyor. Onlar da tanıdığımız yıllardır gelen folklor ekiplerimiz var. En son iki senedir Kartal geliyor. Kartal'daki folklor ekibi geliyor. Onlarla dönüşümlü gösterileri yapıyoruz. Gelenler de böyle biraz yemekli de yapıyoruz. Birazda hoş da oluyor içkili, yemekli olunca. Fakat iki senedir yapamıyoruz, yapamamamızın sebebi de bu Haziran'da Ramazan'a denk gelmesi. Ramazan'a denk gelmesinden dolayı yapamıyoruz, edemiyoruz. İnşallah bu sene 2019'da daha biraz Mayıs'a geldiği için Haziran bize boş kalıyor, Ramazan'dan bayramdan sonra yapabilme ihtimalimiz var. Yani gayemiz Polonya kültürünü, görsel sanatlarla burada ki tüm turistlere, izleyicilerimize, köyümüze gelen turistlerimize göstermek, onlara güzel bir gün yaşatmak.

B.E.A.: Kiraz festivali kaç senedir devam ediyor?

F.N.: Valla iki senedir yapamıyoruz, aşağı yukarı 90'dan beri geleneksel olarak yapıyoruz. Bir ara sayıyorduk işte on beşinci, on altıncı, on yedinci diye artık baktık ki olmayınca geleneksele dönüştürdük. Geleneksel Polonezköy Kiraz Festivali diye adı geçiyor.

(00.25.19)

B.E.A.: 90'dan öncesinde var mıydı?

F.N.: 90'dan önce böyle iki, üç senede bir vardı. Niye iki, üç senede bir vardı? Tesadüfen gelen bir folklor ekibi geliyorduydu ondan yapılıyordu. Bu da nasıldı? İşte Bursa'ya bir folklor ekibi geliyor. Veyahut da işte ne diyim size Taşköprü'ye Sarımsak Festivali'ne gelen bir folklor ekibi geliyor veyahut da Zonguldak Çaycuma'ya Çilek Festivali'ne gelen bir folklor ekibi vardı. Tabii bunların irtibatını genellikle konsolosluklardan alıyoruz. Polonya Konsolosluğu'ndan. Polonya Konsolosluğu diyor ki böyle bir ekip var. Diyor gelsinler bir gösteri yapınlar diyor. Tamam gelsinler. Geliyorlar. İki, üç gün kalın diyoruz. Kalırız diyorlar. Ne oluyor bölüşüyoruz. On kişi onda, on kişi onda, beş kişi bunda bölüşüyoruz. Böyle işte gösteri yapıyoruz böyle. O arada işte üç, dört senede bir oluyordu böyle. Ama ondan sonra bu tabii yerleşti. Bir de tabii belki onun etkisi Polonya'nın Avrupa Birliği'ne girememesi. Belki daha doğu bloğu ülkeleri, komünist ülkeler işte Rusya, Moskova şimdi rejim yaptı. Kısacası, demir perde veyahut ne diyorlarsa işte. Onun da bir etkisi olma ihtimali kuvvetli. Çünkü biraz rahat şimdi telefonu açtığımız vakit deseniz ki bir ay sonra gelsin hemen gelirler. O zaman biraz tabii zordu. Komşu illere gelenlerden konsolosluk vasıtasıyla faydalanabiliyorduk.

B.E.A.: Peki, panayırılar düzenleniyor muydu, festivallerin dışında?

F.N.: Panayırılar düzenleniyordu ama panayırılar çok eskiden düzenleniyordu. Mesela size çok enteresan bir şey söyleyeyim. Meşhur Göksu Çayırı şimdi düzeltildi bir alan yapıldı. Orası Marmara Üniversitesi'nin bir alanıydı. Orası böyle batık, pislik içindeydi. Hatta bir tarafı da Anadolu Hisarı sol köprü'nün o (a.k.) sahası vardı. Şimdi orası düzenlendi. Piknik alanı, park yapıldı. İşte gezi yeri yapıldı, millet parkı dedikleri siyasette, onun bir bölümü yapıldı ama orası panayır yeri. Kazan kazan mısırlar, börekler, yemekler filan Polonezköy'den oraya da iştirak ediyordu. Polonezköy'ün iştirak etmesinin diğer bir özelliği de orkestra ile müzik de iştirak ediyordu. Çalgıcılar gidiyordu işte buradan oraya, şarkılar işte Polonezköy'ün şarkıları bir renk katıyordu. Ama neticede güzel bir etkinlik oluyordu. O panayırılarda genelde böyle etkinlikler olabiliyordu. Şunu söyleyeyim yalnız. Ben Polonya'da da muhtarım. Benim köyüm her sene orada etkinlik panayır yapıyor, her sene gidiyorlar. Ama orası bir başka, orada... Çünkü herkes bunu yapıyor ve burada yalnız siz yaparsanız siz tek başınıza karar alınmaz. Bir

kişiyle karar alınmaz. Bir kişinin kendi ifadesi, iradesi söylenir. Karar almak için en azından üç kişi olacaksınız ki tek oldun. Öteki kişiyle de karar alamazsınız. Biri evet der, biri hayır der. Arada kalırsınız. Onun için orada herkes bunu yaptığı için iştirak ediyoruz ama burada tek kaldığımız için iştirak edemiyoruz.

(00.28.49)

F.N.: Gerçi belediye bazen böyle etkinlikler yapıyor, Beykoz Çayırı'nda. Ne yapıyor? Giresunlular Derneği, Karşılilar Derneği, Erzurumlular Derneği, Kastamonulular Derneği, Sivashlılar Derneği... Bütün illerin görsel sanatlarını yapıyor ama o illerin içine bizim de olmamız da pek mümkün değil. Çünkü az kaldık, o kadar etkinliğimiz de pek kalmadı. Dolayısıyla böyle bir artık mazide kalan unutulmuş yazın böyle "Kiraz Festivali" adı altında etkinlik yapıyoruz.

B.E.A.: Az önce unu dışarıdan almadığınızı söylediniz, kendiniz üretiyordunuz. Bize biraz bu üretim sürecinden bahsedebilir misiniz?

F.N.: Tabii, yani tarım yapıldığı için ekin ekiliyordu. Ekinin bir kısmını kendi un ihtiyacımız için... Köyde iki tane değirmen vardı. Değirmende- biri yel değirmeni, biri su değirmeni- orada öğütülüp, kendimize ekmek unu olarak ayırıyorduk. Tabii ki esmer ekmek tamamıyla köy ekmeği ve o evlerde ekmek üç, dört günde bir pişerdi. Her gün pişmezdi. Ama cuma ve cumartesi pişerdi. Çünkü müşteri geldiği vakit en azından taze ekmek yesin diye. Kalanı da Pazartesi, Salı öyle bitene kadar. Ekmeğin israf olduğunu ben hatırlamıyorum. Mümkün değil çünkü, çok ağır bir emekle yapılıyordu. Dolayısıyla böyle bir un yapılıyordu, o diğer ununda ekininin, tahılın da kepek türünde hayvanlara verilmesi için kıyas (*) toplanıyordu. Çünkü hayvanlara kışın çayırın olmadığı yerde bu kepek dediğimiz unu verirdik. Kepek nedir? Undan arta kalan kaba posası, dış kabuğudur. Buğdayın dış kabuğu kepektir. Her şeyi söylediğim için kusura bakmayın açıklamak için. Dış kabuğu da toplanıyor değirmenden alınıyor, hayvanlara çuvalarda stok ediliyor. Kışın da karda hayvanların otlayamayacağı zamanda, yağmurda filan onlara veriliyordu. Diğer tarım da patates stoklanıyordu işte, mısır stoklanıyordu. Aslında mısır unu da oluyordu, çok güzel oluyordu. Mısır unu da yapılıyordu ama bu mısır da değirmene giderdi çünkü öğütmek gerekiyordu, hayvanlara verilebilmesi için. Bir de salça yaparlardı çok. Domatesinden kavanozlara, tenekelere salça yaparlardı. Bu böyle salçasız, unsuz, patatessiz, tahılsız olmazdı. Herkes stoğunu yapardı.

Odunuyla beraber kış için. Öyle yapardı ve tabii ki yüzde yüz doğal besin, salçası olsun, tahılı olsun, unu olsun. Böyle güzel bir, sağlıklı bir yaşam vardı ve israfsız bir yaşam vardı.

(00.32.00)

F.N.: Çünkü yedin yedin, yemedim atılması mümkün değil. Onu yarın yiyeceksin çünkü atamazsın yani hayat pahalı. Hayat zor, yaşam zor. Onlar emekle pişiyor. Şimdi bas düğmeye kettle da su kaynasın, dök yarısını da dışarı yok öyle bir şey. Odun yakacaksın, odun toplayacaksın, sobayı yakacaksın. Sobada o su ısınacak yani emeği israf ettirmiyorlardı. Dolayısıyla çok değerliydi, sağlıklıydı, iyiydi, güzeldi. Artık her şey mazide kaldı tabii.

B.E.A: Değirmenler ne zaman kalktı?

F.N.: Değirmen ne zaman kalktı? Yel değirmeni 1960'da kalktı. Burada bir bahçeydi, arazideydi. Yıkılmak suretiyle kalktı o. Su değirmeni de 1970'e kadar vardı. Çünkü o suyun temellerde hala izleri var. Köyün dışında, su yatağında suyun arklardan akması gerekiyordu. O yetmişli yıllara kadar devam ediyordu. Tabii ki daha sonra da civar köylerde motorlu değirmen taşları olmaya başladı. Hani tabii ki motorlu olan bir şey sürat demektir. Bir çuvalı siz o değirmen taşında eğer öğlene kadar öğütüyorduysanız bu motorlu değirmende yarım saatte öğütüyordunuz. Yani o tabii ki teknoloji. Hani demin dedim cep telefonu. İşte su değirmeninden motorlu değirmene gelindi, işte motorlu değirmenden de cep telefonuna, teknolojiye gelindi. Yani dolayısıyla da böyle insanlar zamandan kazanmak için saatlerce o dibek taşında, değirmen taşında beklememek için ne yapıyorlardı? İşte o motorlu yere gidiyorlardı çünkü zaman değerli yani kayıp etmemek için öyle öyle bir şeyler vardı.

(00.34.11)

B.E.A.: Buraya özgü gelenekleriniz var mı?

F.N.: Valla pek bir şey yapamıyoruz artık. Yani kırk küsur restoran, otel, pansiyon, motel var köyde. Yani turizm ağırlıklı. Ama hepsini işte dediğim gibi benim çala kaşık fasulyeye, pilava, bulgura... Efendime söyleyeyim Polonezköy'de Polonya yemeği yok mu diye sorulduğu vakit yüzde doksan dokuz yok. Ama

bu kullanılmıyor, yapılmıyor anlamında değil. Arz talebe göre yapıyoruz. Eğer birileri istiyorsa o Polonya yemeğini yani mutfağını hareketlendirebiliriz. Nasıl hareketlendiriyoruz işte bize diyorsunuz ki Pazar günü beş kişi gelecek işte Polonya yemekleri varsa iyi olur diyorsunuz. İşte biz de onu yapmaya gayret ediyoruz. Tatlısı olsun, pastası olsun, çorbası olsun. Tabii ki Polonya mutfağı da biraz da değişiktir. Mesela Bigos(*) dediğimiz çok değerli bir yemek vardır ama bigosun görüntüsüne bakarsanız etli kapuskadır. Fakat etli kapuska değildir. Etli kapuska ayrıdır, Polonya’da o da var. Bigos lahana turşusundan yapılan ince çöp şiş gibi etlerle saatlerce pişer üç saat, dört saat, beş saat pişer. Bir yemek türüdür. Değerli ve önemli bir yemek türüdür. Mesela ondan sonra barşçık (*) (a.k.) dedikleri kırmızı pancar suyu. Bir de (a.k.) o da bir mantıdır. Böyle küçük küçük mantılarla beraber. Tabii biz pancar kullanıyoruz. Napiyoruz pancarı? Kaynatıyoruz, pancarı alıyoruz turşusunu yapıyoruz. Ondan sonra suyunu döküyoruz. İşte Polonya’lı onu dökmüyor. Onu kaynatıyor, ediyor mantısını yapıyor. O çorba oluyor işte arada ki fark bu. Biri döküyor biri çorba içiyor. Dolayısıyla bunun gibi yemekler oluyor. Tabii ki pasta ağırlıklı Polonya’da çok. Olmazsa olmaz gibilerinden. İşte onları yapmaya gayret ediyoruz ama dediğim gibi ama biraz arz talep meselesi. Yalnız bu 1940’lı yıllarda veyahut 30’un sonlarında Polonezköy’de yüzde doksandokuz Polonya yemeği yapılıyordu. Çünkü gelenler de bu konsolosluklar, bu yabancı müşteriler, misafirler, gayrimüslimler hep geliyorlardı. Mesela olmazsa olmaz nedir? Domuz eti. Adam domuz eti yemeye geliyor. Bugün domuz eti bulamıyorsunuz. Yani yok, bulamadığınız için de yok yani. Aslında pahalı mı çok pahalı. Biftekler dersiniz 50 liraya yiyorsunuz. Domuz yerseniz 120 liraya yiyorsunuz. Yani bu kadar farklı. Ama yok dolayısıyla da yok oluyor. Yok olunca da bunu kimse yemiyor, ondan sonra yiyemiyor. Ama o zaman niye 30’lu, 40’lı yıllarda daha köyün ikinci nesil kadınları, üçüncü nesil kadınları buna alışmış yani Polonya yemeği, Polonya tatlısı, Polonya kültürünü mutfağını yaşatmaya uğraşmış. Ondan sonra değişince, değişince, değişince, değişince aha işte patlıcana geldik, fasulyeye geldik, nohuta geldik, mercimeğe geldik. İşte tabii ki o da nesiller zamanıyla beraber, Erasmus’tan örnek gösterdiğim gibi işte mutfak Türk mutfağına dönmüş, kaymış. Arz talep artık Türk mutfağı.

B.E.A.: Peki, düğünleriniz nasıl oluyor?

F.N.: Efendim, düğünlerimiz değişmedi. Düğüne bir gelinle bir damat lazım. Bir de çok güzel masayla içki lazım. Eğer denginde damatla gelini bulursanız, güzel de bir masa hazırlarsanız içkiyi de masaya koyarsanız, her Allah'ın günü düğün olur, eğlence olur. Tabii ki benim muhtarlığımda on dört senedir on üç tane nikah kıydım ben. Yani senede bir tane nikah ya kıydım ya kıymadım. İşte belki de kıymamışımdır. İşte on üçe, on dörde bakarsanız belki bir sene de iki nikah kıymışımdır ya da bir sene de hiç kıymamışımdır. Yani dolayısıyla da az çok... Az tabii ki. Evlenme olmadığı için nikah kıymadığımız için doğum da az. Doğum az olunca üreme de az. Hangi üreme, insanın üremesi, köyün nüfusunun çoğalması gibi. Tabii ki az olunca da az oluyor. Ama eskiden tabii ki daha nüfus daha kalabalık, düğünlerimiz de gelinle damat anlaşıyordu, aynı gün iki düğün oluyordu. Aynı yerde. Niye ayrı ayrı yapalım diyolardı? Yani iki gelin, iki damat belki de bunlar bacanak belki de baldız neyse işte aynı şey. Yani böyle şeyler de olabiliyordu. Ama tabii ki şimdi çok az olduğu için, bir de şimdi modern sistem ne olmuş, işte salon düğünü. Salon düğünü de olunca artık köy de bitiyor. Artık işte böyle ipek ipek örtüler, yere kadar gitmiş süslenmeler, salon süslenmeleri diyorum. Ondan sonra işte ama yemek içmek filan oluyor. Ama eskiden köyde çok başkaydı. Hediyesini anlatayım o düğünün. En güzel hediyelerden biri daha önce de anlattım, kuş tüyü yastık hediye edilirdi. Porselen tabak hediye edilirdi. Altılı pasta, on ikili yemek takımı filan işte. Paşabahçe'den. Fabrikası vardı Beykoz Paşabahçe'de. Cam bardak takımı seti filan. İşte bunun gibi hem daha önceden de ördek, kaz hediye edilirdi. Yani 30'lu, 20'li yıllarda. Al sana işte beş tane ördek, al sana beş tane kaz, işte hediye verilirdi. Damada, geline filan öyle şey... Akraba, çok yakın akraba yeğenim benim al sana bir tane dana. İnek, dana hediye ediyorum. Öyle de hediye edilirdi. Ama şimdi artık efendim işte şimdi bitti. Damattan geline on tane altın. Damattan geline, kayınpederden iki metre altın. O da düştü şimdi gram da yok artık. Şimdi dolayısıyla o da bitti. Hayat pahalılığından bitti ama o zaman böyle hediyeler verilirdi, edilirdi. Güzeldi, içki olurdu, yemek olurdu, iki gün, üç gün sürerdi. O düğünler öyle güzel tam yüzde yüz köy düğünü. Dediğim gibi ne olur işte gelin, damat, yemek, içki olduğu vakit o etkinlikler o güzel düğünler, güzel eğlenceler olur.

(00.41.22)

B.E.A.: Düğünlere özgü giysileriniz var mıydı?

F.N.: Var, tabii ki. Kısmet olursa sizinle de bakabiliriz o resimlere. Böyle hani pırl pırl tabii işte papayonlu resimler, ipek mendiller böyle gıcır gıcır resimlerde. Tabii biz gördük, yaşadık birazını yaş itibariyle de. Ama güzeldi köy düğünleri oluyordu, ediyordu. yemekler iyiydi, içkiler iyiydi. Eğlence de güzeldi. İşte o köyün eski işte dediğim gibi çalgı, orkestrası vardı. Onlar da öyle çalarlardı, ederlerdi. Akordiyon daha ağırlıklı, akordiyon hemen hemen herkes çalma yeteneğine sahipti. Böyle çalabiliyordu, edebiliyordu. Öyle işte gidiyordu.

B.E.A.: Güzelmiş gerçekten.

F.N.: Güzeldi tabii, neticesinde bir köyün tarihi var, bir kültürü yaşanmış, bir tarih yaşanmış, bunlar nasıl gelmiş, nasıl gitmiş, ne yapmış? Mesela Ulu Önder Atatürk 1938’de geldi buraya. Ben onu biraz kendime göre araştırdım. Can Dündar’ın dizisini, Atatürk’le ilgili bir dizisini hep takip ettim ve diyor ki; Atatürk bir gün sessiz sedasız kaçıyor yani kimseye haber vermeden ayrılıyor, gidiyor. İşte o olay. Bana o olayı yaşayan çok yakın rahmetli Akif Gensoy diye birisi söyledi. 28 Mayıs 1938’de Atatürk buraya geliyor. Atatürk Florya köşkünden çıkıyor ve bir yere gidiyor, kimse de nereye gittiğini bilmiyorlar. İşte Atatürk buraya geliyor. Onların resimleri de var. O buraya geliyor, tabii ki resim var ama tarihi yok. Hiç unutmam diyor 28 Mayıs 1938’de Atatürk Polonezköy’e geldi. Tabii o zaman Atatürk’ün anısına balo yapıldı filan. Yanında iki, üç tane yaveri vardı. Böyle fazla kimsesi yoktu işte. Ondan sonra işte böyle köyün gençliği ile şurada hemen işte biraz yukarda bir bahçede böyle bir dediğimiz köy bahçesinde, çorbacının bahçesinde... Hani demin dedim ya çorbacı bir patrondur, ağadır filan. O zaman çorbacının bahçesinde böyle uygun güzel büyük bir bina orada bunun bahçesinde Polonezköylüler ile birlikte bir yemek yedi, balo yapmışlardı.

(00.45.37)

B.E.A.: Teşekkür ederiz.

F.N.: Ben teşekkür ederim.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi : Mehmet ŞENTÜRK

Görüşen : Efsun ASLAN
: Ebru Betül ARSLANER
: Abdülkadir ÇIĞSAR

Deşifre Eden : Efsun ASLAN

Süre : 00:20:31

Video Dosyası : 1 dijital kayıt

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz-Bozhane Mahallesi

Tarih : 30.08.2018

Kısaltmalar

E.B.A. : Ebru Betül ARSLANER

E.A. : Efsun ASLAN

A.Ç. : Abdülkadir ÇIĞSAR

M.Ş. : Mehmet ŞENTÜRK

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.

(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.

(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.

(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

E.A.: 30 Ağustos 2018, Bozhane Mahallesi'nde Mehmet Şentürk'le beraberiz. Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

M.Ş.: Ben 1958 yılında bu evde doğdum. Yani buranın yerlisiyim.

E.A.: Doğma büyüme buralı mısınız?

M.Ş.: Doğma büyüme buranın yerlisiyim. Ailem de buranın yerlisi. Bu gördüğünüz ev, 150 senelik bir ev. Onun daha ötesi var, şöyle diyeyim ben size tarihimi araştırdığım zaman eski kayıtları buldum. Yani eski kayıtlar derken eski tapuları buldum; 250 seneye kadar gidiyor. Yani bu köyün tarihi zaten 300 yıllık, dolayısıyla biz burada baya eski olmuş oluyoruz. Yerleşik insanlarız. Yani araştırdığımız zaman da kökenimizin Orta Asyalara dayandığını görüyoruz. Oradan gelme bir nesiliz. Tabii zamanla bazı gelenler gidenler olmuş, karışıklıklar olmuş her yerde olduğu gibi ama ana köken, Orta Asya köken. Yani tabir-i caizse demeyeyim de, biz Manav soyundan geliyoruz. Manav yerli demek. Bize söylenenler Manav'ın tam anlamıyla bir Türk kökeni olduğu söyleniyor.

E.A.: Şimdiye kadar hangi işlerde çalıştınız?

M.Ş.: Ben lise mezunuyum, serbest çalıştım. Asıl mesleğim elektrik teknisyenliği fakat mesleği yapmadım, ben serbest çalıştım. Çeşitli işler yaptım; otomobil,

emlak, gazinoculuk, bazı işletmelerde kendi işimi. Yani sürekli kendi işlerimde çalıştım ben. O şekilde.

E.A.: Buraya ailenizden ilk kimin ve ne zaman geldiği hakkında bir fikriniz var mı?

M.Ş.: Şimdi burayı ben, kendi üzerime aldım burayı. Baya hissedarlıydı burası. Kendi üzerime alırken 120-130 sene öncelerinde babamın, büyük babamın babaannesinden bir satış yapıldığını gördüm. Yani orada bu evin 150 senelik olduğunu tespit ettim. Yani bu ev basbayağı eski bir ev. Köydeki en eski evlerden bir tanesi. Böyle.

(00:02:16)

E.A.: Hiç yer değiştirmediniz değil mi? Burada hep bu bölgede mi yaşadınız? Bozhane Mahallesi'nde miydiniz hep?

M.Ş.: Şimdi çocukluğumda tam... Burada doğup büyüdüm ben. 12-13 yaşlarımda Üsküdar'a gittik. İşte okul hayatım orada başladı. İş hayatım orada devam etti, fakat köyümüzde bir yerimiz olduğu için köyümüzden kopmadık. Zaten Üsküdar'la köyümüz arasında 45-50 dakikalık veya bir saatlik bir mesafe var. Sürekli ki... Babaannem ve büyük babalarımız da burada olduğu için devamlı onlarla birlikteydik biz kopmadık yani, gittik geldik. Daha sonra da emekli olunca, Üsküdar'dan tamamen buraya yerleştim. Tabii bazı ekonomik sorunları da hallederek.

E.A.: Peki ailenizden burada yaşayanlar geçimlerini neyle sağlamışlar önceden?

M.Ş.: Şimdi benim gördüğüm ve yaşadığım kadarıyla esnaflık yapmışlar. Yani bakkalcılık yapmışlar büyük bir olasılıkla. Olasılıkla değil, öyle.

E.A.: Yine Bozhane'de ama?

M.Ş.: Yine Bozhane'de. Yani bu çevrede esnaflık yapmışlar. O esnaflık hep sürekli devam etmiş aynı şekilde de burada yapılan esnaflık Üsküdar'daki şeylen esnaflık da devam etmiş. Üsküdar'da da babam esnaftı.

E.A.: Peki bunun dışında odunculuk, hayvancılık, tarım yaptınız mı?

M.Ş.: Odunculuk yapmadık biz. Odunculuk, hayvancılık yapmadık ama şey olarak ihtiyaç olarak şu yan tarafta eskiden ahırlar vardı. Annem bu işin içinden geldiği için... Annemin ataları da hayvancılık yapmış, o işi de bildiği için. Annem buraya gelin geldiği zaman burada hayvan yokmuş, kullanılır hayvan bu ahır yaptırmış. Orada inekçilik falan yapmışlar yani hayvancılık falan yapmışlar. O şekilde.

E.A.: Anladım. Peki, ahşap bir evde oturuyorsunuz.

M.Ş.: Evet.

E.A.: Bu ahşabı nereden sağladıklarını biliyor musunuz?

M.Ş.: Tabii kendi ormanlarımızdan.

E.A.: Hammadde kaynakları?

M.Ş.: Hammadde kendi ormanlarımızdan tabii. Yani bizim buranın orman altyapısı bu ahşap oluşumunu sağlıyor. Dolayısıyla şu anda birçok yeni ev görüyorsunuz ama eski tarihlere, eski şeylere baktığınız zaman, evlere baktığınız zaman sürekli bütün evlerin ahşap olduğunu görürsünüz.

E.A.: Sadece ahşap mı yoksa kerpiç ya da taş evler var mı?

M.Ş.: Taş evler sonradan oluşmuş başlangıcı ahşap evlerle başlıyor. Sonradan ilave ediliyor bazı şeyler yapılıyor, ahşap betona dönüştürülüyor dolayısıyla ahşap evler çok az kalıyor, az kaldığı için de bundan aşağı yukarı 3-4 sene öncesinde bu tip evler Bozhane Köyü'nde koruma altına alındı. Ben mesela evi yapıp yeniden yıkıp yeniden yapacaktım, fakat tam o sırada koruma altına alındığı için beklemek zorunda kaldım. Daha doğrusu yapamadım. Böyle bu şekilde bir koruma altına alındı ama bundan sonra ne yapacağız ona da daha tam karar vermiş değilim. Büyük bir olasılıkla eski tarihi değerini koruyacağız.

(00:05:33)

E.A.: Peki yetiştirdiğiniz herhangi bir ürün var mı?

M.Ş.: Yetiştirdiğimiz bir ürün... Kendi bahçemizde kullandığımız ürünler vardı; domates, biber, patlıcan gibi şeyler yani tutulur bir ticari amaçlı değil.

E.A.: Kendinize yapıyorsunuz yani?

M.Ş.: Kendimize, kendi evin ihtiyaçlarını görebilmek için.

E.A.: Anladım. Peki, siz burada yaşadığınızda ya da büyükleriniz yaşadığında bu bölgede başka kimler vardı?

M.Ş.: Gine(*) bizim gibi, kendi tarif ettiğim şeklinde insanlar vardı burada, yani yerli. Yani belirli bir aileler gelmiş buraya, o bahsettiğim Orta Asya kökenli aileler gelmiş, burada çoğalmalar olmuş. Yani sadece bu köy ve bu köy çevresinde yerli halk dediğimiz “Manav” dediğimiz insanlar varmış burada. Onların çoğalmasıyla bir oluşum olmuş burada işte yani.

E.A.: Başka kökenlerden gelen insanlar var mı?

M.Ş.: Var tabii mutlaka var. Karadeniz kökenliler var, son zamanlarda bakıyorum bir iki tane Kürt kökenliler var. Böyle, pek fazla da yabancı da yok yani.

E.A.: Anladım. Peki, bu bölgede avcılık yapılır mıydı?

M.Ş.: Avcılık tabii oluyor. Eskiye nazaran avcılık belirli bir kişilerin eline kaldı, derken bunu şikayet anlamında söylemiyorum. Eskiden eline tüfeği her alan kişi ava çıkıyormuş fakat devletin belirli bir kanunları çıkarması sonucunda herkes istediği gibi av yapamıyor. Belirli bir şeylik, bir prosedür var, o prosedüre uyulması gerekiyor.

E.A.: Hangi hayvan türleri avlanıyor?

M.Ş.: Çulluk. Büyük bir olasılıkla çulluk. Efendim, yeri geldiği zaman şey bıldırcın, mesela domuz avcılığı var. Zaman zaman tavşan avcılığı da oluyordu benim çocukluğumda. Şimdi pek o görünmüyor. Büyük bir olasılıkla şey, çulluk avcılığı. O da şeyini kaybetmeye başladı, değerini kaybetmeye başladı. Yani pek eskisi gibi çulluk gelmiyor köye. Yani belirli bir arkadaşlarım olan belirli kişiler var, onlar da hafta sonları veya belirli zamanlarda domuz avcılığı yapıyorlar. Tamamen bir spor amaçlı yani o da bir ihtiyaç amaçlı değil.

(00:07:49)

E.A.: Anladım. Peki, Beykoz'un tarihinde yazılmış mani, hikâye ya da efsane var mı bildiğiniz?

M.Ş.: Şimdi Beykoz eskiden padişahların av yaptığı bölge imiş. Yani padişahlar veya o kısım kişi, o yerdeki kişiler bu bölgeye av yapmaya gelirlermiş. Av bölgesiymiş buraları. Hatta Beykoz'da bir av köşkü filan vardır, şu anda aklıma gelmiyor. Orası bir merkez olarak kurulmuş, oradan bir dağılım yapılmış. Şu anda hastane olarak kullanılıyor. Şimdi tam ne anlamıyla ne olduğunu bilmiyorum, ben gittiğimde hastane olarak kullanılıyordu. İsmi hatırlayamadım şu anda. Ama burası tamamen av bölgesiymiş burası.

E.A.: Peki böyle bildiğiniz efsanevi hikâyeler var mı? Halk arasında anlatılan.

M.Ş.: Valla efsanevi hikâyeler yok veya şu an aklıma gelmiyor. Ama olduğunu da pek zannetmiyorum. Yani etkileyici bir efsanevi hikâye de yok. Yani bir Kız Kulesi gibi veya benzeri şeyler gibi bir efsane hikâyesi yok buranın yani.

E.A.: Peki burada panayır ya da festival gibi etkinlikler düzenleniyor mu?

M.Ş.: Çocukluğumuzda hayvancılıkla ilgili panayırlar yapıldı fakat o da kaldırıldı. Şu anda yapılmıyor yani olmuyor. Yani yakın köylerde bile görmüyorum ben artık böyle şeyleri yani.

A.Ç.: Nasıl panayırlardı bunlar?

M.Ş.: Hayvan panayırları. Hayvan, hayvancılık panayırı. Yani şunu diyeyim ben size, yani tam detayını bilemiyorum. Herkes hayvanını getirirdi, o hayvanlar bir değerlendirilmeye alınırdı en iyi hayvan kimde, en iyi hayvana kim bakıyor. O şekilde bir değerlendirme yapıldı ona göre bir mükâfatlandırma gibi bir şey olurdu ama bu baya eskidi.

A.Ç.: Anladım. Sizin de büyüklerden duyduğunuz bir şey mi bu?

M.Ş.: Biz... Duyduklarımızdan değil, çocukluğumuzda yaşadığımız şeyler. Tabii. Çocukluğumuzda görüyorduk yani o panayırları. Şu anda pek yok ama zaman zaman da yakın köylerde bir tanesinde oluyor galiba da onun tam detayını hatırlamıyorum yani.

(00:09:50)

E.A.: Anladım. Şimdi bahçenizde gördük, makarna yapıyor teyzelerimiz. Bunun gibi başka bu bölgeye özgü yaptığınız geleneksel herhangi bir şey var mı?

M.Ş.: Çok güzel bir soru. Bu bölgenin böreği meşhurdur. Yani bir bayram öncesi, bir arife günü geldiğiniz zaman bütün aileler börek yaparlar, bohça böreği. Bizde çok meşhurdur bohça böreği. Bütün herkes bilir ve biz bunu çok severiz. Yani Bozhane Köyü veya çevresinde bu köylere baktığınız zaman bohça böreği çok namlıdır, şanlıdır ve gelen misafirler de “Börek yaptınız mı? Börek var mı?” diye şeklinde sorarlar. Hani espri de bu olsa ciddi de olsa soru sorarlar bize. O börek de her evde yapılır. Şimdi bu bahçede yapılan şeyler; tarhana, kuskus, erişte, bu zamanda bütün ailelerin, çoğunluk olarak bütün ailelerin yaptığı şeylerdir bunlar, kış hazırlıkları. Her evde vardır, çoğu da yapar.

A.Ç.: Peki bu börek konusunda, şimdi herkes evinde börek yapıyor. Misafirlğe gittiklerinde de o evdeki böreği yiyorlar. Aslında bu bir...

M.Ş.: Yok yok, sizin dediğiniz gibi değil. Herkes kendi kendine, dışardan gelen misafirler vardır; kiminin çoluğu gelir, çocuğu gelir, damadı gelir, gelini gelir, büyük bir olasılıkla onlara sunulur. Onlar da zaten gelirken börek yiyeceklerini çok iyi bilirler. Hazırlıklılar buna.

E.A.: Adet ve geleneklerinizden bahsedebilir misiniz?

M.Ş.: Vardı, şimdi nasıl diyeyim ben... Adetlerimiz... Eski düğünler olurdu çok güzel adetler vardı. Fakat aradan yıllar geçince o adetlerde bir değişimler oldu. Mesela üç gün üç gece düğün olurdu burada. Ben üç gün üç gece düğünü hatırlamıyorum, fakat Cuma’dan başlardı Pazar gününe kadar üç gün düğün olurdu. Sonradan bu Cumartesi’ye dönüştü, sonradan öyle bir hâle geldi Pazar’a dönüştü ve sonradan o da kalktı. Yani eskiden bir düğün olduğu zaman 100 lira para gidiyorsa, 90 lirası düğüne gidermiş. Yani eve bir gelin geldiği zaman ayrı bir ev zaten yok, o evin, yerleşenlerin içine giriyor o gelin. Yani iki tane gelin geldi, aynı yere geliyor; üç tane gelin geldi ve hatta dört tane gelin geldi hep aynı yere geliyor. Ayıpmış eskiden ayrı ayrı yerlere gelinin gitmesi ve bunun... Büyüklemin anlattıklarından dinliyorum ben. O da çok zor olurmuş; aynı eve bir-iki tane gelin gelmesi. Problem olurmuş ki ben bunu çok dinledim, baya zormuş. Şimdi herkes ayrı ayrı eve gidiyor, baya da haklılar yani o şekilde.

(00:12:40)

A.Ç.: Peki gelinler atla mı geliyormuş?

M.Ş.: Yok. Zamanın taşımacılığına göre. Yani biz doğmadan önce kağrı arabaları gibi arabalar vardı, manda arabaları, at arabaları. Onlarla gelinler geliyormuş, yani başka köylerden gelirse. Ondan sonra bu kamyonlar olmuş, ondan sonra en son taksilerle filan olmuş. Hala da o taksiler. Yani gelin almaca dediğimiz bir düzen içinde onlar geliyormuş o şekilde. Gelin almalar çok değişik bir olaydı bizler için. Bir yan köye gidiyorsunuz, oradan gelin alacaksınız arabalarla gitmek, oradan gelini getirmek apayrı bir keyifti. Şimdi bugünkü düğünler artık eskiden salonlarda yapılırdı. Hala daha salonlarda. Yani İstanbul’da salonlarda yapılıyordu. Şimdi biz bunu öyle bir hâle getirdik ki “kendi köyümüzde salonu yaratmak”. Yani salon da... Mesela şu gördüğünüz ilerde bizim top sahamız vardı, onun gibi yerlerde kendi köyümüzde solonu yaratarak hem köylerin şeyini, düğüne gidiş gelişlerini kolaylaştırmak hem de daha rahat hareket etmek amacıyla biz bunu yerleştirmeye çalışıyoruz. Bir noktada başarılı olduk, olabilirdi... Olduk yani ama yine de İstanbul’da... Çünkü şöyle bir şey var; İstanbul’dan bir gelin alıyorsunuz, bunun orta yerinin bulunması lazım veya İstanbul’a bir kız veriyorsunuz orta yerini buluyorsunuz. Onların İstanbul’da akrabaları, sizin akraba... Orta yerde bir salon yapılıyor, bulunuyor. Bu şekilde düğünler oluyor.

A.Ç.: Eskiden kırdadır herhalde?

M.Ş.: Eskiden kırdadır olmuyordu düğünler. Eskiden kapalı yerlerde oluyordu. Yani bizim çocukluğumuzda. O kadar kapalı... Yani oluyordu yani... Bazı açık yerler bile “aman erkekler gelmesin, görmesin” şeklinde yerler vardı, şeyler vardı, bazı yerler vardı, oralarda kınalar olurdu. Kınalar. Fakat aradan yıllar geçtikten sonra, benim de çocukluğumdan beri çok hayal ettiğim bir şeydi, biz kadın erkek ayırmaksızın hep birlikte bu kınaları yapmaya başladık. Çalgı sistemi de değişti eskiden bir dabruka(*) vardı, şimdi mesela org var veya benzeri şeyler var. Bu şekilde kınaları yapmaya çalışıyoruz. Ben özellikle bu konuda bu şekilde olması için bazı girişimlerde bulundum, bazı şeylerim oldu çalışmalarım filan oldu. Tabii yapmak istediğim bazı şeyler daha var. Yani bir gerçek var; biz İstanbul’un köylüsüyüz. Yani biz tamam köylüyüz ama İstanbul’un köylüsüyüz. Bir farklılığımız var. Bazı kişiler gelip bize köylü gözüyle bakıyorlar ama ağır

olun bakalım diyoruz, burası İstanbul'un köyü ve biz İstanbul'un köylüsüyüz. Bu da çok farklı bir şey yani onu söyleyeyim ben size.

(00:15:25)

A.Ç.: Çok güzel bir değer. Gerçekten.

E.A.: Tabii.

M.Ş.: Şimdi bizim geçmişimize baktığımız zaman teknik anlamda birçok şeyler gelişti, fakat bizi üzen bir şey var. Riva Deresi vardır bilmiyorum bilgi sahibi misiniz? Riva Deresi bu köylerin en önemli ortak yaşam alanlarından bir tanesiydi. Riva Deresi'nin içinden biz yıllarca, gerçi biz yapmadık, kum çekildi. Yani inşaat kumu. Riva Deresi İzmit'ten doğar, Karadeniz'e kadar gider. Çok uzun bir mesafeydi bu. Kışın sel gelir, alüvyonlar yani kum toplanır, yazın da o kumlar satışa sunulurdu. İnsanlar senelerce bu şeyde, bu şekilde geçimlerini sağladı. "Kumculuk" diye isimlendirdiğimiz şekilde geçimlerini sağladı.

E.A.: Kendinizin ya da çevrenizden arkeolojik kalıntı bulan oldu mu? Bildiğiniz definecilik ya da kaçak kazı örnekleri var mı?

M.Ş.: Arkeolojik bir kazı...Yani olmadı. Yani olmadı derken şöyle diyelim dışarıdan gelen bazı kişiler kaçak kazı yapıyorlar bu bölgede. Onların yönlendirilmesiyle bizim buradaki bazı kişilerin de onlara iştirak etmesiyle beraber bazı kaçak kazılar yapılıyor. Ha neler bulundu, neler edildi onu da bilemem ama çok enteresan kazılar yapılıyor yani öyle bir yer kazılıyor ki inanılacak gibi değil ben gördüğümde şaşkına döndüm. Yani yerin aşağı yukarı 15m dibine inmişler görünce insan ürperiyor, o şekilde kazılar yapılıyor ama bir şeyler çıkıyor mu çıkmıyor mu onu bilemem; ama arkeolojik bir kazı şeklinde bir kazı yok tamamen altın arayışı şeklinde bir kazılar oluyor.

(00:17:17)

E.A.: Definecilik yapılıyor bölgede.

M.Ş.: Definecilik tabir-i caizse.

E.A.: Hangi bölgede yapılıyor peki?

M.Ş.: Onların... Zaten dışarıdaki kişiler var. Bazı kişiler var, dışarıda onlar hazırlıklı bir şekilde geliyorlar. Yani “Bozhane Köyü’nün şurasında altın var.” şeklinde geliyorlar yani bizim haberimiz bile yok. Bilmediğimiz yerler var, bazı şeyleri biz onlardan öğreniyoruz. Anlatabildim mi? Yani onlar geliyor, buradaki insanları yönlendirerekten(*) kazı yapıyorlar. Bu şekilde yani.

A.Ç.: Bir nevi rehber gibi kullanıyorlar.

M.Ş.: Tabii. Bana da çok gelen oldu da benim ilgim olmadığı için...

A.Ç.: Sonra buradakilerde de heves yaratıyor...

M.Ş.: Bir şey söyleyeyim size, benim şeyde bir yerim var, küçük bir yerim var. Küçük bir yerin bitişiğindeki o kayalıkların içinde. Söylentilere bakıyorum şeyin, Osmanlı Hanedanı’nın altınları orada yatıyormuş. Yani bu bizim için belki komik ama hep söylenen bir şekilde Osmanlı hanedanının 80 ton altını oradaymış ve ben orada gizlice kaçak kazı yapıldığını gördüm. Ve çok daha enteresan, halikopterle(*), bir gün gittiğimde halikopterler(*) bir çalışma yapıyorlardı orada. Yani bu işin ciddiyetini... Halikopter(*) oraya kadar geliyorsa, bir şeyler yapıyorsa insanın kafasında da bir soru işareti oluyor. Demek ki orada bir şeyler var şeklinde bir şey düşünüyorsun ama şu ana kadar da kazanılmış veya bir şey yok bizim gördüğümüz kadarıyla. Belki de bir şeyler yapıldı ama haberimiz yok tabii.

E.A.: Peki arkeoloji hakkında siz ne düşünüyorsunuz?

M.Ş.: Arkeoloji hakkında, meslek olarak çok sıkıcı ve ağır bir meslek olarak düşünüyorum ben arkeolojiyi. Çok sabır isteyen, herkesin yapacağı bir iş değil. Sevmek lazım o işi. Arkeoloji dünya tarihini öne çıkaran bir çalışma, mutlaka olması gereken bir şey. Bugün artık insanlar dünya tarihini arkeoloji sayesinde öğreniyor. Bunlara sahip çıkmak lazım ama dediğim gibi her insanın, okuyan, bu konuda okuyan insanların bile yapacağı bir iş değil. Çünkü buradan, arkeolojiden mezun olup da, bu işe başlayıp da bu işi terk eden çok insanlar gördüm ben. Onun için(*) sabır işi ve sevmek lazım. En önemlisi de o.

E.A.: Bizim sormayı unuttuğumuz ya da sizin bize anlatmak istediğiniz, sizden sonraki nesillere söylemek istediğiniz bir şey var mı?

M.Ş.: Valla sizlerin, sizin gibi arkadaşların buraya gelmesi, bu şekilde çalışmalar yapması çok güzel bir şey. Bunu daha önceden de yaptık, sizler de geliyorsunuz. Bizden sonraki nesle gelince, yerine yurduna köyüne sahip çıkması.

E.A.: Çok teşekkür ederiz.

M.Ş.: Ben de teşekkür ederim. Kolay gelsin size.

A.Ç.: Sağ olun...

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi : Yüksel TEZBİÇER

Görüşen : Efsun ASLAN
: Betül Ebru ASLANER
: Abdulkadir ÇIĞŞAR

Deşifre Eden : Betül Ebru ASLANER

Süre : 00:32:22

Video Dosyası : 1 dijital kayıt

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz- Göllü Mahallesi

Tarih : 03.09.2018

Kısaltmalar

E.A : Efsun ASLAN
B.E.A. : Betül Ebru ASLANER
A.Ç. : Abdulkadir ÇIĞŞAR
Y.T. : Yüksel Tezbiçer

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.
(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.
(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.
(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

E.A.: 3 Eylül 2018 Göllü Mahallesi’ndeyiz. Yüksel Tezbiçer ile görüşeceğiz. Hoş geldiniz!

Y.T.: Hoş bulduk, siz de hoş geldiniz köyümüze. Yani mahallemize, eski köyümüze yeni mahallemize hoş geldiniz.

E.A.: Hoş bulduk!

Y.T.: Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

E.A.: Şimdi orijinalini mi söyleyeyim, şeyini mi?

E.A.: Orijinalini alalım.

Y.T.: Orijinal, 23 Şubat 1962 Göllü’de ama nüfus kağıdım farklı 1963. 15 Şubat 1963, o zaman çocuklar askerde eziliyorlarmış. Bir sonraki... Eskisinin muhtarı öyle yapmış. Bir sene opsiyon yapmış yani. İyi de yapmamış ama sonradan kanunlar değişti. Bir sene fazla çalıştık yani.

E.A.: Göllü’de doğup büyüdüünüz yani.

Y.T.: Evet, Göllü’de doğup büyüdük.

E.A.: Şimdiye kadar hangi işlerde çalıştınız?

Y.T.: Şimdiye kadar... Esas mesleğim benim Paşabahçe Cam Fabrikası’nda dekor, kristal dekor işleme. Sonra 1980-1990 krizinde fabrikalar kapanınca şeye başladım, yani kamyonculuğa başladım. 1998 senesinde de, İstanbul Büyükşehir İETT’ye girdim. Oradan 2012’de emekli oldum. Şimdi de servis çekiyorum. Yani ikinci devam, yani durmak yok.

E.A.: Aileniz de burada mı yaşadılar hep?

Y.T.: Ailem şöyle benim, hanım Rizeli; Rize'den gelme. Bozhane'ye yerleştiler oraya, inşaat işi yapıyorlar, babası. İşte bizde onu gördük, aldık, yerli yaptık onu.

E.A.: Dedeleriniz, babalarınız doğma büyüme Göllü Mahallesinde mi yaşı-yordu?

Y.T.: Dedem, tabii tabii yani. Bizim burası çok eski bir köy. Diyelim; şöyle en azından araştırmalara göre şimdi biz telefonda şey yapıyoruz ya, başka yer çıkmıyor yani. Sadece İstanbul çıkıyor.

E.A.: Hep Göllü Mahallesi?

Y.T.: Hep Göllü, yalnız dedem Adalar'dan gelmiş buraya. Mesela 20 yıl askerlik yapmış. Buraya gelmiş, babaannemi görmüş. O da evlenmiş, o da kalmış burada 40 yaşında. Ben tanımadım tabii. 40 yaşında evlenip de tabii çocuk sahibi olursa adam, biz göremeyiz, yani görmedik. Babaannemi de hayal meyal tanıyorum.

B.E.A.: O zaman babaanneniz buralı.

Y.T.: Babaannem tabii, buranın yerlisi.

B.E.A.: Onlar nereden gelmişler buraya?

Y.T.: Onlar buraya... Vallahi buranın tarihi şöyle her halde; Diriliş Ertuğrul'u ben çok seyredirim. Şeylerle gelmişler buralara; bu Kayı Boyları ile gelmişler buralara. Zaten 1453'den önce burası var idi. Fatih Sultan Mehmet, 1453 İstanbul Yakası'nı fetih etti. Ondan önce buraları varmıştı zaten. Mesela bizim mezarlıkta 750 yıllık falan yazılı Eski Türkçe taşları var yani. Belediye de bir zaman onun şeyini yapmıştı yani. Eski bir köy yani burası.

(00:03:34)

E.A.: Peki siz doğduğunuzdan beri burada mı yaşıyorsunuz yoksa yer değiş-tirdiniz mi?

Y.T.: Doğduğumuzdan beri. Ben işte 1998'de taşındım burdan, Beykoz'a taşındım, 2013'te de Beykoz'dan Ümraniye'ye taşındım. Şimdi burada işte gelip gidi-yoruz köyümüze gene. Şu anda Ümraniye'de oturuyoruz.

E.A.: Peki ailenizin büyükleri burada geçimlerini nasıl sağlamışlar?

Y.T.: Önceden burada odun işi vardı. Hayvancılık, tarım ama tarım arazisi az olduğu için genelde orman işleri yapıyorlardı burada. Mesela doğalgaz gelmeden önce burada herkes odun işi yapıyorlardı. Odunlar buralarda böyle dağcılık yani, dağcılıkla geçiniyorlardı. Hayvancılık onun yanında, o ek, kendi ihtiyacına... Kendi bahçemizi ekiyoruz, hala ekiyoruz. Bahçelerimizde domatesimizi, biberimizi, patlıcanımızı ekiyoruz ama bu Çernobil olayından sonra burada bazı şeyler olmaz, yani yetişmiyor. Mesela diyelim domates ekatarsun, bahçe orada bizim, mesela tamam domatese geliyor bu sefer ne oluyor pert oluyor, çürüyor gidiyor, yani vermiyor eskisi gibi. Ondan önce mesela rahmetli annemler her şeyi ekıyorlardı, burada nohut dahil ekıyorlardı, mercimek dahil her şey oluyordu yani, yer fıstığı ekıyorlardı. Ama şimdi bunların birçoğu şu anda burada sadece bir biber, patlıcan, sadece biraz iyi. Yani fasulye dahi olmuyor eskisi gibi.

B.E.A: Siz önceden çiftçilikten gelir sağlıyor muydunuz?

Y.T.: Çiftçilikten gelir şöyle, herkes yiyeceği kadar üretiyor zaten yani. Tarla da burada, arazi burada. O kadar büyük değil yani öyle satıp para kazanacak kadar. Burda genelde hayvancılık ve şeyden ormancılıktan para kazanılıyor.

B.E.A.: O zaman çiftçilik bir geçim kaynağı değil, ihtiyaçlarınıza göre yapıyorsunuz.

Y.T.: Aynen öyle. Kendi ihtiyaçlarımı karşılamak babında.

E.A.: Peki odunculuk ve hayvancılıkta hangi aletleri kullanıyorsunuz?

Y.T.: Önceden balta derler, nacak derler. Sonradan motorlar çıkınca, şimdi de motorlarla kesiyorlar. Şey, benzinli motorlar var onlarla kesiyorlar ormanları.

E.A.: Peki bu baltaları siz kendiniz mi yapıyordunuz?

Y.T.: Baltaları biz kendimiz yapmıyoruz, yani bizde yok. Ömerli'den gelir, bir de Şile'den. Şöyle çingeneler yapar, bizde demirci onlardır yani. Ömerli'de yaparlar, Şile'de yaparlar, gelir buralarda satarlar; yani balta, bel, çapa gibi şeyleri. Bizim burada demircilik yok, yani Ömerli'den ve Şile'den gelir yahut bizde gidip başka yerden alıyoruz.

(00:07:07)

E.A.: Çiftçilikte hangi aletleri kullanıyorsunuz peki?

Y.T.: Çiftçilikte, yani bizim çocukluğumuzda traktör yoktu. Yani o zaman beygirlerle, öküzlerle sürülüyordu yani yerler, tek saban. Ondan sonra traktörler çıkınca traktörlerle sürülmeye başlandı. Tarım aracı olarak traktör şimdiki(*) işte yine aynı ama eskisi gibi öyle pek şey yok, yani ekim yok yani.

E.A.: Hangi ürünler vardı o zamanlar peki?

Y.T.: O zaman genelde mısır, buğday, yulaf ekiliyordu. Yani şimdi mesela; şimdiki ekilen arazilerin hepsi şu an şey oldu, villa oldu yani. Olan, ekilen yerler hep villa oldu yani şu an. Burada kalmadı, yani burada ekilecek alan kalmadı gibi bir şey.

E.A.: Hayvancılıkta peki, hangi hayvanlar var?

Y.T.: Hayvancılıkta burada şey var; genelde büyükbaş hayvan ,keçi az, bir yukarıda var, koyun var. Biraz önceden çoktu ama keçi, koyun çoktu. Manda var, yani camış diyorlar, manda var, işte bir hayvan türü o.

B.E.A.: Avcılık yapıyor muydunuz?

Y.T.: Tabii tabii, avcılık var burada.

B.E.A.: Hangi hayvanları avlıyordunuz ya da siz avlıyor muydunuz?

Y.T.: Ben bir tane kuş vurdum ondan sonra tüfeğimi bıraktım yani. Ben... Bana göre değil yani avcılık işi. Herkes bir gün ava gittik, böyle burada kar yağmıştı, hayvan düşmüş can derdine, biz düşmüşüz et derdine. Harbiden böyle bir tane vurdum, dedim ya, yani bu nasıl bir şeydir bu ya. Şimdi hayvan gelmiş. Her taraf... 1987'de çok büyük kar yağmıştı, biliyor musunuz? Yani buralarda bir metreye yakın kar vardı etrafta. Biz de ava gittik. Böyle aldık tüfekleri. Hayvanlar açlıktan böyle su kenarına dökülmüş, biz de böyle yakın kafadan tutup vuruyoruz. Yani ondan sonra ben bir bıraktım tüfeğimi 1987'de, ondan sonra elime almadım desem yeridir yani.

E.A.: Hangi hayvanları daha çok avlıyorlardı peki?

Y.T.: Önceden her şey vardı burada. Diyelim; keklik, sülün, dağ tavuğu. Sülünler

güzeldir, yani böyle gördüğünüzde böyle çok güzeldir. Çoğunun nesli tükendi sayılır. Yani; tavşan vardı, karaca vardı, domuz hala bol, domuz çok bol. Ama diğerleri artık şimdi böyle filmlerde göreceğiz. Yani birçoğunun nesli tükenmiş, yani şu anda. Sülün tek tük var işte, şey tamamen yok oldu, keklik. İşte zaten göçmen kuşu bildircin ile çulluk onlar. Önceden tahtalı güvercinler vardı. Onlar da pek gözüküyor artık. Tarakçın vardı. Siz söyleyin, üveyikler vardı. Ekin ekildikleri zaman geliyor ama onlar, ekin zamanı gelir, hasat zamanı üveyikler çok gelir. Güvercine benzeyen bir hayvan türü. İşte onlar artık yok yani gibi bir şey.

E.A.: Peki babaanneniz ve dedeniz buradayken bölgede başka kimler vardı, yabancılar var mıydı?

(00:10:43)

Y.T.: Yabancılar bizim zamanımızda yoktu. Yani onların zamanı, daha önceden yukarıda Yuvar(*) diyorlar Yuvar'ın(*) mekan diyorlar, orada Yunanlılar, yani Rumlar varmış. Yani onlarda gitmişler, zaten çok eski.

E.A.: Gitmelerinin nedeni ile ilgili bir bilginiz var mı?

Y.T.: Gitmelerinin neden, zaten yani artık burada birlikte yaşayamamışlar. Yani bir şeyler oldu o zamanlar biliyorsunuz, olaylar oluyor, durmamışlar yani.

E.A.: Peki bize burada yaşadığımız evinizden bahsedebilir misiniz ya da eski evinizden, babaannenizin evinden; kerpiçten mi, ahşaptan mı? Bu köydeki evler nasıldı o zamanlar?

Y.T.: Önceleri tabii ki evler şeyden yapılıyor idi, genelde ağaç ve kerpiç kullanılıyordu. Bir de tuğla, ateş tuğlası diyoruz. Ateş tuğlası kullanıyoruz, sonradan betonarmeler çıktı, modern dedikleri sağlıksız binalar çıktı. Önceden mesela bizde evler kerpiçti ama kuzine sobalar vardı, yanardı, ev ateş gibi ısınırdı. Şimdi mesela benim ev betonarme, mantolama da yaptırdım, yine ısınmıyor, buz gibi yani. Eski mesela babaannemin, dedemin evi, köy içinde hala şu anda. Herhalde onları korumaya aldılar, eski binaları. Ağaç binalar ama daha sağlıklı, güzel ama artık bunlar bitti yani.

E.A.: Peki Göllü'nün tarihinde herhangi bir efsane, ağıt, mani var mı, ya da köy halkı arasında sizin duyduğunuz hikayeler?

Y.T.: Vallahi hikayeler, onları yaşlılara sormak lazım ben duymadım. Eskiden oluyormuştu tabii yani öyle şeyler de. Artık öyle şeyler pek olmuyor gibi.

E.A.: Peki burada, panayır ve festival gibi etkinlikler düzenleniyor mu?

Y.T.: Yok, öyle bir şey yok. Önceden bir Bozhane Köyü’nde futbol turnuvası düzenlenirdi, benim gördüğüm. O da dört- beş senedir düzenlenmiyor. Bu sene düzenleyecektik işte, o köyü istemiyoruz, bu köyü istemiyoruz, dediler, o da yattı. Bizde öyle bir şey yok herhalde. Ben görmedim yani.

(00:13:22)

B.E.A.: Bu yöreye özgü yemekleriniz var mı, neler vardı?

Y.T.: Bu yöreye özgü yemeklerimiz var, yapıyorlar önceden çok yapıyorlardı yani. Ama şimdi... Mesela biz tarhana diyoruz, kuskus diyoruz. Böyle kesiyorlar, ediyorlar onları, makarna bir adı daha var onun ama...

E.A.: Erişte.

Y.T.: Erişte, hah erişte yapıyorlar.

B.E.A.: Bunları imece usulü mü yapıyorlardı?

Y.T.: Tabii. Köyde mesela bir, iki diyelim komşular birlikte olur, bunları yaparlar. Önceleri meyveler olurdu, onları pestil yaparlardı. Kestaneleri köy fırınları vardı, böyle taş fırın (...ak..)’ den yapılma. Kestaneler toplanır mesela onun içine gavşak(*) diyorlar, gavşak(*) yaparlardı. Biz de çocukken sıcak fırının içine girer, çıkarırdık dışarıya. Mesela dağlardan muşmula toplarlardı, onu konsantre yaparlardı. Ama şimdi yeni nesil, özellikle bayanlar sosyetik oldu artık otları dahi tanımıyorlar. Yani mesela, önceden bizim buralarda çok şey yaparlardı; biz mancarlı(*) pide deriz, kabaklı börek deriz. Kazıyak(*) pancarı vardır mesela bunları toplarlar, evde kıyarlar soğanla beraber. Kendileri hamur açarlar, onu pide yaparlar. Biz mesela onlarla büyüdük. Ama şimdi, artık her şey hazır. Bozhane’de şimdi şey var, orada bir tane adam fırına veriyor hazırlamış, millet onu yiyor. Ama önceden eski kadınlar yapıyordu. Şimdi yeni nesil bayanlar yapmıyor pek yani. Çok az sayıda kaldı yani onları yapanlar. Eski mesela şimdi köy ekmeği olacak, yiyeceksin. Mesela şimdi yoğurt yapan dahi yok burada doğru dürüst. Önceden mesela köy yoğurtları olurdu, taslarda satarlardı. Tereyağı yaparlardı, keçi peyniri yaparlardı. Ama şimdik (*) artık dediğim gibi, parası olan villa yapmaya uğraşıyor.

Mesela bir dereyi baz alalım, ben ufakken derenin suyunu içebiliyorduk yani. Burada alabalık vardı, akbalık vardı, yayın balığı vardı, turna vardı, sazan vardı. Biz çok yedik onları. Yılan balığı dahi vardı mesela, en lezzetlisi yılan balığıdır yayından sonra.

E.A.: O zaman balıkçılıkta yapılıyordu bölgede?

Y.T.: Tabii ağ atıyorlardı. Biz oltalarla yakalıyorduk mesela. Özellikle şu zaman, mısır zamanı. Şimdi mesela mısırları yemliyorduk, taze mısırı. Sazanlar gelirdi böyle kocaman kocaman. Oltayla... Ona mısır takardık, sazanı çekerdik böyle üç kiloluk, beş kiloluk sazanlar ama çok sert duruyordu. Ben bir kere ufaktım böyle dereye çekti. Ben onu çektim o beni çekti, cup dereye. Sonra bir abi vardı muhtarın kardeşi, o tuttu çektiği balığı böyle; böyle beş kiloluk bir sazan. Eve gittim böyle öf, ne neşe biliyor musun, ne zevk. Ama şimdi derede sadece koku, pislik var. Hayvan suyunu içse ölüyor.

B.E.A.: Balıkçılık hobi olarak mı yapılıyordu yoksa geçim kaynağı mıydı?

Y.T.: Geçim kaynağı olarak birkaç kişi vardı, öyle yani.

B.E.A.: Bayağı balık vardı o zaman.

Y.T.: Tabii canım, balık çoktu o zaman. Adam yakalıyor, sandalla buraya getirip satıyordu o zaman. Mesela yayın, kefal, her şey, her türlü balık var. Ama şimdi hiç bir şey yok derede, bitti yani. Yani yazık günah değil mi? Bak dere şu anda... Bu derede balık olsa insanlar yese fena mı olurdu? Şimdi mesela bir sazan olsaydı, kefal olsaydı. Biz kaşıkla turna yakalıyorduk. Turna balığı, böyle büyük köftesi olur mis gibi. Şimdi mesela balık yok, anca denizde dahi balık çıkmıyor mesela diyor bize çocuklar günlerce önceden. Bizde lakerda derlerdi biliyor musunuz? Palamutlar olur böyle gelirlerdi. Böyle üç kiloluk, beş kiloluk palamutları dizerler, eski kadınlar. Onları böyle, eski süpürgelerini, şeylerini böyle (a.k.) temizlerler. Ben seyrededim, rahmetli annem onu yaparken. Basarlar tuzu, bir ay sonra böyle olur o tenekede. Yanına bir de kuru fasulye. Bir de onu çıkarıcan(*), Allah yeme de yanında yat derler ya, öyle süper olurdu ama artık onlar dediğin gibi şeyde kaldı. Artık büyük balık çıkmıyor yani, onu yapmak için yakalıyorlar, getiriyorlar böyle böyle palamutlar. Ne olacak zaten büyüye kadar bitiriyorlar yakalamasını, işte öyle.

(00:18:02)

E.A.: Peki bu Göllü Bölgesi’ndeki adet ve geleneklerden biraz bahsedebilir misiniz, düğünler nasıl yapılır, bölgeye has bir oyun var mı?

Y.K.: Bölgeye has derken, bizim buraların genel genellemesi aynı zaten; çiftetelli derler, Ankara misket derler. Bizim burada genelde; davul, klarnet öyledir yani. İşte, kına gecesi yaparlar. Mesela, önceden şeyleri sokmazlardı, erkekleri sokmazlardı. Yani çocuk dahi olsa, kına yerine biz giremezdik. Rahmetli burada şey vardı. Asiy e Abl a diye bir kadın vardı, sertti. Bizi yakaladığı zaman iğne batırırdı ellerimize, atardı dışarıya. Biz de girmek için uğraşırdık. Ondan sonra tabii bu televizyonlar çıkınca biraz daha şey oldu. Ondan sonra kınalar dışarıda yapılma-ya başladı. Şimdi mesela bizim burası, gece kına olur. Burada, düğün olacağı zaman kınaları dışarıda yaparlar. Karışık olur genelde erkekli, bayanlı. Düğünler de eskiden üç gün olurdu mesela. Cuma günü akşam başlardı, köy düğünü; çengi-ler gelirdi böyle, şıkıdık şıkıdık falan içkiler, miçkiler. Bu köy börekleri yapılrđı; özgü düğün börekleri vardı. Börek yaparlar, sarma dolma yaparlar. Şeyden, asma yaprağından, lahana yaprağından onlar çok güzel olurdu zaten. Kıymalı mesela. İmkani olan bir hayvan keser diyelim. Pazar günü akşamına kadar o devam eder. Yani pazar günü akşamı da, gelin alma olur. Orada da işte bal kaymak derler, o çıkar; börek, bal kaymak. Damada para toplanır. Öyleydi önceden. Ama aşağı yukarı en son bir Faruk Abi vardı burada, onun düğünü oldu öyle. Ondan sonra salon kültürü çıkınca, o iş de bitti. Şimdi herkes salonda oluyor ama artık bazıları genelde köyde de yapılabiliyor. Mesela bahçeler var, ben onu tercih ederim me-sela salonu tercih etmem.

B.E.A.: Bu düğünlere özgü yöresel kıyafetleriniz var mıydı?

Y.T.: Yapıyorlar evet, tabii ki var yani. Mesela şey yapıyorlardı, kına yakarlar, böyle dediğiniz gibi kıyafetleri giyip kınayı yakıyorlardı. Artık onlar hepsi mazi-de kaldı. Unuttuk yani çok şeyler vardı da.

E.A.: Göllü’nün adının nereden geldiğı hakkında bir fikriniz var mı?

Y.T.: Göllü şöyle yani. Ömerli Barajı olmadan önce mesela bu kahveyi dahi su basardı. Köy meydanına kadar çıkardı sel. Buralar olurdu bildiğiniz bir göl. Yani olduğu gibi su olurdu. Baraj olduktan sonra kesildi mesela. O zaman niye buraya

ev yapcan; felaket su basıyordu. Mesela biz kahveye küçükken ben babamı çağdırmaya gelirdim, adamların sırtlarına binerdik kahveye gelirdik. Kahve yanı su içinde. Millet önceden evde duramazdı, kahveye gelecek vatandaş. Yağmur yağdığı zaman su basardı buraları. Aslında bizim esas köy buradan bir iki kilometre daha yukarıdaymış.

E.A.: Eski Göllü denilen yer.

Y.T.: Eski Göllü denilen yerdeymiş. Bu çeteciler, meteciler var o zamanlar. İnmişler bu aşağı bölgelere. Zaten önceden kamyon olmadığı için taşıtlar... Burada motorlar vardı. Mesela odunları böyle yığıyorlardı buraya. Odunları motorlara yükleyip burdan Eminönü'ne Küçük Pazar denilen yere satmaya götürüyorlardı. Denizden çıkıyorlardı, motorlarla. Zaten onlar da gelirken ekmek getiriyorlardı buraya. Mesela babaannem rahmetli, öyle derdi. Buradan yumurta doldurmuş sepetine. Sırtına alırlarmış üç, beş kadın diyelim, Beykoz'a yürüyerek gidiyorlarmış onlar. Beykoz'dan da un alıp buraya gelirlermiş yani.

E.A.: Taşımacılıktan, motordan, bahsettiniz; motor dışında hangi araçlar kullanılıyormuş?

Y.T.: Önceden gene şeyler... Yani beygir arabaları yani, derler ya biz... Beygir, at arabaları, öküz arabaları, manda arabaları onlarla götürüyorlarmış, yani buradan Beykoz'a. Genelde büyük devirli motorlarla. Yani o zaman buralarda motor vardı, yani çok motorlar vardı.

E.A.: Kendiniz ya da çevrenizden arkeolojik kalıntı bulan oldu mu? Ya da bu bölgede duyduğunuz definecilik veya kaçak kazı örneği var mı?

Y.T.: Ooo olmaz mı? En son mesela, biz çocuktuk işte, şu yukarıya çıkmışsınızdır.

E.A.: Eski Göllü.

(00:23:30)

Y.T.: Tabii tabii işte orada. Mandıra vardı, dayımın keçi mandırası, onun arkası eski bir yerleşim yeri. Ben kendim mesela biliyorum, çocuğu böyle

kundaklıyorsunuz ya mermer taşı vardı, yarım metre boyunda, belki daha fazla o zaman dikili duruyordu. Şurada! Bizim dikili taş derdik, onun kafasında bir delik vardı, delikten bakardık dikili taşı görürdük. Dediğiniz gibi burada mesela, çok kazdılar buraları mesela. Çıkıyoruz oralara, ormanın içine bakıyoruz iki metrelik, üç metrelik çukurlar var, defineciler kazıyor ama eskisini bulan var mı, bilmiyorum yani. Bulan oldu mu, olmadı mı bilmiyorum.

E.A.: Bunun dışında bildiğiniz başka örnekler var mı?

Y.T.: Ne gibi?

E.A.: Kaçak kazılarla ilgili, ya da bölgede ki arkeolojik kalıntılarla ilgili.

Y.T.: Vallahi o zaman diyorlardı işte... Yuvan'ın(*) mekanı mesela diyorlardı, orada bir şey varmış sözde. Dediğim kişilerin işte, değirmeni varmış orada. Orada diyorlardı hazine var, altın var; çok kazdılar oraları buldular mı, bulamadılar mı bilemiyorum yani. Olan oldu yani, kazanlar kazdı.

E.A.: Peki bizim sormayı unuttuğumuz sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Y.T.: İşte dediğim gibi kahvenin önünde bir dibek taşı vardı. Biz dibek taşı diyoruz. Mesela önceden kendi millet buğdayını şey yapar, o dibekte sırayla dö-verlerdi. Ondan bulgur yaparlardı. Biz de gidip ondan, avuç avuç yerdik yani. Önceden mesela mısır ekerlerdi. Eski şey kazanları biliyorsunuz, bakır kazan-ları. Her evin önünde bir bakır yakarlardı. Sac ayakları vardı, böyle içine mısır doldururlar. Sevap kazanacak, halk yesin hesabı. Ordan geçen millet bi tabak mısır alır yerdı. Önceden millet mesela tereyağı yapar. Mesela, bizim o zaman babaannemin hayvanı bolmuş. Bizim eski evin rafı vardı böyle, orda hep tereyağ-ları vardı. İhtiyacı olana kapı... Önceden bizim buralarda kilit milit yoktu zaten. Herkesin kapısı açıktı yani. Ne ihtiyacın var, git al ordan kimse bi şey demezdi yani. Ama şimdi kimsenin bir şeyine el süremezsin.

E.A.: Çok teşekkür ederiz.

Y.T.: Biz teşekkür ederiz.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi : Osman Torlak
Görüşen : Merve Görgüç
Deşifre Eden : Aysu Keskin
Süre : 00:28:02
Video Dosyası : 1 Dijital Kayıt
Kayıt türü : Dijital
Yer : Beykoz- Poyrazköy Mahallesi
Tarih : 29.08.2019

Kısaltmalar

O.T. : Osman Torlak
M.G. : Merve Görgüç

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.
(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.
(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.
(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

M.G: 29.08.2019 Poyrazköy Mahallesi’nde Osman amca ile birlikteyiz. Osman amca nerede ve kaç yılında doğdunuz? Kısaca bize kendinizi anlatır mısınız?

O.T: Ben 45 doğumluyum. Poyrazköy’de doğdum. Efendim, babam da Poyrazköy’de doğdu fakat Karadeniz kökenliyiz. Oradan, Rize’den 140 sene evvel Taksim’e geldiler. Bildiğiniz Taksim var ya, oraya geldiler. Orada kereste mağazası açtılar. Pek sevmедiler orayı. Dediler ki biz denizi görelim, lahana yapacağız dediler. Poyrazköy’ü buldular. 5 kardeş... 5 erkek kardeş, 2 de kız kardeş buraya geldiler. Ben burada doğdum, babam da burada doğdu. O gün bugündür buradayız. Bu mekân 140 senelik mekandır. Dördüncü kuşak benim, son. Artık bundan sonra nasıl olur bilmiyorum yani. İnşallah devam eder ama zannetmiyorum edeceğini. Çünkü herkes paranın peşinde. Artık dededen kalmış da, bilmem ne kalmış da öyle bir şey düşünmüyor şimdiki nesiller. Satacak, siyah camlı araba alacak, Antalya sefaları yapacak. Şimdiki nesiller böyle. Yani ben bunun üzerine bir tuğla daha koyayım, dedemden kaldı ya, ayıp ya yok. Yok o bitti artık. Durum böyle. Bak hem burda ben 50 senelik de balıkçılık hayatım var bu denizde. Burda çocukluğumda şu Karşıkom deriz... Orada yosunlar vardı böyle saç gibi. Denizden böyle torik giderdi doluydu böyle. Ben hemen sakın alırdım onu, atardım kuma. Doğru eve getirirdim. Şimdi koca Karadeniz’de iki tane torik var.

M.G: Torik ne Osman amca?

O.T: Palamutun büyüğü.

M.G: Peki, Osman amca ailenizin buraya gelme sebebi neydi?

O.T: Verimli olmadı. Bakamadı artık aileyi Rize. Rize’de ne vardı o zaman. Mısır vardı, mandalina vardı. Mandalina da yoktu. Onlarla bakabilir mi? Bakamaz. Ne oldu göç yaptı. Hali vakti iyi olan insanlar göç yaptı. Göç yaptıktan sonra dedem bu yan tarafı değirmen yaptı. Su değirmeni değil.

(00.03.11)

M.G: Burada mı, Rize de mi?

O.T: Burada burada. Bak Ali Bahadır, Anadolu Feneri, Kaynarca, Akbaba, Garipçe, Rumeli Feneri. Hep buraya gelirdi, mısırını, buğdayını öğütürdü burada. Teleferikle denizden gelenleri çekerdiler, buraya alırdılar. Burada akşamdan sabaha kadar makina çalışırdı. Anlıyon mu? Buğdayını, mısırını öğütürdü dedem. Bak o Gürbüz Dedem, aşağıdaki de babam. (Kahvedeki resimleri gösteriyor). Bi tane daha hacı dedem var. O zaman resim yoktu biliyosun. O da kaç sene evvel Rize’den geldi. Gemiyle şeye geldi, İstanbul’a geldi. Oradan Cidde’ye gitti. Cidde’den de iki arkadaş deveye hacca gitti. Düşünebiliyor musun? O zaman, hali vakti iyi insanlardı.

M.G: Buraya ilk gelen dedeniz ama değil mi? Dedenizin babası buralı değil?

O.T: İlk dedem. Hacı Osman. Hacı Osman dede. Onun oğlu da Rubil Torlak. Onun da oğlu Mustafa Torlak. Torunu Osman Torlak. Son kuşak.

M.G: Peki bu Hacı Osman dede buraya geldiği zaman burada kimler varmış biliyor musun? Hiç size anlattı mı?

O.T: Burada 4-5 aile daha vardı. Yani askerlikte burada... Burada askerliğini yapıp da kalan iki aile vardı. Onlar da tarım yaptılar. Türk Osman deriz ona Çanakkale gazisiydi. Osman Özel’di daha doğrusu. O aileler vardı. Ama çok güzel muhabbetleri vardı. O Rubil dedem var ya 20 sene burada muhtarlık yaptı. 20 sene ha... Anlıyor musun? 20 sene muhtarlık yaptı. O da çok hali vakti iyiydi. Böyle şeyleri konuşmak istemiyorum ama hali vakti çok iyi insandı. Mesela

kimin boynu böyle bükükse derdi ona ki arkada bi çuval un koydum al onu gece eve götür kimse görmesin.

M.G: Mütevaziydi yani.

O.T: Bizim aile öyle bir aileydi. Ben onlan da övünmüyorum kızım yanlış anlama o zamanın şartları yoksulluk. Allah o yoksulluğu bir daha bu ülkeye nasip etmesin. Bir dilim ekmeğe muhtaç. Şimdi de biz ekmeklere dudak büküyoruz çöpe atıyoruz.

(00.06.15)

M.G: Peki Osman dedenin burayı seçmesinin nedeni neydi?

O.T: Şöyle bir sebebi vardı denizi görürüz dediler, tarım vardı, bizim bahçeler vardı, 250-500 (...ak...) fındıklık vardı. Onlar hep ormana kaldı kızım. Bakmadık hep (...ak...) doğru baktık. Arkadan devlet onları hep ormana yazdı. Tapuları da vardı iptal etti onları.

(00.09.03)

M.G: Peki, bu yan taraftaki değirmen yıkıldı mı sonra?

O.T: Yok duruyo, duruyo. Değirmen yok, makine yok içinde sadece karkas bina. Artık yani depo gibi kullanıyoruz onu.

M.T: Eskiden o değirmen nasıl çalışıyordu peki?

O.T: Mazotla. Tabii 20 (...ak...) vardı onla, mazotla. Arka yerde su deposu vardı, oradan su alırdı. Su da gidecek ya, hararet yapmayacak makine anlıyor musun?

M.G: Anlıyorum.

O.T: Makine kuvvetiyle. Öyle at, su yok. Nasıl diyim sana normal bir un fabrikası gibi diyim sana.

M.G: Peki dedeniz buraya geldiğin bu değirmeni yaptı, sonrasında geçimini de bu değirmen ile mi sürdürdü?

O.T: O ve kahve. Bu kahve. Bu kahve devam etti.

M.G: Balıkçılık yaptılar mı?

O.T: Aile olarak biz balıkçılığa hiç girmedik. Ama ben gemici olarak tek şahsım olarak girdim. Kaç sene çalıştım. Herhalde bir 50 sene çalıştım. İkinci oğlan askere gitti, bıraktım. Bıraktım bağkur emeklisiyim. Hayatım devam ediyor. 2 tane erkek çocuğum var. İkisi de yat kaptanı. Kızım kısmeti olmadı. Kimi insanın kısmeti ağır oluyor biliyo musun? 38 yaşında benlen beraber canım ciğerim, varlığım ona ait en ufak bir sıkıntı yok, arabası altında. Yani Allah’a hamdolsun en ufak bir sıkıntımız yok. Hayatımızı böyle devam ettiriyoruz. İkisi de yat kaptanı erkeklerin. Bir tanesi İvedik varya sanatçı onun yanında. Öbürü de bu Galata-port’u alan kimdi o? Ferit Şahenk onun yanında.

M.G: Ne güzel.

O.T: Onlar çalışıyor. Onların bana ihtiyacı yok. Benim onlara hiç ihtiyacım yok. Bana... Ben torunlarımı göreyim yeter. Gelinlerimi göreyim yeter. Gelinlerim de benim için çok önemli.

M.G: Peki Osman Amca burada eskiden evler nasıldı? Ahşap mı, taş mı nasıl evler vardı?

O.T: Ahşap da vardı, tahta da vardı, taştan da vardı.

M.G: Çoğunluk peki?

O.T: Çok yok. Çoğunluk bir katlı, tek katlı. Hatta bizim bir eski ev var. Aynı tarihlidir. Bir buçuk kattır. Yani halen daha devam ediyor yaşantısı. Biraderin hanımı, gelinim orada kalıyor yani. Kardeşimin hanımı yani. Hayatını devam ettiriyor. Hiçbir sıkıntı yok.

M.T: Bu bir buçuk katlı ev nasıl, taş mı?

O.T: Yok yok, ağaç arası. Zelzele olduğu zaman ona kaçtık. Yalova depremi oldu ya. Ona kaçtık ki rahat ettik. Bizimkiler aldı başını gidiyor. Bizim oturduğumuz yer üç katlı. Onun salladığını Allah bana bir daha göstermesin.

M.G: Âmin. Osman amca burada tarımla uğraşanlar neler yetiştiriyorlardı?

O.T: Burada buğday, genelde fasulye, bildiğiniz hani yeşil fasulye var ya onu toplardılar. Mesela 5.000 çalı, 10.000 çalı diyoruz onlara. Sırık yani. Toplardılar Sarıyer'e getirirdiler pazara. Ondan sonra şeye getirirdiler, hale getirirdiler. İstanbul haline. Onlar büyük tarım yapardılar. Öbürler de ihtiyaçlarını temin etmek için fasulyesini, efendim lahanasını, mısırını hepsini yapardı. Ondan sonra balıkçılığa başladılar. Onlar hemen hemen bırakıldı.

M.G: Taşımacılık ve ulaşım nasıl oluyordu peki?

O.T: Taşımacılıkta şöyle...

M.G: Hangi araçları kullanıyorlardı?

O.T: Tekneleri vardı, ağaç tekneleri vardı. 12-13 metre tekneler vardı. Onlan. Bu iskele vardı. Yine ağa babam yaptı onu muhtarken. Ordan doğru İstanbul'a getirirdi fasulyeleri, kabakları, mısırları ne ürettiyse artık. Kendi yiyeceğinden hariç hepsini satarlardı. Geçimlerini öyle temin ederlerdi.

M.G: Yani ürettiklerinin ticaretini yapıyorlardı?

O.T: Aynen öyle...

M.T: Peki buranın yerlileri kimdi?

(00.12.23)

O.T: Buranın yerlisi o dediğim hani Osman Özel. Çanakkale gazisiydi.

M.G: Çanakkaleli mi yani?

O.T: Yok yok. Ahıskalı. Ahıska Türkleri'nden. Askerdi, burada kaldı. Sevdı bi Fadime burada kaldı tamam mı? Halen daha onun nesli, malları devam ediyor kızım biliyor musun?

M.G: Peki çoğunluğu kimler oluşturuyor?

O.T: Çoğunluğu Rizeliler.

M.G: Rizeliler.

O.T: Bir de sevmedi şeyleri haa.

M.G: Rizelileri mi?

O.T: Rizelileri hiç sevmezdi. Ben, dedi. Köpeğe veririm, dedi de lazlara kız vermem. Olduğu gibi lazlara kızlarını verdi. Demek ki büyük söz konuşmicaksın. Doğru mu?

M.G: Aynen öyle.

M.G: Osman amca biraz çocukken yaşadığın evden bahseder misin? O zamanki ev yaşantınız ile şimdi arasında ne fark var neler değişti?

O.T: Bak 10 peteğimiz var. Arı peteği.

M.G: Arıcılık da yaptınız yani?

O.T: Annem 5 tane inek yapardı. Süt, tereyağı. Anam anam diz boyu bal. Nene... Babam, dedemin 2 tane bayanı vardı. Biz bi taneye kaldık çok şükür, iyi ki bi taneye kaldık. En sağlıklı evlilik tek evliliiktir. Bunu da kafanıza koyun bi öğüt olarak. Annem 5 tane inek yapardı tereyağı, bal, süt, yoğurt, peynir. Market da market. Market yani. 5 tane inek olan bir ahırda bolluk olmaz mı kızım? Dimi? Her şey vardı. Şimdi her şey hazır. Bi maydanoz var ya maydanoz. Hani koyuyoruz. Bahçelerimiz duruyor. Onun yanı toprak o biçim. Bak şu kadar maydanoz ekmiyoruz. Yeni gelinler 12' ye kadar uyuyorlar. Nasıl olsa kocalar gitti çalışmaya ohh rahat keyfediyorlar. Burası böyle haa... Burası böyle yani. Şimdiki zaten koca arabayı almış rahat o nasıl olsa balığa gidiyor. Bak buradan Moritanya'ya bile giden var balığa yaa. Teknelerle gidenler var. En az 10 tane teknemiz vardır Moritanya'ya. Şimdi orada para çoktur. Orada da şimdi sorun başladı balık bittiğinden. Şimdi buranın ev yaşantıları çok rahat. Yani nasıl diyim sana, rahat mı rahat.

(00.16.13)

M.G: Peki çocukluğundan hatırladığın ne yemekler pişerdi? Geleneksel kendi yörenize ait yemekler yapılır mıydı?

O.T: Benim hanım benim annem nasıl yetiştirse o da aynı yetiştirdi. Yemek tarzında.

Öyle çok aham şaham bi yemeğimiz yoktu. Etsiz olmaz bi kere. Olabildiği kadarıyla. Efendim hani biz kuymak deriz ya, muhlama onu da yaparız. O da tarihi bir yemeğimizdir bizim. Lahana yaparız. Lahana hani nasıl diyim sana lahana dolması yaparız. Fasulye var, beyazı var, kırmızısı var. Bunları yaparız. Diğer baklagilleri yaparız. Öyle yani tandır kebabı da bilmem ne kebabı da öyle bir şey yok. Çünkü o bizim kültürümüzde pek yok biliyor musun? Tandırlar falan hep doğunun kültürüdür. Öyle görünürler ama yemekleri çok kalitelidir yani. Ben onları da çok severim. Nerelisin sen?

M.G: Ankara.

O.T: Ankara'yı da çok severim. Atatürk'ün ülkesi her tarafını severim. Yani yemek tarzlarımız kızım bu.

M.G: Bağcılık da yapılıyor muydu burada?

O.T: Yok, yok, yok.

M.G: Peki ne tür balıkçılık yapılıyordu?

O.T: Şimdi burada yapılan balıkçılık kızım, eskiden bahsediyorum. Ben 15 sene orkinos taşıdım tekneyle, orkinos. En ufağı 1 kilo, en büyüğü 800 kilo bu eller tarttı. 800 kilo. Şimdi denizlerimizde bunların bi tanesi kalmadı biliyor musun, bi tanesi kalmadı. O orkinosları hep yolladık Almanya'ya, Japonya'ya 500 kilo, 400 kilo, 300 kilo orkinos. Marmara'ya onu tuttuk, Karadeniz'e tuttuk, Çanak-kale'ye tuttuk, efendim tuttuk da tuttuk. Yani ve en son sahillerimizde bu balığı bitirdik. Neden bitti biliyor musun? Japonya'nın getirdiği o bi teknoloji, radar dediğimiz, sonar dediğimiz. Denizdeki balığa yaşama hakkı bırakmadı. Gizlenme hakkı. Mesela sen şimdi bir şey olursa gizlenirsin masanın altına dimi? Mermi almasın bana diye. O hayvanlara gizlenme, saklanma hakkı kalktı artık. Öyle bir radar. Öyle bir alet. Nerede olsa buluyor onu kızım biliyor musun? Kaçacak delik kalmadı artık. Ve bitti artık. Şimdi denizlerimizde ne var bu sene bakalım palamut olursa olacak. O da yok gibi görünüyor tahminen. Bizim tahminlerimize göre yok gibi gözüküyor. Fakat inşallah biz yanılırız. Bizim ameli bilgilerimizden yani olarak diyorum. Lüfer var, çinekop var, istavrit var, hamsi var. Yani bunlar inşallah olur da balıkçılar rahat eder. Balıkçılar rahat ettiği zaman da, para kazandığı zaman da buranın esnafı da rahat ediyor. Neden rahat ediyor? Balık tutamazsa 2

tane çay içer, tutarsa 5 tane çay içer. Etkiliyor bunlar, etkiliyor. Ticaret. Çünkü avcılıkla geçindiği için illa karadaki müesseseyi de etkiliyor. Yaa... Ama inşallah biz yanılırız. Çok bolundan olsun.

(00.20.48)

M.G: Burada düğünler nasıl oluyordu peki?

O.T: Ben kendi düğünümü anlatayım mı sana?

M.G: Olur. Çok güzel olur.

O.T: Annemin 5 tane ineği vardı. 300 kiloluk bi taneyi kesti annem. 2 tane aşçı tuttular. Et, yemek, pilav, zerde. İki gün düğün devam ediyor. Üç gün değil.

M.G: Zerde tatlısı mı yapılıyordu?

O.T: Olmaz mı? Pilavın yanına o kokulu zerde yenilmez mi? Dimi? Et desen diz boyu. Çorbalar falan. Benim düğünüm öyle oldu kızım.

M.G: Kaç gün sürüyor?

O.T: İki gün. Fazla değil. Öyle beş gün, on gün yok. Ona insan dayanmaz. Ama gelen misafirler de köylüsünden tut yabancısına varıncaya kadar... Mesela Mustafa Torlak, Osman Torlak'ın babası ne yapıyor oğluna düğün yapıyor. Pirinç... Beş kilo pirinç, on kilo şeker. Hep gelenler böyle hediye getirirdi. O zaman bolluk vardı kızım? Vallaha bolluk vardı.

M.G: Peki düğünlerinize has adetleriniz, gelenekleriniz var mıydı?

O.T: Yok yok yok. Biz de yok. Yalnız yolu keserdiler böyle gençler. Yolu kescekler bir lirayla olmaz tabi bir koç parası alması lazım.

M.G: Gerçekten mi?

O.T: Tabii... Bir koç parası alacak onu da yiyecekler. Başka yer yok, burada yiyecekler. Yine hep beraber yiyeceğiz onu. Öyle veya şimdikiler biraz daha moderin oldu. O alınan parayı. Hani düğün akşamı var ya gidiyorlar takıyorlar ona, kıza. Gençler hediye olarak. Aldık senden ama kusura bakma yani al bu parayı takıyoruz sana. Şimdiki gençler de öyle yani. Daha cömert davranıyorlar. Ben onları baştan tebrik ediyorum.

M.G: Eskiden burada imece usulü yapılan işler var mıydı?

(00.23.28)

O.T: Yok yok yok. Olmayanı yok derim. O kültür yok burada. Biraz nasıl diyim sana yani örnek veriyorum, bak bir örnek veriyim. Eskiden birisi geldiğinde buraya kahveye hoş geldin, nereden geldin, kimsin falan soruluyordu. Şimdi kimse kimseye bir şey sormuyor.

M.G: Anladım.

O.T: Hiç kimse. Hatta misafir olurdu misafir ederler. Şimdi kimi koyacaksın evine anarşi midir, nedir? Belli değil yani. Dimi? Yani o kültür bitti artık. Eskiden daha bağlıydık biliyor musun?

M.G: Burada bir kale var.

O.T: Kale var, kule var.

M.G: Bir de çeşme var.

O.T: Çeşme hemen burada. Hakan Bey'in evinin orada.

M.G: Onlar hakkında hiçbir şey biliyor musunuz?

O.T: Orda çocukluğumdan beri çeşme, çocukluğumdan beri kale, çocukluğumdan beri kule. Bir arkeolojik çalışma olmadı. Biraz hırsızlık çalışmaları oldu duyduğumuza göre.

M.G: Definecilik gibi mi?

O.T: Biraz oldu. Yok şöyle getirdiler, yok böyle getirdiler ama ne dereceye kadar doğrudur yani işte bilmiyoruz. Ben çayım, müşterimle meşgulüm, öyle çok bilgim yok. Bir o kadar duyuyorum yani. Ama aslında öyle bir şeyde yok gibi yani.

M.G: Peki başka tarihi eserler var mı?

O.T: Yo yo yo. Yok.

M.G: Peki Osman amca benim sana sormayı unuttuğum senin bahsetmek istediğin bir şey var mı?

(00.25.19)

O.T: Benim nesillere önerim yanlış anlamayın kızım. Bak sen de yuva kuracaksın, benim kızım da yuva kuracak. Bir tahammülsüzlük var. Korkunç bir tahammülsüzlük var, ben öyle görüyorum. Cüzdanında 10-15 tane kart dolandırıyor, dolandırıyor. Kazanmadığı parayı yiyor. Şimdiki gençlik bu. Her şeyden istifade edeyim. Öyle yaşayayım, böyle yaşayayım. Yok. Öyle bir şey yok. Tahammül edeceksin. Biz elli senelik evlilik hayatım var, hanıma dememişim ki ya senin gözünün üzerinde kaş varmış ya. Dememişim, kavgamız yok. Ben çocuklarıma da onu vasiyet ettim. Sakın ola sakın. Bak aldığın hanım senin, benim, evin reisi olacak. Biz vefat ettikten sonra aileyi devam ettirecek. Kavga gürültüyü de hayatta sevmiyorum. Silah asla sevmiyorum. Şiddeti asla sevmiyorum. Kalem ucu. Şu gördüğünün ucu var ya. Adalet bunun ucundadır. Anlıyor musun? Yani bu çok önemlidir. Yani azına çoğuna tahammül edeceksin. Yani birinin eline bir gün poşet görmedin mi kıyameti koparmayacaksın. Benim şimdiki gençliklere önerim budur yani. Bugün evleniyorlar 2 ay sonra boşanıyorlar. Ne oldu? Evine, eline poşetsiz geldi. Ya gelsin nolacak ya? Hiç sordun mu ona ne ile karşılaştığını? Yok. Gençlere benim yani önerim bu. Bu çok önemli.

M.G: Osman amca çok teşekkür ederiz.

O.T: Yeter ki faydalı olabildiysem. Eğer size biraz faydalı olabildiysek benden yana hakkım helal olsun size.

M.G: Çok teşekkür ederiz. Bizden yana da.

O.T: Her zaman için buradayız biz.

M.G: Teşekkürler, sağ olun.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi : Niyazi ÜNSAL

Görüşen : Betül Ebru ASLANER
: Abdulkadir ÇİĞŞAR

Deşifre Eden : Betül Ebru ASLANER

Süre : 00:27:12

Video Dosyası : 1

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz- Kılıçlı Mahallesi

Tarih : 10.09. 2018

Kısaltmalar

B.E.A. : Betül Ebru ASLANER

A.Ç. : Abdulkadir ÇİĞŞAR

N.Ü. : Niyazi ÜNSAL

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.

(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.

(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.

(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

B.E.A. : 10 Eylül 2018 tarihinde, Kılıçlı Mahallesi'nde, Niyazi Ünsal ile görüşeceğiz. Hoş geldiniz.

N.Ü.: Hoş bulduk, siz de hoş geldiniz.

B.E.A.: Teşekkür ederiz. Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

N.Ü.: 1943 senesinin, Mart ayının 25. gününde... Nüfus kağıdımızda, annemizden, babamızdan ötürü bu.

B.E.A.: Kılıçlı 'da mı doğdunuz?

N.Ü.: Burada doğduk. Burada büyüdük. Hiçbir yere... Gurbet diye bir şey bilmem ben. Köyde doğduk, köyde büyüdük; gurbetim de askerliktir yani.

B.E.A.: Aileniz buraya nereden gelmişler, daha doğrusu aile büyükleriniz diyeyim?

N.Ü.: Şimdi kızım, ben aileden duyduğum, hatta duymadığım, bazı bariz olduğum şeylerden anladığıma göre, 300 sene geri gidebiliyorum. Ama ailem... Şimdi kızım ailece biz böyle yani, biz şuradan geldik biz buradan gittik diye bir şeylerimiz de olmadı. Anlıyor musun? Biz burada doğduğumuza göre, 300 sene

de geri gittiğimize göre işte, bunlardan bildiklerimiz. Ondan önce şöyle, köyde bir rivayet gezer. Bu köyün, Osmanlı'dan önce kurulduğunu söylerler. Beylik zamanlarında herhalde, anladın mı? Bu köyleri, sahil köyleri. Buradan, Karadeniz sahiline doğru devam eder. Bunların koruma köyü olarak kurulduğunu söylerler. Eskilerden bildiğimiz ama ne kadar geçerliliği vardır, ne kadar geçerliliği yoktur bilemem. Dediğim gibi burada doğduk, kendimizi bildiğimiz bileli çalışırız köy hayatı ile öyle yani.

B.E.A.: Burada geçiminizi nasıl sağlıyordunuz?

N.Ü.: Vallahi köyde... Bu köyün yani şununla geçinirim diyecek şeyi yok. Mesela bazı yerlerde fındığı vardır, bazı yerde pancarı vardır, bazı yerde şuyu vardır, tarımı. Evet, tarım da yaparız. Bunun yüzde ellisi, şu köylerin yani orman köy diye geçer... Bunların yüzde ellisi belki daha fazlası ormandan, orman ürünlerinden. Yani İstanbul'un... İstanbul dediğin zaman kaç nüfusu vardı? Diyelim ki bundan 70 sene, 80 sene öncesinde, bizim şeyimizi söylüyorum yani ben, 75 yaşında olduğuma göre biz, anlıyor musun? Orman ürünü, gider kendine göre fasulyesini şuyunu buyunu eker, anlıyor musun? Tarımda işte gücü yettiği kadar yani yarı yarıya diyebilirim ki orman, orman ürünleriyle yani geçinir. Biz ormandan payımıza düşeni alırız, payımıza düşeni alırız. Hayvan edinirsin şey değildir yani, tam hayvancılıkla geçiniyorum diyemezsin. Tarım yaparsın, tarımcılıkla da geçiniyorum diyemezsin. Orman işi yaparsın, onları da yüzde yüz geçiniyorum diyemezsin. Yani bunları harmanlayarak işte bu yaşa kadar geldik. Bundan sonra işte, teknoloji ilerledikçe işler değişti. Şeyler anlıyor musun? Aletler değişti filan.

(00:04:14)

B.E.A.: Ormancılık halen bir geçim kaynağı diyorsunuz.

N.Ü.: Gene % 5-10 insanlar buradan gidiyorlar, yani bugüne kadar. Daha doğal-gaz yok mesela, kendi şeyimizi... Veyahut İstanbul'un bazı semtlerinde, kırsal alanında, kış olduğunda yine orman ürünüyle şey yapıyor insanlar, anlıyor musun? Yani öyle. Yani orman ürünlerini bırakmış değiliz. Bugüne kadar dediğimiz gibi istifade ediyoruz.

B.E.A.: Ormanlarda çalışırken nasıl aletler kullanıyordunuz? Taşımacılığı nasıl yapıyordunuz?

N.Ü.: Vallah ormanlarda nasıl alet kullanıyorduk? Biz nacak deriz, balta deriz, anlıyor musun? Bizim aletlerimiz, bizim ustalarımız da bunları yapar. Bizde başka alet yoktu. Onların yaptığı aletlerle kesersin, biçersin. Mangal kömürü yaparsın, (..ak..) şeyi yaparsın filan geçinirsin, öyle yani. Dediğim gibi yüzde yüz bunlan, yüzde yüz de bunlan diye bir şey yok, yani yapmadığımız iş yok.

B.E.A.: Odunlar nasıl taşıyıyordu?

N.Ü.: Böyle vurup işte onlara bir sap takarız işte, anlıyor musun? İnsan gücüylen...

B.E.A.: Taşıma olarak sordum.

N.Ü.: Nasıl?

B.E.A.: Odunları taşırken araba mı kullanıyordunuz, traktör mü kullanıyordunuz?

N.Ü.: Traktör nerede be kızım, nerede traktör? Traktör nerede? At arabası, manda arabası, öküz arabası. İşte o hayvanları koşardık biz.

B.E.A.: Şu anda nasıl yapılıyor bu iş. Hayvanların yerine ne kullanılıyor?

N.Ü.: Şimdi hayvan kalmadı, traktör aleti ile getirirler ormandan. Ordan büyük arabalar ile sevkiyatını yaparlar. Yapmayanlar zaten başka işlere yönelmiştir. Tabii bizim yaşımızda olanlar son zamanlarda bir yerlere girdi. Veyahut girmediyse... Ben kamyoncuydum mesela. Devlet dedi ki, sen kendine yarın ihtiyarlıkta bakamazsın ben seni dedi, mecbur edeyim maliyede kayıdımız olduğundan ötürü. Dedi ki, sizi ben emekli yapayım. Velhasıl buraya ücret ödedik, bizi emekli yaptı yani. Şimdi iyi kötü bir emekliliğimiz var işte, dediğim gibi (..ak..) yok, böyle idare ediyoruz. Şimdik evden kahveye, kahveden eve. Hanımla azıcık boş vakit bulursak kavga ediyoruz. E napalım canım işte, bir evde boş boşta durulmaz ki!

B.E.A.: Tarımı, çiftçiliği nasıl yapıyordunuz?**(00:06:55)**

N.Ü.: Böyle hayvanları koşuyorduk, arkasına da demir pulluk vardı. Böyle... O da sonradan icat olan bir şey yani, 1930'lardan sonra falan. Karasabanlar, ben onlara yetişemedim. Demir aleti anlıyor musun? Pulluk dediğimiz şeyleri, saban dediğimiz şeyleri, hayvanın peşine bağlıyorduk. Çocuk çeker. Biz çocukken onları çekerdik yani. Affedersin, hayvanı o da pulluğu tutar böyle babalarımız, büyüklerimiz orasını süreriz. Buğdayı saçarız, zamanı geldi mi biçeriz. Bağlarız, getiririz harmanın başına yığarız, ondan sonra bunları saçarız. Böyle dövenle hayvanları koşarız. Döne döne saman yaparız. Buğdayını ayırırız, samanını hayvana veririz, buğdayı kendimize.

B.E.A.: Zaman içinde nasıl bir değişim oldu?

N.Ü.: Dedim ya işte; teknoloji. Teknoloji, şey edince devlet bize traktör de verdi, anlıyor musun? Yani işimizi kolaylaştırmak için. Kolaylığı görünce, zaman zaman hayvanları artık kaldırmak durumunda kaldık. Ancak böyle doğum yapan, süt yapan hayvanları bıraktık, anlıyor musun? O koşu hayvanlarını kaldırdık, bunlar masraflı oluyor çünkü. 12 ay bakmak mecburiyetindesin, 1 ay koşmak için. Bu sefer çıkardığın ürün kendine yetmez oluyor, orman işini başka şeylerle şey ettiğimiz için anlıyor musun?

B.E.A.: Hangi ürünleri ekip biçiyordunuz?

N.Ü.: Buğday, arpa, çavdar, mısır anlıyor musun? Bizim buralarda pancar filan olmaz. Bunları yapmadık yani, bu ürünleri.

B.E.A.: Hayvancılık nasıldı?**(00:09:00)**

N.Ü.: Zaten dedim ya, bizim karmadır yani, hayvancılık çoktu. Yani insanların birinci, aşağı yukarı diyebilirim ki birinci şeyi, tarım yapamayan filan hayvancılık yapardı. Otlatır, şey eder, böyle gidip bir yerlerde (...ak..) şey edilsin diye değil. Bizim bu köyümüzün tarım alanı az olduğu için, diğer köylerde fazladır, yani

kendi ihtiyacından fazlası olanlar olurdu, yani onlardan da alırdık. Yani, hayvan aşağı yukarı diyebilirim ki birinci şeyimizdi, geçim kaynağımızdı bizim. Bunun her türlü ürününden istifade ederdik. Koyun olurdu yününden, sütünden, efendim bahçıvanlar gübresinden falan. Yani onu yapan bunu yapardı, bunu yapan onu yapardı. Hatta mesela bu hayvan işi meselesini... Dul kadınlar var yani kocası ölmüş. Bir tane hayvanı olurdu, onun sütünden, şeyinden geçinmeye çalışıyordu.

B.E.A.: Hangi hayvanlar vardı daha çok?

N.Ü.: Manda. Manda deriz biz siyah gözleri olur ya, biz onlara manda deriz. Çeşitli yerlerde camış diyen olur, gümüş diyen olur filan. Biz manda deriz. Bunları kullanırdık. Hem koşul şeyidir, hem kırdı otlaması yani orada kendini muhafaza etmesi kolaydır onun. Bunlardan kullanırdık veya sığır kullanırdık, öyle.

B.E.A.: Bunlar artık çok devam etmiyor değil mi?

N.Ü. : Bu durum bitti kızım, bitti. Şimdi insanlar biraz daha... Hani dedik ya, şimdik oğlumuz, çocuğumuz ya okula gidecek, ya televizyon seyredecek. Ya... Şimdik televizyonu bırak bunlar çıktı, anlıyor musun? Bunların başında sana cevap verecek hali, durumu yok. Yani artık bir şeyden sonra, geçen gün de dedim. Bizim okulumuz şehir okullarından 1 ay önce kapanırdı. Devlet öyle düşünürmüş yani, biz ne (..ak..) anlıyor musun? Çifte çubukta annesine, babasına yardımcı olsun, hayvanı varsa hayvanı otlatsın, yani mısırın da şuyunda, buyunda yardımcı olsun diye devlet dahi bizi 1 ay önce tatil ediyordu, şehirden. O günlerde bu işleri şey ederdik.

(00:11:48)

B.E.A.: Avcılık var mıydı, nasıldı?

N.Ü.: Avcılık hani bu sigara tiryakiliği var ya, bugün nefret eden de o sigarayı içiyor, alışmış. Avcılık vardı. Vardı ama şeyine koyacak mermisi yoktu. Ava giderler komşudan bir tane mermi alacak, ava gidecek bir tane, iki tane neyse. İşte azıcık gücü yeten birkaç tane alır ava giderdi yani, gene de giderdi. Sigara parası yok, gene içerdi. Anlıyor musun, bunlar tiryaki şey.

B.E.A.: Hangi hayvanları avlıyorlardı?

N.Ü.: Buralarda yabani dediğimiz domuz cinsi vardır. Mesela şimdi hayvanlara

şey olan, cebelleş olan kurtlar vardı. İşte bunlara giderlerdi. Karaca vardı, karacaya giderlerdi. Valla başka bir şey olmuyordu. Tavşan vardı, o da ne olduysa oldu, nesli kesildi, hiç görmüyoruz. Nasıl olduysa avcıların çokluğundan mı? Artık şimdik herkes avcı oldu. Babası tüfek alırlarmış, herhalde bir arabada alırlarmış geliyor. Bu avcılardan barınamadı herhalde tavşan nesli kesildi. Zaten bir karaca görseler, onu ne yaparlar yaparlar evinden çıkarırlar.

B.E.A.: Kılıçlı'da yaşadığınız evden bize bahsedebilir misiniz?

N.Ü.: Ne gibi?

B.E.A.: Mimari olarak; kerpiç miydi, taş mıydı, ahşap mıydı? Nasıldı?

N.Ü.: Şimdik kızım ahşap evler bizim. Mesela biz... Benim doğduğum ev bize yetmedi.

B.E.A.: Doğdunuz ev nasıldı?

N.Ü.: Ahşap işte böyle, kış gelir evin içinde kızak kayardık, çok da kış yapardı eskiden. Şimdik hiç kışı görmeden yaz geliyor, anlıyor musun? Böyle bir evdi, anlıyor musun? Bu yetmedi bir tane daha yaptık, o da yetmedi bir tane daha yaptık. O da yetmedi şimdi başka yaptık. Kendimize göre teknolojinin şeyine göre bir şeyler yaptık yani. Zaten eskiden, doğru dürüst bir şey yoktu. Bir aile, bir aileyi evlendirmek için, aile kurması için bir oda yetiyordu. Üç odan varsa üç tane oğlanı evlendirebiliyorsun yani, para yoktu yani.

B.E.A.: Burada ahşap evlerin yani sıra beton evler de var. Bu değişim nasıl oldu?

N.Ü.: Şimdi bunlar şeye doğru gittikçe. 1950'den sonra biraz insanlar azıcık şöyle dünyayı görmeye başladıktan sonra bunlar zaten anlıyor musun? Dar gelen yeni tip yapmaya başladı filan işte gördüğünüz şeyleri yaptık. Bunlar da pek hani şeyli sayılmaz ama yine eskiye göre biraz moderen(*) oldu yani diyelim, pek moderen (*) değilse de. Ondan önce zaten ormanların mahsulü ile yapmışlar. Nereden bulacaksın çimentoyu, nereden bulacaksın şeyi köylerde. Ben yetiştim, Bozhane'den buraya, ben 8-10 yaşındaydım. Manda arabası ile taş çektik. Hani gene 1950'den sonra hükümetler değişti. Zaman da değişti. Yol yapacağız. Dedi ki devlet, yol yapacağız imece yapalım. İmece yaptık. Taş getirdik, devlet usta buldu filan buraya kadar yol var. Buradan öbür tarafa Şile'ye gitmek için yol

filan yok. Ormanın içine giriyorsun, Şile tarafına öyle gidiyorsun. Bundan, bizden öncekiler ben onu görmedim, söylediklerinden şey ediyorum. Buradan Bozhane köyüne, oradan zaten şehre de yol yok da oradan sandalla şeye, Riva taraflarına, derenin derin yerine... Çünkü zamanında, ötede kum doluymuş bugünkü hali yok. Motor gidecek hali yok ancak sandal oraya mahsulünü götürür. Orman mahsulü tabii oradan motora koyuyorsun. Oranın tabii şeyleri başka. Oradan götürüyorsun, derenin biraz derin yerine motora koyuyorsun veyahut Riva şeyine kadar götürüyorsun. Oradan büyük motorlarla işte. Ne kadar büyükse o kadar da büyük değil. İstanbul'a sevk ediyorsun yani ürününü.

(00:17:21)

B.E.A.: Kılıçlı tarihinde bildiğiniz mani, ağıt , türkü , efsane var mı?

N.Ü.: Hiç onlardan... Hiçbir şey yok kızım. Mezarlıklarda işte bir şey, taşlar var. İki yüz senelik ancak, onlar da Osmanlıca yazılmış, okuyabilen pek yok. Neden konmuş, nasıl konmuş, şehit mi oldu da konmuş? Veyahut zengin şimdi zenginlere bir mezar yapılıyor ya, bunların şeyi ne orada. Okuyup da şu, şu şekilde, şundan ölmüş veyahut şu gazidir, bu kazaylan ölmüştür veyahut zengindir ben bilmiyorum yani. Yani şunlar var. Yani bu köyde, tarihi olarak öyle bir şey yok, efsane yok. Yalnız şurada, ileride mezarlıklar var, eski mezarlık diyoruz. Hakikaten de içinde mezarlar var ama mezarlar olmuş nasıl olmuş bilemem. Eski mezardır yani hakikaten içine girdiğin zamanda mezarları şey edersin yani ne kadar (..ak..) (..ak..)bazıları kendini ispat ediyor yani.

B.E.A.: Kılıçlı'da panayırlar, festivaller düzenleniyor muydu?

N.Ü.: Hiçbir şey yok, hiçbir şey yok. Bir şey yok yani, insanlar sabah kalkar işinlen(*), akşam yatar işinlen(*) yani böyle bir hayat.

B.E.A.: Önceden de mi yoktu?

N.Ü.: Efendim?

B.E.A.: Önceden de mi yoktu; festival, panayır?

N.Ü.: Panayır derken, işte bizim yetiştiğimizde panayırlar şöyle panayır değil de. Devlet hayvancılık kıymetli olduğu için devlet, hatta daha benden önce bir cins, ırk vermiş. Bunlara bakın. Ondan sonra da demiş ki, ben senede bir hayvan

sergisi yapacağım, en güzel hayvanı kim yetiştirdiyse ona mükafat vereceğim. Hatta bende, bir senesinde otlattım otlattım güzel baktım. Güzel bakmışım demek ki bana da mükafat verdi. Yani böyle şey ederek değil, otlatarak yani teknolojinin verdiği ürünlerle değil.

B.E.A.: Tamamen doğal.

N.Ü.: Tabii, yani çocuğa bakar gibi bakardık. Bozhane’de sergisi vardı. Toplarlardı üç beş şeyde köyleri. Mesela, Bozhane diyelim ki bu köylerin içinde. Anladın mı, oralarda olur. Ömerliyse köylerin içinde o zaman. Daha ileride bu Trakya şeyinde herhalde Rumeli tarafında daha başka şeyler varmış yani. Hayvancığa şey vermiş, onlardan bir damızlık vermiş falan bir şeyler oldu yani, o kadar yani. Hani böyle başka panayır toplansın, şu olsun, bu olsun. Dedim ya buranın karmadır yani şeyi. Yüzde elli ormansa, yüzde elli hayvan vardır, işte tarım vardır, şu vardır, bu vardır; bunlarla geçinilir.

(00:20:39)

B.E.A.: Arıcılıkta var mı?

N.Ü.: Ya işte kara kovanı şeyi bazen merak ederler. Arı yapsan ne yapacaksın. Sonra şurada siz röportaj yaptınız söylemiştir o. Onlar bizden yaşlı olduğu için demek merak salmış anlıyor musun? Arıcılık yapmış. Doldurmuş şeyi buradan Üsküdar’dan, Beykoz’a kadar satamadan gerisin geri getirmiş. Bal yemesini de bilen yoktu. O zamanki ballar da arının yaptığı baldı. Şimdik güvenemiyorsun da, şurup gibi bal. Adam diyor ki bal, ya kestanenin ki ayrıdır. Kocayemiş ağacı vardır, onlar böyle yemiş verir. Şey gibi, çilek gibi böyle kırmızı kırmızı onlardan alır, bütün çiçeklerden alır. Arı gibi her çiçekten bal alır şarkısı bilem var ya. Şimdiki ballar öyle değil. Acısı da olur, siyahı da olur, renklisi olur şeye göre zamana göre, mevsimin şeyine göre. Ama şimdi bal yemesini öğrendi insanlar anlıyor musun? Bu seferde ballar şey değil gene. Bal yetişmiyor. Yani o zaman şeker 1 lira ise bal 2 liraydı. Şimdik şeker 5 lira, bal 150 lira. Ne diyeyim öyle kızım.

B.E.A.: Buraya özgü yemekleriniz var mı?

N.Ü.: Yemeklerimiz her yerde geçen yemekler. Yani bugün köyde bir lokantaya gittiğinizde ürünler bizde de var. Mutfağımızda fasulye, nohut efendim patates anlıyor musun, odur. Sonra bizim mesela, şimdi bu mevsimde tarhana yaparlar,

makarna yaparlar. Bu eskiden kendi ürünümüz varken bulgurumuzu kendimiz yapardık kaynatırdık şey ederdik. (.ac..). ne bileyim ben işte bunlar. Bugün bunları kendimiz yapmıyorsak bakkaldan alıyoruz bulguru anlıyor musun? Hatta bir ara öyle bir pirinç şeyi sardı ki şeylerde, barajlardan istifade ederek pirinç şeyi yaptılar. Çok pirinç ektiler. Ama ne hikmetse bunlar artık masraftan mı kaçındılar, yapabilenler, bu iş kalktı. Şimdik filanca yerden pirinç diyorlar, filanca yerden nohut diyorlar.

(00:23:53)

B.E.A.: Biraz da adet ve geleneklerinizden bahseder misiniz? Düğünleriniz nasıl olurdu, bayramlar nasıl geçerdi? Neler değişti?

N.Ü.: Vallahi bugünkü bayramları köylerde görseniz aynı yani, biz çocukluğumuzdan beri gördüğümüz bayramlar bunlar.

B.E.A.: Nasıldı?

N.Ü.: Yani giyinir kuşanırız. Yani bugün neyi gördüyseniz yani, benim yaşadığım yaşta hep bunlar aynı. Daha önceden beri aynı gelenek olmuş anlıyor musun? Aynen devam eder. Yalnız düğünlerimizde değişiklik oldu.

B.E.A.: Neler değişti?

N.Ü.: Yalvara yalvara bir kız buluruz ondan sonra düğün yaparız gideriz (.ak..) iki, üç takım çalgı tutarız, para yok ama ne yaparız yaparız, köylü imece yapar gene tutarız. Anlıyor musun? Mesela diyelim ki Cuma gününden başlarız, Pazar akşamına kadar; millet çalar, oynar, içer, bilmem bağırır çağırır al sana düğün olur. Gelini getiririz yani başka nasıl şimdik öyle değil. Salonlar çıktı, artık İstanbul'da nasıl yapılıyorsa biz de öyle yaparız yani. İşte bizde onlara baka baka onlar gibi yapıyoruz.

B.E.A.: Bu düğünlere özgü yemekler var mıydı?

N.Ü.: Aynı işte bugünkü şey ettiğimiz, kullandığımız malzemeyi kullanıyoruz işte. Her zaman aynı. Bugün sen ne kadar mutfağını şey etsen o gün misafir geleceği zaman ne kadar çeşidin varsa kullanabildiğin kadar kullanırsın. Düğünlerde işte bunlar olurdu yani, başka bir şey ne olacak.

B.E.A.: Bizim size sormayı unuttuğumuz sizin anlatmak istediğiniz bir şey var mı?

N.Ü.: Bizim size de söylediğimiz, bizim de yapabildiğimiz kadar örf ve adetlerimiz. Yani örf adet derken insanlığın insanlığa bıraktığı örf adetleri kullanacaksınız. Yani bu köyün adeti şudur ama birde insanlığın bıraktığı örf adet vardır. Bunları muhafaza etmemiz lazım. Şimdi ne diyelim yani bizim bazı şeylerimiz çok değişti, filancaya bakarak biz şey edemeyiz yani. Filan bunu yapıyor, filanca onu yapar ama bizim şeyimiz... Siz tarih okuyorsunuz, iyi bilirsiniz, siz rehber olacaksınız, anlıyor musun? Biz de yolunuzdan gideceğiz yoksa bize nereyi gösteriyorsalar biz oraya gidiyoruz. Bizim ilerisi görüntümüz pek fazla yok. Şimdi şu gidişle nereye gideceğimizi siz daha iyi bilirsiniz. Birazcık seziyorsanız siz, çok iyi bilmeniz lazım.

(00:26:50)

B.E.A.: Çok teşekkür ederiz.

N.Ü.: Rica ederim kızım.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

İSTANBUL İLİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (İstYA) PROJESİ SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SÖZLÜ TARİH DEŞİFRE METNİ

Görüşülen Kişi: Arif YÜCEL

Görüşen : Betül Ebru ASLANER
: Abdulkadir ÇIĞŞAR

Deşifre Eden : Betül Ebru ASLANER

Süre : 00:23:41

Video Dosyası : 1 dijital kayıt

Kayıt türü : Dijital

Yer : Beykoz- Kılıçlı Mahallesi

Tarih : 10.09. 2018

Kısaltmalar

B.E.A. : Betül Ebru ASLANER

A.Y. : Arif YÜCEL

METİNDE GEÇEN KISALTMALAR

(..ak..) : Anlaşılamayan kelime.

(..ac..) : Anlaşılamayan cümle.

(?) : İşitildiğinden emin olunmayan kelime.

(*) : İşitildiği gibi yazılan kelime.

B.E.A.: 10 Eylül 2018 tarihinde, Kılıçlı mahallesinde, Arif Yücel ile görüşeceğiz. Hoş geldiniz!

A.Y.: Hoş bulduk, siz de hoş geldiniz!

B.E.A.: Nerede ve kaç yılında doğdunuz?

A.Y.: 1932. Fakat şey 1938 tabii.

B.E.A.: Nerede doğdunuz?

A.Y.: Beykoz, Kılıçlı Köyü'nde.

B.E.A.: Doğduğunuzdan beri hep burada mı yaşadınız?

A.Y.: Farklı farklı yerlerde olduk tabii.

B.E.A.: Ailenizde mi hep burada yaşamışlar?

A.Y.: Aile büyüklerimiz evet.

B.E.A.: Aile büyükleriniz Kılıçlı'ya ne zaman gelmişler?

A.Y.: Vallahi 600-700 sene evvel diyorlar ama...

B.E.A.: Buraya nereden gelmişler?

A.Y.: Orta Asya'dan.

B.E.A.: Size Manav diyorlarmış.

A.Y.: Manav diyorlar.

B.E.A.: Ondan bize biraz bahsedebilir misiniz?

A.Y.: Ne gibi kızım?

B.E.A.: Manav ne demek?

A.Y.: Manav ne demek işte dediğim gibi manav. Manav işte böyle takma bir isim, bu Manav'ın manasını pek iyi bilmiyoruz. Yani Manav demek saf, temiz kalpli, çabuk kanan, cimri, hiç kimsenin hakkında kötü düşünmeyen bir nesil.

B.E.A.: Kılıçlı'ya ailenizden ilk kim gelmiş, biliyor musunuz?

A.Y.: Dedelerimin dedesi.

B.E.A.: Dedelerinizin dedesi buraya geldiklerinde burası nasıl bir yermiş, hiç büyüklerinizden duydunuz mu?

A.Y.: Buraya geldikleri zaman ilkin birkaç hane gelmiş. Birkaç hane gelmişler işte yerleşmişler. O zaman geldikleri zaman suyu yokmuş, yolu yokmuş, izi yokmuştu. Anlıyor musun? Keçi patikalarından gelmişler, yerleşmişler buraya.

B.E.A.: Sizin aileniz buraya geldiklerinde, burada kimler yaşıyormuş?

A.Y.: Onu bilemiyorum. Yokmuş herhalde. Yalnız şey, şu tarafta Rumlar varmış. Bahçıvanlık falan yapıyorlarmış. Rumlar varmış, geldikleri zaman. Yani köy bu yerleşim alanında yokmuş. Şu karşıda "Boyalıtek" denen bir yer var, o tarafta varmış. Yuvan(*)'ın mekanı diyorlar, bilmem ne diyorlar. Yuvan(*)'ın mekanı diyorlar, Yuvan(*) varmış. Yani Ermeni ismi Yuvanmış(*) işte onun mekanı varmış.

B.E.A.: Aile büyükleriniz burada geçimlerini nasıl sağlıyorlardı?

(00:02:54)

A.Y.: Valla te burasını işte şimdiki duyduğuma göre, arazinin de ismine göre ondan sonra, şu yanı var “Tütünlük” diyorlarmış, tütün ekmişler. Bu yanı var şurada bağ diyorlar, üzüm bağı ekmişler. Ondan sonra orada şey ekmişler şu yan taraflarda o İshaklı tarafında kalıyor, orada işte buyday(*), arpa, yulaf vesaire mısır ekmişler. Fakat hiç randıman alamamışlar. Ne tütünden randıman almışlar, ne mısırdan, ne şeyden anladın mı üzümünden. En sonunda işte orman. Ormanda, o zaman şehirde kömür yakıyorlardı odunla. O yıllarda mangal kömürü yok. İşte kömür yapmışlar, bilmem ne yapmışlar. İşte biraz ekin ekmişler, biraz kömür yakmışlar öyle öyle geçirmişler. 1950 senesine kadar.

B.E.A.: Çiftçilik yaparken nasıl aletler kullanıyordunuz?

A.Y. : Manda, öküz, at, karasaban ondan sonra demir saban, bunlarla.

B.E.A.: Döven kullanıyor muydunuz?

A.Y.: Döven tabii. Harman döverken ama. Ben kamyonla falan harman dövdüm.

B.E.A.: Bu kullandığınız aletleri nereden getiriyordunuz, yoksa kendiniz mi yapıyordunuz?

A.Y.: Kendimiz yetiştirdik, hayvan yetiştirdik anlıyor musun? Ondan sonra koşuyorduk. Efendime söyleyeyim kendimiz yetiştiremezsek, komşudan alıyorduk. Parayla tabii anlıyor musun? Alet yapıp, koşuyorduk ondan sonra işte karasabanların ustaları vardı. Tahtasını şeyden, demirden, gerisini ağaçtan. (..ak..) birde böyle hani böyle bazen insanların yanbey(?) yerler olurdu böyle.

B.E.A.: Nasıl, anlamadım?

A.Y.: Yanbey(?) yerler yanbey(?) önden pulluk vardı bir de. Biz öteden giderken gelirken dönerken gene çevirirsin bu yana (..ac..) gelir anlıyor musun? Önden derler yanbey(?) (..ak..). Ondan sonra öyle öyle geçti yetiştirdik buğdayı. Harman zamanı gelir. Harman zamanı annem diyor açılıyoruz. Harman zamanı gelecek, devletten izin gelirdi. İzin gelirdi devletten, ondan sonra derdi ki harmanı döveceksiniz. Harman bu aylarda dövülür, anlıyor musun? Ekin zamanı harman, hava sıcak değil, bilmem ne. Ondan sonra ağırşaklar, şey gelirdi alırdı senden. Adamları vardı, geliyordu, şey alırdı senden (..ak..) (..ak..) %20’sini mi, %40’ını mı alırdı. Ondan sonra herhalde fazla çıkmasın diye tarlada şu köşede de bu

tarladan şu kadar buyday(*), buydaylan(?) şey çıkar sonra buyday(*) çıkar diye bu kadar şu çıkar. O şey tutmadı mı birde gidersin Topkapı'sında Üsküdar'da üç gün mahpus yatarsın. Çaldın diye.

(00:06:59)

B.E.A.: Odunculuk nasıl yapılyordu?

A.Y.: Odunculuk baltayla.

B.E.A.: Odunun ticaretini yapıyor muydunuz?

A.Y.: Ticaretini de söyleyeyim madem açılıyor, odunu, kömürü yakarsın. Ondan sonra namlu seni gönderir şeye, ofisin deposu vardı. Depoya götürsün kömürü dökersin. Para mara yok. Bir tane verilir fiş, filanca gün parasını alacaksın diye. Şurada Ömerli köyü var, oraya götürürdük. Orası orada Yahudiler köylü ondan sonra orası olmadı, Üsküdar Şemsi Paşa'yı bilir misin? O Kuşkonmaz Camisini bilir misin?

B.E.A.: Bilirim.

A.Y.: Oraya götürürdük kömürü. Orada yıkardık ondan sonra gene oradan bir fiş alırdık, gelirken de para yok, hayvanlara yem alamazdık. Ondan sonra ahıra çekerdik tabii aynı gün tabii ahıra çekerdik, yollarda ahırlar vardı, hanlar diyeyim yani. Hanlara çekerdik handan, hancını parasını vermeden gelirdik. Kaçardık, gelirdik.

B.E.A.: Odunları nasıl taşıyordunuz?

A.Y.: Odunları, odunları manda, öküz arabasıyla taşırdık. Son zamanlara da gelindiğinden 1950'lerden sonra işte kamyon aldık, ben de kamyoncuydum. Ondan sonra şey 1958, 1956'larda kamyon aldım. Ondan sonra işte kamyonla mamyonla götürürdük. Sırık olarak götürüyorduk, ondan sonra orada mahallelerde odun kırıcı baltacılar vardı. Onlar baltayla odun kıyarlardı. Ondan sonra işte gelişmeler oldu tabii. Gelişmeden sonra kısa kısa burada kendimiz motorla kıyıp götürüyorduk. Yalnız Orman İdaresi bir şey verirdi, (..ak..) verirdi. Pazarlanması için (..ak..) verirdi. Onları da gider Orman İdaresine yatırırđık. Oradan alırdık (..ak..) ondan sonra ormancılar vardı, alırdı ölçerdi; enini, boyunu, yüksekliğini.

Kaç (.ak..) olmalı keserdik, verirdik onlara. Eğer kaçak gidersen yakalanır, kamyonu da elinden alırlardı.

B.E.A.: Kumculuk yapıyor muydunuz?

A.Y.: Kumculuk biz yapmadık, biz. Kumculuk, Bozhane köyü... Bozhane köyü yapardı. Kepçeleri vardı, kepçelerle çekerlerdi. Sandalları vardı, sandallara koyarlardı hepsini, öyle yaparlardı. Biz, bize kumların askeriye'nin radarı (*) ben de kumunu çekerdim. Kumunu taşını çekerdim öyle askeriye'nin.

B.E.A.: Arıcılık yapıyor muydunuz ya da yapıyor muydu?

(00:09:44)

A.Y.: Yapılıyordu arıcılık ama öyle iptidai. İptidai yani, on tane, beş tane yani kovan yani. O da kahvaltılık kendine şey değil yani.

B.E.A.: Ticari olarak yapılmıyordu?

A.Y.: Ticari olarak değil. Sonra şimdiki zamanda var galiba, şimdi ticari yapanlar var tabii. Yani ben kendi şeyimiz manasında söylüyorum.

B.E.A.: Avcılık yapar mıydınız?

A.Y.: Avcılık, bir kere ava gittim arkadaşı vuruyordum.

B.E.A.: Siz bilirsiniz, avcılık yaparken hangi hayvanlar avlanırdı, neler değişti?

A.Y.: Vallah onun mevsimi vardı. Tavşan, karaca falan yaparlardı sonra karacayı yasakladılar galiba. Tavşan işte. Ondan sonra bazı şeyler dobi mi diyorlar, zobi diyorlar; domuz avına giderlerdi. Keklik, çulluk. Bildircin zaten ufak, çok vurulmazdı. Karatavuk derlerdi birde onları İbrahim Ağabey bilir, esas avcıdır o. Arıcıdır da, avcıdır da. İbrahim ağabey anlatmıştır.

B.E.A.: O da anlattı sağ olsun. Kılıçlı Köyü'ndeki ev mimarisinden ve burada yaşadığınız evden bahsedebilir misiniz?

A.Y.: Kılıçlı Köyü'nde yaşadığım mı?

B.E.A.: Evet yaşadığınız evden ya da eğer değiştiyse daha önceki evinizden bahsedebilir misiniz?

A.Y.: Yani evde şey, oturma babında mı diyorsun?

B.E.A.: Hayır, eviniz kerpiç miydi, taş mıydı, ahşap mıydı?

A.Y.: Ha ahşap bina, ahşap binaydı. İşte bakkaliyede birisi gösteriyor o ama o sonradan şey olmuş, ahşap bina. Binayı mı şey yapıyorsun?

B.E.A.: Evet, binayı soruyorum.

A.Y.: Ahşap bina, babamlar 6 kardeşmiş. Şimdi ne anlatayım sana, 6 kardeşmiş. Ondan sonra kızlar gelin oluyor üç kız, üç erkek kalıyor bir evde. Babam... Amcamla babam evleniyorlar tabii. Herkes bir odada, bir odada üç kardeş. Anam, babam, 5 kişi yatıyorduk bir odada. Bir odada. Ondan sonra kaç yaşındaydım bilmiyorum ama 12-13 yaşlarında bir odada yatıyorduk. Ondan sonra lan dedim bu böyle olmayacak, böyle olmayacak gittim sağda solda çalıştım, işte ev aldım. Burada bir eski ev aldım, şimdi oturduğum evi anlıyor musun?

(00:12:33)

B.E.A.: Orası nasıl mimari olarak?

A.Y.: Şimdiki mi?

B.E.A.: Evet.

A.Y.: Şimdiki şey, kerpiç mi ne diyorlar işte.

B.E.A.: Buradaki evlerin geneline baktığınız zaman onların mimari yapısı nasıldı?

A.Y.: Hepsi şey işte eski. Çitlen örülmüş, bilmem neyden örülmüş, taştan örülmüş, kerpiçten örülmüş efendime söyleyeyim işte çit arasına çamurla sıvanmış hep öyle yani köy evi, eski köy eviydi.

B.E.A.: Bu eski köy evleri ne zaman değişmeye başladı?

A.Y.: 1960'lardan sonra. İşte 1960'lardan bugüne kadar geliyor işte. Şimdi yer yapmak da yasak. Bu günlerde yok yani. Bu aşağı yukarı 10 sene falan yoktur,

herhalde 10 sene falan vardı galiba, inşaat yasak. Kümes dahi yaptırmıyorlar biliyor musun?

B.E.A.: Kılıçlı Köyü’ne özgü kulaktan kulağa gelen mani, ağıt, efsane, şarkı, türkü, hikâyeler var mıdır?

A.Y.: Hikâye, ne hikâyesi? Hikâye ne olacak kahvelerde? Şey oynarlardı fincan, şey fincan.

B.E.A.: Şarkı, türkü buraya özgü?

A.Y.: Buraya özgü şarkı var. Bazı yaşlılar söylerdi “dağlar dağlar (..ak..)“ şarkısını yaşlılar söylerdi. Ondan sonrası işte severim öyle şeyleri. “İçime düştünüz siz, kimse sormaz halimi, gonca gülüm olmuş gülüm, (..ac..)“ “İşte hancı ben her zaman böyleyim, ne sen sor ne ben söyleyeyim” böyle bir şeyler söylerdim yani ben kendim.

B.E.A.: Kılıçlı’da panayırılar, festivaller düzenleniyor muydu?

A.Y. : Şey hayvan sergisi oluyordu.

B.E.A.: Ne zamanlar oluyordu ve bu ne zaman değişti?

A.Y.: Vallahi 1958’lerde, 1960larda falan. 1960... 1970’lere de gelmedi. 1960’larda, 1968’lerde, 1969’larda hayvan sergisi yaparlardı. Birinciye şey verirlerdi, ödül verirlerdi. B.E.A.: Adet ve geleneklerinizden biraz bahsedebilir misiniz? Düğünler, bayramlar nasıldı?

(00:15:23)

A.Y.: Bayramlar, bayramlar daha dün olduğu gibiydi. İşte kurban bayramında kurban keserdik. Ondan sonra köy meydanına aşağı mahalleler, yukarı mahallelerle meydanda pilav dökersin. Herkes gelir pilavını yer, sütlacını yer ondan sonra meşrubatını içer. Daha evvelki bayramlarda işte radyo yok, televizyon yok, bir şey yok ondan sonra ağaçlara sandalye koyar, sesi güzel olan oturur şeye iki kişi, iki kişide kürek(?) sallar. Ondan sonra orada güzel şarkılar söyler. Şarkı değil de türküler söyler. Şarkı sonranın şeyi. Türkü söyler anlıyor musun? Ondan sonra işte bazıları şey oynar böyle boncuk şeyi hani ceviz oynamaya geldik dediğimiz gibi.

B.E.A.: Bilye gibi mi?

A.Y.: He bilye gibi filan. Kimisi efendime söyleyeyim piko yaparlar böyle, para koyarlar böyle (..ak..) tersten alırlar, işte böyle.

B.E.A.: Düğünleriniz nasıldı?

A.Y.: Düğün. Düğünlerimiz bizim...

B.E.A.: Değişti mi düğünleriniz?

A.Y.: Değişti şimdi. Düğünlerde gelin almasına giderlerdi, herkesin elinde şemsiye. Ondan sonra bir yabancı gördü mü bunları, yağmur yağmıyor ki bu şemsiye niye.

B.E.A.: Şemsiyenin bu gelin almalarda özel bir önemi mi vardı?

A.Y.: Gelinin başına tutarlar böyle sıcakta veyahut şeyde ondan sonra sarhoşlar bağırır (..ak..) (..ak..) gelini alırlar gelirler bilmem ne.

B.E.A.: Kaç gün sürüyordu düğünleriniz?

A.Y.: 3 gün, 3 gece. Şeyden dedim ya cuma günü öğlenden sonra başladılar, cumartesi, pazar, iki buçuk gün.

B.E.A.: Düğünlerinize özgü kıyafetleriniz var mıydı?

A.Y.: Yok herkes şeyini giyerdi, kendi giysisini. Yalnız şeyden Topkapı'dan çengi getirirlerdi, çingenelerden, Romanlar'dan. Ondan sonra onlar şey çengi getiriyorlardı. Ondan sonra masalar kuruyorlardı, içkiler içerlerdi bilmem ne.

B.E.A.: Şimdi salonlarda mı yapılıyor düğünler?

A.Y.: Şimdi salonlarda da yapılıyor.

B.E.A.: Eskiden nerede yapılıyordu düğünler?

A.Y.: Eskiden meydanda işte, kendi evinin önünde.

B.E.A.: Ne güzel.

(00:18:14)

A.Y.: Kendi evlerinin önünde vur patlasın, çal oynasın.

B.E.A.: Buraya özgü yemekleriniz var mı?

A.Y.: Özgü yemek her zamanki yediğin yemek, özgü yemek. Bir baklava. Tatlı olarak bir baklava yapardık. Ondan sonra aşure zamanı aşure yaparlardı. Başka ne yapacaktık.

B.E.A.: Çevrenizden arkeolojik kalıntı bulan oldu mu?

A.Y.: Yok.

B.E.A.: Bildiğiniz kaçak kazı örnekleri var mı?

A.Y.: Vallahi zamanında kazmışlar. İleride bir kazı, bir şey var oraları da kazmışlar hepsi de havasını almışlar. Herkes havasını almış. Yalnız 1900, kaçtı ya 1958 miydi? Kireç ocakları vardı orada bir şey...

B.E.A.: Burada mıydı kireç ocakları?

A.Y.: Aşağıda. Orada bir şey çıktı dediler ama hava. Bir şey yok arayan çok var ama hep havasını alıyorlar.

B.E.A.: Bizim sormayı unuttuğumuz ya da sizin eklemek isteğiniz veya gelecek nesillere aktarmak istediğiniz bir şeyler var mı?

(00:21:37)

A.Y.: Vallahi nesillere kalacak bir şey hiç anlatamama gerek yok herkesin elinde akıllı telefon var, açıyor şeyi, anlıyor musun? Seninle muhabbet bile etmiyor. Muhabbet edecek bir tane adam bulabilir misin? Almış eline, ulan ananın gözü neyi kaybetti de ne arıyorsun. Onun için yeni nesle aktaracağım hiçbir şeyim yok.

B.E.A.: Bu unutulmasın dediğiniz bir şey yok mu?

A.Y.: Yok yok.

B.E.A.: Çok teşekkür ederiz.

A.Y.: Bir şey değil yavrum.

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları 2018-2019
RESİMLERLE İstYA

Alibahadır

Alibahadır

Anadolu Feneri

Bozhane

Bozhane

Bozhane

Bozhane

Göllü-Çakalyuva Mevkii

Göllü

Göllü

Göllü

Göllü

Göllü

Göllü

Kılıçlı

Kılıçlı

Kılıçlı

Kılıçlı

Kılıçlı

Poyrazköy

Poyrazköy

Poyrazköy

Poyrazköy

Riva

Riva

Riva

Riva

Riva

Riva

Riva

Riva

Riva

Riva

Ekip Foto

Ekip Foto

Ekip Foto

İstanbul İli Yüzey Araştırmaları
2018-2019

BEYKOZ

